

MSCSJ

Mekong-Salween

Civilization Studies Journal

ISSN: 3027-6284 (Online)

Mekong-Salween Civilization Studies Journal
วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน

Vol.17 No.1 January - June, 2026
ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม - มิถุนายน 2569

Mekong-Salween Civilization Studies Journal (MSCSJ)

Vol.17 No.1 January - June, 2026

วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2569

ISSN 3027-6284 (Online)

วารสารกลุ่มที่ 1 ในดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI)

Approved by TCI during 2025-2029

Mekong-Salween Civilization Studies Journal (MSCSJ)

Vol.17 No.1 January - June, 2026

วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2569

ISSN 3027-6284 (Online)

หลักการและเหตุผล

มหาวิทยาลัยนเรศวรได้จัดตั้งกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ขึ้นเพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานตามนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยมีวิสัยทัศน์ของหน่วยงานเพื่อเป็นศูนย์กลางการจัดการองค์ความรู้ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมอุษาคเนย์ในระดับนานาชาติ และมีปรัชญาขององค์กรในการสร้างระบบนิเวศเกื้อกูลการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเพื่อการสะสมและต่อยอดองค์ความรู้ มุ่งสู่เป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยฯ จึงได้มีนโยบายที่ได้จัดทำวารสารทางวิชาการขึ้น ซึ่งใช้ชื่อว่า “วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน” “Mekong-Salween Civilization Studies Journal” เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้สังเคราะห์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ เป็นหนึ่งในกลไกการพัฒนาการทำงานด้านศิลปวัฒนธรรมและอารยธรรมศึกษา ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขับเคลื่อนระบบนิเวศด้านศิลปวัฒนธรรมและเกิดการบูรณาการนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในการยกระดับคุณภาพด้านศิลปวัฒนธรรมของไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลโลกต่อไป ทั้งนี้ วารสารฯ ได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

กองบรรณาธิการได้ตระหนักถึงการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างกว้างขวางและตลอดเวลา จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวของวารสารเพิ่มขึ้น เพื่อยกระดับวารสารให้มีความเป็นสากลยิ่งขึ้น โดยดำเนินการเปลี่ยนชื่อใหม่เป็นภาษาอังกฤษแทนชื่อภาษาไทยเดิม ใช้ชื่อใหม่ว่า “Mekong-Salween Civilization Studies Journal” อักษรย่อ คือ MSCSJ และได้ดำเนินการยื่นขอ ISSN ใหม่ให้ถูกต้องตามเงื่อนไขของ TCI และได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการตีพิมพ์เป็น Online เพียงอย่างเดียว หมายเลข ISSN ใหม่ ได้แก่ ISSN (Online) 3027-6284 เริ่มตีพิมพ์ตั้งแต่ ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2566 เป็นต้นมา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดด้านศิลปวัฒนธรรม และ อารยธรรมศึกษาในมิติต่าง ๆ ของคนในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง-สาละวิน
2. เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ เผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้าน ศิลปวัฒนธรรมและด้านอารยธรรมศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง-สาละวิน อย่างเป็นระบบ
3. เพื่อส่งเสริมให้อาจารย์ นิสิต นักศึกษา นักวิจัย และผู้สนใจทั่วไป ให้เกิดการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ขององค์ความรู้ทางด้านอารยธรรมศึกษา นำไปสู่การสร้างสรรค์ ผสมผสาน และต่อยอดให้เกิดคุณค่าแก่วิถีชีวิตและสังคมอย่างยั่งยืน

นโยบายการจัดพิมพ์

กองบรรณาธิการวารสารได้เล็งเห็นความสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการนำ องค์ความรู้ ส่งเคราะห์จาก Mekong-Salween Civilization Studies Journal ไปประยุกต์ใช้ในการยกระดับคุณค่าด้านศิลปวัฒนธรรมของไทยให้เป็นที่ประจักษ์ระดับ สากลโลก จึงได้คัดสรรบทความวิจัยที่น่าสนใจและความหลากหลาย แต่ยังคงเข้มข้น ในเนื้อหาวิชาการมานำเสนอให้ท่านผู้อ่านได้สืบค้นและใช้ประโยชน์

วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน จัดทำโดยหน่วยวารสาร กองส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยนเรศวร เปิดรับบทความจากผู้เขียนทั้งภายในและภายนอก มหาวิทยาลัย บทความที่เสนอขอรับการพิจารณาอาจเขียนเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ก็ได้ แต่บทความต้องมีสองภาษา จัดพิมพ์เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 (มกราคม- มิถุนายน) ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม)

นโยบายการจัดพิมพ์ของวารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน เพื่อเผยแพร่ ผลงานวิจัยในสหสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในมิติที่เกี่ยวข้องกับ อารยธรรมในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง-สาละวิน เปิดรับ 2 สาขาวิชา ได้แก่ 1. สาขาวิชาศิลปะทั่วไป และมนุษยศาสตร์ (General Arts and Humanities) 2. สาขาประวัติศาสตร์ (History) 3. สาขาภาษาและภาษาศาสตร์ (Language and Linguistics) 4. สาขาทัศนศิลป์และการแสดง (Visual Arts and Performing Arts) 5. สาขาวัฒนธรรมศึกษา (Cultural Studies) วารสาร อารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน รับตีพิมพ์บทความวิจัย (Research Article) และบทความ วิชาการ (Academic Article) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยบทความดังกล่าวจะต้อง

ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อขอรับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการอื่น บทความทุกบทความจะต้องผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิไม่รู้ว่าผู้เขียนเป็นใคร และผู้เขียนไม่รู้ว่าผู้ทรงคุณวุฒิเป็นใคร (Double-blinded Review) อนึ่ง การพิจารณารับบทความเพื่อลงตีพิมพ์หรือไม่ตีพิมพ์ อยู่ที่ดุลยพินิจของบรรณาธิการถือเป็นอันสิ้นสุด

การเผยแพร่ เผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ <https://so04.tcithaijo.org/index.php/jnuks/index> และ <https://www.nuac.nu.ac.th/>

กำหนดออก ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน)
ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม)

ที่ปรึกษา

1. ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ธนสวรรค์ เจริญเมือง
2. ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุรชาติ บำรุงสุข
3. อธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร
4. รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนานิสิต ศิษย์เก่า และศิลปวัฒนธรรม

บรรณาธิการ ดร.จรรุวรรณ แดงบุผา
มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้ช่วยบรรณาธิการ นางจรินทร์ พรมสุวรรณ
มหาวิทยาลัยนเรศวร

กองบรรณาธิการ ภายใน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.นิรัช สุดสังข์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปะและการออกแบบ
มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.อุษา พัดเกิด
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรอุษา สุวรรณประเทศ
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
4. ดร.ศศิธร ตินะมาศ
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร

ภายนอก

5. ศาสตราจารย์ ดร.ข้าคม พรประสิทธิ์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ผณินทรา อีรานนท์
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
7. รองศาสตราจารย์ ดร.โสภณา ศรีจำปา
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
8. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ดาบเพชร
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
9. รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา วงรุจิระ
สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
10. รองศาสตราจารย์ ดร.พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง
สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
11. รองศาสตราจารย์สมหมาย ชินนาค
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
12. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ณ์ เกษมผลกุล
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวีวรรณ วรรณวิไชย
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์
คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักชนก ชำนาญมาก
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมยศ โอ่งเคลือบ
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พระบรมราโชวาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
18 กันยายน 2504

ใช้ชีวิตด้วยความรู้วิชาการอย่างเดียวยังไม่พอ...ต้องมีศีลธรรมด้วย

“... การดำเนินชีวิตโดยใช้วิชาการอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ
จะต้องอาศัยความรู้รอบตัว และหลักศีลธรรมประกอบด้วย
ผู้มีความรู้ดี แต่ขาดความยั้งคิด นำความรู้ไปใช้ในทางมิชอบ
ก็เท่ากับเป็นบุคคลที่เป็นภัยแก่สังคมของมนุษย์
ฉะนั้น ขอให้ทุกคนจงดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ โดยอาศัยวิชาความรู้
ที่ได้รับมา ประกอบด้วยความยั้งคิดซึ้งใจ และศีลธรรมอันดีงาม
เพื่อความเจริญก้าวหน้าของตนเองและของประเทศชาติ...”

ความตอนหนึ่ง ในพระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2502

วันที่ 18 กันยายน 2504

ขอบคุณข้อมูลและภาพจาก

อ้างอิงข้อความจาก:

สำนักกราชเลขาธิการ. (2504). พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
วันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2504. กรุงเทพฯ: สำนักกราชเลขาธิการ. หน้า 85-90.

อ้างอิงภาพจาก:

พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พระบรมราชินี.
ปรับปรุงจาก “พระบรมฉายาลักษณ์,” โดย หน่วยราชการในพระองค์, 2569,
<https://www.royaloffice.th/>

Picture of His Majesty King Maha Vajiralongkorn Phra Vajiraklaochoayuhua and
Her Majesty Queen Suthida Bajrasudhabimalalakshana. Adapted from
“Royal Photograph,” by Royal Office, 2569, <https://www.royaloffice.th/>

อัญพจน์ (Quotations)

“Tolerance is the best
solution to differences”

“เมื่อใดการยอมรับผู้อื่นเกิดขึ้น
ปัญหาทั้งสองฝ่ายก็จะหมดไป”

ขอบคุณข้อมูลจาก:

Ake Anan Book Publishing House. (2023). *108 Words of Happiness*. Retrieved
June 8, 2026, from <http://www.96rangjai.com/108wisdom/>

บทบรรณาธิการ

เรียนท่านสมาชิกวารสาร Mekong-Salween Civilization Studies Journal ทุกท่าน และผู้สนใจที่ติดตามวารสารอย่างต่อเนื่อง กองบรรณาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการนำองค์ความรู้สังเคราะห์จาก Mekong-Salween Civilization Studies Journal ไปประยุกต์ใช้ในการยกระดับคุณค่าด้านศิลปวัฒนธรรมของไทยให้เป็นที่ประจักษ์ระดับนานาชาติ วารสารฉบับนี้เป็นปีที่ 17 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน) พ.ศ. 2569 ฉบับนี้มีบทความวิจัยที่ทรงคุณค่าที่พยายามคัดสรรบทความที่มีความหลากหลายด้านเนื้อหาทางวิชาการด้านอารยธรรมศึกษาหลายแขนง มานำเสนอให้ท่านผู้อ่านได้สืบค้นและใช้ประโยชน์เช่นเดิม

Mekong-Salween Civilization Studies Journal เป็นวารสารทางวิชาการ ราย 6 เดือน ฉบับที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย.) และฉบับที่ 2 (ก.ค.-ธ.ค.) รับผิดชอบบทความวิจัยและวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีคุณภาพสูง มีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับอารยธรรมศึกษาในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง-สาละวิน ใน 5 สาขาวิชา ดังนี้ 1. สาขาวิชาศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ 2. สาขาประวัติศาสตร์ 3. สาขาภาษาและภาษาศาสตร์ 4. สาขาทัศนศิลป์และการแสดง 5. สาขาวัฒนธรรมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยในสายมนุษยศาสตร์ ยินดีพิจารณาบทความวิจัย (research article) บทความทางวิชาการที่ไม่ใช่งานวิจัย (academic article) ที่อยู่ในขอบเขตเนื้อหาข้างต้น รับผิดชอบบทความทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ผู้ส่งบทความสามารถส่งบทความเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ได้ตลอดทั้งปี ทั้งนี้ บทความที่ส่งเข้ามาต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น บทความที่เสนอต่อ Mekong-Salween Civilization Studies Journal จะได้รับการประเมินแบบไม่เปิดเผยตัวตนสองทาง (double-blind review) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสถาบัน 3 ท่าน ผู้ส่งบทความกรุณาส่งต้นฉบับบทความตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบวารสาร ตามที่อยู่ในเว็บไซต์ของวารสาร <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jnuks/index>

กองบรรณาธิการมีความเชื่อว่าทุกบทความมีคุณค่าและสามารถสร้างประโยชน์
ให้แก่ผู้อ่าน ทั้งเชิงวิชาการและการเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิต ในที่นี้วารสารฯ
ขอขอบพระคุณเจ้าของบทความทุกท่านได้กลั่นกรององค์ความรู้และถ่ายทอดออกมาเป็น
บทความอย่างยอดเยี่ยม และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อเสนอแนะ
ที่เป็นประโยชน์เพื่อความสมบูรณ์และคุณค่าของบทความ ทั้งนี้ กองบรรณาธิการจะยังคงมุ่งมั่น
พัฒนาและปรับปรุงคุณภาพวารสารให้เป็นที่น่าเชื่อถือและยอมรับในวงวิชาการอย่างต่อเนื่อง
และขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่สนับสนุนการจัดทำวารสารฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี

(ดร.จารุวรรณ แดงบุผา)

Editor Mekong-Salween Civilization Studies Journal

สารบัญ

	หน้า
พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร	VII
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9	
อัญพจน์	IX
หลักการและเหตุผล	II
บทบรรณาธิการ	X

บทความวิจัย (Research Article)

การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนในมหาวิทยาลัย	1
ราชภัฏ เขตกรุงเทพมหานคร	

Study of Instructional Piano Performance in Rajabhat Universities
in the Bangkok Metropolitan Area

ชาลินี คุณาเทียน *Chalinee Kunatian*

ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการย้อมสีจากพืชของชาวจ้วง เมืองไป่เซ่อ	36
เขตปกครองตนเองกว่างซี เพื่อสร้างอัตลักษณ์การออกแบบร่วมสมัย	

The Wisdom and Cultural Traditions of Plant-Based Dyeing among
the Zhuang People in Baise City, Guangxi Zhuang Autonomous
Region, for the Creation of a Contemporary Design Identity

จาง หาง *Zhang Hang*

วุฒิชัย วิธาทานัง *Wuttichai Withatanang*

กฤตยชญ์ คำมิ่ง *Kridtayot Comeming*

ความชื่นชอบและเหตุผลประกอบของผู้เรียนภาษาอังกฤษในฐานะ
ภาษาต่างประเทศ ต่อการให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อแก้ไขงานเขียนโดยครู:
การวิจัยแบบผสมผสาน

77

Thai EFL Learners' Preferences and Justifications on Teacher Written
Corrective Feedback: A Mixed-Methods Investigation

สุวิมล ใจยศ Suwimol Jaiyote

พยุ่ง ซีดาร์ Payung Cedar

การมีส่วนร่วมของชุมชนกับความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยววิถีชุมชน
ชายฝั่งบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน จังหวัดตรัง

116

Community Participation with Sustainable Based on Coastal
Community Tourism of The Blue Economy in Trang Province

จุติมา บุญมี Jutima Boonmee

วิกิจ ผินรับ Wikit Phinrub

ชาร์นีย์ ใจเอื้อ Charinee Jaiuea

วชิรญา ตติยนันทกุล Wachiraya Tatiyanantakul

กันทิมาลย์ จินดาประเสริฐ Kantimarn Chindaprasert

พัทธธีรา จินดาประเสริฐ Phattheera Chindaprasert

อธิป จันทรสุริย์ Athip Jansuri

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
กลยุทธ์การปรับตัวสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในภาวะภูมิอากาศสุดขีด: กรณีศึกษาชุมชนเมืองเก่าชาวจีน จังหวัดบุรีรัมย์ Adaptation Strategies for Cultural Tourism Management in the Extreme Climate: A Case Study of the Old Chinese Community, Buriram Province	141
<i>ธนากร ทองธรรมสิริ Tanakorn Thongtumsiri</i>	
<i>โอชญญา บัวธรรม Ochanya Buatham</i>	
<i>ปริดา ไชยา Preeda Chaiya</i>	
อิทธิพลของความแท้จริงทางวัฒนธรรม ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว และความไว้วางใจ ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ ในภาคเหนือของประเทศไทย The Influence of Cultural Authenticity, Destination Image, and Tourist Trust on Repeat Visit Intention: A Case Study of Ethnographic Tourism in Northern Thailand	168
<i>ปิยธิดา กังวานสิทธิ์ Piyatida Kungwansith</i>	
<i>ภัทรภร จิรมหาโศคา Pattaraporn Jiramahapoka</i>	
<i>ชยพจน์ ลือนันต์ Chayapoj Lee-anan</i>	
<i>ศิริชัย พฤตกุลประดับ Sirichai Preudhikulpradab</i>	

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

พลวัตการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลในจีน: การวิเคราะห์นวัตกรรม
เชิงสุนทรียะและเทคโนโลยีอัจฉริยะเพื่อพัฒนาแนวทางเชิงนโยบาย
การท่องเที่ยวไทย

203

The Dynamics of Tourism for All in China: An Analysis of
Aesthetic Innovation and Smart Technologies for
Developing Policy Guidelines for Thai Tourism

เกษวดี พุทธภูมิพิทักษ์ Ketwadee Buddhahumbhitak

บทความวิชาการ (Academic Article)

การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวไทยในยุคแห่งประสบการณ์และคุณค่า:
บทบาทของการออกแบบประสบการณ์ท้องถิ่นโดยชุมชน

234

The Development of Thai Community-Based Tourism in the
Era of Experience and Value: The Role of Experience Design
in Community Contexts

ศศิธร รัตนประยูร Sasithorn Rattanaprayoon

ปรเมษฐ์ สักพันธุ์ Poramate Saggapunt

วีรยา มีสวัสดิกุล Weeraya Meesawatdikul

อธิวรรณ์ รัตนประยูร Atiwat Rattanaprayoon

ระเบียบการเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ใน Mekong-Salween Studies Journal	XVII
ใบสมัครขอส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ใน Mekong-Salween Civilization Studies Journal	XXXVI
ตัวอย่างแบบฟอร์มบทความวิจัย	XL
ตัวอย่างแบบฟอร์มบทความวิชาการ	XLIII

ระเบียบการเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ใน
Mekong-Salween Civilization Studies Journal

1. วัตถุประสงค์ของการจัดพิมพ์วารสาร

1.1 เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดด้านด้านศิลปวัฒนธรรม และอารยธรรมศึกษาในมิติต่าง ๆ ของคนในภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง-สาละวิน

1.2 เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ และเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรม และด้านอารยธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง-สาละวิน

1.3 เพื่อส่งเสริมให้อาจารย์ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป มีโอกาสเผยแพร่ ผลงานวิจัย และวิชาการ นำไปสู่การสร้างสรรค์ ผสมผสาน และต่อยอดภูมิปัญญาให้เกิด คุณค่าแก่วิถีชีวิต และสังคมต่อไป

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์

2.1 บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบ และมีความมุ่งหมายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือการนำวิชาการมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ บทความวิจัยมีลักษณะเป็น เอกสารที่มีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น มีการตั้งสมมติฐานหรือมีการกำหนด ปัญหาที่ชัดเจนสมเหตุสมผล โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่เด่นชัดแน่นอน มีการรวบรวมข้อมูล พิจารณาวิเคราะห์ ตีความและสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์

2.2 บทความวิชาการ (Academic Article) งานเขียนทางวิชาการซึ่งมีการกำหนด ประเด็นที่ต้องการอธิบายหรือวิเคราะห์อย่างชัดเจน ทั้งนี้ มีการวิเคราะห์ประเด็นดังกล่าวตาม หลักวิชาการจนสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ในประเด็นนั้นได้ อาจเป็นการนำความรู้จาก แหล่งต่างๆมาประมวลร้อยเรียงเพื่อวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยผู้เขียนแสดงทัศนะทาง วิชาการของตนไว้อย่างชัดเจน มีลำดับเนื้อหาและบทสรุปที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถ เข้าใจได้ชัดเจน

3. ข้อตกลงเบื้องต้น

3.1 บทความทุกบทความจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิไม่รู้ว่าผู้เขียนเป็นใคร และผู้เขียนไม่รู้ว่าผู้ทรงคุณวุฒิเป็นใคร (Double-blinded Review) อนึ่ง การพิจารณารับบทความเพื่อลงตีพิมพ์หรือไม่ตีพิมพ์ อยู่ที่ดุลยพินิจของบรรณาธิการถือเป็นอันสิ้นสุด

3.2 บทความ ข้อความ ภาพประกอบ และตารางใด ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสารอารยธรรมศึกษา โฆง-สาละวิน เป็นความ คิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป และไม่ใช้ความรับผิดชอบของสถานอารยธรรมศึกษา โฆง-สาละวิน มหาวิทยาลัยนเรศวร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว

3.3 บทความจะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น หากตรวจสอบพบว่ามี การตีพิมพ์ซ้ำซ้อน ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว และจะไม่ได้รับการพิจารณาให้ลงตีพิมพ์ในวารสารอารยธรรมศึกษา โฆง-สาละวิน อีกต่อไป

3.4 ผู้เขียนต้องปฏิบัติตามระเบียบและนโยบายของวารสารอารยธรรมศึกษา โฆง-สาละวิน อย่างเคร่งครัด หากไม่ยินยอมแก้ไขหรือไม่ดำเนินการตามนโยบาย วารสารฯมีสิทธิ์ที่จะไม่รับตีพิมพ์

3.5 บทความที่ส่งถึงกองบรรณาธิการ ขอสงวนสิทธิ์จะไม่ส่งคืน

4. การพิจารณาบทความ

4.1 กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้ส่งบทความทราบเมื่อได้รับบทความเรียบร้อยแล้ว สมบูรณ์โดยทางระบบ ThaiJO2

4.2 กองบรรณาธิการจะตรวจสอบหัวข้อ และเนื้อหาของบทความถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวารสารฯ รวมถึงรูปแบบการจัดพิมพ์ การอ้างอิง และใบสมัคร หากไม่ครบถ้วน วารสารฯ ขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่รับตีพิมพ์

4.3 ในกรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาเห็นควรรับไว้พิจารณาตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะดำเนินการส่งบทความเพื่อทำการกลั่นกรองต่อไป โดยจะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องตรวจสอบคุณภาพของบทความว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสมจะลงตีพิมพ์หรือไม่ โดยในกระบวนการพิจารณาการกลั่นกรองนี้เป็นการประเมินบทความแบบสองทาง (Double-blind Review) กล่าวคือ จะไม่เปิดเผยทั้งชื่อผู้ส่งบทความและชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้ทั้งสองฝ่ายทราบ

4.4 เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณากลับกรองบทความแล้ว กองบรรณาธิการจะตัดสินใจโดยอิงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิว่าบทความนั้น ๆ ควรนำลงตีพิมพ์หรือไม่ หรือควรที่จะส่งผู้ส่งบทความกลับไปแก้ไขก่อน และส่งกลับมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หรือปฏิเสธการลงพิมพ์

5. การจัดเตรียมต้นฉบับ

บทความวิจัยและบทความวิชาการที่เสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น พิมพ์ผลงานด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม Microsoft Word ความยาวของบทความไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว (นับรวมรูปภาพ ตาราง และเอกสารอ้างอิง) รูปแบบตัวอักษรให้จัดพิมพ์ด้วยแบบตัวอักษร TH SarabunPSK เท่านั้น ในบทความที่เขียนจะต้องประกอบด้วยส่วนต่างๆตามลำดับ ดังต่อไปนี้

5.1 บทความวิจัย (โปรดดูรายละเอียดและขนาดอักษรในข้อ 5.3)

5.1.1 ชื่อเรื่อง ชื่อ-นามสกุล สังกัด (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) และอีเมลของผู้เขียน

5.1.2 บทคัดย่อและคำสำคัญ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) บทคัดย่อความยาว 200-250 คำ คำสำคัญไม่ควรเกิน 5 คำ บทคัดย่อ คือ ข้อความที่สำคัญ สั้น และสมบูรณ์ในตัวเอง เพื่ออธิบายผลงานชิ้นหนึ่ง โดยอาจจะประกอบด้วยความสำคัญและความเป็นมา ขอบเขตของงาน วัตถุประสงค์ ข้อค้นพบของงาน บทสรุปของงาน และประโยชน์ของงาน

5.1.3 Abstract และ Keywords

5.1.4 บทนำ (ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (งานวิจัย) ที่จะกล่าวถึง เหตุผลในการทำ คำถามและสมมติฐานในงานวิจัย

5.1.5 วัตถุประสงค์การวิจัย

5.1.6 กรอบแนวคิด

5.1.7 วิธีดำเนินการวิจัย

5.1.8 ผลการวิจัยเชิงสังเคราะห์

5.1.9 อภิปรายผลการวิจัย

5.1.10 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

5.1.11 เอกสารอ้างอิง (อ้างอิงในเนื้อหา และอ้างอิงท้ายบทความ) ต้องถูกต้องตรงกัน

5.2 บทความวิชาการ (โปรดดูรายละเอียดและขนาดตัวอักษรในข้อ 5.3)

5.2.1 ชื่อเรื่อง ชื่อ-นามสกุล สังกัด (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) และอีเมลของผู้เขียน

5.2.2 บทคัดย่อและคำสำคัญ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) บทคัดย่อความยาว 200-250 คำ, คำสำคัญไม่ควรเกิน 5 คำ **บทคัดย่อ** คือ ข้อความที่สำคัญ สั้น และสมบูรณ์ในตัวเอง เพื่ออธิบายผลงานชิ้นหนึ่ง โดยอาจจะประกอบด้วยความสำคัญและความเป็นมา ขอบเขตของงาน วัตถุประสงค์ ข้อค้นพบของงาน บทสรุปของงาน และประโยชน์ของงาน

5.2.3 Abstract และ Keywords

5.2.4 บทนำ (ที่มาและความสำคัญของปัญหา (งานวิจัย) ประกอบด้วย การวิพากษ์วรรณกรรม คำถามวิจัย และกรอบการวิจัย)

5.2.5 วัตถุประสงค์

5.2.6 กรอบแนวคิด

5.2.7 เนื้อหาเชิงสังเคราะห์ (สามารถแบ่งเป็นหัวข้อตามที่ท่านต้องการนำเสนอ) ควรมีการวางแผนจัดโครงสร้างของเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอ และจัดลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมตามธรรมชาติของเนื้อหาสาระนั้น การนำเสนอเนื้อหาสาระควรมีความต่อเนื่องกัน เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสาระนั้นได้โดยง่าย)

5.2.8 บทสรุป ที่ตีความการสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ การบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร การบอกแนวทางการนำไปใช้ของสิ่งที่กล่าวมาว่าสามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง

5.2.9 เอกสารอ้างอิง (อ้างอิงในเนื้อหา และอ้างอิงท้ายบทความ) ต้องถูกต้องตรงกัน

5.3 ข้อกำหนดในการเตรียมต้นฉบับบทความ

ผู้เขียนสามารถจัดเตรียมต้นฉบับโดยดาวน์โหลด Template แบบฟอร์มได้จาก www.nuac.nu.th โดยมีรายละเอียดข้อกำหนดในการจัดเตรียมต้นฉบับ ดังนี้

5.3.1 ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว A4

5.3.2 ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน 1.25 นิ้ว ขอบล่าง 1.0 นิ้ว ขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบขวา 1.0 นิ้ว

5.3.3 ระยะห่างระหว่างบรรทัด หนึ่งในช่วงบรรทัดของเครื่องคอมพิวเตอร์

5.3.4 การจัดวางหัวข้อให้เป็นไปตามระดับความสำคัญของหัวข้อ ดังนี้

1) การลำดับหัวข้อให้ใช้ระบบตัวเลขกำกับ ต่อด้วยมหัพภาคหลังตัวเลข และเว้น 2 ช่วงตัวอักษร ก่อนเริ่มคำหรือข้อความต่อไป

2) การจัดวางหัวข้อให้เป็นไปตามระดับความสำคัญของหัวข้อ ดังนี้

หัวข้อใหญ่ ให้วางชิดขอบหน้า หัวข้อใหญ่นี้ไม่นิยมใส่ตัวเลขกำกับ คำอธิบายของหัวข้อใหญ่ให้ขึ้นบรรทัดใหม่ย่อหน้า 1.50 ซม. โดยเว้นบรรทัดปกติ

หัวข้อรอง ให้เริ่มอักษรตัวแรกของหัวข้อใหญ่หรือเลขกำกับหัวข้อ โดยเว้นจากขอบหน้า 1.50 ซม. คำอธิบายของหัวข้อรองอาจอยู่ในบรรทัดเดียวกัน หรือขึ้นย่อหน้าใหม่ ตามความเหมาะสมแก่บริบท กรณีหัวข้อรองไม่มีเลขกำกับหัวข้อ ให้เริ่มหัวข้อย่อยหรือเลขกำกับหัวข้อย่อยโดยให้อักษรตัวแรกตรงกับหัวข้อรอง

หัวข้อย่อย ในกรณีที่หัวข้อรองมีเลขกำกับหัวข้อ หัวข้อย่อยให้เริ่มหัวข้อหรือเลขกำกับหัวข้อที่ตัวอักษรตัวแรกของหัวข้อรอง ดังนี้ (เครื่องหมาย √ แทนการเว้น 1 ช่วงตัวอักษร)

1. √ √

1.1 √ √

1.1.1 √ √

ถ้ามีหัวข้อย่อย ๆ อีก ให้ใช้การย่อหน้าระบบเดียวกัน ทั้งนี้ ไม่ควรมีหัวข้อย่อยมากเกินไป ส่วนคำอธิบายในหัวข้อย่อย โดยทั่วไปควรอยู่ในบรรทัดเดียวกัน โดยเขียนหัวข้อ 1).....

5.3.5 คำอธิบายในแต่ละหัวข้อ ถ้าขึ้นย่อหน้าใหม่ให้ย่อหน้าตรงกับอักษรตัวแรกของหัวข้อนั้น ๆ ส่วนข้อความในบรรทัดต่อมาให้ชิดขอบหน้าตามปกติ

5.3.6 การใช้เครื่องหมายวรรคตอน มีข้อพึงระวังดังนี้

1) การใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) ทวิภาค (:) และอัฒภาค (;) ให้พิมพ์ต่อเนื่องกับอักษรตัวหน้า และเว้น 1 ช่วงตัวอักษรก่อนข้อความต่อไป เช่น

(Saengthong, 2004, 1-14)

(Gramsci, 1971, 411; Simon, 1982, 21 - 27; Schwarzmantel, 2015, 100)

5.3.7 หมายเลขหน้า ให้ใส่ไว้ตำแหน่งด้านบนขวาตั้งแต่ต้นจนจบบทความ

5.3.8 รายละเอียดในต้นฉบับพิมพ์ตามข้อกำหนด ดังนี้

1) ชื่อเรื่อง (Title)

- ภาษาไทย ขนาด 18 point, กึ่งกลางหน้ากระดาษ, (ตัวหนา)
- ภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่) ขนาด 18 point, กึ่งกลางหน้ากระดาษ, (ตัวหนา)

2) ชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียน (ทุกคน)

- ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย (ตัวหนา) / อังกฤษ (ตัวบาง) ขนาด 14 point, กำหนดขีดขวา
- ระบุตำแหน่งทางวิชาการ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย หรือรายละเอียดหน่วยงานที่สังกัด ของผู้เขียนทุกคน โดยให้ระบุหมายเลขที่ชื่อ-นามสกุล และกำหนดไว้ท้ายเชิงอรรถในหน้านั้น ๆ ขนาด 12 point, (ตัวธรรมดา) (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- อีเมลของผู้เขียนบทความ 1 คน ที่เป็นคนติดต่อกับกองบรรณาธิการวารสารฯ, ขนาด 14 point กำหนดขีดขวา, (ตัวธรรมดา)

3) บทคัดย่อ

- ชื่อ “บทคัดย่อ” และ “Abstract” ขนาด 16 point, กึ่งกลาง, (ตัวหนา)
- ข้อความบทคัดย่อภาษาไทย ขนาด 14 point, กำหนดขีดซ้าย ย่อหน้า 0.5 นิ้ว, (ตัวธรรมดา)
- ข้อความบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดขีดซ้าย ย่อหน้า 0.5 นิ้ว, (ตัวธรรมดา)

4) คำสำคัญ (keyword)

- ให้พิมพ์ต่อจากส่วนของบทคัดย่อ (Abstract) ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ไม่เกิน 5 คำ ใช้ตัวอักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point

5) รายละเอียดบทความ

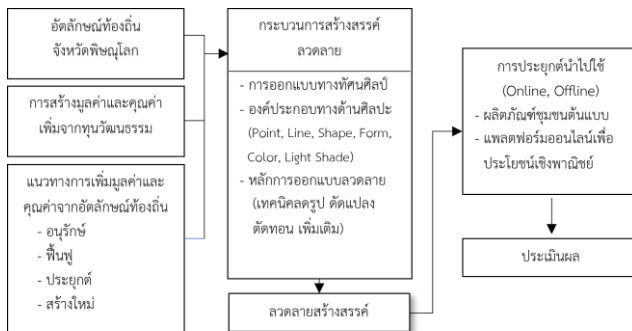
- หัวข้อใหญ่ ขนาด 16 point, กำหนดขีดซ้าย, (ตัวหนา)
- หัวข้อรอง ขนาด 14 point, กำหนดขีดซ้าย ย่อหน้า 0.5 นิ้ว, (ตัวหนา)
- ตัวอักษร ขนาด 14 point, กำหนดขีดซ้าย ย่อหน้า 0.5 นิ้ว, (ตัวธรรมดา)

6) คำศัพท์ ให้ใช้คำศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน

7) ภาพและตาราง

กรณีมีภาพประกอบ ชื่อภาพให้ระบุคำว่า **ภาพที่** ไว้ได้ภาพประกอบ และจัดข้อความบรรยายใต้ภาพให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ได้ภาพประกอบให้บอกแหล่งที่มา ถ้าอ้างอิงมาจากแหล่งอื่น โดยระบุแหล่งที่มาในส่วนภาษาไทยบรรทัดแรก และภาษาอังกฤษบรรทัดต่อมา พิมพ์ชื่อภาพภาษาอังกฤษและข้อมูลการอ้างอิง โดยใช้คำว่า *Figure* เป็นตัวพิมพ์เอียง เว้นวรรค แล้วตามด้วยหมายเลขและจุด (.) ทั้งนี้ใช้ตัวอักษรขนาด 14 point, (ตัวธรรมดา)

สำหรับภาพประกอบที่ผู้วิจัยถ่ายเองหรือจัดทำขึ้นเอง ไม่ต้องอ้างอิงแหล่งที่มา เขียนเฉพาะคำอธิบายภาษาอังกฤษต่อท้ายบรรทัดที่เป็นภาษาไทยได้ภาพ ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

Figure 1. Conceptual Framework of Research

ภาพที่ 2 การสแกนสามมิติหุ่นกระบอก

Figure 2. Scanning 3 D Puppet

กรณีมีตารางประกอบ

1. ชื่อตารางให้ระบุอยู่ส่วนบนของตาราง โดยพิมพ์คำว่า **ตารางที่** ตามด้วยเลขอารบิกกำกับ พร้อมทั้งชื่อตารางหรือข้อความบรรยายตาราง หัวตารางให้จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 point, (ตัวธรรมดา)

2. การอ้างอิงตารางที่นำมาจากแหล่งอื่น โดยผู้เขียนไม่ได้จัดทำขึ้นเอง ให้ระบุที่มาหลังคำว่า *Note*. และคำอธิบายเป็นภาษาอังกฤษ (ตัวเอียง) แล้วตามด้วยแหล่งอ้างอิงตามรูปแบบที่กำหนด โดยพิมพ์จัดชิดซ้ายห่างจากเส้นค้นใต้ตาราง 1 บรรทัด

3. ตารางที่จัดทำขึ้นด้วยตนเองไม่ต้องอ้างอิงแหล่งที่มา เขียนเพียง *Note*. ตามด้วยชื่อตารางหรือคำอธิบายตารางเป็นภาษาอังกฤษ

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์จัดกลุ่มประเภทเรื่องเล่าท้องถิ่นของชุมชนทั้ง 14 แห่งในจังหวัดชัยนาท จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดลพบุรี

ชุมชน/แหล่งท่องเที่ยว จังหวัดชัยนาท จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดลพบุรี	ประวัติ ศาสตร์และ เหตุการณ์ สำคัญ	วิถีชีวิต ของคน ใน ท้องถิ่น	อาหาร ท้องถิ่น	งาน หัตถ กรรม	เกษตร กรรม	การจัดการ ทรัพยากร และ สิ่งแวดล้อม	สิ่งมรดก และพื้นที่ ศักดิ์สิทธิ์
ชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาท							
1. ตลาดโพธิ์งาม ต.โพธิ์งาม อ.สรรพยา จ.ชัยนาท	✓	✓	✓				
2. วัดทุ่งมณีรัฐ ต.สรรพยา อ.สรรพยา จ.ชัยนาท	✓	✓			✓		
3. สวนส้มโอโชคชัย ต.นางสี อ.เมือง จ.ชัยนาท	✓				✓		
4. บ้านคนรักศาล ต.ห้วยกรด อ.สรรพยา จ.ชัยนาท	✓	✓			✓		✓
5. บ้านบุษยามณี ต.เนินใหญ่ อ.หันคา จ.ชัยนาท	✓	✓				✓	
ชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสิงห์บุรี							
6. บ้านดอนแม่ครัวหัวป่า ต.หัวป่า อ.พรหมบุรี จ.สิงห์บุรี	✓	✓	✓				✓
7. บ้านดอนกระต่าย ต.บางกระบือ อ.เมืองสิงห์บุรี จ.สิงห์บุรี	✓	✓		✓	✓		✓
8. บ้านหนองโหล่ง ต.บ้านจำ อ.บางระจัน จ.สิงห์บุรี	✓	✓			✓		
9. ตลาดไทยยอนยุคบ้านระจัน อ.ค่ายบางระจัน จ.สิงห์บุรี	✓	✓	✓				✓
10. สวนตะวันแสนภูมิ ต.บางระจัน อ.ค่ายบางระจัน จ.สิงห์บุรี	✓				✓		
ชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดลพบุรี							
11. ชุมชนไทยเบ้ง ต.โคกสูง อ.พัฒนานิคม จ.ลพบุรี	✓	✓	✓	✓			
12. บ้านสวนขวัญลพบุรี ต.มหาสาร อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี	✓	✓	✓		✓		
13. ศูนย์การเรียนรู้บ้านดินมดแดง ต.โคกตูม อ.เมือง จ.ลพบุรี	✓	✓		✓	✓		
14. วิลลาฟาร์มสเตย์ ต.เขาพระงาม อ.เมือง จ.ลพบุรี	✓	✓			✓		

Note. A Clustered Analysis of Local Stories into 14 Communities in Chainat, Singburi, and Lopburi Provinces

กรณีภาพที่ปรับปรุงมาจากแหล่งอื่น

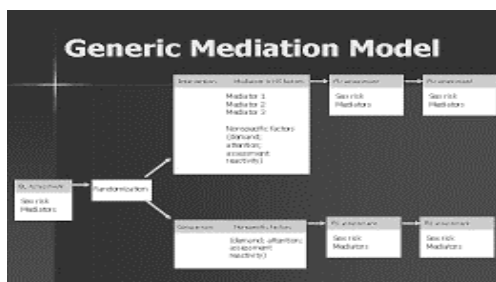
รูปแบบการอ้างอิงภาพจากวารสาร

Figure 1. ชื่อภาพ และรายละเอียด (ถ้ามี). Adapted from “ชื่อบทความ,”

(ถ้ามี) by Name Surname, Year, *Journal Name*, Vol, p. หรือ pp. เลขหน้า. (ถ้ามี)

Copyright Year by เจ้าของลิขสิทธิ์. (ถ้ามี)

กรณีภาพมาจากวารสาร ใส่ตัวเอียงที่ชื่อวารสาร ยกเว้น ไม่ปรากฏชื่อวารสาร ใส่ตัวเอียงที่ชื่อบทความ

ภาพที่ 2 Generic mediation model

Figure 2. Generic mediation model. Adapted from “Preschool Home Literacy:

A Longitudinal Analysis,” by M. H. Hood, and G. Andrews, 2008, *Journal of*

Educational Psychology, 113 (6), p. 256. Copyright by the American

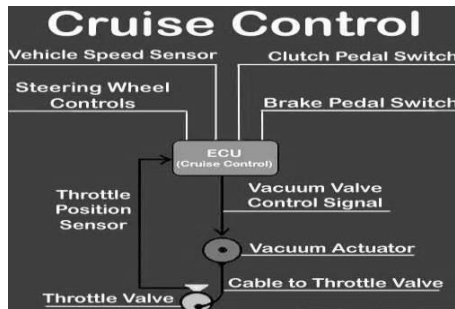
Psychological Association

รูปแบบการอ้างอิงภาพจากหนังสือ

Figure 1. ชื่อภาพ และรายละเอียด (ถ้ามี). Adapted from ชื่อหนังสือ (p. หรือ pp. เลขหน้า),

by Name Surname, Year, เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. Copyright Year

by เจ้าของลิขสิทธิ์. (ถ้ามี)

ภาพที่ 2 แสดงโครงสร้างไดอะแกรมของ the cruise control system

Figure 2. Showing the structure diagram for the cruise control system.

Adapted from *Concurrency state models & Java programming* (p.163),
by J. Magee and J. Kramer, 2006, England: John Wiley & Sons. Copyright 2006
by John Wiley & Sons.

รูปแบบการอ้างอิงภาพจากเว็บไซต์

Figure 1. ชื่อภาพ และรายละเอียด (ถ้ามี). Adapted from “ชื่อบทความ,” (ถ้ามี)
by Name Surname, Year, URL address of website. Copyright Year by เจ้าของ
ลิขสิทธิ์. (ถ้ามี)

* การอ้างอิงภาพ (แปลงชื่อภาพเป็นภาษาอังกฤษ ต่อท้าย Adapted from ถ้าไม่มี
ชื่อภาพ ระบุเป็นชื่อเรื่อง หรือชื่อบทความที่ปรากฏบนเว็บไซต์)

** กรณีไม่มีปีพิมพ์ เลขหน้า หรือ Copyright ไม่ต้องใส่

ภาพที่ 2 ภาพเทพนพเคราะห์ นั่งเฝ้าตามตำแหน่ง ฉากเทวสภา การแสดงโขนพระราชทาน
ตอน รามาวตาร วันที่ 26 ตุลาคม 2561. *Figure 2. Picture of the planet Sit and
watch at the position, Ramawatar episode. Adapted from
“The Royal Cremation Ceremony of King Rama IX on October 26, 2018,
by Kosolsiriset, 2018, [http://www.sereesolution.com/
ich/khon_performance](http://www.sereesolution.com/ich/khon_performance).*

ภาพที่ 3 พระอินทร์ช่วยสังข์ศิลป์ชัยขึ้นจากเหว.

Figure 3. Indra helped Sang Sinchai rise from the abyss.
Adapted from “*Indra Sang Sinxay rise from the abyss,*”
by Phantoorak, 2020, <https://www.facebook.com/Guy Phantoorak>.

การอ้างอิงตารางที่นำข้อมูลมาจากแหล่งอื่น

การอ้างอิงตารางที่นำมาจากแหล่งอื่น โดยผู้เขียนไม่ได้จัดทำขึ้นเอง ให้ระบุที่มาหลังคำว่า *Note*. และคำอธิบายเป็นภาษาอังกฤษ (ตัวเอียง) โดยใช้คำว่า *Adapted from* แล้วตามด้วยแหล่งอ้างอิงตามรูปแบบที่กำหนด

ตัวอย่าง ตารางที่นำมาอ้างอิงและการบอกแหล่งอ้างอิง

ตารางที่ 1 การเตรียมผลสีจากพืชตามภูมิปัญญาไทย

น้ำหนักพืชตัวอย่าง ต่อปริมาณสารละลาย (กรัม/มิลลิเมตร)	ค่าการดูดกลืนแสงที่วัดได้ตามระยะเวลาที่ทำการสกัด				
	30 นาที	1 ชม.	2 ชม.	3 ชม.	1 วัน
5:10	0.528	1.427	2.468	1.864	4.316
5:20	0.695	0.949	1.036	1.459	2.495
5:30	0.406	0.583	0.481	0.704	1.251
5:40	0.197	0.549	0.417	0.682	1.017
5:50	0.149	0.382	0.406	0.319	0.816

ที่มา: พรพิมล ม่วงไทยและสุจิตรา ศรีสังข์. (2553). การเตรียมผงสีจากพืชตามภูมิปัญญาไทย. ใน 9 ภูมิปัญญาไทย. วิภาวี อนุพันธ์พิศิษฐ์, บรรณาธิการ. หน้า 207. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Note. Adapted from 9 Thai wisdom (p. 207), By Pornpimon M. and Suchitra S., 2010, Bangkok, Srinakharinwirote University.

รูปแบบอ้างอิงตารางจากหนังสือ

Note. คำอธิบายเกี่ยวกับข้อมูลในตาราง (ถ้ามี). Adapted from ชื่อหนังสือ. (p. หรือ pp. เลขหน้า), by ชื่อนามสกุลของผู้แต่งแบบย่อ เช่น K. L. Klauer, ปีพิมพ์, สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. Copyright year by ชื่อเจ้าของลิขสิทธิ์ (ถ้ามี).

ตัวอย่าง

Note. Adapted from *Emotion marketing* (p. 109), by S. Robinette and C. Brand, 2001, New York: McGraw-Hill. Copyright 2001 by Hallmark Cards.

รูปแบบอ้างอิงตารางจากบทความวารสาร

Note. คำอธิบายเกี่ยวกับข้อมูลในตาราง (ถ้ามี). Adapted from “ชี้อบบทความ,” By (p. หรือ pp. เลขหน้า), by ชื่อนามสกุลของผู้แต่งแบบย่อ, ปีพิมพ์, ชื่อวารสาร (เป็นตัวเอียง) ปีที่ หรือฉบับที่, p. หรือ pp. เลขหน้า. Copyright Year by ชื่อเจ้าของลิขสิทธิ์ (ถ้ามี).

ตัวอย่าง

Note. An examples of application of the Rubber Elasticity Theory to Biopolymer Gels. Adapted from “A method for using measurements of shear modules to estimate the size and thermodynamic stability of junction zones in noncovalently cross-linked gels,” by D. G. Oakenfull, 1984, *Journal of Food Science*, 49, pp. 1103-1104, Copyright 1984 by Journal of Food Science

8. การเขียนเอกสารอ้างอิง

วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน ได้ใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงตามแบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 แปลและเรียบเรียง โดย นันทพร ธนะกุลบริภัณฑ์ สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2558 ดาวน์โฮลด์ได้จากหน้าเว็บไซต์ของวารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน ดังต่อไปนี้ <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jnuks/index>

การเขียนอ้างอิงตามรูปแบบ APA 6th Style และตัวอย่าง

1. การอ้างอิงในเนื้อหา

ใช้รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อหาด้วยระบบนาม-ปีของ APA 6th edition (American Psychological Association Citation Style) การเขียนอ้างอิงในเนื้อหาที่เป็นภาษาไทย ให้เปลี่ยนเป็นภาษาอังกฤษ โดยระบุเฉพาะนามสกุลของผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าของเอกสารอ้างอิง (ถ้ามี)

1) กรณีอ้างอิงหน้าข้อความ ตัวอย่างเช่น

Piriyakul (1987, pp. 2-4) ได้ศึกษาพบว่า

ถ้าผู้แต่งมากกว่า 1 คน ใช้ and เชื่อมระหว่างผู้แต่งแต่ละคน เช่น

Kanuengpean and Phokaew (2015) ได้ทำการศึกษา

ถ้าผู้แต่งมากกว่า 3 คน ให้ใช้ et al. ต่อท้ายผู้แต่งคนแรก เช่น Porter et al. (2004)

2) กรณีอ้างอิงท้ายข้อความ ตัวอย่างเช่น

(Na Nakhon, 2002, p. 196)

ถ้าผู้แต่ง 3 คน ให้เขียนชื่อทุกคน และใช้ & คั่นระหว่างคนรองสุดท้าย และคนสุดท้าย เช่น (Keemgratok, Sriwiset, & Sainate, 2018)

แต่ผู้แต่งมากกว่า 3 คน ให้ใช้ et al. ต่อท้ายผู้แต่งคนแรก เช่น (Chaikhan et al., 2013)

2. การอ้างอิงท้ายบทความ (เอกสารอ้างอิง หรือ References)

1) รายการอ้างอิงที่เป็นภาษาไทยจะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ และต้องมีครบตรงกับรายการอ้างอิงในเนื้อหา และให้เรียงลำดับ โดยยึดอักษรภาษาอังกฤษ A-Z

2) รูปแบบการเขียนแสดงตัวอย่างตามประเภทเอกสาร ดังต่อไปนี้

หนังสือ

นามสกุล./อักษรย่อของผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(ครั้งที่พิมพ์)(ถ้ามี)./เมืองที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

Author. (Year). *Title* (Edition). Place: Publisher.

ตัวอย่างเช่น

Kotler, P., & Gary, A. (2003). *Principles of Marketing* (9th ed.). Boston: McGraw-Hill.

บทความในหนังสือ

นามสกุล./อักษรย่อของผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อบทหรือชื่อบทความ./In/ชื่อบรรณาธิการ/(Ed. หรือ Eds.)/ชื่อหนังสือ/(pp./เลขหน้า)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่างเช่น

Sangtaksin, Y., & Busaphacheep, T. (2002). Evolution of Thai Language and Literature. In Y. Sangtaksin & P. Tangkittiphaporn (Eds.), *Thai Study* (pp. 76-122). Bangkok: Kasetsart University.

หมายเหตุ เลขหน้าถ้ามีมากกว่า 1 หน้า ใช้ pp. ตามด้วยเลขหน้า - หน้า. แต่ถ้าระบุหน้าเดียว ใช้ p. ตามด้วยเลขหน้า

บทความในวารสาร

นามสกุล./อักษรย่อของชื่อผู้แต่ง./(ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่)./เลขหน้า.

Author. (Year). Article Title. *Journal Title*, Vol(Issue), Page-page.

ตัวอย่างเช่น

Doran, K. (1996). Unified Disparity: Theory and Practice of Union Listing. *Computer in Libraries*, 16(1), 39-42.

ถ้าเป็นวารสารเผยแพร่แบบออนไลน์ ใช้ ปี, เดือน วัน อยู่ในวงเล็บ และระบุวันที่สืบค้น
หลังคำว่า Retrieved เช่น

Werker, C., Korzinov, V., & Cunningham, S. (2018, January 10). Formation and output of collaborations: the role of proximity in German nanotechnology. *Journal of Evolutionary Economics*, 29(2), 697-719. Retrieved September 15, 2020, from <https://doi.org/10.1007/s00191-019-00605-2>

เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ/สัมมนา/หนังสือรวมบทความวิชาการ

นามสกุล./อักษรย่อของชื่อผู้นำเสนอ./(ปี./เดือน)./เรื่องที่ประชุม./ใน/ชื่อ/(ประธาน)./
ชื่อการประชุม./เอกสารประกอบการประชุมของ(ชื่อผู้จัด)/สถานที่ประชุม.

Author. (Year, Month). Title of contribution. In ชื่อ/(Chair), *Title of symposium*.
Symposium conducted at the meeting of Organization Name,
Location.

ตัวอย่างเช่น

Muellbauer, J. (2007, September). Housing, credit, and consumer expenditure. In S. C. Ludvigson (Chair), *Housing and consumer behavior*. Symposium conducted at the meeting of the Federal Reserve Bank of Kansas City, Jackson Hole, WY

วิทยานิพนธ์ที่มีเล่มตีพิมพ์

นามสกุล,/อักษรย่อของชื่อผู้แต่ง./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/(วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปริญญาตรี หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาโท/ปริญญาเอก)./ชื่อมหาวิทยาลัย,/เมือง.

Author. (Year)./ Title. (Doctoral Dissertation or Master's Thesis)./ Name of University,/City.

ตัวอย่างเช่น

Sounsamut, P. (2004). *Audience and the Adaptation of Content and Characters of 'Phra Aphai Mani' in Thai Popular Culture During 2002-2003* (Master's Thesis). Chulalongkorn University, Bangkok.

Angkasiribul, N. (2013). *Guidelines to develop textile products for supporting capacity to competition of otop entrepreneur in Chiang Mai province* (Master's Thesis). Silpakorn University, Nakhon Pathom.

วิทยานิพนธ์และคุณวุฒิพนธ์ค้นจากเว็บไซต์ หรือฐานข้อมูลออนไลน์

นามสกุล,/อักษรย่อของชื่อผู้แต่ง./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/(Doctoral Dissertation or Master's Thesis)./Retrieved from/URL

ตัวอย่างเช่น

Magyar, C. E. (2014). *The discourse of tourism and national heritage: A contrastive study from a cultural perspective* (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://www.proquest.com/>

เอกสารจากวารสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือเว็บไซต์

นามสกุล,/อักษรย่อชื่อผู้เขียน./(Year,/Date/Month)./Title./Retrieved from/URL

ตัวอย่างเช่น

Davies, J. E., Wisdom, S., & Creaser, C. (2000). *Out of sight but Not Out of Mind: Visually Impaired People's Perspectives of Library and Information Services*. Retrieved September 20, 2003, from [http:// www. lboro. ac. uk/ departments/dils/lisu/public.html](http://www.lboro.ac.uk/departments/dils/lisu/public.html)

Akkrasomcheap, W. (2017). A Clinic for Debt-Tackling is Not the Elixir But the Increase in Liquidity. *Online Prachachat*. Retrieved from <https://www.prachachat.net>

* กรณีที่ไม่มีวันที่พิมพ์เผยแพร่ ให้ใส่ (n.d.)

* กรณีที่ไม่มีวันและเดือนที่เผยแพร่ แต่ปรากฏเฉพาะปี ให้ใส่แค่ปีในวงเล็บ (Year)

อ้างอิงบทสัมภาษณ์

การอ้างอิงบทสัมภาษณ์จากฐานข้อมูลหรือคลังข้อมูล เช่น เทปบันทึกเสียง

ผู้ถูกสัมภาษณ์./(ปี, เดือน วันที่ให้สัมภาษณ์)./สัมภาษณ์โดย/ชื่อ นามสกุลผู้สัมภาษณ์/[การบันทึกเสียง]/ตำแหน่งผู้ถูกสัมภาษณ์(ถ้ามี)/สถานที่/เมืองที่สัมภาษณ์.

Interviewee./(Year, Month Date)./Interviewed by Name of Interviewer [Tape recording]/ตำแหน่งผู้ถูกสัมภาษณ์(ถ้ามี)/Publisher,/Place Published.

* ถ้าสามารถระบุผู้ทำหน้าที่สัมภาษณ์ ให้ใส่ชื่อ นามสกุล ต่อจากคำว่า *Interviewed by* โดยใช้ตัวพิมพ์ปกติ และระบุประเภทของสื่อในวงเล็บ [] ตัวอย่างเช่น

Smith, M. B. (1998, August 12). *Interviewed by C. A. Kiesler* [Tape recording]. President's Oral History Project, American Psychological Association. APA Archives, Washington, DC

* กรณีบทสัมภาษณ์ที่ไม่ระบุประเภทของสื่อ ใช้คำว่า *Interviewer: ต่อท้าย/ หลังชื่อ* นามสกุลของผู้ถูกสัมภาษณ์ และพิมพ์ตัวเอียงให้กับชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์ เช่น

Sparkman, C. F. (1973). *An oral history with Dr. Colley F. Sparkman/Interviewer: Orley B. Caudill*. Mississippi Oral History Program (Vol. 289), University of Southern Mississippi, Hattiesburg

การอ้างการสื่อสารระหว่างบุคคล

* กรณีเป็นการสัมภาษณ์ การสื่อสารระหว่างบุคคล การสนทนาทางโทรศัพท์ กลุ่มสนทนาจดหมายโต้ตอบส่วนบุคคล บันทึก อีเมล ให้ระบุชื่อ นามสกุล ผู้ที่ทำสื่อสาร โดยไม่ต้องกลับนามสกุล ตามด้วยประเภทของการสื่อสาร และเดือน วันที่, ปี ค.ศ. ในวงเล็บดังตัวอย่าง

T. K. Lutes (personal communication, April 18, 2001)

*การอ้างอิงการสื่อสารระหว่างบุคคล ใช้อ้างอิงเฉพาะในเนื้อหา ไม่ต้องระบุในเอกสารอ้างอิงท้ายเนื้อหา

*สามารถดูตัวอย่างการเขียนอ้างอิงได้ในเว็บไซต์ <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jnuks/index>

9. การส่งบทความ

1) ให้ท่านจัดพิมพ์ต้นฉบับบทความด้วยโปรแกรม Microsoft word ตามแบบฟอร์มที่วารสารกำหนด จำนวน 1 ชุด พร้อมด้วยใบสมัครขอส่งบทความเพื่อลงตีพิมพ์ใน Mekong-Salween civilization Studies Journal จำนวน 1 ชุด และมีค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ จำนวน 3,500 บาทต่อ 1 บทความ

2) ให้ท่านเข้ามาลงทะเบียนสมัครสมาชิกเพื่อส่งบทความลงตีพิมพ์ในระบบวารสารออนไลน์ โดยเข้าไปที่ Mekong-Salween civilization Studies Journal <https://tci-thaijo.org/index.php/jnuks/login> และทำตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในระบบ และจัดส่งบทความผ่านระบบวารสารออนไลน์ (ThaiJO) กรณีมีข้อสงสัยในการสมัครติดต่อสอบถามได้ที่ คุณจริทร พรหมสุวรรณ คุณพิเชษฐ สิงหเดช โทร. 055-961205 และคุณเยาวทศน์ อรรถาธิ์ โทร. 055-961202

***** เปิดรับบทความตลอดปี *****

ใบสมัครขอส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ใน
Mekong-Salween Civilization Studies Journal
(กรุณากรอกแบบฟอร์มด้วยตัวบรรจง หรือด้วยวิธีการพิมพ์)

เรียน บรรณาธิการวารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน

1. ข้าพเจ้า

ชื่อ - สกุล ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว.....
☐ ดร.

2. สถานภาพ

● กรณีเป็นอาจารย์ (โปรดระบุ)

☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
☐ อาจารย์ ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

● กรณีเป็นนักศึกษา (โปรดระบุ)

☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

● อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
.....

● หน่วยงาน/ภาควิชา/คณะ/มหาวิทยาลัยที่สังกัด

ภาควิชา.....คณะ.....

มหาวิทยาลัยที่สังกัด.....

3. ที่อยู่

● ที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก.....

.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....E-mail address.....

4. ชื่อบทความ

(ภาษาไทย).....

.....

.....

.....

(ภาษาอังกฤษ).....

.....

.....

.....

ประเภทของบทความ

☐ บทความวิชาการ

☐ บทความวิจัย

☐ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

☐ ใช่

☐ ไม่ใช่

บทความที่ท่านส่งมารับการพิจารณา มีเนื้อหาตรงกับสาขาใด

- ☐ สาขาวิชาศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ (General Arts and Humanities)
- ☐ สาขาประวัติศาสตร์ (History)
- ☐ สาขาภาษาและภาษาศาสตร์ (Language and Linguistics)
- ☐ สาขาทัศนศิลป์และการแสดง (Visual Arts and Performing Arts)
- ☐ สาขาวัฒนธรรมศึกษา (Cultural Studies)

ประสงค์ที่จะตีพิมพ์

- ☐ พร้อมชำระอัตราค่าธรรมเนียม 3,500 บาท

ท่านได้จัดทำรูปแบบการเขียนบทความตามหัวข้อต่อไปนี้ได้ครบถ้วนตามระเบียบวารสารฯ (กรุณา checklist ทุกหัวข้อ)

- ☐ ชื่อหัวข้อ ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ
- ☐ ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ/ผู้ร่วมเขียนฯ ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ
- ☐ อีเมล ควรเป็นของหน่วยงานต้นสังกัด
- ☐ บทคัดย่อ และ คำสำคัญ ไม่ควรเกิน 5 คำ
- ☐ Abstract และ Keyword
- ☐ สถานภาพของผู้เขียนบทความ หน่วยงานที่สังกัด (ระบุเป็นเชิงอรรถ) ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ
- ☐ บทนำ ☐ วัตถุประสงค์การวิจัย
- ☐ กรอบแนวคิด ☐ วิธีดำเนินการวิจัย
- ☐ ผลการวิจัยเชิงสังเคราะห์ ☐ อภิปรายผลการวิจัย
- ☐ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย (ไม่ควรเกิน 3 บรรทัด)
- ☐ เอกสารอ้างอิง (ตามรูปแบบ APA 6)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า บทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น หากพบว่าบทความนี้ได้เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน ข้าพเจ้ายินดีให้ดำเนินการตามระเบียบของวารสารฯ และยินดีให้กองบรรณาธิการวารสาร อารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน เลือกรรหาผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาต้นฉบับของ ข้าพเจ้าโดยอิสระ และให้กองบรรณาธิการฯสามารถตรวจแก้ไขต้นฉบับดังกล่าวได้ตามสมควร และยินยอมว่าบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารนี้ ถือเป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยนเรศวร และข้าพเจ้าจะไม่ขอรับเงินค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์คืนไม่ว่าบทความจะได้รับการตีพิมพ์หรือไม่

ลงชื่อ.....เจ้าของบทความ
(.....)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ติดต่อบรรณาธิการได้ที่

กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยนเรศวร

อาคารวิสุทธิกษัตริย์ ชั้น 3 ตำบลท่าโพธิ์

อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000

โทรศัพท์ : 0-5596-1205

E-mail: mekong_salween@nu.ac.th

หรือ <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jnuks/index>

-ตัวอย่างแบบฟอร์มบทความวิจัย-

ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK

(ชื่อเรื่องภาษาไทย).....(ขนาดอักษร 18 กึ่งกลาง).....

(ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ / Title).....(ขนาดอักษร 18 กึ่งกลาง)

ชื่อ-นามสกุล (ผู้เขียนบทความ)^{1*}(ขนาดอักษร 14 ชิดขวา เอียง)

NAME – SURNAME(ขนาดอักษร 14 ชิดขวา เอียง)

ชื่อ-นามสกุล (ผู้ร่วมโครงการ)²(ขนาดอักษร 14 ชิดขวา เอียง)

NAME – SURNAME(ขนาดอักษร 14 ชิดขวา เอียง)

Received: , 2022 (ขนาดอักษร 14 ชิดขวา เอียง)

Revised: , 2022 (ขนาดอักษร 14 ชิดขวา เอียง)

Accepted: , 2022 (ขนาดอักษร 14 ชิดขวา เอียง)

บทคัดย่อ (ขนาดอักษร 16 กึ่งกลาง)

(ขนาดอักษร 14) ไม่ควรเกิน 200-250 คำ.....

.....
.....
.....

คำสำคัญ: (ขนาดอักษร 14) ไม่ควรเกิน 5 คำ

Abstract (ขนาดอักษร 16 กึ่งกลาง)

(ขนาดอักษร 14) ไม่ควรเกิน 200-250 คำ.....

.....
.....
.....

Keywords: (ขนาดอักษร 14) ไม่ควรเกิน 5 คำ, ..., ..., ..., ...

¹ ระบุหน่วยงานที่สังกัด คณะ/สถาบัน มหาวิทยาลัย ประเทศ (ภาษาไทย) (ขนาดอักษร 12 ชิดซ้าย)

Specify the department to which you belong, faculty/institute, university, country. (ภาษาอังกฤษ)

² ระบุสังกัด คณะ/สถาบัน มหาวิทยาลัย ประเทศ (ภาษาไทย) (ขนาดอักษร 12 ชิดซ้าย)

Specify the department to which you belong, faculty/institute, university, country. (ภาษาอังกฤษ)

* Corresponding Author. E-mail:..... (ขนาดอักษร 12 เอียง)

บทนำ (Introduction) (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

.....

วัตถุประสงค์การวิจัย (Objective) (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

.....

กรอบแนวคิด/กรอบการวิจัย (Conceptual Framework/Research Framework) (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

.....

วิธีดำเนินการวิจัย (Method) (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

.....

ผลการวิจัยเชิงสังเคราะห์ (Synthetic Research Results) (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

.....

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

.....

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย (Research Recommendations)

(ไม่ควรเกิน 3 บรรทัด) (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (References) (ขนาดอักษร 16) กรุณาอ้างอิงตามระเบียบการ
เสนอบทความ

(ขนาดอักษร 14).....

.....

.....

บรรทัดแรกให้ขีดขอบด้านซ้าย เรียงตามลำดับตัวอักษร ก-ฮ , A-Z ถ้าเนื้อหายังไม่จบบรรทัด
ถัดไปให้ย่อหน้าเข้ามา 1 เคาะ จำนวนรายการที่อ้างอิงต้องตรงกัน และเท่ากับ
ที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ

****สามารถดาวน์โหลด Template แบบฟอร์มนี้ได้ที่****

<http://www.nuac.nu.ac.th>

-ตัวอย่างแบบฟอร์มบทความวิชาการ-

ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK

(ชื่อเรื่องภาษาไทย).....(ขนาดอักษร 18 กึ่งกลาง).....

(ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ / Title).....(ขนาดอักษร 18 กึ่งกลาง).....

ชื่อ-นามสกุล (ผู้เขียนบทความ)¹*(ขนาดอักษร 14 ชิดขวา เอียง)

NAME – SURNAME(ขนาดอักษร 14 ชิดขวา เอียง)

E-mail:.....(ขนาดอักษร 14 ชิดขวา เอียง)

ชื่อ-นามสกุล (ผู้ร่วมโครงการ)²(ขนาดอักษร 14 ชิดขวา เอียง)

NAME – SURNAME(ขนาดอักษร 14 ชิดขวา เอียง)

Received:, 2022 (ขนาดอักษร 14 ชิดขวา เอียง)

Revised:, 2022 (ขนาดอักษร 14 ชิดขวา เอียง)

Accepted:, 2022 (ขนาดอักษร 14 ชิดขวา เอียง)

บทคัดย่อ (ขนาดอักษร 16 กึ่งกลาง)

(ขนาดอักษร 14).....

คำสำคัญ: (ขนาดอักษร 14)

Abstract (ขนาดอักษร 16 กึ่งกลาง)

(ขนาดอักษร 14).....

Keywords: (ขนาดอักษร 14), ..., ..., ..., ...

¹ ระบุคณะ มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

ระบุคณะ มหาวิทยาลัย ประเทศไทย (เป็นภาษาอังกฤษ)

(ขนาดอักษร 12 ชิดซ้าย)

¹ ระบุคณะ มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

ระบุคณะ มหาวิทยาลัย ประเทศไทย (เป็นภาษาอังกฤษ)

(ขนาดอักษร 12 ชิดซ้าย)

*Corresponding Author. E-mail:..... (ขนาดอักษร 12 เอียง)

บทนำ (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

.....

.....

วัตถุประสงค์ (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

.....

.....

กรอบแนวคิด (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

.....

.....

เนื้อหาเชิงสังเคราะห์ (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

.....

.....

บทสรุป (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (References) (ขนาดอักษร 16) กรุณาอ้างอิงตามระเบียบการเสนอ

บทความ (ขนาดอักษร 14).....

.....

.....

บรรทัดแรกให้ขีดขอบด้านซ้าย เรียงตามลำดับตัวอักษร ก-ฮ , A-Z ถ้าเนื้อหายังไม่จบ บรรทัดถัดไปให้ย่อหน้าเข้ามา 1 เคาะ จำนวนรายการที่อ้างอิงต้องตรงกัน และเท่ากันกับที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ

****สามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มนี้ได้ที่นี่****

<http://www.nuac.nu.ac.th>

Study of Instructional Piano Performance in Rajabhat Universities in the Bangkok Metropolitan Area

การศึกษาศาภาพการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโน
ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เขตกรุงเทพมหานคร

Chalineee Kunatian^{1*}

ชาลิณี คุณาเทียน

Received: October 22, 2025

Revised: January 19, 2026

Accepted: January 30, 2026

¹College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Thailand
วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ประเทศไทย

*Corresponding Author. E-mail: chalinee.su@bsru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพนี้มุ่งเน้นการเก็บข้อมูลการเรียนการสอนตามหลักการศึกษาแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome Based Learning: OBE) เพื่อการจัดการเรียนการสอนที่เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่กำหนดไว้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนในมหาวิทยาลัยราชภัฏ กรุงเทพมหานคร ในด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอน ด้านเนื้อหาสาระการเรียนการสอน ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อ อุปกรณ์ สถานที่ในการจัดการเรียนการสอนและด้านการวัดผลและประเมินผล เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนรายวิชาปฏิบัติเปียโน 4 ท่าน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 สถาบัน ได้แก่ 1. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 3. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และ 4. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ผลวิจัยพบว่าสภาพการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นเรื่องการกำหนดเนื้อหาตามคำอธิบายรายวิชา มีการยืดหยุ่นตามความเหมาะสมของผู้สอนและผู้เรียน ด้านเนื้อหาสาระการเรียนการสอนมีการกำหนดให้เรียนบทเรียนตามหัวข้อที่กำหนด ได้แก่ บทเพลงมาตรฐาน การไล่บันไดเสียง การฝึกทักษะจากบทฝึก และการฝึกฝนการอ่านโน้ตแบบฉบับพลัน การเรียนการสอนแต่ละหัวข้อจะเป็นไปตามกำหนดจุดประสงค์และความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละสัปดาห์ ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนที่เลือกเรียนเอกเปียโนจะเป็นการเรียนเดี่ยวซึ่งมีผู้ที่เลือกเรียนชั้นปีละ 1-2 คน ส่วนแบบกลุ่มจะเป็นผู้ที่เรียนเปียโนเป็นวิชาโท ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความพยายามและความอดทนในการฝึกซ้อมบทเรียนที่ยากได้น้อยลง ด้านสื่อ อุปกรณ์ สถานที่ในการจัดการเรียนการสอน มีความพร้อมในเรื่องสื่อ อุปกรณ์ สถานที่ในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนส่วนใหญ่มีภูมิลำเนามาจากจังหวัดอื่น ดังนั้นการจองห้องซ้อมเพื่อฝึกซ้อมปฏิบัติจึงเป็นสิ่งสำคัญ และด้านการวัดผลและประเมินผล ใช้การประเมินระหว่างการเรียน การสอบปฏิบัติกลางภาค ปลายภาค การแสดงเพื่อจบการศึกษา มีการเก็บบันทึกแฟ้มสะสมงาน การบันทึกคลิปวิดีโอการฝึกซ้อมเพื่อดูพัฒนาการ การประเมินตนเองเป็นไปตามแนวทางของการประเมินผลแบบรายบุคคลโดยประเมินจากกระบวนการไม่ใช่แค่ผลลัพธ์เพียงอย่างเดียว มีการส่งเสริมทักษะการปฏิบัติเปียโนที่คงมาตรฐานการเรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระและปลูกฝังทักษะการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้

ผู้เรียนสามารถเรียนสำเร็จการศึกษาได้ตรงตามกำหนด และสามารถต่อยอดการประกอบอาชีพในอนาคตหลังจบการศึกษา

คำสำคัญ: การสอนปฏิบัติเปียโน มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลลัพธ์การเรียนรู้

Abstract

This qualitative research aimed to collect data on teaching and learning practices based on the principles of Outcome-Based Learning (OBE), which emphasize learning outcomes in order to design instructional management that responds to contemporary changes in knowledge, competencies, and desired attributes. The objective of the study was to examine the current conditions of piano performance instruction in Rajabhat Universities within the Bangkok metropolitan area in terms of instructional objectives, course content, teaching methods and learning activities, instructional media, equipment and facilities, as well as measurement and evaluation practices. Data were collected through interviews with four piano performance instructors from four Rajabhat Universities in the Bangkok area: Suan Sunandha Rajabhat University, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Chandrakasem Rajabhat University, and Phranakhon Rajabhat University. The findings revealed that instructional management primarily focuses on determining course content in accordance with course descriptions, with flexibility based on the suitability of instructors and learners. The instructional content includes learning units such as standard repertoire, scale practice, technical exercises, and sight-reading training. Each learning unit is organized according to instructional objectives and the readiness of learners on a weekly basis. Regarding teaching methods and learning activities, piano major students receive individual instruction, with one to two students per academic year, while group instruction is provided for students taking piano as a minor. Most students demonstrated reduced

perseverance and endurance when practicing more challenging repertoire. In terms of instructional media, equipment, and facilities, resources were found to be adequately provided. As most students come from other provinces, access to and reservation of practice rooms were considered essential. Measurement and evaluation practices include formative assessment, midterm and final practical examinations, graduation recitals, portfolio documentation, video recordings of practice sessions to monitor progress, and self-assessment. The assessment follows an individualized approach that emphasizes learning processes rather than outcomes alone. Overall, the instructional management promotes piano performance skills while maintaining academic standards in content knowledge and fostering consistent practice habits, enabling students to complete their studies within the designated timeframe and to further develop their professional careers after graduation.

Keywords: Instructional Piano Performance, Rajabhat University, Outcome Based Education

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยี มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญ และมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนเพื่อนำความรู้ไปพัฒนาตนเองครอบครัว ชุมชน และสังคมของตนได้ การพัฒนาของการเปลี่ยนแปลงไปของโลกมีการจัดระบบการเรียนรู้หลักสูตร สื่อ วิธีการ ตลอดจนการวัดประเมินผลที่ชัดเจนและเป็นระบบ ในการจัดสภาพแวดล้อมผู้สอนมีการปรับเปลี่ยนตนเอง โดยมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนให้กลายเป็นการอำนวยความสะดวก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีวิสัยทัศน์เพื่อการศึกษาที่มีการสอนให้น้อยลงและเรียนรู้ให้มากขึ้น มุ่งเน้นการสอนในแบบที่ช่วยผู้เรียนให้เรียนรู้โดยไม่ต้องสอนซึ่งผู้เรียนต้องมีกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะการทำงาน ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อสารและเทคโนโลยีรวมทั้งทักษะชีวิตที่ใช้ได้จริงกับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และ

ประเทศชาติ ผู้เรียนในศตวรรษนี้เป็นคนยุคดิจิทัล (Wechayalluck, 2018, pp. 51-65) การเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนในระดับอุดมศึกษาเป็นรายวิชาพื้นฐานสำคัญของหลักสูตรดนตรีเนื่องจากเป็นทักษะที่ช่วยพัฒนาความเข้าใจทางดนตรี การตีความบทเพลง และการประยุกต์ใช้ในวิชาชีพดนตรี เช่น ครูดนตรี นักดนตรี หรือนักจัดการแสดงดนตรี ในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านมาตรฐานการศึกษา ทักษะในศตวรรษที่ 21 และความคาดหวังของผู้เรียนที่มีความหลากหลายมากขึ้น

การเรียนการสอนดนตรีในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักการศึกษแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome Based Learning: OBE) โดยการศึกษาแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้นี้จะมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อปรับให้กับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่กำหนดไว้ มีความยืดหยุ่นทั้งการจัดการเรียนการสอน การจัดตารางเวลาเรียน การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล (Wongdaeng, 2024, pp. 234-251) โดยต้องจัดการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องไปกับการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตรตามมาตรฐานคุณวุฒิในระดับอุดมศึกษา ที่มุ่งเน้นด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) จริยธรรม (Ethics) และลักษณะของบุคคล (Character) โดยจะนำมาสู่การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตรในสาขาวิชาดนตรีโดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีทั้งองค์ความรู้ ทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี และสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้เพื่อประกอบวิชาชีพทางดนตรีในอนาคตพร้อมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพ ในหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลิตครูดนตรีและบัณฑิตด้านดนตรีเพื่อรับใช้สังคม จำเป็นต้องมีแนวทางการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนและทรัพยากรของแต่ละสถาบัน จากสภาพจริงพบว่าการสอนปฏิบัติเปียโนยังเผชิญปัญหาหลายประการ เช่น ความแตกต่างของพื้นฐานผู้เรียน ความเพียงพอของเครื่องดนตรี ห้องซ้อม รายวิชาและหลักสูตรที่ยังไม่ชัดเจนด้านผลลัพธ์การเรียนรู้เท่าที่ควร ความอดทนของผู้เรียนต่อการเผชิญการเรียนรู้บทเรียนที่ยาก ตลอดจนสภาพการเปลี่ยนแปลงของการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้า และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ หาคำความรู้ได้ด้วยตนเอง

หลักสูตรดนตรีของนักศึกษาที่ศึกษาวิชาเอกดนตรี ในระดับปริญญาตรี ทุกสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนวิชาเอกดนตรี จะมีรายวิชาการปฏิบัติเปียโนอยู่ในวิชาบังคับเรียนเพื่อจบการศึกษา ซึ่งอาจจะมีชื่อรายวิชาที่แตกต่างกันไป เช่น เปียโนประกอบ แนวทำนอง การบรรเลงคีย์บอร์ด ทักษะคีย์บอร์ด พื้นฐานเปียโน ทักษะเปียโน แต่ในทางปฏิบัติในเนื้อหานักศึกษาจะต้องมีการปฏิบัติเครื่องลิ่มนิ้วไม่ว่าจะเป็นเปียโนหรือคีย์บอร์ด (Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, 2022; College of Music, Mahidol University, 2022) นอกจากทักษะการปฏิบัติเปียโนจะมีความสำคัญอย่างมากต่อนักศึกษาที่เรียนวิชาเอกเปียโนแล้ว นักศึกษาที่ไม่ได้เรียนวิชาเอกเปียโนก็มีความจำเป็นต้องเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติเปียโนเช่นกัน เพราะการปฏิบัติเปียโนเป็นพื้นฐานสำคัญ เป็นการเสริมองค์ความรู้ ทักษะทางดนตรี และยังเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ทฤษฎีดนตรีที่ดีมากอีกทางหนึ่งด้วย การปฏิบัติเปียโนจึงเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนดนตรีของผู้เรียนระดับปริญญาตรีในทุกเครื่องวิชาเอก ในทุกสถาบันที่เปิดสอนวิชาเอกดนตรี ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาที่มีวิชาเอกขับร้อง เครื่องเป่าลมไม้ เครื่องเป่าทองเหลือง เครื่องสาย หรือเครื่องเพอร์คัสชัน และยังพัฒนาผู้เรียนที่ไม่ได้เรียนดนตรีเป็นวิชาเอกแต่มีความสนใจได้ด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมุกเน้นการพัฒนาจิตสำนึกและวิถียุทธศาสตร์ความเป็นครูใน 3 มิติ ได้แก่ ศรัทธาในตนเอง ศรัทธาต่อครู และศรัทธาต่อองค์กรวิชาชีพครู ตามแนวพระราชโอวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 พระราชทานแด่ครูถือเป็นปฏิบัติอย่างยิ่ง 4 ประการ ได้แก่ ครูต้องมีความรักความเมตตา ครูต้องมีความเสียสละและอดทน ครูต้องทำความดีเพื่อความดี และครูต้องถึงพร้อมด้วยความรู้ ความดีและความสามารถ (Hemanon & colleagues, 2016) ตลอดจนยุทธศาสตร์ทางการอุดมศึกษามุ่งเน้นการพัฒนา ส่งเสริมศักยภาพมนุษย์ เน้นปฏิรูปการเรียนรู้ ส่งเสริมและสร้างองค์ความรู้เพื่อเท่าทันนวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม สร้างโอกาสและความมั่นคงในชีวิตเพื่อความยั่งยืนในระดับฐานราก (Hongsiwat, 2021) โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้มาปรับใช้ได้กับการประกอบอาชีพในอนาคตในทางตรงเมื่อจบการศึกษาแล้วมีศักยภาพความสามารถในการประกอบอาชีพได้อย่างเป็นรูปธรรม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างอนาคตได้อย่างยั่งยืนด้วยการประกอบอาชีพที่สุจริตโดยใช้ศักยภาพได้ของตนอย่างเต็มภาคภูมิ

มีการศึกษางานวิจัยงานวิจัยปริญาเอกเรื่อง Development of Group Teaching Strategies to Promote Piano Learning Efficiency for Higher Education Level (Liu & Phokha, 2025, pp. 884-895) เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้ศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการเรียนเปียโนกลุ่มโดยได้ข้อสรุปประเด็นสำคัญของการเรียนการสอนประกอบไปด้วยวิธีการ (Teaching Methods) และกิจกรรม (Teaching Activities) โดยวิธีการจะมุ่งที่จะพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ การแสดงออกทางดนตรี นอกจากนี้ Teerapuksiri, Sapaso, และ Kaenampornpan (2021, pp. 171-182) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเปียโนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ของสถาบันอุดมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยงานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนเปียโน พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอนเปียโน โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนเปียโนจำนวน 12 ท่าน และนักศึกษาวิชาเอกเปียโนจำนวน 10 ท่าน จากสถาบันอุดมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 12 สถาบัน โดยมีตัวแปรต้นคือรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเปียโนสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 นำมาสู่ตัวแปรตามคือผลที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนเปียโนและทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเปียโนสำหรับนักศึกษาวิชาเอกเปียโน พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีพื้นฐานการเล่นเปียโนที่แตกต่างกันค่อนข้างมาก เนื่องจากประสบการณ์ของนักศึกษามีรูปแบบที่ต่างกันจากการเป็นสมาชิกวงดนตรีต่าง ๆ ในโรงเรียน ดังนั้นในการพัฒนารูปแบบการสอนเปียโนไม่ควรยากเกินไป ทั้งนี้ เพื่อมุ่งเน้นปรับพื้นฐานของนักศึกษาที่มีความแตกต่างกัน ทักษะที่มุ่งเน้นในการพัฒนา เช่น การอ่านโน้ต ความเข้าใจในสัญลักษณ์ การฝึกซ้อมแบบฝึกหัด เพื่อสร้างความชำนาญให้กับนิ้วมือ การตีความบทเพลงเปียโน เป็นต้น และ Phaisansrisomsuk (2016) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนเปียโนโดยการสะท้อนความคิดเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงเปียโนสำหรับนักเรียนเปียโนระดับกลาง ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านวัตถุประสงค์ การให้ผู้เรียนนำความรู้ดนตรีเรียนไปประยุกต์ใช้ในการบรรเลงเพลง และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาทั้งหมดเป็นวัตถุประสงค์สำคัญในการเรียนการสอน 2) ด้านเนื้อหาสาระ ผู้สอนนำบทเพลงของบาค (Bach) เบโธเฟน (Beethoven) โชแปง (Chopin) และบาทอค (Bartok) มาใช้ในการ

เรียนการสอนมากที่สุด 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนส่วนใหญ่มีการใช้เทคนิคการใช้คำถามเพื่อพัฒนาการสะท้อนความคิดของผู้เรียน 4) ด้านสื่อและอุปกรณ์ ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้เครื่องบันทึกเสียงหรือกล้องวิดีโอที่บันทึกการบรรยายของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการสะท้อนความคิดให้กับผู้เรียน 5) ด้านการวัดและประเมินผล ผู้สอนส่วนใหญ่ มีการวัดและประเมินการสะท้อนความคิดโดยใช้การประเมินตามสภาพจริง 6) ด้านบริบทการเรียนการสอน ผู้สอนให้ความสำคัญกับความรัก ความชอบในดนตรีของผู้เรียน และใช้จิตวิทยาในการสอน การวิเคราะห์ทั้ง 6 ด้าน พบว่าผู้สอนมีการนำการสะท้อนความคิดมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเปิยนมนกนอยแตกต่างกันไปตามผู้สอนแต่ละคน จากงานวิจัยเหล่านี้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยเพื่อสนับสนุนการต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนปฏิบัติเปิยน

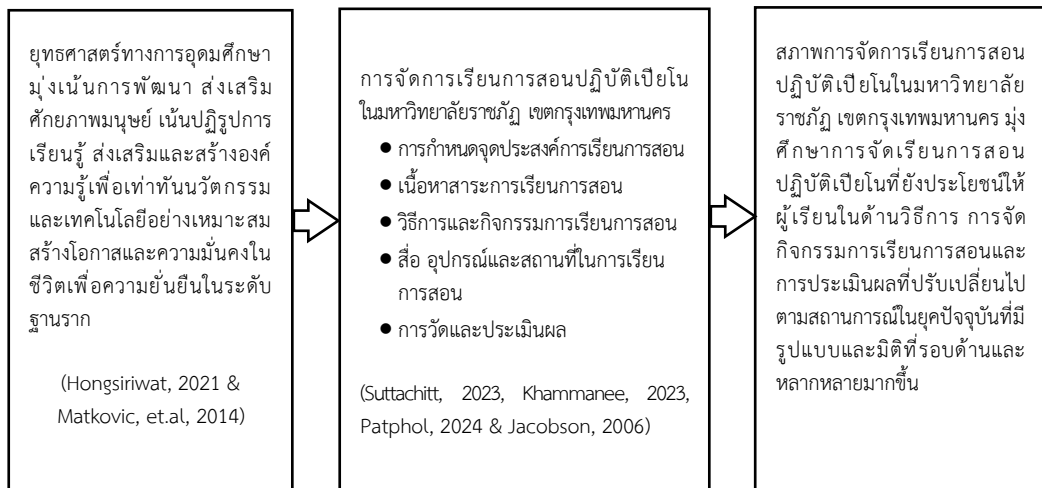
ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอนรายวิชาการบรรเลงเปิยน การบรรเลงคีย์บอร์ด และทักษะคีย์บอร์ด ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนการสอนปฏิบัติเนื่องจากเป็นรายวิชาที่มีความสำคัญในการเสริมสร้างทักษะการบรรเลง เนื่องด้วยรายวิชาปฏิบัติเปิยนเป็นวิชาชีพที่ผู้เรียนต้องมีความเชี่ยวชาญที่มาจากทักษะปฏิบัติ ต้องอาศัยความมุ่งมั่นพยายามในการฝึกฝน ดังนั้น การเรียนการสอนจึงมุ่งเน้นเสมอให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถได้อย่างเต็มศักยภาพในทางการบรรเลงเครื่องดนตรีให้เกิดความเชี่ยวชาญเป็นไปตามผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome Based Learning: OBE) ที่มุ่งเน้นทั้งด้านองค์ความรู้ทางด้านดนตรี ความสามารถในการปฏิบัติทักษะเครื่องดนตรี และคุณลักษณะของผู้เรียนที่กำหนดไว้ทั้งคุณธรรม จริยธรรม ความสามารถ เท้าทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงการต่อยอดในสายอาชีพทางการศึกษาดนตรี จากความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพการเรียนการสอนของการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติเปิยนในมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากมีจุดมุ่งหมายในการวิจัยเพื่อศึกษากลุ่มสถาบันที่มีโครงสร้างใกล้เคียงกันจะทำให้ได้องค์ความรู้และข้อเสนอแนะของงานวิจัยที่มีความเฉพาะเจาะจง นำไปใช้ได้จริง โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลคืออาจารย์ผู้สอนปฏิบัติเปิยนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีการเปิดสอนในสาขาดนตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อนำมาซึ่งสภาพการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติเปิยนที่จะเป็นแนวทางของมหาวิทยาลัยราชภัฏ สามารถ

นำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ยังประโยชน์สูงสุดให้แก่ผู้เรียนและผู้สอน ทั้งในด้านการกำหนดจุดประสงค์ วิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนปฏิบัติเป็ยโน องค์ความรู้ด้านเนื้อหาสาระในการเรียนการสอนปฏิบัติเป็ยโน รวมไปถึงการวัดและ ประเมินผลเพื่อยังประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในยุคสมัยที่สภาพ สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติเป็ยโนด้านการกำหนดจุดประสงค์ การเรียนการสอน ด้านเนื้อหาสาระการเรียนการสอน ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียน การสอน ด้านสื่ออุปกรณ์และสถานที่ในการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เขตกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

Figure 1. Conceptual Framework

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษาและเก็บข้อมูลจากสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่จะได้มาซึ่งกลุ่มข้อมูลภาพรวมของการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานครมีเพียง 4 แห่ง ที่มีการเรียนการสอนเปียโน ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาปฏิบัติเปียโน 4 ท่าน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนวิชาปฏิบัติเปียโน 4 แห่ง ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.มนสิการ เหล่าวานิช สังกัดวิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อาจารย์ศิริมา พนาภินันท์ สังกัดคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัศมี สุทธิธโร สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และอาจารย์ศักดิ์ดา ตามสวัน สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้สอนด้านการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ เขตกรุงเทพมหานคร โดยแบบสัมภาษณ์เป็นไปตามขอบเขตเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโน 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอนศึกษาถึงแนวทางการกำหนดเป้าหมายการเรียนตามแนวทางของแผนการสอนปฏิบัติเปียโนในแต่ละปีการศึกษา
2. ด้านเนื้อหาสาระการเรียนการสอน ศึกษารายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโน เนื้อหาสาระในการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโน ไม่ว่าจะเป็นบทเพลงหลัก แบบฝึกทักษะการปฏิบัติ การฝึกซ้อมทักษะต่าง ๆ เช่น การฝึกฝน การอ่านโน้ตแบบฉับพลัน
3. ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบเดี่ยวและกลุ่มทั้งคาบเรียนและการส่งเสริมการฝึกซ้อมทักษะก่อนมาเรียน

และหลังเรียน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคที่พบเจอในขณะจัดการเรียนการสอน รวมไปถึง การสร้างแรงจูงใจและการเสริมแรงในการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโน

4. ด้านสื่อ อุปกรณ์และสถานที่ในการเรียนการสอน ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทเพลง แบบฝึกที่ใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เครื่องดนตรีในการเรียนและการฝึกซ้อม ตลอดจนปัญหาอุปสรรค

5. ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการเข้าชั้นเรียน การให้ความร่วมมือ พฤติกรรมการเรียน และมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การสอบวัดประเมินผลทั้งการ สอบวัดผลรายคาบ การสอบกลางภาค และการสอบปลายภาค

หลังจากสร้างแบบสัมภาษณ์ จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการ วิจัย ทำการหาค่า IOC ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของ การวิจัย ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงในเชิงเนื้อหาและตรวจสอบความเหมาะสม ของแบบสัมภาษณ์ โดยทั้ง 3 ท่านเป็นอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางดนตรีศึกษา และการ สอนเปียโน ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้แก่

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญนันท์ พร้อมสุขกุล อาจารย์ประจำสาขาดนตรี ศึกษา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

2. อาจารย์ ดร.สยา หันตะเวช อาจารย์ประจำสาขาดนตรีศึกษา คณะ ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. อาจารย์ ดร.ณิชา พัฒนานนท์ อาจารย์ประจำสาขาดนตรีศึกษา คณะ ดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

หลังจากที่ส่งแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจค่า IOC ดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผลค่าดัชนีความสอดคล้องผ่านเกณฑ์ ที่กำหนดไว้โดยผลที่ได้อยู่ในระหว่าง 0.66 – 1 ซึ่งมีค่าเกินเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 0.5 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ปรับข้อคำถามให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน

หลังจากนั้นยื่นขอจริยธรรมการวิจัย IRB วันที่รับรองจากคณะกรรมการ จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ เจ้าพระยา วันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2568

ต่อมาเก็บข้อมูลวิจัย ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลอยู่ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2568 – เดือนกันยายน 2568

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเชิงคุณภาพ ดังต่อไปนี้

1. การจัดระเบียบข้อมูลที่ได้มา การถอดความ มีการถอดบทสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
2. การจัดระบบข้อมูล แยกข้อมูลเป็นกลุ่ม จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามแนวคำถามในด้านต่าง ๆ ศึกษาทำการจัดกลุ่มข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาหาความคล้ายคลึง ความแตกต่าง นำข้อมูลที่ได้มาจัดเพื่อหาความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยง หรือรูปแบบที่มีการปรากฏซ้ำ ๆ
3. การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา นำมาสู่การได้มาซึ่งแก่นสำคัญ ได้เป็นแนวทางของงานวิจัยนี้ตามประเด็นที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยเชิงสังเคราะห์

การเรียนการสอนวิชาปฏิบัติเปียโนถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะดนตรีของผู้เรียนเนื่องจากเปียโนเป็นเครื่องดนตรีที่ช่วยเสริมสร้างทั้งทักษะการบรรเลง การอ่านโน้ต การฟัง และความเข้าใจในทฤษฎีดนตรี ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ ภายในหลักสูตร มหาวิทยาลัยราชภัฏกรุงเทพมหานคร ในฐานะสถาบันที่มุ่งผลิตบุคลากรทางดนตรีให้มีความรู้และทักษะที่รอบด้าน จึงให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติเปียโน อย่างไรก็ตาม ในการจัดการเรียนการสอนยังคงมีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาผลการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนในบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏกรุงเทพมหานคร เพื่อสะท้อนภาพรวม ปัญหา การพัฒนาการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนในแนวทางของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย มีดังต่อไปนี้

1. ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอน ศึกษาถึงแนวทางการกำหนดเป้าหมายการเรียนตามแนวทางของแผนการสอนปฏิบัติเปียโนในแต่ละปีการศึกษาตามการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome Based Learning: OBE) ที่ตั้งไว้ เนื่องด้วย

บริบทมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 4 แห่ง ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มีทั้งความคล้ายคลึงและแตกต่างกัน ส่งผลให้การเรียน การสอนและผู้เรียนที่เข้ามาเรียน มีความคล้ายคลึงและแตกต่างกันไปในแต่ละปัจจัย จากการสัมภาษณ์อาจารย์แต่ละสถาบันพบว่า การเรียนการสอนปฏิบัติเปียโน ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มีหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเรียนปฏิบัติเปียโนแบบคลาสสิก และมี 2 สถาบันที่เปิดสอนเป็นปฏิบัติเปียโนสมัยนิยมและแจ๊สด้วย ได้แก่ มหาวิทยาลัย ราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โดยที่วิทยาลัยการ ดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาจะดำเนินการสอนปฏิบัติเปียโนสมัย นิยมและแจ๊สโดยอาจารย์พิเศษ ในขณะที่การเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนที่มหาวิทยาลัย ราชภัฏจันทรเกษมที่มุ่งเน้นการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนสมัยนิยมและแจ๊ส โดยไม่มี การเรียนปฏิบัติเปียโนคลาสสิก ผู้สอนเน้นย้ำว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มาเรียนเพื่อการไป มุ่งประกอบอาชีพ กล่าวคือ มุ่งเน้นเพื่อมาเรียนเทคนิคในการนำไปประกอบอาชีพ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจทางดนตรีไม่ว่าจะเป็น บุคลากรเบื้องหลังการจัดคอนเสิร์ต การ จัดการระบบเรื่องเสียงของห้องอัด หรือที่เรียกว่าวิศวกรเสียง รวมไปถึงนักเปียโน มือคีย์บอร์ด ที่เล่นในวงดนตรีเป็นหลัก ดังนั้นการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอน จึงมีความแตกต่างกัน ความสามารถของผู้เรียนเป็นอีกปัจจัยหนึ่งส่งผลให้การเรียน การสอนเป็นไปตามการกำหนดจุดประสงค์หรือไม่ ดังคำสัมภาษณ์ของ Sirima P., personal communication, September 6, 2025 ที่กล่าวไว้ว่า “มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทาเราต้องยอมรับว่าเราไม่ได้มีโอกาสในการเลือกเด็กได้มากนัก ในยุคปัจจุบัน มีทางเลือกในการสมัครสอบ เด็กมีสิทธิ์ส่งแฟ้มรวบรวมผลงาน (Portfolio) เข้ามา หากมีผลงานการแสดง การประกวดมา ดูการเล่นเปียโนเพิ่มเติมหน่อย ก็รับเข้าเรียนเลย หลังจากผู้เรียนเข้ามาเรียนก็มาเสริมทักษะ พัฒนากันไปเรื่อย ๆ ต่อยอดจากฝีมือของ ผู้เรียนแต่ละคนที่รับเข้ามา” (Sirima P., personal communication, September 6, 2025) และเนื่องด้วยเป้าหมายสำคัญที่จะส่งผลต่อจุดประสงค์ในการเรียนการสอน ในระยะยาว คือ นโยบายใหม่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่มุ่งเน้นให้การเรียน การสอนมุ่งสู่วิชาชีพ โดยเมื่อผู้เรียนกำลังศึกษาในชั้นปีที่ 4 หลักสูตรจึงออกแบบให้

ผู้เรียนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพกับผู้ประกอบการ โดยใช้คำว่า “ฝังตัว” กับผู้ประกอบการในสถานประกอบการแห่งใดแห่งหนึ่งซึ่งทางมหาวิทยาลัยเน้นย้ำว่าการฝังตัวไม่ใช่การฝึกงานแบบปกติที่เคยทำอยู่ก่อนแล้ว ศิริมา พนาภินันท์ (Sirima P., personal communication, September 6, 2025) เสริมว่านโยบายของมหาวิทยาลัยนี้ ทางวิชาเอกดนตรีมีพื้นฐานมาไม่เหมือนสายวิชาเอกบริหารธุรกิจ ดังนั้นทางอาจารย์จึงกำลังพยายามปรับตามนโยบายของมหาวิทยาลัยให้ได้มากที่สุด เพื่อเป็นการเสริมโอกาสให้กับผู้เรียนในการมีงานทำและมีรายได้ทันทีหลังจากจบการศึกษา

การเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มีการเรียนการสอนวิชาเปียโนคลาสสิกพื้นฐานสำหรับนักศึกษาที่มีการเลือกวิชาเอกเครื่องเปียโน ในหลักสูตรกำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนรายวิชาเปียโน 1 – 6 ซึ่งเป็นวิชาบังคับในเอกเปียโน ผู้สอนทั้ง 4 ท่านกล่าวไปในแนวทางเดียวกันว่าผู้สอนยึดการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอนตามคำอธิบายรายวิชา การสอนในแต่ละหัวข้อจะเป็นไปตามที่กำหนดไว้บ้างและมีการยืดหยุ่นตามความพร้อมของนักศึกษาบ้าง อาจมีการเลื่อนหัวข้อในการสอน หรือสลับสัปดาห์บ้าง การกำหนดจุดประสงค์ในการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 3 แห่งที่สอนเปียโนคลาสสิก มีการกำหนดไปในแนวทางเดียวกันว่า ผู้เรียนที่เรียนวิชาเอกเปียโนต้องเรียนรายวิชาทักษะเปียโน 1 ถึงทักษะเปียโน 6 โดยลงทะเบียนเรียนภาคการศึกษาละ 1 ตัว ตั้งแต่ปีการศึกษาที่ 1 เทอมที่ 1 จนถึงปีการศึกษาที่ 3 เทอมที่ 2 จุดประสงค์รายวิชา ผู้เรียนเรียนรู้การปฏิบัติเปียโน เรียนรู้บทเพลงมาตรฐาน บทฝึกทักษะ เรียนรู้การไล่บันไดเสียงให้สอดคล้องกับบทเพลงมาตรฐานที่เลือกเล่น ส่วนในมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมที่มุ่งเน้นการปฏิบัติเปียโนพื้นฐานทางการเล่นดนตรีสมัยนิยมและแจ๊ส มุ่งเน้นการเรียนคอร์ส การแกะบทเพลงจากการฟัง จะมีการมุ่งเน้นในการอ่านโน้ต (Sight Reading) น้อยกว่าการเรียนปฏิบัติเปียโนคลาสสิก (Sakda T., personal communication, July 22, 2025)

2. ด้านเนื้อหาสาระการเรียนการสอน การเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติเปียโน เนื้อหาสาระในการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนประกอบด้วยบทเพลงมาตรฐานหรือบทเพลงสำหรับการแสดง (Repertoire) ซึ่งเป็นบทเพลงคลาสสิกในยุคต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบทเพลงยุคบาโรก ยุคคลาสสิก ยุคโรแมนติก

บทฝึกทักษะการปฏิบัติ การฝึกฝนไล่บันไดเสียง และการฝึกฝนการอ่านโน้ตแบบฉบับล้วน ด้านเนื้อหาสาระการเรียนการสอนทั้ง 4 แห่ง มีเนื้อหาที่สอนคล้ายคลึงกัน 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีการจัดการเรียนปฏิบัติเปียโนแบบคลาสสิกโดยใช้ชื่อรายวิชาว่าทักษะเปียโน 1-6 และทักษะดนตรี 1-6 ถึงชื่อรายวิชาจะแตกต่างกันแต่มีเนื้อหาสาระในการเรียนคล้ายคลึงกัน คือ มีการเรียนการสอนที่เน้นการเล่นบทเพลงมาตรฐานหรือบทเพลงสำหรับการแสดง การไล่บันไดเสียง (Scales and Arpeggios) มีความเข้าใจในเรื่องทฤษฎีเสียงเชื่อมโยงไปกับบทเพลงมาตรฐานที่เลือกเล่น การฝึกฝนแบบฝึกทักษะปฏิบัติ และการฝึกฝนการอ่านโน้ตแบบฉบับล้วน โดยในแต่ละหัวข้อผู้สอนจะแนะนำหนังสือ ตำรา เอกสารประกอบการสอน และสื่อออนไลน์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อใช้ในการเรียนในห้องเรียนและนำกลับไปฝึกซ้อมนอกชั้นเรียนด้วย

การเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมมุ่งเน้นให้ผู้เรียนไปทางด้านการประกอบอาชีพการแสดงดนตรี เล่นบรรเลงประกอบให้ศิลปินและทำเบื้องหลังการจัดแสดงคอนเสิร์ต เนื้อหาสาระในการเรียนการสอนมุ่งเน้นการฟังบทเพลง การปฏิบัติบทเพลงป๊อปสมัยนิยม แจ๊ส และการเรียบเรียงเพลงใหม่ ศักดิ์ดาตามสัวัน กล่าวไว้ว่า “มีการมุ่งเน้นให้นักศึกษาเล่นบทเพลงจากชั้นพื้นฐานโดยดูตามพื้นฐานและความสามารถของผู้เรียน ผู้เรียนปี 1 ให้ฝึกซ้อมสเกลเมเจอร์ ไมเนอร์ โหมดทั้ง 7 ฮาร์โมนิกและเมโลดิกไมเนอร์ 12 ทฤษฎีเสียง โดยสเกลค่อยๆ เล่นไปเรื่อย ๆ พร้อมกับให้เริ่มเล่นบทเพลง Autumn Leave และ Take the “A” train จากนั้นปี 2 ให้เล่นบทเพลง Blue Bossa, Wave และ Summer Times หากผ่านปี 2 ขึ้นมาปี 3 จะให้เล่นบทเพลงไทยและสากลที่เลือกเองอย่างละ 1 บทเพลง รวมเป็น 2 บทเพลงแต่ต้องเรียบเรียงเพลงใหม่” (Sakda T., personal communication, July 22, 2025)

การเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครมีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนคลาสสิก มนสิการ เหล่าวานิช (Monsikarn L., personal communication, September 12, 2025) กล่าวถึงการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนเดียวไว้เรื่องการปูพื้นฐานการปฏิบัติของนักศึกษา “ผู้เรียนชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 เริ่มปูพื้นฐานการปฏิบัติของผู้เรียนโดยใช้บทฝึก 12 เพลงแรกของบวร์คมึลเลอร์ (Burgmüller) เพื่อเพิ่มความแข็งแรงของการใช้มือ และภาคการ

เรียนที่ 2 อีก 12 เพลง และให้เลือกเพลงใน 24 เพลงนี้มาเพื่อแสดงคอนเสิร์ตสอบปลายภาค” (Monsikarn L., personal communication, September 12, 2025) หลังจากนั้นผู้เรียนชั้นชั้นปีที่ 2 เริ่มฝึกบทเพลงมาตรฐานที่ความยาวมากขึ้น เช่น Sonatina และ Two part Invention เป็นต้น และมีการไล่บันไดเสียงตามกุญแจเสียงบทเพลงที่เรียนในภาคการเรียนนั้นๆ ในทุกภาคเรียนผู้เรียนพยายามฝึกจนให้ผู้เรียนแสดงคอนเสิร์ตแบบจดจำบทเพลงเนื่องจากวิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยามีหอแสดงดนตรีที่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนสามารถแสดงบนเวทีในหอแสดงดนตรีโดยใช้แกรนด์เปียโน เมื่อเรียนจนถึงรายวิชาทักษะเปียโน 6 ซึ่งเป็นวิชาเอกตัวสุดท้ายก่อนเตรียมฝึกซ้อมเล่นแสดงเพื่อจบการศึกษา (Recital) จดจำบทเพลงเล่นต่อเนื่องกัน 50 นาทีเพื่อจบการศึกษา “เมื่อผู้เรียนเรียนทักษะเปียโนตัวที่ 4 หรือ 5 เริ่มมีการพูดคุยว่าจะเลือกเล่นบทเพลงเพื่อรีไซเคิลอย่างไร เนื่องจากบทเพลงในวิชาทักษะเปียโน 4 ขึ้นไป ผู้เรียนเริ่มเล่นบทเพลงที่มีทักษะที่ต้องอาศัยการฝึกฝน ซ้ำกันมากขึ้นแล้ว สามารถเลือกมาเป็นบทเพลงที่เล่นรีไซเคิลเพื่อจบการศึกษาได้ โดยสายแสดงหลังจากเรียนจบตัว 6 ยังมีเวลาฝึกซ้อมเพื่อการแสดงรีไซเคิลอีก 1 ภาคเรียน” (Monsikarn L., personal communication, September 12, 2025)

เนื้อหาสาระในการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร รัชมิ สุทธธอ กล่าวถึงการให้ความสำคัญของพื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคนเนื่องมาจากผู้เรียนที่มาสมัครมีพื้นฐานที่หลากหลาย เนื่องจากปัจจุบันมีการรับสมัครเข้าศึกษาต่อด้วยการยื่นแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ดังนั้น พื้นฐานผู้เรียนจึงมีความหลากหลาย บางรายที่มาสมัครไม่ได้มีการเรียนเปียโนพื้นฐานมากนัก เพิ่งมาเริ่มเรียนเปียโนตอนที่เข้าร่วมแสดงหรือประกวดและได้รางวัล ซึ่งอาจจะไม่ได้เรียนการอ่านโน้ตมาอย่างจริงจัง (Ratsamee S., personal communication, August 1, 2025)

รัชมิ สุทธธอ กล่าวว่า “...ก่อนที่จะจัดเนื้อหาให้ผู้เรียนได้เรียน ต้องมีการวัดและประเมินความสามารถของผู้เรียนก่อนเพราะบางคนมาจากสายประกวด มีผลงานมายื่นรอบพอร์ตแต่ไม่ได้มีพื้นฐานมากนักส่วนใหญ่จะเน้นปูพื้นฐานให้เริ่มบทเพลงพื้นฐานในระดับกลางต้น เช่น แชรนี (Czerny) โซนาตินา (Sonatina) บวร์คมิลเลอร์ (Burgmüller) บทเพลงสอบของสถาบันอังกฤษ Trinity ในระดับเกรด 3 – 4 และมีการ

เล่นสเกลและอาเปจิโอควบคู่กันไปตามคีย์ของบทเพลง เบื้องต้นให้เริ่มเล่น 2 มือพร้อมกัน 2 Octaves และเพิ่มไปจน 4 Octaves จากคีย์ขาว เพิ่มชาร์ปแฟลทไปเรื่อย ๆ ส่วนการอ่านโน้ต ไม่ได้ใช้แบบฝึกหัดการอ่านโน้ต แต่จะฝึกจากการอ่านโน้ตในบทเพลงที่เลือกเล่น...” (Ratsamee S., personal communication, August 1, 2025)

เนื้อหาสาระในการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศิริมา พนาภินันท์ ให้ความสำคัญกับการปูพื้นฐานในเบื้องต้น “หากผู้เรียนคนใดมีพื้นฐานมาน้อย 2 สัปดาห์แรกจะเริ่มอัดด้วยฮาโนน (Hanon) ก่อนเลย หลังจากนั้นต่อด้วย Two – Part Invention ของบาค (Bach) หากผู้เรียนคนใดเล่นเบอร์ 8 ได้ให้เล่นเบอร์ 8 เลย ถ้ายากเกินไปจะลดลงมาเบอร์ 1 เพราะพิจารณาว่า Two – Part Invention จะเป็นเพลงที่ปูพื้นฐานการเล่น 2 มือได้ดี แต่ถ้าหากเบอร์ 1 ยังไม่ได้จะให้เล่นเพลงสอบของ Trinity เกรด 4 แต่บอกผู้เรียนว่าต้องใช้เวลาในการเล่น ซ้อมเพลงนี้ไม่มากเท่าเพลง Two – Part Invention เพราะลดความยากลงมาแล้ว หลังจากนั้นตัวถัดมาก็ต้องเล่น Two – Part Invention และทักษะเปียโนที่เรียนตัวถัดๆ ไปจะให้เล่นไปตามยุค บาโรกไปแล้ว ตามด้วยคลาสสิกและโรแมนติก ถามความเห็นของผู้เรียนว่าอยากเล่น Waltz Sonatina หรือ Nocturne ได้ความยากขึ้นไปเรื่อย ๆ โดยให้ผู้เรียนเลือกบทเพลงเองตามความพอใจและความสามารถของแต่ละคน ต้องมาตกลงกันต้นเทอมก่อน และพอตัว 4 เริ่มมุ่งหน้าเรียนและเล่นเพลงที่จะแสดงรีไซเทิล” (Sirima P., personal communication, September 6, 2025)

ด้านเนื้อหาสาระการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 4 แห่ง ประกอบด้วยบทเพลงมาตรฐานหรือบทเพลงสำหรับการแสดง (Repertoire) ซึ่งเป็นบทเพลงคลาสสิกในยุคต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบทเพลงยุคบาโรก ยุคคลาสสิก ยุคโรแมนติก ฯลฯ ส่วนมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมจะเป็นเนื้อหาการเรียนบทเพลงสมัยนิยมและ แจ๊ส ส่วนหัวข้อที่ทุกสถาบันจะมีการเรียนการสอนคล้ายคลึงกัน คือ บทฝึกทักษะการปฏิบัติ การฝึกฝนไต่บันไดเสียง และการฝึกฝนการอ่านโน้ตแบบฉับพลัน แต่เนื้อหาสาระหลักยังคงเน้นหนักไปที่บทเพลงมาตรฐาน

3. ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วยการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบเดี่ยวและกลุ่ม การส่งเสริมการฝึกซ้อมทักษะก่อนมาเรียนและ

หลังเรียน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคที่พบเจอในขณะจัดการเรียนการสอน การเรียนปฏิบัติเปียโนที่คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ในรายวิชาเปียโนเป็นทั้งวิชาเอกและวิชาโทเช่นเดียวกับอีก 2 สถาบัน คือ วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โดยทั้ง 3 สถาบันมีกิจกรรมการเรียนการสอนคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ หากการเรียนปฏิบัติเปียโนเป็นวิชาเอก ผู้เรียนจะเรียนปฏิบัติเปียโนเป็นการเรียนเดี่ยว หากการเรียนปฏิบัติเปียโนเป็นวิชาโท ผู้เรียนจะเรียนปฏิบัติเปียโนเป็นการเรียนกลุ่มเปียโนไฟฟ้า ศิริมา พนาภินันท์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กล่าวถึงการเรียนการสอนวิชาเอกและวิชาโทไว้ว่า “ผู้เรียนที่นี้จะได้เรียนวิชาโททุกคน หากเรียนเอกอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เปียโน ทางหลักสูตรจะจัดให้ผู้เรียนเหล่านั้น เรียนวิชาโทเป็นการปูพื้นฐานการเล่นคีย์บอร์ด เพราะเนื่องจากเครื่องลุ่มนิ้วอย่างคีย์บอร์ดหรือเปียโนเป็นเครื่องดนตรีที่สามารถปูพื้นฐานการเรียนทฤษฎีดนตรีได้ดี ทำให้สามารถมองเห็นครึ่งเสียง เต็มเสียง เห็นภาพชัดเอื้อต่อการสอนทฤษฎีดนตรี ส่วนผู้เรียนที่เรียนเอกเปียโน ทางหลักสูตรให้เลือกเรียนเอกอื่น แต่เนื่องจากศักยภาพของผู้สอนไม่ได้มีครบทุกเครื่องดนตรี ดังนั้นส่วนใหญ่ผู้เรียนเอกเปียโนจะได้เรียนวิชาโทเป็นกีตาร์เนื่องจากมีผู้สอนประจำเครื่องและอุปกรณ์เครื่องดนตรีพร้อม” (Sirima P., personal communication, September 6, 2025)

ในการเรียนการสอนเปียโนที่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มีผู้เรียนเข้ามาเรียนเอกเปียโนประมาณชั้นปีละ 1 - 2 คน ผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบันมีทั้งผู้เรียนที่มีการเรียนรู้ตามปกติและผู้เรียนที่เป็นเด็กพิเศษซึ่งมีความสามารถทางการเล่นเปียโนโดยมีลักษณะสมาธิสั้นและเรียนรู้ช้ามีความสามารถในการฟังเป็นพิเศษ แต่ไม่สามารถอ่านโน้ตได้ การเรียนการสอนของผู้เรียนเอกเปียโนทั้ง 2 กลุ่มจะเป็นแบบเรียนเดี่ยว ดังนั้นในการเรียนการสอนผู้สอนจะช่วยเหลือในเรื่องการอ่านโน้ตและการทำความเข้าใจ เนื่องด้วยยุคสมัยปัจจุบันมีเด็กพิเศษเข้ามาเรียนเพิ่มมากขึ้น และมีโอกาสได้สอนเด็กพิเศษในหลากหลายรูปแบบ

รัชมี สุทธโธ ผู้สอนวิชาเปียโนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จึงหาความรู้เพิ่มเติม พัฒนาตนเองโดยการเข้าอบรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนเด็กพิเศษ ในส่วนการเรียนการสอนผู้เรียนที่มีการเรียนรู้

ตามปกติ พบว่าผู้เรียนที่มาเข้าเรียนใน 5 ปีที่ผ่านมา ลักษณะนิสัยจะมีความอดทนกับบทเรียนที่มีความยากและมีความพยายามอดทนในการฝึกซ้อมลดลง โดยความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับผู้สอนอีก 3 สถาบัน กล่าวคือ ผู้เรียนส่วนใหญ่จะมีข้อต่อรองหรือพยายามปฏิเสธบทเรียนที่มีความยาก ความพยายามในการเผชิญกับบทเพลงที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยการฝึกซ้อมอย่างหนักจะลดลง หากเทียบกับผู้เรียนที่เข้าเรียนก่อนปี พ.ศ. 2564 และอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีความยากลำบากในการแบ่งเวลาเรียนและฝึกซ้อม คือ ผู้เรียนในมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 4 สถาบันนี้ เกือบทั้งหมดเป็นผู้เรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดอื่นที่ไม่ใช่กรุงเทพมหานคร ผู้เรียนจึงต้องดูแล บริหารจัดการการดำเนินชีวิต การเข้าเรียนด้วยตนเอง ดังนั้นผู้เรียนจะต้องมีการบริหารจัดการเวลาในการมาจองห้องฝึกซ้อมที่มหาวิทยาลัย บางครั้งอาจขาดการฝึกซ้อมปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

หลังจากเกิดเหตุการณ์โรคระบาดทั่วโลกที่ผ่านมา กิจกรรมการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ผู้สอนทั้ง 4 สถาบันมีความคิดเห็นตรงกันว่าเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการเรียนการสอนเปียโนในบางเรื่อง ได้แก่ ผู้เรียนมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการพัฒนาการเรียนของตนเองมากขึ้น ผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนเรียนรู้ ฟัง ทำความเข้าใจบทเพลงจากสื่อออนไลน์มาก่อนเข้าเรียน หากผู้เรียนมีข้อสงสัยมีจุดที่ติดขัดในการเล่นเปียโน ผู้เรียนสามารถอัดคลิปตอนที่ติดขัดไปฝึกฝนเพิ่มเติม การสร้างการสื่อสารแบบกลุ่มในแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก ทำให้เกิดความสะดวกในการสื่อสาร นัดหมายการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เป็นต้น

4. ด้านสื่อ อุปกรณ์และสถานที่ในการเรียนการสอน ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทเพลงแบบฝึกที่ใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เครื่องดนตรีในการเรียนและการฝึกซ้อม

4.1 หนังสือ ตำรา บทเพลง แบบฝึก จากการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏจากหัวข้อที่ 2 เรื่องสาระการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติเปียโนคลาสสิกพบว่าผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการอ่านโน้ตจากหนังสือซึ่งมีทั้งบทเพลงมาตรฐานและหนังสือบทเพลงแบบฝึกหัดต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งบทเพลงในยุคตั้งแต่บาโรก ยุคคลาสสิก และยุคโรแมนติกเป็นหลัก หนังสือรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับบันไดเสียง หนังสือที่เป็นบทฝึก ได้แก่ ฮาโนน ที่มีแบบฝึกหัดเกี่ยวกับการใช้นิ้วในรูปแบบต่าง ๆ

ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีการทำซ้ำ มีการไล่เสียงขึ้นไปเรื่อย ๆ และไล่เสียงย้อนกลับเพื่อความแม่นยำของรูปแบบการใช้นิ้วในการเล่น โดยในแบบฝึกหัดฮาโนนจะเรียงลำดับไปถึง 60 แบบฝึกหัด หนังสือฮาโนนนี้มีชื่อเต็มว่า “The Virtuoso Pianist in 60 Exercises” บทฝึกแฮร์นี (Czerny) เป็นแบบฝึกหัดเป็นบทเพลงที่มีความไพเราะ ชื่อบทฝึกมาจากชื่อผู้แต่ง คาร์ล แฮร์นี บทฝึกนี้เป็นที่นิยมนำมาฝึกในระดับต้นถึงระดับกลาง คือ Czerny Opus 599 ประกอบด้วย 100 บทฝึก และบทฝึกที่นิยมใช้อีก 1 เล่ม คือ บวร์คมิลเลอร์เป็นแบบฝึกหัดเป็นบทเพลงที่มีความไพเราะและเป็นการปูพื้นฐานที่ดี จำนวน 25 บทฝึก

จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้สอนทั้ง 3 ท่านให้ผู้เรียนใช้บทฝึกทั้ง 3 เล่มนี้ อย่างสม่ำเสมอได้ฝึกฝนรูปแบบการปฏิบัติแบบต่าง ๆ เช่น การฝึกฝนการเล่นมือซ้ายแบบ Arberti Bass ซึ่งเป็นพื้นฐานการรูปแบบการเล่นมือซ้ายในยุคคลาสสิก เป็นต้น ขึ้นอยู่กับว่าผู้สอนจะมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับบทฝึกใดเป็นพิเศษก็จะหยิบยกบทฝึกนั้นให้เป็นการบ้านในการฝึกซ้อม และผู้สอนยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ผู้เรียนไล่บันไดเสียงในทุกการฝึกซ้อมด้วยเช่นกัน โดยในยุคปัจจุบันผู้เรียนส่วนใหญ่จะไม่นิยมซื้อหนังสือมาใช้ในการเรียน จะนิยมใช้วิธีการดาวน์โหลดหนังสือ บทฝึกต่าง ๆ จากระบบออนไลน์เพราะมีความสะดวกต่อการพกพา นอกจากผู้เรียนที่เริ่มมีงานสอนเด็กนักเรียน จะมีหนังสือฉบับเต็ม ส่วนการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ผู้เรียนใช้วิธีดาวน์โหลดบทเพลงสมัยนิยมและคลาสสิก โน้ตการไล่บันไดเสียงมาจากระบบออนไลน์เพื่อใช้ในการเรียนการสอน

4.2 เครื่องดนตรี สถานที่ใช้จัดการเรียนการสอน และใช้ในการจัดสอบปฏิบัติเปียโน สถานที่จัดการแสดงดนตรีของวิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยามีความโดดเด่นเพราะเป็นหอประชุมสำหรับการแสดงดนตรีทุกประเภท สามารถใช้ในการแสดงดนตรี การแสดงละครเวที การจัดสัมมนาเชิงวิชาการ โดยปกติจะเปิดให้บุคคลภายนอกสามารถเข้าสถานที่ในการจัดแสดงเพื่อเป็นรายได้ของวิทยาลัยส่วนหนึ่ง มนสิการ เหล่าวานิช กล่าวว่า “โดยปกติจะให้ผู้เรียนสอบปลายภาคในหอแสดงดนตรี ชั้น 16 เลยเพราะผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ในการแสดงบนเวที เป็นการปูความพร้อมในการแสดงไปจนเมื่อผู้เรียนเรียนจบตัว 6 และรอสอบรีไซเทิล ” (Monsikarn L., personal communication, September 12, 2025)

ในส่วนของห้องเรียนปฏิบัติเปียโน ประกอบด้วยห้องเปียโนกลุ่ม มีจำนวนเปียโนไฟฟ้า 20 เครื่อง ห้องเปียโนเดี่ยวมีเปียโนอัฟไทร์ โดยหากผู้เรียนต้องการฝึกซ้อมต้องจองกับทางสำนักงานเพื่อความเป็นระเบียบ เรียบร้อย ฝึกความรับผิดชอบให้กับผู้เรียนในการฝึกซ้อมและจองห้องซ้อมอย่างเป็นระบบ

สถานที่จัดการแสดงดนตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครอยู่ในช่วงการปรับปรุงพื้นที่จึงไม่มีความพร้อมในการจัดแสดงบนเวทีมากนัก ในขณะที่ห้องเรียนมีสถานที่พร้อมทั้งห้องเปียโนกลุ่มและเปียโนเดี่ยว โดยห้องเปียโนกลุ่มใช้อุปกรณ์เปียโนไฟฟ้า ส่วนห้องเปียโนเดี่ยวมีอุปกรณ์เปียโนไฟฟ้าและเปียโนอัฟไทร์จำนวนอย่างละ 2 ห้อง โดยรวมแล้วรัศมี สุทธิโชคกล่าวว่า ห้องซ้อมยังไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียนที่เข้ามา แต่หากเฉพาะแค่ผู้เรียนปฏิบัติเปียโน ห้องเรียนเปียโนเดี่ยวจะพอดีกับจำนวนผู้เรียนที่เข้ามาชั้นปีละ 1 – 2 คน

ในส่วนสถานที่ที่ใช้จัดการเรียนการสอน สถานที่ที่ใช้ในการจัดสอบปฏิบัติเปียโนและการแสดงดนตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม คัดัด้า ตามส่วนกล่าวถึงความพร้อมในส่วนของสถานที่ เครื่องดนตรีที่ใช้ในการเรียนการสอน มีห้องเปียโนกลุ่มประกอบด้วยเปียโนไฟฟ้ายี่ห้อ Yamaha จำนวน 18 เครื่อง ห้องเปียโนเดี่ยวใช้เปียโนอัฟไทร์มีจำนวน 2 ห้อง และยังมีเปียโนอัฟไทร์ที่อยู่ในห้องที่ใช้ในการเรียนการสอนเรียนรวมบรรยาย ทุกห้องผู้เรียนสามารถเข้ามาใช้ในการฝึกซ้อมได้หากไม่มีการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ผู้เรียนจะมีเครื่องเปียโนไฟฟ้าหรือคีย์บอร์ดเองบ้างเพราะผู้เรียนบางส่วนทำงานเล่นดนตรีกลางคืน ในส่วนของสถานที่ในการแสดงเพื่อจัดสอบรีไซเทิล จะจัดการแสดงในห้องประชุมขนาดใหญ่ที่เป็นห้องเอนกประสงค์ แต่เมื่อถึงช่วงเวลาจัดแสดงจะมีการจัดห้องนี้ให้เป็นเวที จัดเครื่องดนตรีแบบมาตรฐานของทุกเครื่องที่ใช้สอบเพื่อจัดการแสดงสอบรีไซเทิลประจำปี โดยทุกเครื่อง ทุกสาขาวิชาจะจัดต่อเนื่องกันใช้เวลา 2 - 3 วัน เรียกว่าเป็นเทศกาลในการสอบเพื่อจบการศึกษา จะมีกรรมการที่เป็นผู้สอนเกือบทั้งสาขาดนตรีเข้ามาร่วมประเมินผลการสอบเพื่อจบการศึกษา และเปิดโอกาสให้นักเรียนน้องเข้ามาชมการแสดง

สถานที่ที่ใช้จัดการเรียนการสอน ใช้ในการจัดสอบปฏิบัติเปียโน และการแสดงดนตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาจะมีการจัดแสดงแนวทางเดียวกันกับมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม คือ มีจัดการแสดงสอบรีไซเทิลประจำปี โดยทุก

เครื่องดนตรี ทุกสาขาวิชาจะจัดต่อเนื่องกันใช้เวลา 2 - 3 วัน เรียกว่าเป็นเทศกาลในการสอบเพื่อจบการศึกษา แต่จะมีความแตกต่างตรงที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาจะมีการจัดการแสดงแบบคลาสสิกด้วย โดยผู้สอนเกือบทั้งสาขาดนตรีเข้ามาร่วมประเมินผลการสอบเพื่อจบการศึกษา และให้รุ่นน้องเข้ามาร่วมชมการแสดงเพื่อเป็นต้นแบบให้กับรุ่นน้องได้แสดงริโซเทิลในปัดไป ในส่วนของห้องที่ใช้จัดการเรียนการสอน ผู้เรียนจะมาเข้าเรียนปฏิบัติเปียโนเดี่ยวที่ห้อง ศิริมา พนาภินันท์ให้เวลาผู้เรียนในการเรียนการสอนเดี่ยวคนละ 1 ชั่วโมง หรือ 1 ชั่วโมงครึ่งต่อครั้ง ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้เรียนที่เข้าเรียนในสัปดาห์นั้น ๆ โดยส่วนใหญ่ผู้เรียนจะไม่มีเครื่องดนตรีฝึกซ้อมในที่ฝึกจะใช้เวลาเข้ามาฝึกซ้อมที่มหาวิทยาลัย โดยสามารถใช้ได้ทั้งห้องเปียโนกลุ่มและห้องเปียโนเดี่ยว หากไม่มีการเรียนสอนผู้เรียนสามารถเข้าใช้ห้องในการฝึกซ้อมได้เลย โดยผู้เรียนเป็นผู้ตกลง แบ่งปันกันเองในการใช้ห้องซ้อมเนื่องจากจำนวนผู้เรียนมีไม่มาก ห้องฝึกซ้อมจึงเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียนเปียโน

5. ด้านการวัดและประเมินผล การเข้าชั้นเรียน การให้ความร่วมมือ พฤติกรรมการเรียน และมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การสอบวัดประเมินผลทั้งการสอบวัดผลรายคาบ การสอบกลางภาค และการสอบปลายภาค จากการสัมภาษณ์ผู้สอนทั้ง 4 ท่านมีแนวทางการประเมินผลเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ การวัดผลการเรียนปฏิบัติเปียโนมีการสังเกตพฤติกรรมการเรียน ความตั้งใจ เอาใจใส่ในการเรียน และการฝึกซ้อมการบ้านเพื่อพัฒนาการที่ดี ตลอดจนการเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอของผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีการประเมินผลการปฏิบัติรายคาบ การสอบกลางภาค และการสอบปลายภาค ในช่วงที่ผู้เรียนศึกษาอยู่ชั้นปีการศึกษาที่ 1 – 3 จะมีการสอบในห้องแสดง ส่วนการวัดผลการแสดงเพื่อจบการศึกษาหรือ ริโซเทิลจะมีการแสดงในห้องประชุม หรือห้องแสดงดนตรีขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานที่ในช่วงเวลานั้น ๆ

การจัดสอบกลางภาคและปลายภาครายวิชาปฏิบัติเปียโนเดี่ยวของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และวิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยามีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการให้ผู้เรียนทุกชั้นปีที่เรียนวิชาเอกเปียโนมาเข้าร่วมสอบพร้อมกัน จัดเป็นการแสดงคอนเสิร์ต และผู้สอนให้ผู้เรียนให้เสนอแนะ สะท้อนการปฏิบัติเปียโนซึ่งกันและกัน เพื่อประโยชน์ในการฝึกการสังเกตการแสดง และเพื่อนำเอาข้อดีข้อเสียมาปรับใช้ในการ

ปฏิบัติเปียโนของตนเอง มีการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างรุ่นพี่ รุ่นน้อง ตลอดจนการสร้างแรงบันดาลใจและเป็นแนวทางในการเรียนปฏิบัติทักษะเปียโนตัวถัด ๆ ไปของรุ่นน้อง

จากการสัมภาษณ์นันทสิการ เหล่าวานิช จากวิทยาลัยการดนตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีหลักการที่น่าสนใจในการส่งเสริมการเรียนรู้และการประเมินผลการปฏิบัติของนักศึกษาโดยการให้นักศึกษำบันทึกผลการเล่นปฏิบัติเปียโนของตนเองไว้เพื่อดูความก้าวหน้า และประเมินผลพัฒนาการของตนเอง “โดยปกติจะดูความก้าวหน้าในการเรียนการสอนสตูดิโอคลาสในชั้นเรียนเป็นหลัก แต่มีแนะนำให้นักศึกษาเก็บคลิปการเล่นปฏิบัติเปียโนของตนเองไว้ตลอด เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นพัฒนาการ จุดเด่น จุดด้อยของตนเองในการเล่น เพื่อให้ผู้เรียนได้ประเมินผลร่วมกัน ดูพัฒนาการของตนเองไปเรื่อย ๆ จนถึงช่วงเวลาที่ต้องฝึกซ้อมการแสดงเพื่อจบการศึกษา โดยเมื่อถึงเวลาแสดงรีไซเทิลให้ผู้เรียนทำโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์การแสดงเพื่อให้ผู้ที่สนใจเข้ามาเข้าชมในหอแสดงดนตรีได้ในวันเวลาดังกล่าว รวมถึงเรียนรู้การทำสูจิบัตรเพื่อแจกผู้ชมในวันแสดง แต่ช่วงหลังมานี้มีผู้เรียนที่ฝ่าฝืนมาสายแสดงน้อยมากถ้าเทียบกับเมื่อก่อน ” (Monsikarn L., personal communication, September 12, 2025)

จากการสัมภาษณ์ผู้สอนทั้ง 4 ท่านมีแนวคิดสำคัญที่ตรงกันอีกเรื่อง คือ การประเมินผลการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นการประเมินผลเป็นรายบุคคล เนื่องจากทักษะการปฏิบัติเปียโนเป็นเรื่องเฉพาะรายบุคคลซึ่งผู้เรียนที่สมัครสอบเข้ามาเรียนได้มีพื้นฐานการปฏิบัติมาไม่เท่ากัน ผู้สอนแต่ละท่านมีความพยายามในการปรับพื้นฐานให้ผู้เรียนแต่ละบุคคลมีพัฒนาการให้ได้สูงสุดตามศักยภาพของตน แต่ปัจจัยที่แตกต่างกันคือ ความเอาใจใส่ ความขยันในการฝึกซ้อม ซึ่งบุคคลที่มีความพยายามมาก ขยัน เอาใจใส่ และมุ่งมั่นจะมีพัฒนาการที่ก้าวกระโดด จากการสัมภาษณ์ศิริมา พนาภินันท์ได้เล่าถึงตัวอย่างของความมุ่งมั่นทำให้เกิดการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด “เคยมีผู้เรียนที่เข้ามาเรียนเริ่มจากศูนย์ ค่อย ๆ พัฒนาตนเองไปเรื่อย ๆ ฝึกซ้อมอย่างหนักจนดันตัวเองไปจบรีไซเทิลด้วยบทเพลงพาเทติก (Pathetique) เป็น Piano Sonata No.8 ของ เบโธเฟน (Beethoven) เล่นทั้ง 3 movements อายากจะให้มีผู้เรียนแบบนี้มาเรื่อย ๆ เหมือนกัน” (Sirima P., personal communication, September 6, 2025)

สำหรับการวัดและประเมินผลของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม คึกคักตามสัปดาห์ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “ตั้งแต่ปี 3 เทอม 1 และ 2 ผู้เรียนต้องเรียบเรียงเพลงใหม่และส่งโน้ตเพลงที่เรียบเรียงใหม่ให้ดูด้วย จากนั้นปี 4 มีการแสดงเพื่อจบการศึกษาโดยแสดงบทเพลงที่ตนเองเรียบเรียงขึ้นมา การเล่นรีโซเทิลเพื่อจบการศึกษาของที่นี่จะมีการเล่นต่อเนื่องกันไปหลายวัน ในแต่ละวันจะเป็นแต่ละเอก โดยผู้สอนดนตรีประจำแต่ละรายวิชาจะมานั่งฟังและร่วมกันประเมินทั้งหมด” (Sakda T., personal communication, July 22, 2025)

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการจัดกลุ่มข้อมูล (Clustering) นำข้อมูลที่ได้มาหาความคล้ายคลึง ความแตกต่าง นำข้อมูลที่ได้มาจัดเพื่อหาความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยง หรือรูปแบบที่มีการปรากฏซ้ำ ๆ นำมาสู่การได้มาซึ่งแก่นสำคัญ ได้เป็นลักษณะเฉพาะของงานวิจัยนี้ สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์อาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 4 สถาบัน และกลั่นองค์ความรู้โดยภาพรวมตามการนำเสนอในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เขตกรุงเทพมหานคร

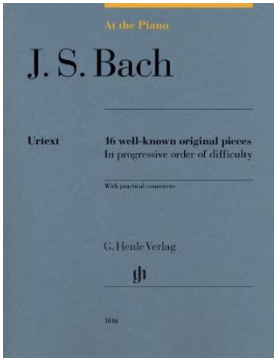
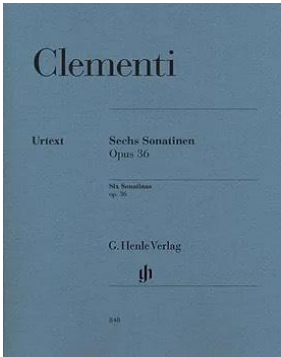
สภาพการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนด้านต่างๆ	ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนโดยรวม	การเรียนการสอนเดี่ยว	การเรียนการสอนกลุ่ม
1. ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอน	มีการจัดการเรียนการสอนตามคำอธิบายรายวิชาที่กำหนด มีข้อตกลงในการเรียนการสอนตลอดทั้งภาคการศึกษา กำหนดบทเรียนอย่างเป็นรูปธรรมว่าจะเรียนเนื้อหาอย่างไร มากน้อยเพียงใด ปัญหา คือ ผู้เรียนบางส่วนไม่สามารถฝึกซ้อมให้บรรลุเป้าหมายได้ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกซ้อมทักษะการปฏิบัติเปียโนอย่างสม่ำเสมอ	มีข้อตกลงในการเรียนการสอนตลอดทั้งภาคการศึกษา กำหนดบทเรียนอย่างเป็นรูปธรรมว่าจะเรียนเนื้อหาอะไรและการจัดการเรียนการสอนเป็นรายบุคคล	มีข้อตกลงในการเรียนการสอนตลอดทั้งภาคการศึกษา กำหนดบทเรียนอย่างเป็นรูปธรรมว่าจะเรียนเนื้อหาอะไรและการจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่ม

สภาพการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนด้านต่างๆ	ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนโดยรวม	การเรียนการสอนเดี่ยว	การเรียนการสอนกลุ่ม
2. ด้านเนื้อหาสาระการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโน	การเรียนการสอนบทเพลงมาตรฐานของยุคเพลงต่าง ๆ การฝึกฝนการไล่บันไดเสียง มีการเล่นบทฝึกเพื่อเพิ่มทักษะการปฏิบัติบ้าง ปัญหาที่พบคือ ขาดการมุ่งเน้นการฝึกฝนการอ่านโน้ตแบบฉบับพล้น	บทเพลงมาตรฐานชิ้นกลาง-ปลาย การไล่บันไดเสียง บทฝึก เรียนการอ่านโน้ตแบบฉบับพล้น	บทเพลงมาตรฐานชิ้นต้น การไล่บันไดเสียง เรียนบทฝึกเป็นบทเพลงเพิ่มเติม
3. ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน	การเรียนเดี่ยวสำหรับผู้เรียนวิชาเอกเปียโน การเรียนกลุ่มสำหรับผู้เรียนวิชาโทเปียโน ความตั้งใจขยันมุ่งมั่นในการเรียน และการฝึกซ้อมเป็นลักษณะนิสัยส่วนบุคคล ผู้เรียนบางส่วนขาดแรงบันดาลใจในการฝึกซ้อมเพื่อเพิ่มทักษะการปฏิบัติ	ผู้เรียนวิชาเอกเปียโน ผู้สอนมีโอกาสนในการปลูกฝังลักษณะนิสัยความขยันหมั่นเพียรในการเข้าเรียน การกำหนดเป้าหมายเพื่อการฝึกซ้อมที่มีประสิทธิภาพ มุ่งความสำเร็จในการศึกษาและการประกอบวิชาชีพเกี่ยวกับเปียโนในอนาคต	ผู้เรียนวิชาโทเปียโน ผู้สอนมีการปลูกฝังลักษณะนิสัยความขยันหมั่นเพียรในการเข้าเรียน ความตั้งใจ การแบ่งเวลาในการฝึกซ้อม
4. ด้านสื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ในการเรียนการสอน	ผู้เรียนส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ จังหวัดต่าง ๆ ที่ไม่ใช่กรุงเทพมหานคร จึงไม่มีเปียโนส่วนตัวฝึกซ้อม ปัญหาคือ ห้องฝึกซ้อมไม่เพียงพอในบางเวลา จึงควรมีการปรับห้องฝึกซ้อมให้มีเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน หนังสือตำรา บทฝึก โน้ตเพลงที่ถูกต้องตามลิขสิทธิ์เพื่อความถูกต้องและชัดเจน เครื่องดนตรีเปียโนที่มีการดูแลอย่างสม่ำเสมอ	ใช้เปียโนไฟฟ้า และแกรนด์เปียโนในการเรียนการสอน	ใช้เปียโนไฟฟ้า และเปียโนไฟฟ้าในการเรียนการสอน
5. ด้านการวัดและประเมินผล	การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้และพัฒนาการรายสัปดาห์ การประเมินระหว่างเรียน การประเมินการสอบและการแสดงในหอแสดงดนตรีเพื่อประเมินการจบการศึกษา	การประเมินในชั้นเรียน การสอบกลางภาค การสอบปลายภาค การแสดงเดี่ยวในหอแสดงดนตรี	การประเมินในชั้นเรียน การสอบกลางภาค การสอบปลายภาค

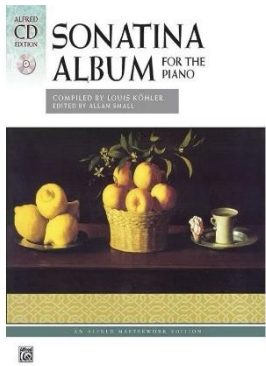
Note. The Instructional Piano Performance among Four Rajabhat Universities in Bangkok

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอแนวทางการสรุปการใช้บทเพลงมาตรฐานของยุคเพลงต่าง ๆ ที่เลือกเป็นบทเพลงหลักที่ผู้เรียนใช้เรียนในชั้นเรียนและเลือกเป็นบทเพลงแสดงเพื่อจบการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นบทเพลงยุคต่าง ๆ ที่สามารถปูพื้นฐานและต่อยอดเพื่อพัฒนาการปฏิบัติเปียโนได้ดี ได้แก่ ยุคบาโรก ยุคคลาสสิก ยุคโรแมนติกที่เลือกใช้ในการสอบในภาคการศึกษานั้น ๆ รวมไปถึงการสอบเพื่อจบการศึกษา สามารถสรุปและยกตัวอย่างบทเพลงที่ใช้ในการเรียนการสอนและการสอบได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 บทเพลงมาตรฐานที่ใช้ในการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโน

ยุคเพลง	บทเพลง	ชื่อศิลปิน	หนังสือ
ยุคบาโรก	บทเพลง Two-Part Invention บทเพลงที่นิยมเลือกเล่นได้แก่ Two-Part Invention No.1 และ 8 เพราะเป็นบทเพลงที่ สามารถ ปูพื้นฐานการเล่น ประสาน 2 มือได้เป็นอย่างดี	บาค (Bach)	
ยุคคลาสสิก	บทเพลงโซนาตina เป็นบทเพลง ที่นิยมให้ผู้เรียนปูพื้นฐานการ เรียนรู้ในการปฏิบัติเปียโน ระดับกลางต้นเพื่อค่อย ๆ พัฒนาการเล่น 2 มืออย่าง แม่นยำเพื่อฝึกทักษะก่อนไปถึง บทเพลงโซนาตา ในระดับสูง ต่อไป	เคลเมนติ (Clementi)	

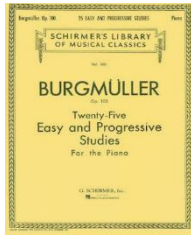
ตารางที่ 2 บทเพลงมาตรฐานที่ใช้ในการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโน (ต่อ)

ยุคเพลง	บทเพลง	ชื่อศิลปิน	หนังสือ
ยุคคลาสสิก	บทเพลงโซนาตนาเป็นบทเพลงที่เหมาะสมแก่การปูพื้นฐาน มีลักษณะการประพันธ์และการบรรเลงส่วนใหญ่ของมือซ้ายแบบ Alberti bass ซึ่งเป็นการปูพื้นฐานให้นิ้วมือทั้ง 2 ข้าง ให้แข็งแรง มีโครงสร้างบทเพลงที่ไม่ซับซ้อน	เบโธเฟน (Beethoven)	
ยุคบาโรก ยุคคลาสสิก ยุคโรแมนติก	บทเพลงสอบในเกรดต่าง ๆ ของสถาบัน Trinity College London และ ABRSM จากประเทศอังกฤษ การเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย อาจารย์เลือกใช้บทเพลงสอบในเกรดต่าง ๆ ของสถาบันเหล่านี้ เริ่มจากเกรด 4 ไปจนถึงเกรด 8 โดยบทเพลงระดับเกรด 4 - 6 จะเป็นบทเพลงชั้นกลางที่สามารถนำมาสอนในช่วงเริ่มต้น ไม่สามารถนำมาใช้ในการสอบเพื่อจบการศึกษาได้ บทเพลงที่สามารถนำมาฝึกซ้อมเพื่อใช้สอบเพื่อจบการศึกษาได้จะเป็นบทเพลงในระดับเกรด 7 - 8 ซึ่งเป็นบทเพลงในการเรียนระดับสูง	หลากหลาย ศิลปิน	

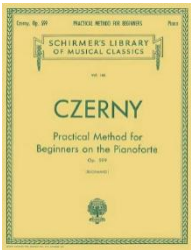
Note. Standard Piano Repertoire Used in Piano Performance Instruction

นอกจากนี้ สามารถสรุปการเรียนการสอนบทเพลงที่เป็นบทฝึกเพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติเปียโน แบบฝึกหัดมาตรฐานที่เหมาะสมกับผู้เรียนในการฝึกฝนการใช้มือให้มีความคล่องแคล่วในการปฏิบัติเปียโน ฝึกฝนเพื่อใช้ในการแก้ไขการใช้มือเพื่อปรับเข้าที่ ได้แก่ บทฝึกฮาโนน บทฝึกบวร์คมิลเลอร์ และบทฝึกแชร์นี

ตารางที่ 3 บทฝึกที่ใช้ในการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโน

ชื่อบทฝึก	การพัฒนาการปฏิบัติ	ชื่อผู้แต่ง	หนังสือ
Hanon	ผู้เรียนฝึกฝนบทฝึกฮาโนนก่อนบรรเลงบทเพลงมาตรฐานและก่อนเข้าเรียนในแคบเพื่อความพร้อมของการเตรียมการใช้นิ้วมือ (Warm up) ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในระยะยาวของการเรียนเปียโนของนักศึกษา รวมไปถึงการสอบปฏิบัติเปียโนในสถาบันต่าง ๆ	ชาร์ลส์ หลุยส์ ฮาโนน (Charles Louis Hanon)	
Burgmüller	บทฝึกนี้พัฒนาความคล่องแคล่วของนิ้วบทฝึกในชุด Op.100 มีระดับความยากที่ค่อย ๆ เพิ่มขึ้นเริ่มจากบทที่ฝึกการเคลื่อนไหวง่าย ๆ ไปจนถึงบทที่ต้องใช้ทักษะการปฏิบัติซับซ้อนมากขึ้น เหมาะสำหรับการต่อยอดสู่บทคลาสสิกที่ยากขึ้น เช่น Sonatina บทเพลงของบวร์คมิลเลอร์ที่นิยมฝึกซ้อม ได้แก่ Arabesque Innocence และ Tarantella	โยฮัน ฟรันทซ์ บวร์คมิลเลอร์ (Johann Franz Burgmüller)	

ตารางที่ 3 บทฝึกที่ใช้ในการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโน (ต่อ)

ชื่อบทฝึก	การพัฒนาการปฏิบัติ	ชื่อผู้แต่ง	หนังสือ
Czerny	บทฝึกนี้พัฒนาความคล่องแคล่วและความแข็งแรงของนิ้ว ฝึกการประสานระหว่างมือซ้ายและมือขวาหลายบทมีลักษณะของมือซ้ายและมือขวาที่ต้องทำงานพร้อมกันอย่างเป็นระบบ แชร์นีเคยเป็นลูกศิษย์ของเบโธเฟน และเป็นครูของลิสต์ ดังนั้นจะเข้าใจลำดับพัฒนาการทางเทคนิคอย่างเป็นระบบ บทฝึกนี้มีลักษณะเป็นขั้นตอนทำให้ผู้เรียนสามารถเห็นพัฒนาการของตนเองได้อย่างชัดเจน	คาร์ล แชร์นี (Carl Czerny)	

Note. Technical Etudes Used in Piano Performance Instruction

ในการเรียนการสอนการอ่านโน้ตแบบฉบับพลัน เป็นอีกทักษะหนึ่งที่สำคัญในการเรียนการสอนเปียโน การอ่านโน้ตและความแม่นยำในการถ่ายทอดการบรรเลงเปียโน ต้องประกอบไปด้วยความถูกต้องและสมบูรณ์ของระดับเสียง (Pitch) จังหวะ (Rhythm) น้ำหนักเสียงดังเบา (Dynamic) อัตราความเร็ว (Tempo) การควบคุมลักษณะเสียง (Articulation) และอารมณ์เพลง การอ่านโน้ตแบบฉบับพลันในมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 4 แห่ง ไม่ได้มีการมุ่งเน้นโดยตรงกับการให้นักศึกษาฝึกฝนแบบฝึกหัดการอ่านโน้ตแบบฉบับพลัน แต่อาจารย์จะมุ่งฝึกฝนให้ผู้เรียนอ่านโน้ตจากบทเพลงที่เรียนในแต่ละภาคการศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอน มีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอนวิชาปฏิบัติเปียโนตามจุดมุ่งหมายรายวิชา และมีคำอธิบายรายวิชาที่กำหนดไว้ว่าผู้เรียนมีความรู้และความสามารถในการปฏิบัติเปียโน ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนและการฝึกซ้อมปฏิบัติเปียโนอย่างสม่ำเสมอ สามารถปฏิบัติ

เปียโนโดยเน้นเรื่องคุณภาพเสียงและการถ่ายทอดอารมณ์ มีทักษะสำคัญทางดนตรีที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการบรรเลง และสามารถแสดงปฏิบัติเปียโนต่อหน้าสาธารณชนได้ ในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนในยุคปัจจุบัน ผู้สอนมีการพูดคุยปรึกษากับผู้เรียนถึงจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ ให้โอกาสผู้เรียนในการปรับแนวทางการเรียนให้มีความยืดหยุ่น สร้างเข้าใจให้ตรงกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนตั้งแต่สัปดาห์แรกที่มีการเรียนการสอน เพื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและราบรื่นในระยะยาว รวมไปถึงการเตรียมตัวของผู้สอนเพื่อเผชิญกับสถานการณ์การสอนในหลากหลายรูปแบบอย่างเช่นในปัจจุบันมีเด็กพิเศษที่มีความสามารถเข้ามาเรียนดนตรีในมหาวิทยาลัยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศเรื่องทัศนคติเกี่ยวกับการเรียนการสอนเปียโน ของ Schons (2005) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของครูเปียโนที่มีต่อการเรียนการสอนเปียโน พบว่ามีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาการเรียนการสอน มีการพูดคุยปรึกษากับผู้เรียนและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีการพัฒนาในเรื่องตำรา สื่อการสอนต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัย ทำความเข้าใจกับบุคลิกภาวะของผู้เรียนเพื่อการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนที่เหมาะสม ส่งเสริมการแสดงออกให้กับผู้เรียน และมีการติดตามข้อมูลเพื่อพัฒนาตนเองตลอดเวลาจากแนวทางของสมาคมครูดนตรีแห่งชาติสหรัฐอเมริกาเพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบันและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้สอนพยายามทำความเข้าใจกับลักษณะ บุคลิกภาพ อุปนิสัยของผู้เรียนในยุคปัจจุบันที่มีความอดทนในการเผชิญบทเรียนที่ยากได้น้อยลง จากข้อมูลดังกล่าวผู้สอนนำมาปรับใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนการสอนเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถจบการศึกษาได้ตามกำหนดและมุ่งมั่นในการให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้ไปปรับใช้เพื่อต่อยอดในการปฏิบัติงานในอนาคต

ด้านเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโน ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนในมหาวิทยาลัยราชภัฏมีการเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ มีผู้เลือกเรียนเปียโนน้อยลงหรือบางกรณีมีการเข้าเรียนแต่ไม่จบการศึกษาโดยสมบูรณ์ ผู้สอนไม่ได้เลือกผู้เรียนได้เหมือนที่ผ่านมาส่งผลต่อเนื้อหาสาระในการเรียนการสอนที่ต้องมีการปรับไปตามสภาพความสามารถของผู้เรียนเท่าที่จะทำได้ซึ่งสอดคล้องมาจากการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอนในข้อแรก เนื้อหาสาระมีการ

กำหนดให้เรียนบทเรียนตามหัวข้อที่กำหนด ได้แก่ บทเพลงมาตรฐาน การไล่บันไดเสียง การฝึกทักษะจากบทฝึก และการฝึกฝนการอ่านโน้ตแบบฉับพลัน แต่ความเข้มข้นของแต่ละหัวข้อที่เรียนจะเป็นไปตามกำหนดจุดประสงค์ที่วางไว้ และความพร้อมในการเรียนการสอนในแต่ละสัปดาห์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวการจัดการเรียนสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีความยืดหยุ่นสูง การเรียนเดี่ยวผู้สอนให้ความสำคัญกับตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนทุ่มเทเวลาให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนบทเพลงเอง (Suttachitt, 2023; Wechayalluck, 2018) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Teerapuksiri, Sapaso and Kaenampornpan (2021) ได้สร้างสรรค์งานวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเปียโนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ของสถาบันอุดมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่กล่าวไว้นักศึกษาส่วนใหญ่มีพื้นฐานการเล่นเปียโนที่แตกต่างกันมาก เนื่องจากประสบการณ์ของนักศึกษา มีรูปแบบที่แตกต่างกันจากการเป็นสมาชิกวงดนตรีต่างๆ ในโรงเรียน เช่น วงโยธวาทิต วงคอมโบ วงดนตรีป๊อป ดังนั้นในการพัฒนาการเรียนการสอนเปียโนไม่ควรสอนเนื้อหา ยากเกินไป ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นปรับพื้นฐานของนักศึกษาที่มีความแตกต่างกัน ทักษะที่มุ่งเน้นในการพัฒนาจะมีหลากหลาย ได้แก่ การอ่านโน้ต ความเข้าใจในสัญลักษณ์ การฝึกซ้อมแบบฝึกหัดเพื่อสร้างความชำนาญให้กับนิ้วมือ การตีความบทเพลงเปียโน ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการจัดเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ในส่วนของสื่อ อุปกรณ์ เปียโน และสถานที่ในการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรของมหาวิทยาลัยราชภัฏในแต่ละปีการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า มีความพร้อมและมีสถานที่และเปียโนที่พอเพียงต่อจำนวนผู้เรียนซึ่งผู้เรียนสามารถจองเข้าใช้ฝึกซ้อมได้ ในส่วนของกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่าหากผู้เรียนที่เรียนเปียโนเป็นวิชาเอกมีความ ขยันมุ่งมั่นอดทนต่อการฝึกซ้อม และเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอตลอดทุกสัปดาห์จะมี พัฒนาการในการปฏิบัติที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด บางส่วนมีความสามารถแบบก้าวกระโดด สามารถบรรเลงบทเพลงมาตรฐานที่มีความยากในระดับสูง

ด้านการวัดและประเมินผล มีการใช้การประเมินด้วยวิธีที่หลากหลาย ทั้งการ สังเกตในชั้นเรียน รายสัปดาห์ มีการประเมินระหว่างเรียน มีการประเมินจากการสอบ ปฏิบัติกลางภาค ปลายภาค การแสดงเพื่อจบการศึกษา นอกจากนี้ยังมีการเก็บบันทึก

แฟ้มสะสมงาน การบันทึกคลิปวิดีโอการฝึกซ้อม บันทึกการพัฒนาการปฏิบัติเปียโน บันทึกการเรียนการสอน และการสอบ ตลอดจนการประเมินตนเอง เป็นไปตามแนวทางของการประเมินผลแบบรายบุคคล เป็นไปตามแนวทางของการประเมินผลแบบรายบุคคลทั้งกระบวนการโดยไม่ได้ดูแค่ผลลัพธ์เพียงอย่างเดียว (Formative Assessment) ที่ให้ผู้เรียนได้ทบทวนการเรียนรู้ เข้าใจเนื้อหาสาระ ฝึกซ้อมการปฏิบัติทักษะ และประเมินตนเอง ทำให้เกิดประโยชน์จากการเรียนรู้และสะท้อนการปฏิบัติของตนเอง เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Freibrun, & Brunet, 2024; Ritcharoon, 2021) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phaisansrisomsuk (2016) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงเปียโนสำหรับนักเรียนเปียโนระดับกลางมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาทั้งหมด โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงหรือกล้องวิดีโอบันทึกการบรรเลงของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการสะท้อนคิดให้กับผู้เรียนด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง จากข้อมูลการสัมภาษณ์พบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน คือ การประเมินผลในชั้นเรียนตามสภาพจริงแบบสม่ำเสมอ ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนเกิดความเข้าใจตรงกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันส่งเสริมพัฒนาการให้ดีขึ้น ได้เกิดกระบวนการแก้ไขปัญหาพร้อมกันอย่างเป็นรูปธรรม

แนวทางการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนในมหาวิทยาลัยราชภัฏ กรุงเทพมหานคร โดยรวมหากผู้เรียนและผู้สอนมีการดำเนินการเรียนการสอนตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ มีการปรับแนวคิด ปรัชญา แสดงทัศนคติของตนเองเป็นไปในทางเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนอาศัยความยืดหยุ่นบ้างเพื่อประสิทธิภาพ มีการประเมินผลที่ได้มาตรฐาน ประเมินผลผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามสถานการณ์ในปัจจุบัน มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ตามสมควร รวมถึงการปรับตัวของผู้สอนและส่งเสริมให้ผู้เรียนเท่าทันกับเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำ และไม่ละเลยการเรียนการสอนและส่งเสริมทักษะการปฏิบัติเปียโนที่คงมาตรฐานการเรียนรู้ครอบคลุมเนื้อหาสาระอย่างครบถ้วน ผู้เรียนสามารถเรียนสำเร็จการศึกษาได้ตรงตามเวลาที่กำหนด และสามารถต่อยอดอาชีพในอนาคตหลังจบการศึกษา

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรมีการวิจัยเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนในด้านเทคนิคการปฏิบัติเปียโนที่พัฒนาเฉพาะด้าน เช่น การพัฒนาเรื่องการอ่านโน้ต การพัฒนาเรื่องการควบคุมเสียงดังเบา (Dynamic) การพัฒนาเรื่องการถ่ายทอดอารมณ์ของบทเพลง
2. ควรมีการวิจัยเรื่องการสร้างคู่มือการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโนสำหรับขั้นต้น กลางและสูง
3. ควรมีการวิจัยกรณีศึกษาเรื่องการเรียนการสอนเปียโนรายบุคคล พัฒนาแผนการสอนรายบุคคล การกำหนดจุดมุ่งหมายรายบุคคล เทคนิคที่ต้องพัฒนา และการสร้างแบบฝึกหัดที่เหมาะสมเฉพาะบุคคล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
4. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับหลักและกระบวนการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโน (Piano Pedagogy) ที่ครอบคลุมทั้ง ด้านทฤษฎีและปฏิบัติ รวมไปถึงการรวบรวมบทเพลงมาตรฐานของเปียโน ตลอดจนแบบฝึกทักษะการปฏิบัติทั้งระดับต้น กลาง และสูง
5. ควรมีการวิจัยเรื่องการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองในการเรียนเปียโนสำหรับผู้เรียนที่ต้องการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองแบบเบื้องต้น
6. ควรมีการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลอื่นที่หลากหลายทั้งผู้เรียน ผู้สอน และการศึกษาการจัดการเรียนการสอนได้ทุกเครื่องดนตรี ทั้งสถาบันการเรียนการสอนในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย

เอกสารอ้างอิง

- College of Music, Mahidol University. (2022). *Bachelor's Degree Program*. Retrieved September 24, 2022, from <http://www.music.mahidol.ac.th/academic/admission-bachelor/>
- Czerny, C. (1893). *Carl Czerny Practical Method for Beginners on the Pianoforte Op.599*. NY: G. SCHIRMER.
- Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University. (2022). *Bachelor's Degree Program*. Retrieved September 24, 2022, from <http://www.faa.chula.ac.th/subjectmain/index/94>

- Freibrun, M. & Brunet, S. (2024). *The Formative Assessment Handbook*. New Jersey: Jossey-Bass Publishing.
- Hemanon, M. & colleagues, (2016). *The Essence of Being a Teacher*. Bangkok: Sahathammic Press.
- Hongsiriwat, A. (2021). *Evidence-Based Higher Education for the Future*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Jacobson, J., M. (2006). *Professional Piano Teaching*. (2nd ed.). CA: Alfred Publishing.
- Khammanee, T. (2023). *Varied Approaches to Teaching and Learning*. (10th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Liu, C. & Phokha, P. (2025). *Development of Group Teaching Strategies to Promote Piano Learning Efficiency for Higher Education Level* (Doctoral dissertation). Rajamangala University of Technology Tawan-ok, Bangkok, Thailand.
- Matkovic, et al., (2014). Curriculum Development Process Redesign Based on University-Industry Cooperation July 2014. In *Proceeding of the 6th International Conference on Education and New Learning Technologies 2014*. (pp. 4113-4123). Spain: Universitat de Barcelona.
- Patphol, M. (2024). *Model of Contemporary Curriculum Development*. (2nd ed.) Bangkok: Innovation and Learning Center.
- Phaisansrisomsuk, A. (2016). *Guidelines for Organizing Reflective Thinking Piano Lesson to Develop Piano Skills of Intermediate Piano Students* (Master's Thesis). Faculty of Education Chulalongkorn University, Bangkok
- Ritcharoon, P. (2021). *Techniques of Learning Assessment and Evaluation*. Bangkok: Petchakasem Press.

- Schons, S. M. (2005). *Piano Teachers' Attitudes about Piano Pedagogy Course Topics* (Doctoral dissertation). Norman University of Oklahoma, United State of America.
- Suttachitt, N. (2023). *Music Education: Principles and Essential Concepts*. (11th ed.) Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Teerapuksiri, A., Sapaso, P., & Kaenampornpan, P. (2021). The Dovelopment of Piano Teaching and Learning Management Model of Piano for the First Year Undergraduate Students of Universities in the Northeast of Thailand. *Journal of Humanities and Social Sciences Nakhon Phanom University*, 11(3), pp. 171-182.
- Wechayalluck, N. (2018). *Principles of Learning Management*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Wongdaeng, S. (2024). Design of Learning Activities according to Outcome-Based Education (OBE). *Journal of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University*, 18(1), 234-251.

The Wisdom and Cultural Traditions of Plant-Based Dyeing
among the Zhuang People in Baise City, Guangxi Zhuang
Autonomous Region, for the Creation of a
Contemporary Design Identity

ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการย้อมสีจากพืชของชาวจ้วง เมืองไป๋เซ่อ
เขตปกครองตนเองกว่างซี เพื่อสร้างอัตลักษณ์การออกแบบร่วมสมัย

Zhang Hang¹

จาง หาง

Wuttichai Withatanang^{2*}

วุฒิชัย วิฑาตานัง

Kridtayot Comeming³

กฤตยชญ์ คำมิ่ง

Received: February 26, 2026

Revised May 20, 2026

Accepted: May 29, 2026

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkom Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ประเทศไทย

² Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkom Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ประเทศไทย

³ Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkom Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ประเทศไทย

* Corresponding Author. E-mail: Wuttichai.wi@vru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และวิเคราะห์โครงสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในภูมิปัญญาการย้อมสีจากพืชของชาวจ้วง เมืองไป๋เซ่อ เขตปกครองตนเองกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน และเพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดสำหรับการแปลความสู่การออกแบบร่วมสมัยอย่างเป็นระบบ ภายใต้บริบทความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการเก็บข้อมูลภาคสนามผ่านการสังเกตและบันทึก โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ขั้นตอน ได้แก่ การจัดหมวดหมู่เบื้องต้น (Open Coding) เพื่อจำแนกประเด็นสำคัญ การเชื่อมโยงหมวดหมู่ (Axial Coding) เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางวัฒนธรรม และการสังเคราะห์เชิงแนวคิด (Selective Coding) เพื่อพัฒนาโครงสร้างอัตลักษณ์เชิงระบบ พร้อมทั้งตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามทาง ผลการวิจัยพบว่า การย้อมสีจากพืชของชาวจ้วงมิได้เป็นเพียงเทคนิคเชิงหัตถกรรม หากแต่เป็นระบบองค์ความรู้ที่ฝังตัวอยู่ในวิถีชีวิต โครงสร้างของชุมชน โดยสามารถจำแนกโครงสร้างอัตลักษณ์ออกเป็น 6 มิติ ได้แก่ อัตลักษณ์ด้านสี วัสดุ คุณประโยชน์ กระบวนการ พิธีกรรมและความเชื่อ และการบูรณาการความหมาย แต่ละมิติมีความสัมพันธ์เกี่ยวพันกันในลักษณะโครงสร้างพลวัต สีครามและสีดำ รวมถึงข้าวเหนียวห่าสี ทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ต่อยอดอัตลักษณ์กลุ่มผ่านการใช้งานซ้ำในชีวิตประจำวันและพิธีกรรม ขณะที่กระบวนการย้อมสะท้อนความรู้เชิงประสบการณ์ที่สั่งสม ถ่ายทอด และปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องผ่านกลไกของชุมชน จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว งานวิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์ต่อ โดยพัฒนาเป็นกลยุทธ์การออกแบบร่วมสมัย จำนวน 6 ประการ ซึ่งทำหน้าที่เป็นแนวทางในการนำองค์ความรู้ดั้งเดิมไปประยุกต์ใช้ในเชิงการออกแบบอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ กลยุทธ์ดังกล่าวสามารถจัดกลุ่ม และยกระดับเป็นชุดกลยุทธ์การออกแบบร่วมสมัย

จำนวน 5 ประการ ได้แก่ (1) ถ่ายทอดความหมายทางวัฒนธรรม (2) อัตลักษณ์พื้นฐาน
วัสดุ (3) การจัดระบบสี (4) การแปรกระบวนการสู่รูปทรง และ (5) การบูรณาการ
บริบทสมัยใหม่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกเชิงระบบในการเชื่อมโยงองค์ความรู้ภูมิปัญญา
สู่การออกแบบร่วมสมัย ข้อเสนอเชิงแนวคิดของงานวิจัยชี้ให้เห็นว่า การประยุกต์
ภูมิปัญญาการย้อมสีจากพืชสู่การออกแบบร่วมสมัยควรตั้งอยู่บนการทำความเข้าใจ
โครงสร้างความหมายภายในระบบวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง มากกว่าการลอกเลียนรูปแบบ
ภายนอกเพียงผิวเผิน โดยการแปลงองค์ความรู้ดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยกลยุทธ์การ
ออกแบบ เข้ามาเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงความรู้ดั้งเดิมกับการออกแบบร่วมสมัย
เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่คงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ สร้างคุณค่าใหม่ และสนับสนุนความยั่งยืน
ทางวัฒนธรรมในบริบทสังคมปัจจุบันอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การย้อมสีจากพืช, ชาวจ้วง, อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม, กลยุทธ์การออกแบบ
ร่วมสมัย, สัญลักษณ์ของสี

Abstract

This research aims to examine and analyze the structure of cultural identity embedded in the traditional plant-based dyeing wisdom of the Zhuang people in Baise City, Guangxi Zhuang Autonomous Region, People's Republic of China. It further seeks to synthesize a conceptual framework for systematically translating this cultural knowledge into contemporary design within the context of ongoing social and economic transformations. The study adopts a qualitative research methodology, drawing upon documentary research, related academic studies, and field data collected through observation and systematic recording. Data analysis was conducted in three stages: Open Coding to identify key themes, Axial

Coding to explore relationships among cultural components, and Selective Coding to synthesize a systematic identity structure. The credibility of the findings was enhanced through triangulation. The findings reveal that plant-based dyeing among the Zhuang people is not merely a handicraft technique, but a structured body of knowledge embedded in everyday life and community organization. This knowledge system involves natural dyeing processes, including, mordanting processes, and demonstrates notable colorfastness in its textile applications. The cultural identity structure can be classified into six dimensions: color identity, material identity, functional identity, process identity, ritual and belief identity, and integrative meaning. These dimensions interact dynamically within the ecological and social context of the community. Indigo blue, black, and five-colored glutinous rice function as cultural symbols that reinforce ethnic identity through repeated use in daily life and ritual practices. Meanwhile, the dyeing process reflects experiential knowledge that is accumulated, transmitted, and continuously adapted through community mechanisms. Based on these findings, the study further synthesizes six practical design strategies that function as operational guidelines for transforming indigenous knowledge into tangible contemporary design applications. At a conceptual level, these strategies are further abstracted into five contemporary design strategies. (1) Cultural Meaning Translation Strategy, (2) Material-Based Identity Strategy, (3) Color System Structuring Strategy, (4) Process-to-Form Strategy, and (5) Contemporary Context Integration Strategy, which together function as a systematic mechanism

for bridging traditional knowledge and contemporary design practice. The study proposes that the adaptation of traditional plant-dyeing wisdom into contemporary design should be grounded in a profound understanding of the internal meaning structure of the cultural system rather than superficial imitation of external forms. This transformation requires design strategies as a mediating mechanism to effectively connect indigenous knowledge with contemporary design contexts. Such an approach enables the preservation of identity, the creation of new cultural value, and the promotion of cultural sustainability in contemporary society.

Keywords: plant-based dyeing, Zhuang people, cultural identity, Contemporary Design Strategy, Color Semiotics

Introduction

Plant dyeing is a color-making process that has reflected the relationship between humans and nature since ancient times. It relies on local plant resources as sources of color, through harvesting, extraction, and hand-dyeing. This constitutes a body of knowledge that has been accumulated, transmitted, and adapted under the specific topographic, environmental, and cultural conditions of each society. Such processes produce a natural color system with distinctive physical and aesthetic characteristics, differing from industrial dyes that emphasize uniformity and standardized control at an industrial scale. The use of natural dyes is a form of local wisdom that has been passed down over a long period of time, representing an integrated relationship between the physical

environment and community culture (Junsongduang, & Prachaiboon, 2022). In the context of contemporary society facing environmental crises, plant dyeing has therefore been re-evaluated as ecological knowledge and cultural capital with potential for design development. Reflecting the concept of living in harmony with nature, plant dyeing serves as an important medium for transmitting local knowledge, ways of life, and the aesthetic worldview of communities through the colors, textures, and traces of production processes manifested on dyed materials. In this context, studying, analyzing, and translating the cultural values embedded in plant dyeing processes into the language, forms, and identities of contemporary design is not merely the preservation of traditional wisdom, but also the creation of new meanings for design in today's modern society.

The Zhuang are the largest ethnic minority group in the People's Republic of China, with their main settlements in the Guangxi Zhuang Autonomous Region, particularly in Baise City. The community's way of life is based on agriculture, together with the appropriate reliance on and utilization of natural resources. This relationship has given rise to a culture with a clearly distinctive local character. One prominent form of traditional wisdom is natural plant dyeing, which is part of everyday life. It uses locally available plants to extract dyes for textiles, which are then used to produce clothing and various products. Thus, Zhuang colors are not only aesthetic but also reflect symbolic meanings and the cultural identity of the community. However, under modern socio-economic development,

the expansion of industrial products that replace traditional folk handicrafts has begun to erode many forms of local wisdom that constitute Zhuang identity, especially the art of natural plant dyeing, a long-inherited cultural heritage. Zhuang plant-dyeing techniques are currently under pressure from multiple factors, including changes in ecosystems and climate, urban expansion, and industrial transformations shaped by modern ideas. These changes have led to a continuous decline in demand for naturally plant-dyed textiles. As a result, the number of artisans with these skills has decreased, and the transmission of knowledge has begun to stagnate, which may pose a risk of permanent loss of traditional wisdom in the future if proactive measures for conservation and development are not implemented (Yu & Yu, 2012). The Zhuang natural plant-dyeing tradition is a body of knowledge accumulated through community life over a long period, guided by the key principle of “taken from nature, returned to nature.” This is not merely a process of producing color from local plants: it also reflects the idea of living in harmony with nature and respecting surrounding resources. In Zhuang communities, especially within the Guangxi Zhuang Autonomous Region, there is an abundance of plants used for natural dyeing, such as indigo (*Indigofera tinctoria*), madder (*Rubia cordifolia*), safflower (*Carthamus tinctorius*), maple leaves, as well as various leaves, flowers, and roots. The Zhuang have developed color-extraction skills and hand-dyeing techniques that have been passed down from generation to generation, reflecting a spirit of harmony between humans and the environment.

The Zhuang dyeing wisdom described above is not found only in clothing or everyday utensils, but is also deeply embedded in rituals and traditional cultural practices - especially in “five-colored glutinous rice,” a festival food of the Zhuang in which glutinous rice is dyed with natural plants into different colors: purple, red, yellow, black, and white. Each color carries symbolic meanings such as unity, abundance, stability and safety, and cosmic balance (Wang, 2007). Five-colored glutinous rice is therefore not merely food; it is a cultural symbol that shapes Zhuang ways of life by connecting them deeply with nature, revealing the ethnic meanings and aesthetics expressed through the organization of colors within these practices. However, in an era of rapid modern industrial growth, Zhuang knowledge and skills of plant dyeing have begun to be neglected and to decline. Without appropriate processes of conservation, transmission, and development, this wisdom may disappear permanently, which would be a troubling erosion of the cultural roots of the ethnic community. Accordingly, the People’s Republic of China has begun to place greater emphasis on pride in Chinese national culture. The essence of cultural confidence lies in pride in and recognition of one’s national culture, and the inheritance and dissemination of valuable traditional culture are considered key components in strengthening cultural confidence. As cultural wisdom heritage is part of culture, it is an invaluable asset bequeathed through a long historical process of development, reflecting historical value as well as artistic and cultural

identity, within the context of safeguarding cultural wisdom heritage (Zhang, Panthupakarn, & Suvimolstien, 2025).

However, amid contemporary economic, social, and technological changes, the Zhuang people's plant-dyeing wisdom in the Guangxi Zhuang Autonomous Region of the People's Republic of China is facing multiple challenges, including its diminishing role in everyday life, replacement by synthetic dyes, and the lack of systematic knowledge transmission. Although previous studies have focused on ethnographic documentation, cultural heritage conservation, or technical descriptions of production processes, there remains a shortage of structural analyses that link traditional knowledge with the extraction of cultural identity and the systematic translation of that knowledge into contemporary design. As a result, this body of wisdom has not yet been developed into a theoretical framework that can be applied in the current context. Therefore, this study aims to investigate the Zhuang people's plant-dyeing wisdom and culture in depth, in order to develop knowledge for constructing a contemporary design identity that systematically and sustainably connects cultural foundations with contemporary society. This research goes beyond the analysis of cultural identity by advancing toward the development of systematic and contemporary design strategies that align with its final outcomes. Such an approach establishes a proactive research direction and facilitates practical implementation, positioning the study as a mediating mechanism that connects indigenous knowledge with contemporary design.

Objective

1. To examine the body of knowledge, traditional wisdom, and culture of plant dyeing among the Zhuang people in Baise City, Guangxi Zhuang Autonomous Region.
2. To analyze the cultural identity and cultural meanings manifested in plant-dyed works of the Zhuang people in Baise City, Guangxi Zhuang Autonomous Region.
3. To propose strategies for applying Zhuang plant-dyeing wisdom to construct contemporary design identity.

Research Framework

Plant dyeing among the Zhuang people is an important part of the dyeing and weaving traditions of ethnic groups in southern China. They have developed a dyeing system and continuously accumulated knowledge, production processes, and practices of color use (Li, 2018). This system is not only used for making clothing and everyday items, but is also deeply embedded in festivals, rituals, and social relationships. In the current context, it is found that the modernization and widespread use of chemical dyes have reduced the role of certain traditional steps, thereby leading to the loss of values related to environmental friendliness, cultural distinctiveness, and the value of handcraft. In terms of safeguarding and revitalizing traditional skills, UNESCO has proposed conceptual frameworks on cultural diversity and on safeguarding intangible cultural heritage, emphasizing that the value of intangible cultural heritage lies in

continuous practice and intergenerational transmission rather than static preservation. This framework highlights a community-centered approach, with the state as a supporter and the international arena as a coordinator, and it warns against turning heritage into mere performance or excessive commercialization (UNESCO, 2003).

The concepts adopted in this study use cultural encoding and cultural translation as tools to connect traditional culture with modern design. Hall (1997) argues that cultural symbols constitute a system of meanings jointly constructed by society; their essence lies not only in visual form, but also in shared memory and identity. Xie (2025) emphasizes that effective translation should “change the form while preserving the spirit,” in order to avoid superficial use of symbols. From an integrated creative-culture perspective, plant dyeing is not confined to any single product category; rather, it is viewed as a cultural resource system that can generate diverse forms of design expression. Studies indicate that natural colors, handcrafted textures, and the dyeing process itself can all serve as a contemporary design language, applicable to cultural and creative products, exhibition spaces, visual identity systems, and lifestyle goods (Huang, 2022). This perspective shifts the emphasis from product-oriented outcomes toward design methodology, visual logic, and strategic identity construction, thereby enabling its application within contemporary design contexts.

Design strategies and development approaches based on local wisdom require the integration of various conceptual frameworks to create value and reduce differences in ethnicity, religion, and age, ultimately

contributing to sustainability. Such efforts must rely on collaboration among all sectors, while preserving traditional ways of life in order to prevent the loss of cultural identity and artistic values. Fundamental design principles should emphasize equality, flexibility, simplicity, and clarity, supported by sufficient and well-structured information, as well as ease of use. Designers must also consider essential design elements, including shape, form, and the meaning of color, which reflect emotions, enhance memorability, and reinforce identity. Each color conveys different psychological associations; for example, red represents intensity or warmth, blue conveys coolness, and gray and white signify modernity. These elements must be integrated with design theories to achieve unity, balance, aesthetic relationships, and harmony, thereby enhancing the overall completeness of the design (Wanichakorn, 2016).

To facilitate a systematic translation of indigenous knowledge into contemporary design, this study proposes “design approaches and strategies” as an intermediary mechanism bridging cultural decoding and design creation. These strategies serve to structure knowledge, direct interpretive processes, and translate cultural values into operational design elements. Through this process, the value of traditional identity is reinforced and recontextualized, based on three principal approaches as follows

1. Knowledge Structuring Strategy. Reorganizes traditional plant-based dyeing knowledge by examining relationships among materials, processes, and cultural contexts, in order to identify both aesthetic and

methodological values applicable to contemporary design. This establishes a foundation for design translation.

2. Translate the color system. Translates color systems, material qualities, and production logics into contemporary design expressions, where dye variations, textures, and experiential processes inform visual composition and design methods.

3. Integrate the environmental diemnsion. Integrates sustainability and environmental concepts into contemporary design systems, enabling practical application while supporting cultural continuity and industrial development.

Design originates not from form, but from structured cultural knowledge, transforming meaning into form and identity in contemporary design.

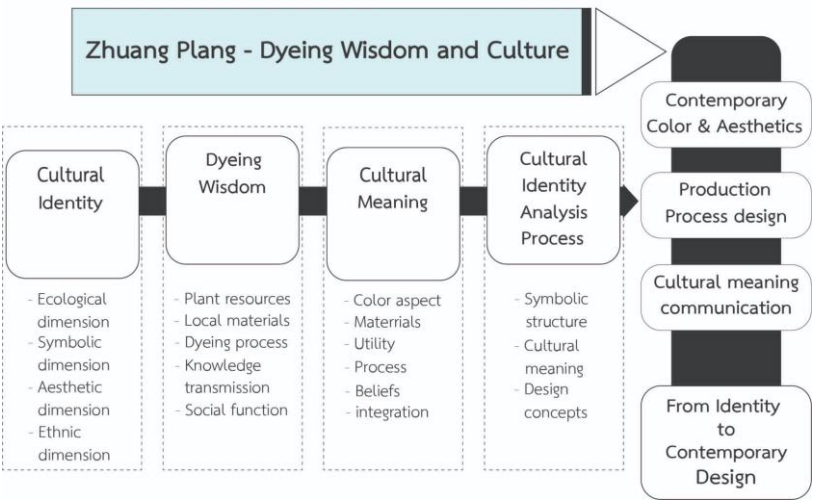

Figure 1. Research framework

Method

This study is a qualitative study employing documentary research in combination with artifact analysis. Data were collected from academic documents, related studies, historical sources, and photographic records of Zhuang textile products in Baise City, Guangxi Zhuang Autonomous Region. The collected data were analyzed through content analysis and conceptual synthesis in order to explain the knowledge structure, cultural identity, and pathways for application to contemporary design. The research procedures include:

1. Research scope and study area The study area is Baise City, Guangxi Zhuang Autonomous Region, People's Republic of China, where the use of dye plants and the dyeing of five-colored glutinous rice can still be observed in both ritual contexts and everyday life. The study focuses specifically on the Zhuang people's plant-dyeing system in western Guangxi and does not cover other ethnic groups.

2. Research study and data collection The data sources used in this study are divided into four categories.

- 2.1 Documentary sources This study examines documents, research studies, academic articles, books, and reports related to plant dyeing, Zhuang culture, theories of cultural identity, and concepts of cultural translation, drawing on Thai-, English-, and Chinese-language sources. No fewer than 30 sources are included, selected based on their direct relevance to plant dyeing and cultural identity construction. In addition, information is collected from the official websites of local museums.

2.2 Fieldwork Fieldwork is conducted through site visits to community locations, local museums, and cultural learning centers in the study area. Data are collected through observation, photography, video recording, and note-taking, with a total fieldwork period of no less than 15 days. The fieldwork emphasizes observing the dyeing process, product use, and related ritual contexts, and the collected data are analyzed and summarized for subsequent research steps.

2.3 Artifact analysis Textile products, indigo-dyed fabrics, and five-colored glutinous rice in ritual contexts are analyzed to examine color characteristics, materials, process structures, and symbolic meanings.

2.4 Integrated Approach This study applies theories of art, design, semiotics, and aesthetics to analyze identity in Zhuang plant dyeing. Technical processes, color use, aesthetic qualities, and cultural wisdom are systematically classified and interpreted to reveal embedded cultural meanings. The study therefore constructs a comprehensive body of knowledge that supports the understanding and preservation of Zhuang plant-dyeing traditions.

3. Data Analysis This research conducted data analysis in three stages. Stage 1 involved preliminary reading and categorization (Open Coding) to classify data related to materials, processes, and meanings. Stage 2 involved linking data categories (Axial Coding) to identify relationships among cultural elements. Stage 3 involved conceptual synthesis (Selective Coding) to develop identity structures and design strategies. In addition, triangulation among documents, field data, and theoretical frameworks was employed to enhance the reliability of the analytical results.

Synthetic Research Results

Findings on the body of knowledge, traditional wisdom, and culture of Zhuang plant dyeing in Baise City, Guangxi Zhuang Autonomous Region

1. Background of the Guangxi Zhuang and Plant Dyeing Guangxi, located in southern China, is the principal settlement area of the Zhuang ethnic group. Its mountainous terrain and warm, humid climate support diverse dye plants. The Zhuang have long practiced rice agriculture and village-based living closely tied to seasonal cycles. In this cultural–ecological context, plant dyeing is not merely a craft but a localized practice connected to natural resources, household labor, and everyday life (Liang, 2006). Thus, understanding Zhuang plant dyeing requires linking ecology, lifestyle, and traditional knowledge together. systems.

Figure 2. Map of the People's Republic of China

Figure 3. Map of the Guangxi Zhuang Autonomous Region

2. Origins of Zhuang plant dyeing in Guangxi The Zhuang are among the ethnic groups that discovered and utilized plant dyeing at an early stage. In 1954, a red earthenware three-eyed stove accompanied by five figurines was excavated from a Han Dynasty tomb near Donghu Lake in Guixian, Guangxi. Scholars have interpreted this as a model object representing a dyeing workshop. The figurines' gestures - scooping water, boiling dye, and lifting cloth from a dye pot - indicate that by that time, bleaching and dyeing techniques had already developed into a relatively systematic process with a division of labor and defined procedures (Qin & Chen, 2003). In its developmental trajectory, Zhuang plant dyeing in Guangxi exhibits two key characteristics. First, it inherited the early indigo-dyeing techniques of southern China, reflecting the historical influence of

technological transmission. Second, the Zhuang adapted these techniques to local climatic conditions and plant resources, modifying both the selection of dye materials and the dyeing steps, thereby forming a dyeing system centered on natural plants with clear local specificity. Therefore, plant dyeing is not a technical activity separated from the social context; rather, it is closely integrated into the Zhuang way of life and cultural structure.

Figure 4. Zhuang Women's clothing . Adapted from “Museum without Walls: Guangxi Longlin” by Liang Hanchang, 2007

https://search.worldcat.org/th/title/271844320?utm_source=chatgpt.com

3. Dye material system and local plant resources The dye materials used by the Zhuang in Guangxi are notably local in character and clearly aligned with the ecological conditions of the region, such as indigo plants, red indigo grass, maple leaves, red-dye roots, turmeric, and Buddleja flowers. The specific properties of these plants reflect an ethos of living in

harmony with nature and using resources in a measured and appropriate way. Ethnobotanical field studies have also found that in western Guangxi there are several important dye plants that are repeatedly used over time, showing both high frequency of use and clear cultural significance. This provides empirical evidence supporting the material resource system and the knowledge structure of plant dyeing.

4. Application contexts of plant dyeing Plant dyeing among the Zhuang in Guangxi is closely connected to everyday life and cultural practices. The value of this traditional wisdom is not limited to dyeing techniques alone, but is also reflected in its applications. First, in the domain of clothing, plant dyes are used for ethnic garments and everyday woven textiles, especially indigo and black tones, which meet practical needs for durability and resistance to staining while also creating a recognizable visual identity. Second, in the domain of food, the use of plant colors extends to food dyeing, particularly “five-colored glutinous rice,” which is used in major festivals and rituals. Villagers use local plants to dye glutinous rice into multiple colors for ancestral worship, blessing rituals, and celebrations. Third, in the domain of household items, dyed fabrics are made into blankets, bed sheets, wrapping cloths, aprons, tablecloths, and other items, reflecting the appropriate use of local resources and allowing natural color tones to harmonize with the living environment. Therefore, Zhuang plant dyeing is not merely a specialized handicraft, but an integrated cultural practice that links clothing, food, and everyday living.

Figure 5. Natural plant dyes and five-color glutinous rice

5. Traditional dyeing process of the Zhuang The plant-dyeing process of the Zhuang in Guangxi generally includes raw material preparation and color extraction, the use of dye assistants, color reaction and fixation, washing, and drying. A key example is indigo dyeing. It typically begins with preparing indigo or extracting the dye, conditioning the dye bath, and repeatedly immersing the fabric. After the fabric is removed from the dye vat, it is exposed to air to trigger oxidation and stabilize the color. This requires flexible control of temperature, time, concentration, and the conditions of dye assistants. In practice, dyers collect local dye plants, air-dry them, cut them into pieces, and then boil them for extraction or ferment them. The liquid is then filtered to obtain the dye bath, and alkaline ash water, limewater, or alum is added to enhance the bonding between the dye and the fibers. Dyeing commonly follows the method of “multiple immersions, gradually deepening the shade layer by layer,” and each time the fabric is taken out of the vat, oxidation or sun-drying is used to stabilize the color. In addition to indigo, yellow, red, black, green, and purple colors are often obtained through decoction, the

use of dye assistants, or over-dyeing. The entire process emphasizes experiential control: dyers judge the dye bath by its hue, smell, temperature, and texture to determine heat intensity and duration, and they adjust according to water quality, seasons, and weather conditions. As a result, although the process has a stable structure, the outcomes still display natural color layering and the traces of craftsmanship (Li, 2018).

6. Cultural meanings The colors produced through plant dyeing among the Guangxi Zhuang do not serve only aesthetic purposes; rather, they constitute a cultural symbolic system whose meanings are continuously assigned and interpreted in both everyday life and ritual contexts. Indigo blue and black - obtained by repeatedly dyeing with indigo to deepen the shade - are durable and resistant to staining, aligning with an agrarian way of life. They also convey calmness, simplicity, and endurance, and are linked to respect for ancestors and traditional social order, thereby becoming visible symbols of ethnic group identity (Chen, 2009). In festival and ritual contexts, colors are further transformed into a “cultural language.” For example, five-colored glutinous rice, dyed with different plants, is used for praying for blessings, honoring ancestors, and expressing respect for nature; each color signifies abundance, peace, and the continuity of life. Therefore, the meanings of color are not fixed, but arise from the processes of material selection, dyeing, and use in different contexts, which are transmitted and jointly interpreted within the community. In this way, color becomes a carrier of shared memory and plays an important role in strengthening the cultural identity of the Zhuang.

The symbolic meanings of the five colors

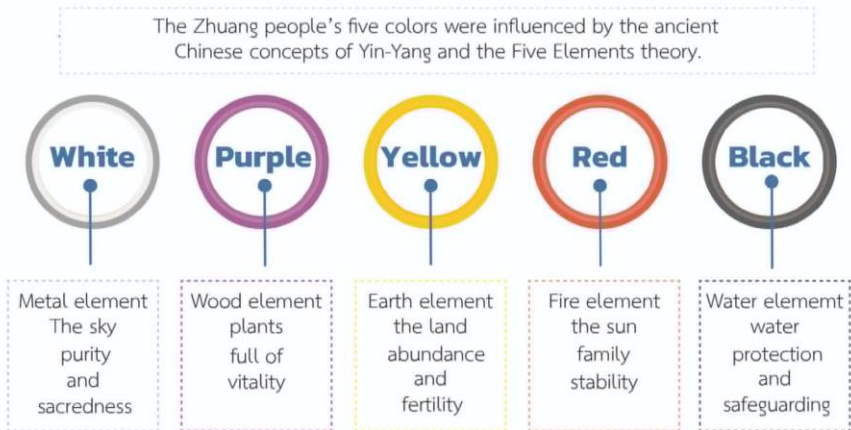

Figure 6. The symbolic meanings of the Zhuang people's five colors

Results of the analysis of cultural identity and cultural meanings manifested in Zhuang plant-dyed works in Baise City, Guangxi Zhuang Autonomous Region.

Based on qualitative analysis using a cultural-interpretive approach, the study summarizes the characteristics of cultural identity into six key dimensions as follows.

1. Color identity Within the Zhuang plant-dyeing system in Guangxi, color is a highly distinctive cultural symbol. Traditional clothing often uses blue and black tones as the primary colors in everyday life, stemming from the widespread use of indigo plants, and reflecting the values of an agrarian society that emphasizes simplicity, durability, and order. Dark blue and black gradually became visual symbols of ethnic groups through

historical processes and household handicraft practices. In particular, the Black-Clothed Zhuang (Heiyi Zhuang) repeatedly dye cloth with indigo until it becomes deep black, creating a unified appearance and clearly strengthening the recognizability of group identity. In addition, black carries symbolic meanings related to warding off misfortune and praying for blessings, and it also serves as a medium connecting ancestral beliefs and the community's shared memory. During the festival of "five-colored glutinous rice," which includes red, yellow, black, purple, and white, the colors further reflect ideas of natural order and the aspiration for a peaceful and happy life. This shows that color in Zhuang culture not only functions as visual differentiation but also constitutes a symbolic system that community members can collectively understand. Therefore, color identity is not merely a form of visual art; it is a stable cultural narrative structure and a visual code that clearly reflects the identity of the ethnic group.

2. Material identity Material identity reflects an ecological system in which the community has long relied on local natural resources and has developed dye materials with a variety of local plants as key components. These materials have been developed through observation and experience in accordance with seasonal rhythms and plant growth cycles. This deep understanding of nature means that the dyeing process reflects the principles of living in harmony with nature and using resources in a measured and appropriate way. The significance of this identity dimension indicates that dyeing is not merely a technical activity separated from the environment, but a practice embedded within natural systems.

Materials therefore are not only physical sources of raw inputs, but also repositories of accumulated local knowledge. These material systems thus become evidence of the community's shared memory and cultural continuity.

3. Functional identity The functional identity of plant dyeing indicates that dyeing is not valued only for aesthetic beauty, but is also “part of the life system” that is closely linked to eating, living, everyday use, and the community's ritual order. The data show that women in the community often dye cloth, embroider, and tailor garments during periods free from agricultural work in order to prepare clothing for daily wear and for important family festivals. This reflects the clear role of plant dyeing in subsistence and household stability. However, this functional role does not diminish its cultural value; instead, cultural meanings are further reinforced through continuous repeated use. In various rituals such as weddings, coming-of-age ceremonies, guest-reception rituals, and religious rites - clothing made from plant-dyed fabrics plays a symbolic role. Different colors and patterns are used to indicate status and to express emotion, respect, and blessings. In addition, dyeing practices extend into the food system: “five-colored glutinous rice,” dyed with local plants, is used in rituals and festivals, so that dyeing is not limited to textile techniques but becomes part of the broader life-ritual system (Chen, 2009). Therefore, the functional identity of Zhuang plant dyeing reflects the coexistence of practical utility and ritual sacredness; that is, it both meets everyday needs and provides a material foundation that supports the community's cultural order.

4. Process identity Zhuang plant dyeing is a knowledge system that can be transmitted and reproduced through community mechanisms. The first key point is that dyeing skills do not rely on written rules; rather, they emerge through continuous repeated practice, gradually accumulating into expertise in assessing critical factors such as time, temperature, and dye-bath concentration. This experiential knowledge is embedded in the rhythms of everyday life, so the process is constantly tested and refined. Second, women play a crucial role in the craft process, both as direct practitioners of dyeing and as transmitters of skills and cultural values through demonstration, collaborative work, and participatory learning within the family. As a result, both the techniques and the associated worldview are passed down continuously from generation to generation. In addition, process identity reflects cooperation within dyeing techniques. Production commonly depends on division of labor and collaboration among family members or within the community, indicating a form of collective production. Therefore, plant dyeing is not merely a technical activity aimed at producing finished goods; it is a dynamic knowledge process that is continuously created, transmitted, and adapted within the community system.

5. Ritual and belief identity The ritual and belief identity of Zhuang dyeing is clearly manifested through the roles of “five-colored glutinous rice” and plant-dyed clothing within the contexts of traditions and rituals. Five-colored glutinous rice is rooted in rice-farming culture, in which glutinous rice is regarded as sacred and is often used in important

ceremonies such as ancestor worship and weddings. In religious-symbolic terms, five-colored glutinous rice serves as the principal offering and as a medium for expressing respect, gratitude, and prayers to ancestors. The preparation of five-colored glutinous rice not only follows ritual conventions but also reflects respect for the rules of nature and the seeking of blessings from sacred powers, expressed through the use of colors, ingredients, and taste qualities that carry specific meanings.

At the same time, textile dyeing is also embedded within ritual structures, whether in weddings, coming-of-age ceremonies, guest-reception rituals, or religious rites. Dyed garments are used as symbols to indicate status, differentiate roles, and convey blessings. Therefore, Zhuang plant dyeing functions as both a material medium and a symbolic medium that plays an essential role in the enactment of community traditions and beliefs.

6. Meaning-based identity Meaning-based identity refers to the way in which color, materials, processes, and functions are continuously interpreted and re-explained within the Zhuang community until they form a symbolic system that members of society can collectively recognize and understand. This dimension clearly emphasizes the role of specific mechanisms in identity formation. After ritual proceedings are completed, five-colored glutinous rice shifts from a sacred offering to a shared food eaten by everyone, turning the offering into a bridge that strengthens social bonds among people. Food sharing thus creates spiritual connections and strengthens community unity. At the same time,

five-colored glutinous rice is also regarded as an edible cultural message, through which ethnic memory is repeatedly affirmed via embodied experience and patterns of consumption. In textile dyeing, collective dyeing for festival use becomes a community meaning-making process in which members work together to produce and display dyed items, thereby reinforcing the group’s cultural boundaries. Furthermore, within the contexts of safeguarding cultural wisdom heritage and rural development, plant dyeing has been revitalized as an ecological cultural resource through cultural creative work, tourism, and contemporary design. Thus, the meaning of plant dyeing does not remain at the level of static preservation, but is continuously adjusted, reinterpreted, and developed within new social contexts, clearly reflecting the dynamic relationship between tradition and contemporaneity.

Table 1. Synthesis of cultural identity and cultural meaning of Zhuang plant-derived colors in Baise City, Guangxi Zhuang Autonomous Region

Identity	Components	Meaning	Role
Color	Indigo-derived blue-black; Black-Clothed group; Five-colored glutinous rice	Color functions as a visual code, signifying stability, protection, and natural order	Indicates ethnicity and status; creates group unity

Identity	Components	Meaning	Role
Materials	Indigo plants; wild plants; fermentation dye pits; dyeing workshops	Reflects ecological knowledge and the human– nature relationship	Connects traditional wisdom with place; creates cultural continuity
Functional value	Clothing for everyday life and rituals; five- colored glutinous rice	Integrates practical utility with a sacred dimension; conveys status and blessings	Supports household systems and ritual order
Process	Repeated dyeing; factor assessment; women’s roles; collaborative work	Experiential knowledge transmitted through practice	Organizes labor and intergenerational transmission
Rituals and beliefs	Five-colored glutinous rice and ceremonial clothing	A medium between humans and the sacred	Creates sacredness and cultural legitimacy

Identity	Components	Meaning	Role
Meaning-based Identity	Communal Dining, Collaborative Dyeing, Heritage Revitalization	Dyeing as a Process of Shared Meaning Construction	Reinforcing Unity and Identity within a New Context

Strategies for Applying Zhuang Plant-Dyeing Wisdom to Construct Contemporary Design Identity.

Based on the study and analysis of Zhuang plant dyeing for constructing contemporary design identity, many related studies share a consistent view that, if traditional culture is to be integrated into modern design, a key factor lies in cultural encoding and cultural translation, with the community positioned at the center. This aligns with Manzini (2015), who argues that collaboration is the foundation of social innovation, which often emerges through cooperation among organizations, communities, and institutions. One of the important roles of design is to build collaborative networks so that people and stakeholders from different sectors can meet, communicate, co-create, and continue to act over time. From the synthesis of the above theories and practical studies, this research indicates that the contemporary transformation of Zhuang plant-dyeing wisdom in Guangxi should not stop at imitating external visual symbols, but should instead establish a holistic system across three

dimensions: structure, mechanisms, and collaboration. Accordingly, three approaches and methods are proposed as follows.

1. Pathway of structural extraction and translation into methods

In practice, it is necessary to extract the core generative mechanisms from the traditional material system, the logic of the dyeing process, and the symbolic order of colors, and then translate these mechanisms into methodological principles for modern design rather than directly copying formal elements. Design identity should be grounded in environmentally friendly material ethics, a graded color structure, and the generative logic of process, so that traditional wisdom is integrated into the design system as internal order rather than as external ornamentation.

2. Pathway of building collaborative mechanisms

When integrating ideas of social innovation and co-design, contemporary expressions of Zhuang plant dyeing require collaboration among community bearers, artisans, designers, and cultural institutions. Design is therefore not merely a tool for product development, but a means of constructing relationships and operational mechanisms that enable cultural creativity to continue through multi-party communication and co-creation. Design identity, accordingly, does not arise from one-way extraction of traditional elements, but gradually takes shape through collaboration.

3. Pathway of living application and narrative transformation

At the level of cultural meaning, identity symbols and ritual backgrounds carried by Zhuang plant dyeing should be transformed into design narratives that contemporary audiences can understand. At the same time,

contexts such as product use, exhibitions, or digital media should be employed so that traditional culture can continue to operate within everyday life. Design identity thus emerges from the unity of structural consistency and value communication, rather than from the repeated use of a single symbol.

Based on the analysis of six dimensions of cultural identity in traditional plant-based dyeing of the Zhuang people, this study further synthesizes findings at the empirical level to develop contemporary design strategies that translate indigenous knowledge into practical applications. Each identity dimension is decoded into design keywords that guide the design direction and are consolidated into six practical strategies as follows.

1. Color Layering Strategy. Emphasizes gradation and depth derived from repeated dyeing to preserve handcrafted and natural characteristics.
2. Material Identity Strategy. Promotes the use of natural, locally grounded materials to reinforce cultural and environmental values.
3. Functional Continuity Strategy. Supports everyday usability and reuse to sustain cultural identity.
4. Process-Driven Design Strategy: Values irregularity and imperfection as aesthetic qualities emerging from experiential processes.
5. Cultural Meaning Communication Strategy. Focuses on conveying narratives, symbols, and beliefs beyond visual form.
6. Holistic Integration Strategy. Integrates color, material, process, and meaning into a coherent identity system.

At the conceptual level, the six practical strategies are found to be interrelated and can be abstracted into a systematic mechanism for translating indigenous knowledge into contemporary design. Accordingly, this study synthesizes them into a set of Contemporary Design Strategies as a conceptual model applicable across diverse design contexts. These can be grouped into five main strategies as follows.

1. Cultural Meaning Translation Strategy: Transforms meanings, symbols, and beliefs into design elements, synthesized from cultural narrative and functional continuity.

2. Material-Based Identity Strategy: Uses materials as a primary driver of identity and contextual relationships.

3. Color System Structuring Strategy: Develops layered, gradated, and naturally varied color systems.

4. Process-to-Form Strategy: Derives form from production processes and experiential making.

5. Contemporary Context Integration Strategy: Integrates all elements into coherent designs aligned with present-day contexts.

Based on the synthesis of the findings, this study proposes the System-Based Cultural Identity Formation Model (SBCIF Model) to explain the formation of cultural identity through indigenous plant-based dyeing knowledge. The model illustrates the relationships among cultural inputs, interpretive processes, and transformation into contemporary design expressions, where design strategies function as a mediating mechanism linking cultural interpretation to practical design development. The model

is grounded in three theoretical propositions: (1) cultural identity emerges from the relationships among resources, materials, processes, and social contexts; (2) multidimensional interpretation-symbolic, ethnic, ecological, and aesthetic-transforms cultural elements into structures of meaning; and (3) contemporary design is not a direct reproduction of form, but a transformation of knowledge into new expressions within current contexts. At the practical level, the model provides a framework for design development, progressing from identity analysis to keyword extraction, strategy development, and contemporary design creation. Thus, the SBCIF Model serves as both a conceptual framework and a practical tool for translating indigenous knowledge into contemporary design.

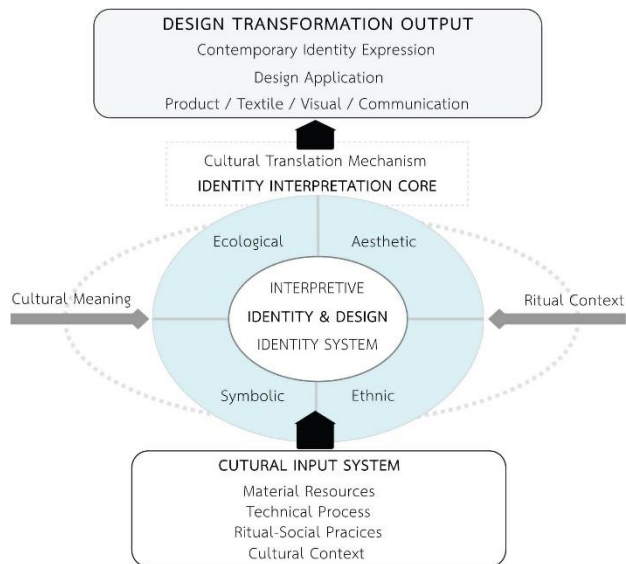

Figure 7. SBCIF Model illustrating the translation of indigenous dyeing knowledge into contemporary design through design strategies.

Integrating modern technologies with traditional wisdom can also help ensure the continued existence of plant-based colors and Zhuang culture in a sustainable manner into the future. For this reason, this study makes an important contribution to expanding knowledge in the fields of art and design, and it can serve as an analytical framework for further studies of identity in design among other ethnic groups within the contexts of adaptation and cultural conservation in the modern era.

Discussion

Plant Dyeing as a Cultural System and a Mode of Meaning-Making
The findings indicate that Zhuang plant dyeing is not merely a handicraft technique, but a cultural system composed of structurally interrelated elements, including materials, processes, color, meaning, society, and rituals. The continuity of this system depends not only on individual skills, but also on transmission and repeated practice within the community. This corresponds to UNESCO's concept of intangible cultural heritage, which views culture as a living process that is reproduced through ongoing social practice. This finding suggests that analyzing plant dyeing requires a systems-level perspective that goes beyond the level of objects, because meaning does not reside in products alone but emerges from relationships among cultural elements, consistent with Ge, Suvimolstien, and Khochprasert (2025). In analyzing the embedded cultural meanings of the component system of color and symbolic meanings, the research shows that plant dyeing, as an important source for the color system of Yunjin textiles, not only gives the textiles a distinctive artistic form but also

provides an essential foundation for contemporary revitalization and innovation. Such revitalization includes restoring the traditional color system, reviving ancient dyeing techniques, and creatively reconstructing historical color combinations in order to maintain cultural authenticity and respond to environmental conservation needs.

Color as a Mechanism for Communicating Identity Interpretive analysis found that colors derived from natural plants - especially indigo blue and black - do not function only to create visual beauty, but also operate as mechanisms for communicating group identity through use in everyday life and rituals. Color therefore functions as a cultural code that community members collectively recognize and understand. This can be explained through Stuart Hall's encoding and decoding framework, which proposes that cultural symbols are constructed and stabilized through repeated practice within social contexts. The findings thus indicate that color is not merely a formal element, but a site where identity is continuously produced and affirmed. This aligns with Chummalee and Chanthoo (2025), who note that color terms are related to environmental contexts, demonstrating that language and environment are interconnected. People use linguistic vocabulary to describe meanings of things, and environment and culture shape color naming and perspectives on color perception. Variation across languages must therefore be grounded in an understanding of cultural contexts, ecological living conditions, and their environments.

The Dyeing Process as a Cultural Practice System The findings indicate that sequences of actions, experiential knowledge, unwritten rules,

and shared community understandings - from raw material preparation and fermentation to repeated dyeing and waiting for natural timing-are all carried out within a framework of meanings transmitted through repeated practice and intergenerational learning. From a theoretical perspective, this process can be explained through the concept of cultural practice, which views culture as existing through actions and everyday reproduction rather than residing only in material forms. This perspective aligns with UNESCO's intangible cultural heritage framework, which emphasizes that cultural value lies in processes and practice-based transmission. Therefore, plant dyeing should be understood as a practice system that holistically connects material elements, beliefs, rituals, and social structures. Viewing it in this way expands the analytical focus from the level of products to the level of processes and opens space for structural analysis that can be applied to contemporary design in a principled manner.

Implications for Contemporary Design. From Symbolic Reference to Knowledge-System-Based Design The findings indicate that Zhuang plant-dyeing wisdom does not hold value only at the level of symbols or visual forms, but is grounded in a knowledge system that integrates understandings of materials, processes, timing, social contexts, and cultural meanings in a holistic way. Therefore, applying this knowledge to contemporary design should not stop at referencing colors, patterns, or cultural imagery, but should be based on understanding and synthesizing the internal structure of that knowledge system. Knowledge-system-based design means using the logic of material use, the mechanisms of color-layer formation, the process of repetition, and the relationship between

practice and meaning as a framework to guide creative direction. This approach elevates cultural application from symbolic decoration to conceptual development that is responsive to original contexts and meanings. It also opens space for innovation that links wisdom heritage with contemporary design in a principled and sustainable manner. This is consistent with Cheuypoung and Utiswannakul (2022), who discuss analyzing dyeing wisdom in Tai Lue culture to identify distinctive features that build community identity and can be further developed into creative production by linking cultural capital with industrial production systems for small and medium-sized enterprises, thereby generating occupations and sustainability for communities. It also aligns with Loymek, Runglertsri, Wongkrajang, and Ongkananuwong (2024), who note that using natural colors in everyday life - derived from natural processes and safe and non-harmful to humans and the environment is an important alternative that can replace synthetic dyes and supports the continuation of wisdom heritage in natural color extraction, conservation, and further knowledge development. Importantly, the findings suggest that contemporary design strategies should be understood as a *design roadmap* rather than a set of outcomes. These strategies guide designers in decoding cultural structures and extracting embedded knowledge systems, enabling the transformation of indigenous wisdom into applicable design directions. In this sense, design strategies function as a mediating mechanism between cultural analysis and creative practice, allowing knowledge-system-based design to be implemented in a systematic and practical manner.

Development of the Conceptual Framework This study is not limited to a descriptive account of plant dyeing. Instead, it synthesizes the findings to develop a system-based conceptual framework that explains the relationships among materials, processes, color, meaning, and social context as a cultural identity structure. This framework expands the understanding of local wisdom from the level of objects or forms to the level of structure and knowledge systems. It also builds a bridge between cultural studies and contemporary design scholarship, enabling the resulting knowledge to have concrete potential in both explanatory and applied terms. This aligns with Sangch (2015), who notes that studying natural dyes from local biological resources can generate knowledge that leads to the development of community products to support community enterprises and the utilization of local biodiversity. Within this framework, design strategies are positioned as a key operational layer that connects cultural interpretation with design application. They function not only as conceptual constructs but also as practical tools that enable designers to systematically translate cultural identity into contemporary design outcomes.

Research Suggestion

1. Applying plant-dyeing wisdom to contemporary design should be grounded in an understanding of the system-based identity structure across the dimensions of materials, processes, and meanings, rather than selecting only certain colors or external forms. This process should be supported by the development of a design strategy toolkit that provides practical guidelines for translating indigenous knowledge into contemporary design applications.

2. The development of related products or creative projects should be carried out on the basis of participation by the cultural owner community in order to maintain contextual accuracy and build social sustainability.

3. Further experimental design research should be undertaken to test the proposed conceptual framework in real contexts and to evaluate the potential of plant-dyeing wisdom for systematically constructing contemporary identity. In particular, future studies should address the issue of *colorfastness*, including the durability, stability, and reproducibility of natural dyes, as this remains a critical limitation for their application in contemporary industrial contexts.

References

- Chen, L. (2009). *Study of Zhuang costume culture*. Beijing: Minzu Press, 83–249.
- Cheupoung, T., & Utiswannakul, P. (2022). Inheritance Wisdom of Annatto Dyeing of Thai Lue Culture to the Development of Fashion and Lifestyle Case Study: Tai Lue Weaving Center, Ban Don Moon, Thawangpha District, Nan Province. *Journal of Fine Arts Research and Applied Arts*, 9(1), 160–178.
- Chummalee, P., & Chanthoo, R. (2025). Color Terms Structure in Mountain Environment. *Mekong-Salween Civilization Studies Journal*, 16(1), 270–295.

- Ge, H., Suvimolstien, C., & Khochprasert, J, (2025). The Art of Coloring: The Application and Evolution of Plant Dyes in Yunjin. *Mekong-Salween Civilization Studies Journal*, 16(1), 392–425.
- Hall, S. (1997). Representation: Cultural Representations and Signifying Practices. The Work of Representation. In S. Hall (Ed.). *Sage/The Open University*, (pp. 13–74).
- Huang, T. (2022). The Application of Intangible Cultural Heritage Plant Dyeing in The Design of Fashion Cultural Creative Products. *West Leather*, 44(23), 130–132.
- Junsongduang, A., & Prachaiboon, N. (2022). Species diversity of dyeing plants and knowledge of natural dyeing by Tai Khmer ethnic group in Suwannaphume district, Roi Et province. *Agriculture and Technology Journal*, 3(3), 106–121.
- Liang, T. (2006). An Exploration of Zhuang Rice-Farming Culture and Social Development. *Journal of Wenshan Teachers College*, 19(3), 1–5.
- Li, X. (2018). The history of dyeing and finishing techniques of Zhuang clothing in Guangxi. *Dyeing & Finishing Technology*, 40(10), 9–11.
- Manzini, E. (2015). *Design, when everybody designs: An introduction to design for social innovation*. Cambridge, MA: The MIT Press, 65–85, 87–105.
- Ongkananuwong., S. (2024). Natural Color Extraction : A Case Study of Ban Khu Bua. *Journal of Engineering and Architecture, Uthenthawai*, 1(1), 1–11.
- Qin, S. W., & Chen, G. Q. (2003). Nanning: Guangxi Science and Technology Press. *History of Science and Technology of the Zhuang Ethnic Group*. (Pp.140).

- Sangch, N. (2015). Natural Dyeing Color Process from Bind Poll Tree to a Developed Product : A case study in Tambol Boh Ampur Klung Chantaburi Province. *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University*, 7(1), 65–73.
- UNESCO. (2003). *Convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Retrieved January 20, 2026, from <https://ich.unesco.org/en/convention>.
- Wang, J. (2007). The extended meaning of “yan” in Chinese and Zhuang languages. *Journal of Guangxi University for Nationalities (Philosophy and Social Science Edition)*, 29(B06), 193–197.
- Wanichakorn, A. (2016). *Local product design*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Xie, X. (2025). Research on the reconstruction of visualization design for the cultural symbols of the Dong ethnic group in Guangxi. *Shoes Technology and Design*, 5(1), 49–50. Retrieved January 22, 2026, from <https://doi.org/10.3969/j.issn.2096-3793.2025-01-016>
- Yu, S. & Yu, L. (2012). The status of Guangxi ethnic costume culture and its protection and inheritance. *Journal of Guangxi Normal University for Nationalities*, 29(4), 1–8. Retrieved January 15, 2026, from <https://doi.org/10.19488/j.cnki.45-1378/g4.2012.04.001>
- Zhang, M., Panthupakarn, P., & Suvimolstien, S. (2025). Artistic characteristics and cultural connotations of Changaha Tongguan kiln ceramics during the Tang Dynasty. *Mekong-Salween Civilization Studies Journal*, 16(2), 89–120.

Thai EFL Learners' Preferences and Justifications on Teacher Written Corrective Feedback: A Mixed-Methods Investigation

ความชื่นชอบและเหตุผลประกอบของผู้เรียนภาษาอังกฤษ
ในฐานะภาษาต่างประเทศ ต่อการให้ข้อมูลป้อนกลับ
เพื่อแก้ไขงานเขียนโดยครู: การวิจัยแบบผสมผสาน

Suwimol Jaiyote¹

สุวิมล ไยศ

Payung Cedar^{2*}

พุง ชีดาร์

Received: March 2, 2026

Revised: June 5, 2026

Accepted: June 19, 2026

¹ Faculty of Humanities, Naresuan University, Thailand
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย

² Faculty of Humanities, Naresuan University, Thailand
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย

* Corresponding Author. E-mail: payungp@nu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความชื่นชอบและเหตุผลประกอบของผู้เรียนชาวไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ (EFL) ต่อรูปแบบการให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อแก้ไขงานเขียนโดยครู (WCF) ที่หลากหลาย รวมถึงวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาชั้นปีที่ 3 วิชาเอกภาษาอังกฤษจำนวน 57 คน ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งทางภาคเหนือของประเทศไทย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามสองภาษาที่ประกอบด้วยมาตราปรมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert-scale) และคำถามปลายเปิด ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีความชื่นชอบสูงสุดหากไม่มีการให้ข้อมูลป้อนกลับ และการให้ข้อมูลป้อนกลับด้านเนื้อหาเท่านั้น รองลงมาคือ การให้ข้อมูลป้อนกลับแบบทางตรงรวมกับการให้คำอธิบายทางภาษา (Metalinguistic comment) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนให้ความสำคัญทั้งต่อการแก้ไขที่ชัดเจนและการทำความเข้าใจเชิงโมโนทัศน์ ในด้านขอบเขตการแก้ไข ผู้เรียนระบุว่าคำศัพท์และไวยากรณ์เป็นประเด็นที่ควรให้ความสำคัญมากที่สุด ในขณะที่เครื่องหมายวรรคตอนมีความสำคัญน้อยที่สุด นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ทางสถิติไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญระหว่างคะแนนระดับความสามารถทางภาษา (CEPT) กับความชื่นชอบในการรับข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความเชื่อและประสบการณ์ทางการศึกษาในอดีตของผู้เรียนอาจมีอิทธิพลมากกว่าระดับทักษะภาษา จากการวิเคราะห์เชิงธีม (thematic analysis) ของข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า ความชัดเจน ประโยชน์ต่อการปรับแก้งานเขียน และการสนับสนุนทางด้านอารมณ์เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความชื่นชอบของผู้เรียน ในขณะที่ข้อมูลป้อนกลับที่คลุมเครือหรือไม่มีข้อมูลป้อนกลับมักก่อให้เกิดความสับสน ความหงุดหงิด และบั่นทอนแรงจูงใจ ผลการวิจัยนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการปรับวิธีการให้ข้อมูลป้อนกลับให้สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้เรียน ควบคู่ไปกับการส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านข้อมูลป้อนกลับ (Feedback Literacy) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของผู้เรียนในการตีความและนำคำแนะนำไปใช้ได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ ทั้งนี้ งานวิจัยนี้ยังมีส่วนช่วยให้ข้อเสนอแนะเชิงครุศาสตร์เกี่ยวกับการให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อแก้ไขงานเขียนและนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงการสอนเพื่อพัฒนาการสอนการเขียนภาษาอังกฤษในบริบทที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง

คำสำคัญ: การให้ข้อมูลป้อนกลับงานเขียน, ความชื่นชอบ, ความสามารถทางภาษาอังกฤษ, ผู้เรียนไทย EFL, การเขียน

Abstract

This study explores Thai EFL learners' preferences and justifications regarding various types of teacher written corrective feedback (WCF) and investigates their relationship with English proficiency. A bilingual questionnaire incorporating Likert-scale items and open-ended questions was administered to 57 third-year English majors at a northern Thai university. The results indicate the strongest preference for no feedback and content only, followed by direct feedback supplemented by metalinguistic comment, suggesting that students value not only explicit correction but also conceptual understanding. Vocabulary and grammar were identified as the most significant areas requiring attention, whereas punctuation was assigned to be the lowest priority. Statistical analysis revealed no significant correlation between CEPT scores and feedback preferences, implying that learner beliefs and prior educational experiences exert a stronger influence than proficiency level. Thematic analysis of qualitative responses highlighted clarity, usefulness for revision, and emotional reassurance as central considerations shaping students' preferences. In contrast, vague or absent feedback was frequently

associated with confusion, frustration, and diminished motivation. These findings underscore the necessity of aligning feedback practices with learner expectations while promoting feedback literacy to enhance students' capacity to interpret and apply corrections effectively. Overall, the study contributes to ongoing discussions on WCF and offers pedagogical implications for improving EFL writing instruction within teacher-centered educational contexts.

Keywords: Written corrective feedback, preferences, English proficiency, Thai EFL learners, writing

Introduction

In second language acquisition (SLA), writing remains a persistent challenge, particularly in English as a Foreign Language (EFL) context. Writing requires idea generation, organization, and accuracy (Torrance, 2007). Among pedagogical practices, Written Corrective Feedback (WCF) defined as teachers' written responses to learner errors—has become central in both research and classroom practice. It can take direct, indirect, or metalinguistic forms (Bitchener & Ferris, 2012; Ellis, 2009). While WCF is widely seen as beneficial, its effectiveness has been the subject of longstanding debate and the role of learner proficiency, beliefs, and context (Ferris, 2010; Kang & Han, 2015). Some researchers argue that WCF facilitates language development by promoting noticing and accuracy (Bitchener & Knoch, 2010), whereas others question its long-term effectiveness and caution against potential negative impacts of excessive

correction (Shao, 2015; Truscott, 1996). This ongoing tension highlights a central issue in WCF research: whether corrective feedback consistently leads to sustainable language development, and under what conditions it is most effective.

Over the past decade, WCF has been at the center of debates concerning its role in enhancing accuracy and encouraging learner engagement with linguistic form. While numerous studies confirm its potential to improve language development, findings remain inconclusive regarding the superiority of particular feedback types. Focused and comprehensive WCF, for example, have demonstrated differing effects on learners' writing accuracy, with outcomes often mediated by error type and proficiency level (Khattak & Saad, 2024). Emerging research further emphasizes the need for personalization in instruction, as evidenced by web-based interventions (Indrakusuma et al., 2024) and context-aware feedback systems (Abu-Rasheed et al., 2023), both of which highlight the value of aligning pedagogical strategies with individual learner needs. However, despite these advances, feedback practices are often designed from a teacher-centered perspective, with limited attention to how learners perceive and utilize different types of feedback. Taken together, these insights underscore the necessity of a nuanced approach to WCF that considers both the characteristics of the feedback itself and the contextual variables shaping its reception.

The effectiveness of WCF has also been shown to depend on learner-related variables such as proficiency, task type, and the broader educational setting (Kang & Han, 2015). Yet, despite extensive research, relatively little is known about learners' own preferences and justifications for particular types of WCF, especially across different proficiency levels. This gap is significant because learner perceptions often mediate the extent to which feedback is noticed, accepted, and acted upon (Hyland & Hyland, 2006). At the same time, critical voices caution against overemphasizing grammatical accuracy, arguing that excessive corrective focus may inhibit broader language development and constrain creativity in writing (Shao, 2015). These competing perspectives point to the ongoing need for research that examines how learners value and rationalize feedback in relation to their linguistic development.

Although written feedback is firmly established as a cornerstone of classroom practice, learners from diverse educational and cultural backgrounds may interpret its usefulness in markedly different ways. In particular, sociocultural and educational factors play a significant role in shaping learners' expectations and responses to feedback (Hyland & Hyland, 2006). In the Thai EFL context, where writing proficiency remains both a high-stakes skill and a recurrent weakness, this issue is particularly salient. However, empirical research examining how Thai learners evaluate and justify different types of WCF remains limited. Accordingly, the present study investigates Thai university students' preferences and justifications for WCF in relation to their English proficiency. By exploring how learners

at varying proficiency levels evaluate and rationalize different forms of corrective feedback, the study aims to advance more learner-centered and proficiency-sensitive feedback practices. In doing so, it contributes to ongoing debates in SLA regarding the pedagogical role of WCF, while also offering practical implications for feedback design in EFL contexts where writing development is both urgent and underdeveloped. This study therefore responds to the need for context-sensitive WCF research that integrates learner perspectives with proficiency-related variables in underexplored EFL settings such as Thailand.

Objectives

This study aims to:

1. examine third-year Thai EFL English majors' preferences for different types of written corrective feedback (WCF).
2. identify the types of language errors that students perceive as most important for receiving written corrective feedback.
3. investigate the relationship between students' English proficiency levels, as measured by Cambridge English Placement Test (CEPT) scores, and their WCF preferences.
4. examine students' justifications for their preferences for different types of written corrective feedback.

Research Framework

This study adopts a conceptual framework that illustrates the relationships among key variables. Specifically, different types of written corrective feedback (WCF) are treated as the independent variable, learners' English proficiency levels, as measured by the Cambridge English Placement Test (CEPT), are considered a moderating variable, and learners' preferences and justifications for WCF are treated as dependent variables. The framework proposes that different WCF types are expected to influence learners' preferences and justifications, while learners' proficiency levels may shape how they perceive and respond to feedback. Figure 1 presents the conceptual framework used in this study.

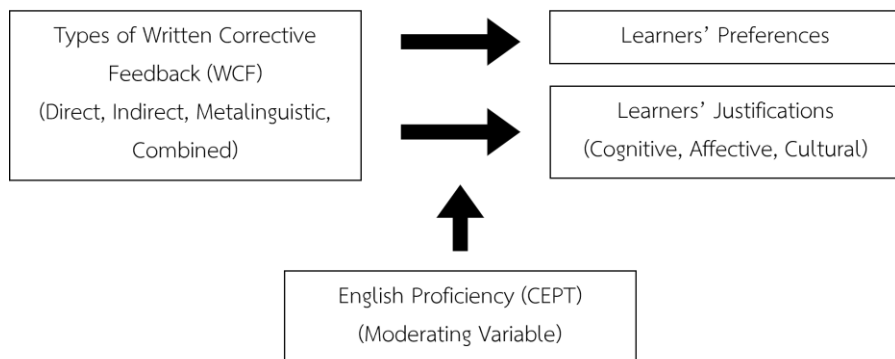

Figure 1. Conceptual framework of the study

1. Definition of the Cambridge English Placement Test

The Cambridge English Placement Test (CEPT) is a fast, flexible, international, fee-based online assessment designed to accurately determine learners' English language proficiency by mapping test performance directly to the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR), ranging from Pre-A1 to C2. Developed by Cambridge University Press and Assessment, the CEPT uses adaptive testing technology, whereby the difficulty of test items adjusts in real time according to the test-taker's responses. This adaptive approach ensures an efficient and precise evaluation of reading and listening skills. Widely used by educational institutions and language centers worldwide, the CEPT functions as a diagnostic benchmark to place learners in appropriate courses, monitor progress, and assess readiness for higher-level Cambridge English Qualifications.

2. Theoretical Foundations of Written Corrective Feedback (WCF)

Written Corrective Feedback (WCF) is rooted in several foundational theories in second language acquisition. Schmidt's (1990) Noticing Hypothesis emphasizes that learners must consciously notice language errors and corrections for acquisition to occur. DeKeyser's (2007) Skill Acquisition Theory supports the idea that explicit corrective feedback contributes to proceduralization through practice. Additionally, sociocultural theory (Lantolf & Thorne, 2006; Vygotsky, 1978) argues that learning occurs through interaction and mediation, with teacher feedback functioning as scaffolding within the learner's Zone of Proximal Development (ZPD). These theoretical perspectives collectively suggest

that corrective feedback, when appropriately aligned with learners' cognitive and developmental readiness, can significantly enhance writing competence and linguistic accuracy.

3. Definitions and Types of WCF

Written Corrective Feedback (WCF) refers to the written input provided by teachers to help students recognize, understand, and revise their language errors in L2 writing (Bitchener & Ferris, 2012; Ellis, 2009). Its primary goal is to enhance learners' grammatical accuracy, raise awareness of interlanguage errors, and facilitate language development. WCF has also been found to positively influence students' self-efficacy and reduce writing apprehension (Razmjoo & Hoomanfar, 2012), exerting benefits both within and beyond the classroom (Zulkepli & Hussin, 2021). Nevertheless, its effectiveness is not uniform; outcomes vary according to the feedback type, learner proficiency, and instructional context. WCF has been classified into multiple types depending on nature, explicitness, and instructional intention of the feedback. WCF may take several forms—direct (Rastgou, 2024), indirect, or focused versus unfocused (Chingchit, 2024)—and is designed to foster linguistic accuracy, heighten metalinguistic awareness, and ultimately support long-term writing development. Beyond accuracy, WCF has been found to positively influence students' self-efficacy and reduce writing apprehension (Razmjoo & Hoomanfar, 2012), exerting benefits both within and beyond the classroom (Zulkepli & Hussin, 2021). Nevertheless, its effectiveness is not uniform; outcomes vary according to the feedback type, learner proficiency, and instructional context, suggesting that a tailored

approach is critical. Direct WCF involves the teacher supplying the correct form of the error. This method is considered particularly useful for beginner learners as it provides clarity and reduces ambiguity. Indirect WCF, by contrast, indicates the presence of an error (e.g., underlining or margin symbols) without offering the correction, thus encouraging learner self-repair. Metalinguistic WCF includes grammatical codes or brief explanations, prompting reflection and rule-based processing.

Feedback can also vary by focus. Focused WCF targets specific linguistic features, such as verb tense or article use, whereas unfocused WCF addresses a broad array of errors. Some teachers employ reformulation, where a learner's original sentence is rephrased more natively, preserving meaning while improving structure. Moreover, combined WCF incorporates two or more feedback types, such as combining direct correction with metalinguistic explanation. The selection of WCF types depends on learners' proficiency levels, task complexity, and pedagogical goals. Research has shown that different WCF types have varying impacts on learners' revision quality, long-term retention, and willingness to engage with feedback (Kang & Han, 2015; Sheen, 2011). Matching WCF type to learner needs is essential for optimizing the feedback process.

4. Previous research on written corrective feedback (WCF) has examined learners' preferences and perceptions, the influence of proficiency levels, and the reasons underlying these preferences, while also highlighting a research gap concerning the relationship between Thai

EFL learners' proficiency and their WCF preferences and justifications, as outlined below.

4.1 Learners' Preferences and Perceptions Toward WCF

Learners generally perceive WCF as beneficial for improving writing accuracy, yet preferences vary widely depending on cultural background, learning style, and previous educational experience (Ferris, 2010; Han & Hyland, 2015). Many learners prefer direct feedback for its clarity and ease of use during revision, while others find indirect or metalinguistic feedback more empowering as it promotes independent learning and problem-solving (Amrhein & Nassaji, 2010). In EFL contexts such as Thailand, hierarchical classroom norms and deference to authority influence learner preferences, often resulting in a favoring of teacher-led, explicit correction (Srichanyachon, 2011). However, studies also reveal mismatches between teacher practices and student expectations, potentially limiting the effectiveness of WCF (Zhang & Hyland, 2018).

4.2. WCF and Proficiency Level

Proficiency level plays a significant role in determining how learners perceive and respond to WCF. Beginner students often lack the metalinguistic awareness needed to benefit from indirect or coded feedback, making direct correction more effective (Bitchener, 2008; Sheen, 2007). Intermediate and advanced learners, in contrast, are better able to interpret and apply indirect or metalinguistic feedback. Research using Common European Framework of References for Languages (CEFR) benchmarks (Wondim, Bishaw, & Zeleke, 2023) has shown that learners'

proficiency levels are associated with not only writing performance outcomes but also feedback preferences. Higher-level learners often report greater satisfaction with complex forms of feedback that require deeper engagement, whereas lower-level learners express anxiety or confusion when faced with less explicit correction.

4.3 Learners' Justifications for WCF Preferences

Understanding why learners prefer certain types of feedback is essential for effective pedagogy. Justifications often fall into three categories: cognitive, affective, and cultural. Cognitively, learners value feedback that helps them revise accurately and independently. Affectively, feedback that builds confidence and reduces anxiety is often preferred (Han & Hyland, 2015). Culturally, learners in high-context societies such as Thailand may view overt correction as a sign of teacher care, while indirect feedback may be interpreted as ambiguous or even discouraging (Rasool et al., 2023). These justifications are important in designing feedback practices that are not only effective but also culturally appropriate and emotionally supportive.

4.4 Research Gap in WCF Studies

Despite extensive research into WCF, relatively few studies have explored the relationship between learners' English proficiency levels—especially as measured by standardized instruments like CEPT—and their preferences and justifications for specific WCF types. While studies in Western, Chinese, and Middle Eastern contexts have examined feedback preferences, the Thai EFL context remains underexplored. Existing Thai-based research tends to focus on general perceptions without

linking these to actual proficiency levels or examining the reasons behind learners' preferences. Furthermore, many studies use either quantitative or qualitative methods exclusively, limiting a holistic understanding of the phenomenon. This study addresses this gap by employing a mixed-methods approach to investigate the relationship between Thai EFL learners' CEPT scores, their WCF preferences, and the justifications behind those preferences. The findings are expected to contribute to the development of level-sensitive and learner-centered feedback strategies in Thai EFL writing instruction.

Method

The research methodology of the current study consisted of four components: 1) Participants, 2) Instrumentation, 3) Data Collection, and 4) Data Analysis.

1. Participants

The study involved 57 third-year English-major students (16 from the Faculty of Education and 41 from the Faculty of Humanities) at a university in northern Thailand, of whom 22 were male and 35 were female, aged between 19 and 22 years. Their Cambridge English Placement Test (CEPT) scores ranged from 16 to 50 (Mean = 29.19, SD = 6.35). The study was conducted in the first semester of the 2025 academic year. Participants were selected using purposive sampling, as they had previously enrolled in an essay writing course during the second semester of the 2024 academic year.

In the essay writing course, students were required to produce five types of essays: narrative, descriptive, cause-and-effect, and comparison-and-contrast. After submitting the first draft of each essay, they received written corrective feedback (WCF) from the instructor. Consequently, all participants had prior experience with WCF, making them suitable for inclusion in the present study.

2. Research instrument

The questionnaire was adapted from the WCF preference framework proposed by Black and Nanni (2016) to ensure alignment with the objectives of the present study. Several classifications and questionnaire items were modified to suit the context and purposes of the current research. It was developed in a bilingual format (English and Thai) and incorporated both closed- and open-ended items. The closed-ended items employed five-point Likert scales to facilitate quantitative analysis, whereas the open-ended items elicited qualitative explanations to provide deeper insight into learners' preferences and underlying rationales. The final instrument was organized into three principal sections: (1) demographic and proficiency information, including CEPT scores; (2) preferences for different types of written corrective feedback (WCF); and (3) preferences regarding feedback on specific error categories. WCF Types refer to how the teacher gives the feedback (Directly, Indirectly, Metalinguistically), while Error Types (this list) refer to what the teacher is looking at (Spelling, Grammar, Organization). The WCF types included in

the questionnaire comprised seven distinct forms illustrated with examples, using the same student sentence for consistency in Table 1.

Table 1 Classification of WCF types for Student Preference Judgments

Student sentence: “*She go to the market yesterday.*”

WCT Type	Teacher’s Action	Example Feedback
1. Indirect with Study Suggestion	Indicates error + where to learn.	She go to the market yesterday. (<i>Review past tense in Unit 3</i>).
2. Indirect	Signals error only (no clues).	She [go] to the market yesterday.
3. Direct with Metalinguistic comment	Supplies the correction + a rule.	She went to the market yesterday. (<i>Past tense required for yesterday</i>).
4. Direct	Supplies the correct form.	She went to the market yesterday.
5. Indirect with Metalinguistic comment	Indicates error + grammatical clue.	She go to the market yesterday. (<i>Past tense verb needed</i>).
6. No Feedback	Total omission of correction.	She go to the market yesterday.
7. Content Only	Ignores grammar; focuses on meaning.	“Good example and clear situation!”

Although “Content Only” feedback and “No Feedback” do not constitute corrective feedback in the traditional sense, they were included to compare students’ preferences between language-focused feedback and meaning-focused or non-corrective responses. Additionally, the category “Indirect with Study Suggestion” was included as an adapted pedagogical feedback type commonly used in classroom contexts to encourage learner autonomy and self-study.

In addition to WCF types, the error types used for preference judgments comprised the following six types of errors, illustrated in Table 2.

Table 2 Classification of Error Types for Student Preference Judgments
 Student sentence: “*She go to the market yesterday.*”

Error Type	Definition / Focus	Illustrative Example (Feedback)
Organization	Paragraph structure	“This sentence should be moved to the beginning of the paragraph to introduce your story.”
Grammar	Word order, tense, & syntax	She went to the market yesterday. (<i>Correcting the verb tense</i>).
Content / Ideas	Clarity of the message	“It is clear she went to the market, but why? Adding a reason would make the idea more complete.”

Error Type	Definition / Focus	Illustrative Example (Feedback)
Punctuation	Use of commas, periods, etc.	She go to the market yesterday ^{**.*} <i>(Adding the missing period at the end).</i>
Spelling	Incorrect spelling of words	She go to the markit yesterday. → market
Vocabulary	Word choice or meaning	She visited the market yesterday. <i>(Replacing ‘go’ with a more precise verb).</i>

Prior to full administration, the questionnaire was first reviewed by peer experts for content validity and subsequently piloted with eight third-year English-major students who were not included in the main study but shared similar characteristics with the target population. The pilot aimed to assess item clarity, linguistic appropriateness, and interpretability in both English and Thai. Feedback from this stage informed minor wording revisions, which improved clarity and ensured consistency across both language versions. The pilot thereby enhanced the instrument’s face validity and confirmed its suitability for large-scale administration. The closed-ended Likert-scale items demonstrated excellent internal consistency (Cronbach’s $\alpha = .91$).

3. Data Collection

Following approval from the Institutional Review Board (IRB), the researchers collaborated with instructors responsible for teaching third-year English-major students in the Faculty of Education and the Faculty of Humanities at a university in northern Thailand during the first semester of the 2025 academic year. These instructors were requested to distribute a link to the online questionnaire, which included a participant consent form and detailed instructions in Thai. The online questionnaire was administered through Google Forms.

4. Data Analysis

The quantitative data were analyzed using both descriptive and inferential statistical methods. Descriptive statistics were employed to address Research Questions 1 and 2, focusing on students' preferences for different types of written corrective feedback (WCF) and the error categories they considered most important to receive feedback on. To address Research Question 3, Pearson's correlation coefficients were calculated to examine the relationship between students' English proficiency levels and their WCF preferences. Prior to analysis, assumptions of normality and linearity were examined to ensure the appropriateness of Pearson's correlation.

To address Research Question 4, a qualitative analysis was conducted using a thematic analysis approach. First, all open-ended responses were read multiple times to achieve data familiarization. Next, initial codes were generated inductively based on recurring patterns in the

data. These codes were then grouped into broader themes, including clarity, usefulness for revision, autonomy, emotional reassurance, and cultural expectations.

To enhance the trustworthiness of the analysis, the coding process was conducted by three independent raters. All raters analyzed the data using the same coding framework, and inter-rater reliability was calculated using percentage agreement, yielding a high level of agreement (88%). The raters then held a meeting to discuss and resolve discrepancies, and a final set of agreed-upon codes and themes was established through consensus.

Representative excerpts from students' responses were used to support the identified themes. The use of multiple raters, the establishment of inter-rater reliability, and consensus discussion strengthened the credibility and dependability of the qualitative findings.

Synthetic Research Results

The results of this study are organized and presented in accordance with the research objectives, as outlined below.

Finding 1: Preferences toward Different Types of Written Corrective Feedback

In order to address Research Objective 1, descriptive statistics were used to analyze students' preferences for different types of written corrective feedback. The results are shown in Table 3.

Table 3 Descriptive Statistics of Students’ Preferences for Different Types of Teacher Feedback

Types of Teacher Feedback	Frequency	Min	Max	Mean	SD
Indirect with study suggestion	57	1.00	5.00	3.0351	1.08504
Indirect	57	1.00	4.00	2.4035	.88357
Direct with metalinguistic comment	57	1.00	5.00	4.4035	.90356
Direct	57	1.00	5.00	3.7895	1.09767
Indirect with metalinguistic comment	57	1.00	5.00	3.1930	1.02537
No feedback	57	3.00	5.00	4.56	0.57
Content only	57	3.00	5.00	4.56	0.57

The highest mean scores were observed for No feedback and Content only (both $M = 4.56$, $SD = 0.57$), indicating a strong participant preference for feedback that prioritizes meaning-focused input.

However, among corrective feedback types, Direct with metalinguistic comment received the highest mean score ($M = 4.40$, $SD = 0.90$), suggesting that participants value corrections accompanied by explicit grammatical explanations. This pattern suggests a divergence between learners’ affective preferences and their perceived learning benefits. While meaning-focused or non-corrective feedback may be preferred at a surface level, more explicit forms of feedback appear to be valued for their perceived instructional effectiveness.

Finding 2: Types of Language Errors Considered Most Important for WCF

With reference to Research Objective 2, descriptive statistics were employed to examine students’ perceived importance of receiving written corrective feedback (WCF) on six different error types. This analysis aimed to identify which aspects of language use learners prioritize when seeking corrective input.

Table 4 Descriptive Statistics of Students’ Preferences for Teacher Feedback on Different Error Types

Types of Errors	Frequency	Min	Max	Mean	SD
Organization	57	2.00	5.00	4.21	0.84
Grammar	57	2.00	5.00	4.40	0.80
Content	57	1.00	5.00	4.18	0.97
Punctuation	57	1.00	5.00	3.63	1.17
Spelling	57	1.00	5.00	4.16	1.05
Vocabulary	57	3.00	5.00	4.56	0.57

As shown in Table 4, students rated vocabulary errors as the most important area for feedback ($M = 4.56$, $SD = 0.57$), followed by grammatical ($M = 4.40$, $SD = 0.80$) and organizational errors ($M = 4.21$, $SD = 0.84$). Content-related ($M = 4.18$, $SD = 0.97$) and spelling errors ($M = 4.16$, $SD = 1.05$) were also rated relatively highly, while punctuation received the lowest rating ($M = 3.63$, $SD = 1.17$). Overall, students prioritized feedback

on vocabulary and grammar, which may reflect a focus and clarity in written communication.

Finding 3: Relationship between English Proficiency and WCF Preferences

To address Research Objective 3, Pearson correlation coefficients were calculated to determine the relationship between students' CEPT scores and their preferences for different types of written corrective feedback (WCF).

Table 5 Correlations between CEPT Scores and Preferences for Different Types of Feedback

Correlations	Correlation Coefficient (r)	Sig.(2-tailed)
CEPT – Type1 (Indirect with study suggestion)	-.087	.522
CEPT – Type2 (Indirect)	-.106	.431
CEPT – Type3 (Direct with metalinguistic comment)	.117	.387
CEPT – Type4 (Direct)	.116	.390
CEPT – Type5 (Indirect with metalinguistic comment)	-.181	.177
CEPT – Type6 (No feedback)	-.183	.173
CEPT – Type7 (Content only)	-.227	.089

As shown in Table 5, no statistically significant correlations were found between CEPT scores and preferences for any of the WCF types at the 0.05 significance level. These findings suggest that WCF preferences were not significantly associated with proficiency.

Finding 4: Students' Reasons for Preferences toward Different Types of WCF

To achieve Research Objective 4, a thematic analysis was conducted on students' open-ended justifications for their preferences across seven types of written corrective feedback (WCF). A total of 399 written responses were analyzed (57 for each feedback type). The analysis followed a primarily deductive approach, drawing on themes informed by previous literature, i.e., clarity, usefulness for revision, autonomy, affective response, and confusion arising from insufficient support. All students provided justifications for each feedback type, allowing for the identification of recurring thematic patterns. Clarity and usefulness for revision were cited most frequently in responses to Type 3 (Direct with metalinguistic comment), which contrasts with the higher mean scores observed for non-corrective feedback types (No feedback and Content only) in the quantitative results. This discrepancy suggests that while students may report higher preference scores for less cognitively demanding feedback, their qualitative justifications reflect a stronger appreciation for feedback that supports learning and error correction. In contrast, confusion and lack of support were dominant themes in responses to Type 2 (Indirect) and Type 6 (No feedback). Overall, these

findings provide qualitative insights that complement the quantitative results and deepen understanding of learners' evaluative stances toward different types of WCF.

Type 1 – Indirect with Study Suggestion: Students valued this feedback type for promoting self-directed learning, particularly when suggestions encouraged them to revisit grammar rules. Nevertheless, a substantial number reported uncertainty when corrections were not explicit, with several stating that they “did not know what was wrong.” Overall, this method was perceived as useful for fostering autonomy with guidance, though its effectiveness may be constrained by students' limited confidence in interpreting vague comments.

Type 2 – Indirect: Feedback that merely indicated the presence of an error without explanation elicited mixed reactions. A small group of students appreciated the independence it afforded, yet the majority described it as “too vague” or “hard to revise from.” These responses highlight the cognitive burden created by insufficient guidance and emphasize the central role of clarity in feedback acceptance.

Type 3 – Direct with Metalinguistic Comment: This feedback type received the highest level of endorsement. Students emphasized that it not only corrected their errors but also provided conceptual understanding, which enhanced confidence and supported long-term learning. Commonly used terms included “understand,” “know why,” and “easy to correct.” The dominant themes associated with this type were

clarity, usefulness for revision, and the development of metalinguistic awareness.

Type 4 – Direct: Direct correction was valued for its immediacy and clarity, with many learners reporting greater confidence in revising accurately. However, some students noted that this method failed to explain why the error occurred, which may limit opportunities for deeper learning. Thus, while this feedback type fulfilled the need for certainty, it was regarded as less effective in promoting grammatical insight compared to Type 3.

Type 5 – Indirect with Metalinguistic Comment: This type was frequently described as a balanced approach, combining the benefits of learner autonomy with scaffolded support. Students valued the hints and grammar labels, which facilitated understanding while still encouraging critical thinking. The main themes were scaffolded autonomy and developmental learning.

Type 6 – No Feedback: This was the least preferred feedback type. Students generally regarded the absence of feedback as unhelpful, frequently reporting that they were “unable to improve” or “did not know what was wrong.” The dominant theme was frustration, often accompanied by concerns about missed learning opportunities and stagnation in language development.

Type 7 – Content-Only Feedback: Although a minority of students appreciated comments on ideas, the majority expressed dissatisfaction with this type. Learners expected corrections on grammar

and vocabulary in addition to content-focused remarks. Many explicitly stated that language accuracy should not be ignored, reflecting a strong preference for comprehensive feedback that integrates both form and content.

Discussion

This study examined Thai EFL learners' preferences and justifications for written corrective feedback (WCF), with reference to their English proficiency levels as measured by CEPT. The results highlight several key insights. First, learners reported the highest preference scores for non-corrective feedback types (No feedback and Content only). However, when considering corrective feedback strategies, direct feedback accompanied by metalinguistic explanation emerged as the most valued approach. This contrast suggests a divergence between learners' affective preferences and their perceived learning benefits. From a theoretical perspective, this pattern can be interpreted through Schmidt's (1990) Noticing Hypothesis and Skill Acquisition Theory (DeKeyser, 2007), which suggest that explicit corrective feedback facilitates deeper processing and long-term language development. Thai learners' strong preference for explicit feedback with explanation can be understood in relation to their teacher-centered educational background (Srichanyachon, 2011). Unlike in Western contexts, where indirect feedback is seen as fostering autonomy (Amrhein & Nassaji, 2010), Thai students often report confusion without explicit correction. This suggests that feedback preferences are shaped not only by linguistic proficiency but also by learners' prior educational experiences and learning expectations.

Additionally, learners prioritized vocabulary and grammatical errors as the most important areas for correction, highlighting their practical concern for communicative clarity and accuracy. Organization and content were also valued, though to a lesser extent, while punctuation received the lowest priority.

Furthermore, no statistically significant relationship was found between proficiency level and WCF preferences. This suggests that students' expectations may be shaped more by cultural and educational experiences than by their actual linguistic ability.

Finally, thematic analysis revealed that clarity, usefulness for revision, and emotional reassurance were central to learners' justifications. In contrast, vague or absent feedback was associated with confusion, frustration, and reduced motivation.

Overall, the findings reaffirm the importance of learner perceptions in shaping the effectiveness and reception of feedback in second language writing contexts.

1. Preference for Explicit Feedback with Explanation

The results revealed that Thai EFL participants exhibited equally strong preferences for no feedback and content-only feedback, as evidenced by identical mean scores. Among the corrective modalities, direct feedback paired with metalinguistic comment was preferred to direct-only correction. Conversely, indirect feedback emerged as the least preferred modality, suggesting a lower preference for strategies requiring independent error resolution. This pattern is consistent with Black and

Nanni (2016), who found that Thai university students placed high value on accuracy and favored explicit correction. Learners in this study consistently emphasized that feedback combining correction with explanation not only supported revision but also fosters deeper understanding of errors. Such preferences are also in line with the arguments of Ferris and Roberts (2001) and Sheen (2007), who contend that feedback combining correction with explanation enhances metalinguistic awareness and contributes to long-term accuracy gains.

It is also possible that these EFL students preferred direct feedback and explicit correction because they may be less confident in attempting self-correction. Engaging in self-revision may lead to inaccuracies, and learners may internalize inaccurate forms when corrections are not confirmed. Nonetheless, while the Thai participants' preference for direct over indirect feedback types aligns with the findings of Wondim, Bishaw, and Zeleke (2023), who identified direct correction as the most effective catalyst for writing improvement, a notable discrepancy remains. The participants' primary inclination toward no feedback and content-only feedback suggests that while explicit linguistic intervention may optimize writing outcomes, it may not align with the affective preferences or communicative priorities of Thai EFL learners.

Thai learners' strong preference for explicit feedback with explanation can be understood in relation to their teacher-centered educational background (Srichanyachon, 2011). Unlike in Western contexts, where indirect feedback is seen as fostering autonomy (Amrhein

& Nassaji, 2010), Thai students often report confusion without explicit correction. This suggests that feedback preferences are shaped not only by linguistic proficiency but also by learners' prior educational experiences and learning expectations.

By contrast, learners in this context demonstrated relatively limited preference for indirect feedback, particularly when it lacked metalinguistic clues. This differs from findings in Western or more learner-centered contexts (Hartshorn & Evans, 2012), where indirect feedback is often viewed as beneficial for promoting self-regulation. Thai learners frequently described indirect feedback as unclear or confusing, echoing Black and Nanni's (2016) observation that students may lack confidence in their ability to self-correct without explicit teacher support. These tendencies may be situated within Thailand's historically teacher-centered education system, where students have long been accustomed to explicit instruction and may experience discomfort when faced with ambiguity in corrective feedback (Kantamara, Hallinger, & Jatiket, 2006).

2. Error Type Importance Reflects Practical Concerns

Regarding the types of errors students valued most, vocabulary and grammar emerged as the highest priorities, followed by organization and content. This finding is consistent with Ferris (1995), who emphasized that learners tend to value feedback that improves the clarity and effectiveness of their written communication. Vocabulary, in particular, appeared especially salient, as inappropriate word choices may interfere with clarity and comprehensibility. Punctuation, by contrast, was rated

lowest, which may reflect learners' perceptions that mechanical errors are less disruptive to communication than lexical or grammatical problems, a tendency also discussed in previous feedback research by Hyland (1998). From a theoretical perspective, this pattern may be explained by Noticing Hypothesis proposed by Schmidt (1990), which suggests that learners are more likely to attend to linguistic features that are salient and meaning-related. In this context, lexical and grammatical errors may attract greater attention because of their direct influence on comprehension, whereas mechanical errors such as punctuation may receive comparatively less attention during processing.

3. No Significant Relationship Between CEPT Scores and Feedback Preferences

Interestingly, no statistically significant correlation was found between CEPT scores and students' preferences for feedback types. This suggests that the demand for clarity and explicitness in WCF is relatively stable across proficiency levels. This may indicate that preferences for clear and explicit WCF are shared across learners with different proficiency levels. While Kang and Han (2015) highlighted proficiency as a moderating factor in WCF effectiveness, the present findings suggest that learner-related factors such as beliefs and prior experiences may also contribute to shaping feedback preferences. This interpretation aligns with Schulz (2001), who argued that learners' attitudes toward error correction are often shaped by prior instructional contexts rather than linguistic ability alone. From a Skill Acquisition perspective (DeKeyser, 2007), may suggest

that learners across proficiency levels continue to value explicit input during the development of procedural knowledge, leading to relatively consistent feedback preferences across levels.

4. Thematic Insights into Learner Justifications

The thematic analysis provided further depth, revealing recurring rationales for preferences: clarity, usefulness for revision, emotional reassurance, and autonomy. Learners placed the greatest value on feedback that was clear, immediately actionable, and often accompanied by explanations. Conversely, vague or absent feedback was frequently described as unhelpful or demotivating.

These findings are consistent with Amrhein and Nassaji (2010), who showed that learners are more receptive to feedback when it aligns with their expectations and learning styles. From a theoretical perspective, the emphasis on clarity and explicitness can be interpreted through Schmidt's (1990) Noticing Hypothesis, as clear feedback increases the likelihood that learners will consciously attend to and process their errors. In addition, explicit explanations may support the transition from declarative to procedural knowledge, as proposed in Skill Acquisition Theory (DeKeyser, 2007).

The least valued forms—no correction and content-only comments—were sometimes perceived as insufficient for supporting linguistic development, which is broadly consistent with previous research reporting differences between teacher and learner expectations regarding corrective feedback (Schulz, 2001). This apparent contrast suggests that

learners' preferences may partly reflect affective considerations, whereas their qualitative justifications indicate a stronger orientation toward feedback perceived as helpful for linguistic improvement and error awareness.

One limitation of this study lies in the use of purposive sampling from a single university in northern Thailand, which may limit the generalizability of the findings to other EFL contexts. In addition, the relatively small sample size ($n = 57$) may not fully represent the diversity of Thai EFL learners. Therefore, the findings should be interpreted with caution. Future research involving larger and more diverse samples across multiple institutions would help enhance the generalizability of the findings.

Suggestion

The findings suggest that Thai learners benefit most from explicit correction supported with explanation. Teachers are therefore encouraged to combine direct correction with metalinguistic commentary and to provide training in feedback literacy to help students interpret and apply different types of feedback effectively. In addition, universities that train English teachers may consider incorporating feedback literacy and corrective feedback strategies into teacher education programs to better prepare future instructors for providing effective written feedback. While promoting learner autonomy remains important, it should be balanced with culturally appropriate guidance to maintain learners' confidence and

engagement. These suggestions highlight the importance of aligning feedback practices with learner expectations while gradually fostering greater learner autonomy.

In addition, future research may investigate how learners' preferences for WCF evolve over time through longitudinal designs, particularly by tracking students' writing development and their satisfaction with the feedback received. Further studies could also explore teachers' preferences for different types of Written Corrective Feedback (WCF) and compare them with student preferences to identify potential mismatches between instructional practices and learner expectations. Comparative research across Asian EFL contexts may help clarify the role of cultural traditions in shaping feedback preferences. Moreover, classroom-based interventions focusing on feedback literacy would provide practical insights into how learners can be supported in making more effective use of WCF.

References

- Abu-Rasheed, H., Ruseti, S., Drăgan, M., & Mitrovic, A. (2023, July 27). Context based learning: A survey of contextual indicators for personalized learning recommendation systems. *Frontiers in Education*, 8, Article 1210968. DOI: [10.3389/feduc.2023.1210968](https://doi.org/10.3389/feduc.2023.1210968)
- Agbonifo, O. C. (2022, June 8). Design of a personalised adaptive ubiquitous learning system. *Interactive Learning Environments*, 1–21. DOI: [10.1080/10494820.2022.2084114](https://doi.org/10.1080/10494820.2022.2084114)

- Amrhein, H. R., & Nassaji, H. (2010, November 3). Written corrective feedback: What do students and teachers think is right and why? *Canadian Journal of Applied Linguistics*, 13(2), 95–127. Retrieved October 8, 2025, from <https://journals.lib.unb.ca/index.php/CJAL/article/view/19886>
- Bitchener, J. (2008, June). Evidence in support of written corrective feedback. *Journal of Second Language Writing*, 17(2), 102–118. DOI: 10.1016/j.jslw.2007.11.004
- Bitchener, J., & Ferris, D. R. (2012). *Written corrective feedback in second language acquisition and writing*. New York: Routledge.
- Black, D. A., & Nanni, A. (2016, October). Written corrective feedback: Preferences and justifications of teachers and students in a Thai context. *GEMA Online Journal of Language Studies*, 16(3), 99–114. DOI: 10.17576/gema-2016-1603-07
- Chingchit, O. (2024, July 29). Written corrective feedback under SLA lens: From research to practice. DOI: 10.70730/dssb5633
- DeKeyser, R. (2007, May 20). *Practice in a second language: Perspectives from applied linguistics and cognitive psychology*. Cambridge University Press.
- Ellis, R. (2009, April). A typology of written corrective feedback types. *ELT Journal*, 63(2), 97–107. DOI: 10.1093/elt/ccn023
- Ferris, D. R. (1995). Student reactions to teacher response in multiple-draft composition classrooms. *TESOL Quarterly*, 29(1), 33–53. DOI: 10.2307/3587804

- Ferris, D. R. (2010, April 23). Second language writing research and written corrective feedback in SLA: Intersections and practical applications. *Studies in Second Language Acquisition*, 32(2), 181–201. DOI: 10.1017/S0272263109990490
- Ferris, D., & Roberts, B. (2001, August). Error feedback in L2 writing classes: How explicit does it need to be? *Journal of Second Language Writing*, 10(3), 161-184. DOI: 10.1016/S1060-3743(01)00039-X
- Han, Y., & Hyland, F. (2015, December.). Exploring learner engagement with written corrective feedback in a Chinese tertiary EFL classroom. *Journal of Second Language Writing*, 30, 31–44. DOI: 10.1016/j.jslw.2015.08.002
- Hartshorn, K. J., & Evans, N. W. (2012). The differential effects of comprehensive and dynamic written corrective feedback on ESL writers. In Rosa Manchón (Ed.), *L2 writing development: Multiple perspectives* (pp. 31–60). Berlin, Germany: De Gruyter Mouton.
- Hyland, K. (1998, September). The impact of teacher written feedback on individual writers. *Journal of Second Language Writing*, 7(3), 255–286. DOI: 10.1016/S1060-3743(98)90017-0
- Hyland, K., & Hyland, F. (Eds.). (2006). *Feedback in second language writing: Contexts and issues*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Indrakusuma, A. H., Setyosari, P, Sulton, & Waras. (2024, July 19). The influence of personalized web-based learning on the mastery and application of concepts in students with different learning styles. *Jurnal teknologi Pendidikan*, 26(1), 291-305. DOI: 10.21009/jtp.v26i1.45877

- Kang, E. Y., & Han, Z. (2015, April 28). The efficacy of written corrective feedback in improving L2 written accuracy: A meta-analysis. *The Modern Language Journal*, 99(1), 1–18. DOI: 10.1111/modl.12189
- Kantamara, P., Hallinger, P., & Jatiket, M. (2006). Scaling-up educational reform in Thailand: Context, collaboration, networks and change. *Planning and Changing*, 37(1-2), 5-23. Retrieved May 1, 2026 from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ756213.pdf>
- Khattak, A. I., & Saad, M. (2024, July 26). The comparative effectiveness of focused and comprehensive written corrective feedback on writing accuracy: A mixed-methods perspective. *IJUM Journal of Educational Studies*, 12(2), 33–52. DOI: 10.31436/ijes.v12i2.519
- Lantolf, J. P., & Thorne, S. L. (2006). Sociocultural theory and the genesis of second language development. Oxford University Press.
- Norouzian, R., & Farahani, A. A. (2012, June). Written corrective feedback and the impact of learner expectations in EFL contexts. *Theory and Practice in Language Studies*, 2(11), 2274–2282. DOI: 10.4304/tpls.2.11.2274-2282
- Razmjoo, S. A., & Hoomanfar, M. H. (2012). On the effect of cooperative writing on students' writing ability, WTC, self-efficacy, and apprehension. *World Journal of English Language*, 2(2), 19-28. d DOI: 10.5430/wjel.v2n2p19
- Rasool, U., Mahmood, R., Aslam, M. Z., Barzani, S. H. H., & Qian, J. (2023, July 22). Perceptions and preferences of senior high school students about written corrective feedback in Pakistan. *SAGE Open*, 13(3), Article 21582440231187612. DOI: 10.1177/21582440231187612

- Rastgou, A. (2024, March.). Cyclical interplay between L2 writing, WCF processing and rewriting: Explaining modification and consolidation in L2 development. *Journal of Second Language Writing*. DOI: 10.1016/j.jslw.2023.101078
- Schmidt, R. W. (1990, June). The role of consciousness in second language learning. *Applied Linguistics*, 11(2), 129–158. DOI: 10.1093/applin/11.2.129
- Schulz, R. A. (2001, December 17). Cultural differences in student and teacher perceptions concerning the role of grammar instruction and corrective feedback: USA–Colombia. *Modern Language Journal*, 85(2), 244–258. DOI: 10.1111/0026-7902.00107
- Shao, X. (2015). On written corrective feedback in L2 writing. *English Language Teaching*, 8(3), 155–168. DOI: 10.5539/elt.v8n3p155
- Sheen, Y. (2007). The effect of focused written corrective feedback and language aptitude on ESL learners' acquisition of articles. *TESOL Quarterly*, 41(2), 255–283 DOI: 10.1002/j.1545-7249.2007.tb00059.x
- Sheen, Y. (2011). *Corrective feedback, individual differences and second language learning*. New York: Springer.
- Srichanyachon, N. (2011, December 30). Written feedback in English writing: Students' preferences. *International Journal of Arts & Sciences*, 5(2), 103–110. Retrieved September 3, 2025, from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/hasss/article/view/7149>
- Torrance, H. (2007, October 23). Assessment in post-secondary education and training: Editorial introduction. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 14(3), 277–279. DOI: 10.1080/09695940701591859

- Truscott, J. (1996, June.). The case against grammar correction in L2 writing classes. *Language Learning*, 46(2), 327–369. DOI: 10.1111/j.1467-1770.1996.tb01238.x
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Wondim, B. M., Bishaw, K. S., & Zeleke, Y. T. (2023, February 16). Effects of teachers' written corrective feedback on the writing achievement of first-year Ethiopian University Students. *Education Research International*, 2023(1), 7129978. DOI: 10.1155/2023/7129978
- Zhang, Z., & Hyland, K. (2018, April). Student engagement with teacher and automated feedback on L2 writing. *Assessing Writing*, 36, 90-102. DOI: 10.1016/j.asw.2018.08.001
- Zulkepli, N. S., & Hussin, S. (2021). Facilitating L2 WTC: A review of past studies. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 17(Special Issue 1), 160–172. Retrieved May 1, 2026, from <https://www.jlls.org/index.php/jlls/article/view/2006>

Community Participation with Sustainable Based on Coastal Community Tourism of The Blue Economy in Trang Province

การมีส่วนร่วมของชุมชนกับความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่ง
บนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน จังหวัดตรัง

Jutima Boonmee¹

จุติมา บุญมี

Wikit Phinrub²

วิกิจ ผินรับ

Charinee Jaiuea³

ชารินทร์ ไฉเอื้อ

Wachiraya Tatiyanantakul⁴

วชิรญา ตติยนันทกุล

Kantimarn Chindaprasert⁵

กันทิมาลย์ จินดาประเสริฐ

Phattheera Chindaprasert⁶

พัทธ์ธีรา จินดาประเสริฐ

Athip Jansuri^{7*}

อธิป จันทรสุริย์

Received: January 12, 2026

Revised: June 7, 2026

Accepted: June 19, 2026

¹ College of Hotel and Tourism Management, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Trang Campus, Thailand.
วิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง ประเทศไทย

² Faculty of Fisheries Science and Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Trang Campus, Thailand.
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง ประเทศไทย

³ GTD Training & Development, Thailand.
สถาบันพัฒนาสมรรถนะและฝึกอบรม ประเทศไทย

⁴ Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Bangkok, Thailand.
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ประเทศไทย

⁵ Faculty of Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University, Thailand.
คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย

⁶ Faculty of Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University, Thailand.
คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย

⁷ Major in Business Administration and Entrepreneurship, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang Prince of Chumphon Campus, Chumphon, Thailand.

สาขาวิชาบริหารธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ประเทศไทย

*Corresponding Author. E-mail: Athip.ja@kmitl.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่ง จังหวัดตรัง 2) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่งที่ส่งผลต่อความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน จังหวัดตรัง กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนผู้มีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่ง จำนวน 50 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 2) ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่ง ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่งผลต่อความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน จังหวัดตรัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสามารถร่วมอธิบายความแปรผันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ร้อยละ 51.90 ($R^2 = 0.519$) สะท้อนให้เห็นว่าความยั่งยืนดังกล่าวไม่ได้เกิดจากมิติใดมิติหนึ่งเพียงลำพัง แต่เป็นผลจากการมีส่วนร่วมของชุมชนตลอดทั้งกระบวนการพัฒนานำไปสู่ความยั่งยืนในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่ง ความยั่งยืน เศรษฐกิจสีน้ำเงิน

Abstract

This study aimed to assess opinions on community participation for developing coastal community-based tourism in Trang Province. It also sought to explore how these community participation mechanisms influence sustainability in alignment with the blue economy in the same region. The sample consisted of 50 community members involved in the development of coastal community-based tourism. A questionnaire served as the data collection instrument. The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis to test the hypotheses. The findings revealed that community participation mechanisms were at a high level overall, with participation in decision-making showing the highest mean, followed by participation in benefit-sharing. Furthermore, community participation in the development of coastal community-based tourism, including participation in decision-making, implementation, benefit-sharing, and evaluation, significantly influenced sustainability based on the blue economy in Trang Province, at the 0.05 statistical significance level. These factors accounted for 51.90% of the variance with statistical significance ($R^2 = 0.519$). This reflects that such sustainability does not arise from a single dimension alone, but rather results from community participation throughout the entire development process to sustainability across the economic, social, cultural, and environmental dimensions.

Keywords: Community Participation, Tourism Development, Coastal Community-Based Tourism, Sustainability, Blue Economy

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ที่กระจายไปสู่ประชาชนอย่างกว้างขวางก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ รวมทั้งเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความอยู่ดีมีสุข ตลอดจนรักษาสืบทอดวิถีวัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนโดยใช้การประสานเชื่อมโยงเครือข่ายจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาควิชาการ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนมาร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ (Office of the National Tourism Policy Committee of Thailand, 2023) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ซึ่งกำหนดทิศทางการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศที่จะนำไปสู่ความยั่งยืน โดยกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) มาขับเคลื่อนร่วมกันเพื่อให้เกิดการบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในภาคการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืนเพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางและแนวโน้มการตลาดยุคใหม่ โดยระบุความสำคัญในมิติภาคการผลิตและบริการ เป้าหมายในหมวดหมู่ที่ 2 ให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คงไว้ซึ่งวัฒนธรรมวิถีความเป็นท้องถิ่น การบริการที่เป็นมิตร (Office of The National Economic and Social Development Council, 2023) การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการเริ่มตั้งแต่กระบวนการแรกโดยมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในด้านต่าง ๆ รวมทั้งมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในโครงการหรือการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน เมื่อสมาชิกในชุมชนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนยิ่งทำให้มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Jansuri, et al., 2025)

แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน หรือ Blue Economy เป็นการนำหลักความยั่งยืนมาประยุกต์ใช้กับสิ่งแวดล้อมทางทะเลซึ่งกิจกรรมทางทะเล ได้แก่ การเดินเรือ

การขนส่ง การท่องเที่ยว การเก็บเกี่ยวทรัพยากรที่อยู่ในทะเลมาใช้ เช่น สัตว์ทะเล น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และพลังงานต่าง ๆ เป็นต้น แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินถือว่ามีความสำคัญต่อบรรดาประเทศกำลังพัฒนาที่มีอาณาเขตประเทศติดกับชายทะเล เพราะสามารถนำทรัพยากรทางทะเลมาใช้ให้เกิดมูลค่า และสร้างผลประโยชน์ต่อประเทศชาติได้ นอกจากนี้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินยังมุ่งเน้นการจัดการ และการเพิ่มผลผลิตที่มีความสอดคล้องกับภูมิสังคมของพื้นที่นั้น ๆ ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติ มุ่งเน้นการสร้างระบบเศรษฐกิจใหม่ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถสร้างงานและสร้างทุนทางสังคมส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง (Rueangrit, 2017) การบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินเข้ากับการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมทางท้องทะเลและรักษาผลประโยชน์ทางท้องทะเลทั้งทางตรงและทางอ้อมของประเทศให้ยั่งยืนและมั่นคง (Auraiwan, 2018) รวมทั้งโอกาสขยายตลาดการท่องเที่ยวและนำรายได้จากการท่องเที่ยวมากขึ้น และมีโอกาสพัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีมาตรฐานระดับโลก เนื่องจากมีสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เช่น แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีความสวยงาม และโดดเด่นทางชายฝั่งทะเล (Muanglue, 2017)

ชุมชนย่านชื้อเป็นชุมชนที่มีประวัติความเป็นมายาวนานในการตั้งถิ่นฐานริมแม่น้ำตรัง เชื่อมโยงเมืองท่าค้าขายของกันตังในอดีต ประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนมีอาชีพการทำเกษตร ทำประมงจับสัตว์น้ำตามฤดูกาล มีการรวมกลุ่มเพื่อทำอาชีพงานหัตถกรรมจักสานจากต้นจาก ซึ่งเป็นพืชที่ขึ้นได้ดีและมีจำนวนมากในชุมชน แต่รายได้ของชุมชนยังค่อนข้างน้อย เนื่องจากอาชีพหลักในด้านเกษตรและประมงเป็นฤดูกาล เมื่อว่างเว้นจากช่วงฤดูกาลทำให้ขาดรายได้ แม้ว่าจะมีการทำงานหัตถกรรมจักสานแปรรูปต้นจาก เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นการลดการใช้วัสดุสังเคราะห์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แต่ช่องทางการตลาดที่จำหน่ายมีเพียงเฉพาะในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่ง จึงเป็นอีกแนวทางที่จะช่วยเพิ่มรายได้ให้กับ

ชุมชน โดยให้ชุมชนมีความรู้ในการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว และมีทักษะ
ในกระบวนการให้บริการ เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (Singkhala,
Boonmee, & Boonmee, 2024)

ภาพที่ 1 ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

Figure 1. Yan Sue Sub-district, Kantang District, Trang Province

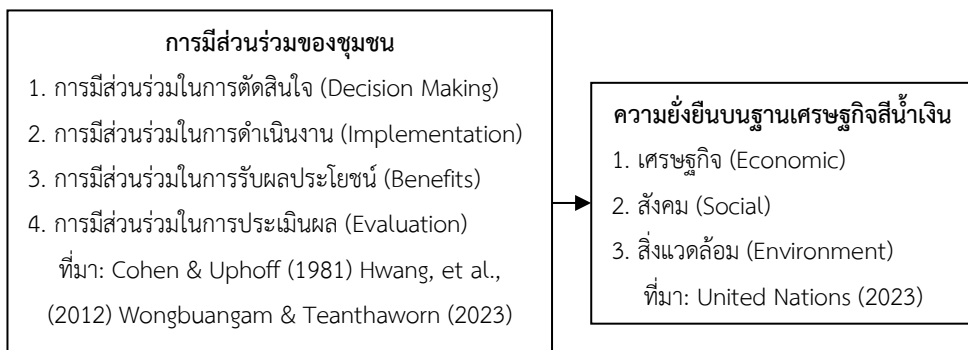
แม้ชุมชนจะมีศักยภาพด้านทรัพยากรทางสังคม วัฒนธรรม และอัตลักษณ์
ท้องถิ่นที่สามารถนำมาต่อยอดการพัฒนาได้ แต่ยังคงปรากฏข้อจำกัดด้านการมีส่วนร่วม
ของชุมชนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในกระบวนการวางแผน การตัดสินใจ และการดำเนิน
กิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน ข้อจำกัดดังกล่าวเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น
การขาดความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับเป้าหมายของการพัฒนา บทบาทหน้าที่ที่ไม่ชัดเจน
ของสมาชิกชุมชน รวมถึงข้อจำกัดด้านเวลา ภาระงาน และแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วน
ร่วม ส่งผลให้การขับเคลื่อนกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาชุมชนยังไม่สามารถดำเนิน
ไปได้อย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ยังไม่มีการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ

พัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่งที่เชื่อมโยงความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ดังนั้น การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ การสร้างความตระหนักรู้ และการพัฒนากลไกที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจึงเป็นประเด็นสำคัญในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนกับความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่งที่บนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน จังหวัดตรัง เพื่อเป็นแนวทางและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของพื้นที่ ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีบทบาทในการวางแผน ตัดสินใจ และร่วมดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว อันนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่ง จังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่งที่ส่งผลต่อความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน จังหวัดตรัง

กรอบการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบการวิจัย

Figure 2. Research Framework

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนผู้มีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่ง ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำนวน 50 คน เนื่องด้วยจำนวนประชากรในชุมชนที่ตรงตามคุณสมบัติมีจำนวนเพียง 50 คน จึงได้กำหนดประชากรทั้งหมดในการศึกษารั้งนี้ ด้วยวิธีของ Cohen's (1988) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคุณสมบัติต้องมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ และสมาชิกของชุมชน ประกอบด้วย ประธานชุมชน รองประธาน เภรัญญิก เลขานุการ และสมาชิก ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ทำการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว ในการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) จากนั้นได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มสมาชิกท่องเที่ยวชุมชนใกล้เคียงในพื้นที่ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.931 (Cronbach, 1951; Nunnally, 1978) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือการวิจัยเสนอการพิจารณาต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่รับรองโครงการ IRB.2568.054/14

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับประชาชนผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่ง ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง โดยเริ่มจากการแนะนำตนเอง นำเอกสารขออนุญาตเก็บข้อมูล และเอกสารที่ผ่านการรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ยื่นกับผู้ตอบแบบสอบถาม ดำเนินการเก็บข้อมูลช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2568

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สมมติฐานการวิจัย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่งส่งผลต่อความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน จังหวัดตรัง ประกอบด้วย

สมมติฐานที่ 1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่ง ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจส่งผลต่อความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน จังหวัดตรัง

สมมติฐานที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่ง ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ส่งผลต่อความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน จังหวัดตรัง

สมมติฐานที่ 3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่ง ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ส่งผลต่อความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน จังหวัดตรัง

สมมติฐานที่ 4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่ง ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่งผลต่อความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน จังหวัดตรัง

การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นกิจกรรมหรืออุตสาหกรรมที่ใช้สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมเป็นทุน เพื่อให้เกิดการสร้างรายได้และเกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ซึ่งการพัฒนาและการวางแผนด้านการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งต้องเป็นไปในทิศทางของการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น ผู้วิจัยจะนำหลักการการพัฒนาที่ยั่งยืนไปใช้ประกอบบูรณาการเพื่อ

พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ยั่งยืน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและเพื่อสนองต่อแผนปฏิบัติการ 21 ของสหประชาชาติที่ประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตาม (Therawat, Rueangrit, Thongkamnush, & Phuensaard, 2025) การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสามารถดำเนินการได้โดยการสนับสนุนให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง ควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรมีการสนับสนุนให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง โดยสามารถดำเนินการผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการท้องถิ่นเพื่อบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและการส่งเสริมอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกันในการพัฒนาแพลตฟอร์มที่สามารถเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) การใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เทคโนโลยีควรถูกนำมาใช้เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวโดยไม่กระทบต่ออัตลักษณ์และวิถีชีวิตของชุมชน 4) การให้ความรู้และส่งเสริมจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบ นักท่องเที่ยวควรได้รับข้อมูลเกี่ยวกับมารยาทและแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงแนวทางในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 5) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน การพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวควรเป็นไปในลักษณะของการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน เช่น การจัดทำโครงการนำร่องเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Wongnasri, et al., 2026)

การมีส่วนร่วมของชุมชน แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งชุมชนควรมีโอกาสเข้ามามีบทบาทในทุกด้านและทุกขั้นตอน ตั้งแต่การริเริ่มหาสาเหตุของปัญหาในชุมชน การระดมความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน การลงมือปฏิบัติ การใช้ประโยชน์ จนถึงปลายทางคือการประเมินผลตรวจสอบทั้งกระบวนการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชน เพราะชุมชนเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและเกี่ยวข้อง

กับผลประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชน (Wongbuangam, & Teanthaworn, 2023) สอดคล้องกับ Cohen and Uphoff (1981) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องใน 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) โดยการกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการ นั้นได้มาจากคำถามว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ ได้โดยวิธีใด ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) การพิจารณาถึง การกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่ม ผลประโยชน์ของโครงการนี้อาจเป็นประโยชน์ ทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบ ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) พิจารณาได้จากการประเมินความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล ในกลุ่มต่าง ๆ ได้ สามารถกำหนดสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้ กลไกการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่งส่งผลต่อความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจ สีน้ำเงิน ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

ผลการวิจัยเชิงสังเคราะห์

ส่วนที่ 1 เป็นลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็น ประชาชนผู้มีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่ง จำนวน 50 คน ดังแสดงในตารางที่ 1 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 54.00 ช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 สถานภาพสมรส จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา หรือ ปวช. จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 ประกอบอาชีพส่วนตัว / ค้าขาย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 – 15,000 บาท จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00

ตารางที่ 1 ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะประชากรศาสตร์	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	21	42.00
หญิง	27	54.00
ทางเลือก	2	4.00
อายุ		
21-30 ปี	2	4.00
31-40 ปี	11	22.00
41-50 ปี	20	40.00
51-60 ปี	14	28.00
61 ปีขึ้นไป	2	4.00
สถานภาพ		
โสด	17	34.00
สมรส	21	42.00
หม้าย / หย่าร้าง	9	18.00
แยกกันอยู่	3	6.00
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า	7	14.00
มัธยมศึกษา หรือ ปวช.	17	34.00
อนุปริญญา/ปวส.	14	28.00
ปริญญาตรี	11	22.00
สูงกว่าปริญญาตรี	1	2.00

ลักษณะประชากรศาสตร์	ความถี่	ร้อยละ
อาชีพ		
ข้าราชการ	8	16.00
พนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง	10	20.00
ประกอบอาชีพส่วนตัว / ค้าขาย	15	30.00
เกษตรกร	5	10.00
รับจ้างทั่วไป	12	24.00
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
น้อยกว่า 10,000 บาท	12	24.00
10,000 – 15,000 บาท	17	34.00
15,001 – 20,000 บาท	13	26.00
20,001 – 25,000 บาท	5	10.00
25,001 – 30,000 บาท	1	2.00
มากกว่า 30,001 บาทขึ้นไป	2	4.00

Note. Demographic Characteristics of The Respondents

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.53	0.731	มากที่สุด
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.12	0.711	มาก
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.14	0.825	มาก
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.90	0.728	มาก
รวม	4.17	0.480	มาก

Note. Mean and Standard Deviation of Opinions Community Participation

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$, $SD = 0.480$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, $SD = 0.731$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{x} = 4.14$, $SD = 0.825$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{x} = 4.12$, $SD = 0.711$) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{x} = 3.90$, $SD = 0.728$) ตามลำดับ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนรับรู้และยอมรับกระบวนการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ค่อนข้างชัดเจน และมองว่ากลไกดังกล่าวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนากิจกรรมหรือการดำเนินงานของชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งสะท้อนว่าชุมชนมีโอกาสมามีบทบาทในกระบวนการกำหนดทิศทาง วางแผน และตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมหรือการพัฒนาในพื้นที่อย่างแท้จริง ประเด็นดังกล่าวแสดงถึงระดับการกระจายอำนาจและการเปิดพื้นที่ให้ชุมชนมีเสียงในการกำหนดอนาคตของตนเอง รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ แสดงให้เห็นว่าชุมชนรับรู้ถึงความเป็นธรรมในการกระจายผลประโยชน์ที่เกิดจากกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านรายได้ โอกาสทางเศรษฐกิจ หรือประโยชน์ทางสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมแรงจูงใจให้ชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และพร้อมสนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับความยั่งยืน
บนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน

ความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน	4.33	0.766	มากที่สุด
2. กิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน	4.61	0.532	มากที่สุด
3. การท่องเที่ยวสามารถช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้	4.27	0.666	มากที่สุด
4. รายได้จากการท่องเที่ยวได้รับการกระจายสู่คนในชุมชนอย่างเป็นธรรม	4.76	0.473	มากที่สุด
5. การจ้างงานในท้องถิ่น	4.22	0.783	มากที่สุด
6. รายได้จากการท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น	4.41	0.698	มากที่สุด
7. การกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน	4.12	0.791	มาก
รวม	4.38	0.342	มากที่สุด

Note. Mean and Standard Deviation of Sustainable Based on The Blue Economy

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงินของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.38$, $SD = 0.342$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านรายได้จากการท่องเที่ยวได้รับการกระจายสู่คนในชุมชนอย่างเป็นธรรม ($\bar{x} = 4.76$, $SD = 0.473$) รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ($\bar{x} = 4.61$, $SD = 0.532$) ด้านรายได้จากการท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ($\bar{x} = 4.41$, $SD = 0.698$) ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ($\bar{x} = 4.33$, $SD = 0.766$) ด้านการท่องเที่ยวสามารถช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล

และชายฝั่งได้ ($\bar{x} = 4.27$, $SD = 0.666$) ด้านการจ้างงานในท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.22$, $SD = 0.783$) และด้านการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน ($\bar{x} = 4.12$, $SD = 0.791$) ตามลำดับ

ความคิดเห็นต่อความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนมีการรับรู้และให้คุณค่าต่อแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินในฐานะกลไกสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงระหว่างการใช้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งกับการสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในระยะยาว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านรายได้จากการท่องเที่ยวได้รับการกระจายสู่คนในชุมชนอย่างเป็นธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินสามารถสร้างประโยชน์เชิงเศรษฐกิจให้กับคนในชุมชนได้อย่างทั่วถึง ลดความเหลื่อมล้ำ และเสริมสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของทรัพยากรและกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนเอง ประเด็นนี้สะท้อนความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวที่ยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง และเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนความยั่งยืนทางเศรษฐกิจในระยะยาว รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินซึ่งบ่งชี้ว่า ชุมชนรับรู้ว่าการจัดการท่องเที่ยวหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ดำเนินอยู่มีการคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง รวมถึงการต่อยอดทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดมูลค่าเพิ่มอย่างเหมาะสม ประเด็นนี้สะท้อนถึงความสอดคล้องระหว่างแนวคิดเชิงนโยบายกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่

ส่วนที่ 2 ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่งที่ส่งผลต่อความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน จังหวัดตรัง

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอยู่ระหว่าง $0.048 - 0.279$ ซึ่งค่าไม่เกิน 0.80 (Cooper and Schindler, 2006) แสดงว่าตัวแปรต่าง ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กันเอง นอกจากนี้ผู้ศึกษาได้พิจารณาร่วมกับค่า Variance Inflation Factor (VIF) เพื่อทดสอบ Multicollinearity พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรอิสระอยู่ระหว่าง $1.083 - 1.127$ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 ดังนั้น ตัวแปรอิสระจึงไม่มีความสัมพันธ์กัน (Lee, Lee, & Yoo, 2000)

สมมติฐาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่งส่งผลต่อความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน จังหวัดตรัง

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่งที่ส่งผลต่อความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน จังหวัดตรัง

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่ง	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		
	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
Constant	2.878	0.310		9.283	0.000
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	0.278	0.050	0.591	5.560	0.000*
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	0.122	0.051	0.258	2.381	0.021*
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	0.115	0.053	0.032	0.291	0.040*
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	0.161	0.045	0.387	3.586	0.001*
R = 0.721 ^a R ² = 0.519 SESset =0.344 Adj R ² = 0.477 F = 12.420 Sig = 0.000 ^b					

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

Note. Multiple Regression Analysis of Community Participation Mechanisms in The Development of Coastal Community Tourism Affecting Sustainable Based on The Blue Economy in Yan Sue Sub-district, Kantang District, Trang Province

จากตารางที่ 4 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่ง ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\beta = 0.591, p=0.000$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\beta = 0.258, p=0.021$) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

($\beta = 0.032$, $p=0.040$) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\beta = 0.387$, $p=0.001$) ส่งผลต่อความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน จังหวัดตรัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน ให้ค่าความสัมพันธ์ ($R = 0.721$) และสามารถร่วมอธิบายความแปรผันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ร้อยละ 51.90 ($R^2 = 0.519$) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 12.420$) และมีค่าสัมประสิทธิ์ของพยากรณ์ปรับปรุง ($\text{Adj } R^2 = 0.477$)

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ล้วนส่งผลต่อความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงินในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่ง จังหวัดตรัง สะท้อนให้เห็นว่าความยั่งยืนดังกล่าวไม่ได้เกิดจากมิติใดมิติหนึ่งเพียงลำพัง แต่เป็นผลจากการมีส่วนร่วมของชุมชนตลอดทั้งกระบวนการพัฒนา เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีอิทธิพลสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย ทิศทาง และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงินอย่างชัดเจน รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งสะท้อนว่าการให้ชุมชนมีบทบาทในการติดตาม ตรวจสอบ และสะท้อนผลการดำเนินงาน ช่วยให้การพัฒนาเป็นไปอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และลดความเสี่ยงต่อผลกระทบเชิงลบในระยะยาว ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีอิทธิพลในระดับรองลงมา สะท้อนว่าการที่ชุมชนได้ลงมือปฏิบัติจริงในกิจกรรมท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากร ช่วยเสริมสร้างศักยภาพ การเรียนรู้ และความเข้มแข็งของชุมชน ขณะที่ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ แม้จะมีค่าสัมประสิทธิ์ต่ำที่สุด แต่ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าความเป็นธรรมในการกระจายผลประโยชน์ยังคงเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่เอื้อต่อการยอมรับและการสนับสนุนของชุมชนต่อแนวทางการพัฒนา

อภิปรายผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อธิบายได้ว่า ด้วยผู้นำและชุมชนมีการจัดเวทีประชุม การรับฟังความคิดเห็น หรือการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม และโครงการพัฒนาพื้นที่ด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งการรับรู้ข้อมูลและการให้ความคิดเห็นในการกำหนดทิศทาง วางแผน หรือ กำหนดทางเลือกเชิงนโยบายอย่างแท้จริง สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนยังมีบทบาทในฐานะ ผู้ร่วมตัดสินใจอย่างเต็มรูปแบบ สอดคล้องกับผลการศึกษา ของ Ruppayoon and Leekpai (2023) พบว่า ผู้นำเป็นตัวประสานเชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องใน การสนับสนุนกิจกรรมหรือโครงการด้านการท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น นำข้อมูลข่าวสารในด้านการท่องเที่ยวและงบประมาณ ในด้านการท่องเที่ยวมาเผยแพร่ชี้แจงให้ประชาชนในชุมชนได้ทราบอย่างทั่วถึง และยัง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Namburi (2019) ซึ่งกล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเปิด โอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือ ทางอ้อม โดยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจเพื่อกำหนด เป้าหมายของสังคม และการจัดสรร ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความ เต็มใจ

ความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ด้านรายได้จากการท่องเที่ยวได้รับการ กระจายสู่คนในชุมชนอย่างเป็นธรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อธิบายได้ว่า การนำทรัพยากร ทางทะเลและชายฝั่งมาใช้ประโยชน์อย่างมีคุณค่าและรับผิดชอบ ส่งผลให้เกิดกิจกรรม การท่องเที่ยวที่สร้างรายได้แก่คนในพื้นที่ในหลากหลายกลุ่ม ทั้งผู้ประกอบการรายย่อย ชาวประมงพื้นบ้าน กลุ่มแม่บ้าน และวิสาหกิจชุมชน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนใน กระบวนการจัดการท่องเที่ยวตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน ไปจนถึงการติดตาม ประเมินผล ช่วยให้รายได้จากการท่องเที่ยวไม่กระจุกตัวอยู่เพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่มี การกระจายสู่คนในชุมชนในลักษณะห่วงโซ่มูลค่า สอดคล้องกับผลการศึกษาของ

Jullasikkee, Nuchanart, and Charkhamrun (2025) พบว่า ทูทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในชุมชน การดึงดูดเด่นของวัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิต ภูมิปัญญา และทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน มาเป็นฐานในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนมีบทบาทตั้งแต่การคิด วางแผน ดำเนินงาน ประเมินผล และบริหารจัดการกิจกรรมท่องเที่ยว ผ่านกลไกที่เข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับ Creighton (2005) ที่เสนอว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน จะก่อให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าของวิถีชีวิต วัฒนธรรมรวมถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวอื่น ๆ ในท้องถิ่น ส่งผลต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนชายฝั่ง ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลส่งผลต่อความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน จังหวัดตรัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อธิบายได้ว่าการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง แนวทาง และรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว ยกตัวอย่างเช่น การจัดเวทีประชาคมและรับฟังความคิดเห็นความต้องการ และปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับอัตลักษณ์วิถีชีวิต และทรัพยากรของพื้นที่ โดยการตั้งคณะกรรมการหรือกลไกการบริหารร่วมกัน ซึ่งช่วยให้แผนพัฒนา มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ทรัพยากรท้องถิ่น และวิถีชีวิตของชุมชนชายฝั่ง ส่งผลให้การใช้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นไปอย่างรอบคอบ และรับผิดชอบ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของเศรษฐกิจสีน้ำเงินที่มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ชุมชนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การให้บริการนักท่องเที่ยว และการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ เช่น การท่องเที่ยวเชิงประมง วิถีชีวิตชายฝั่ง และกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ การมี

ส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ช่วยสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนหลายกลุ่ม ทั้งชาวประมงพื้นบ้าน กลุ่มแม่บ้าน และวิสาหกิจชุมชน ส่งผลให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มในห่วงโซ่การท่องเที่ยว บนฐานทรัพยากรทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ แม้จะพบว่าการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่คนในชุมชนในระดับหนึ่ง แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านกลไกการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นระบบและชัดเจน

อย่างไรก็ตาม การที่ชุมชนมีโอกาสรับรู้และมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการแบ่งปันผลประโยชน์ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ และสนับสนุนความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ยังมีข้อจำกัดด้านเครื่องมือ และเวทีในการสะท้อนความคิดเห็นอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม หากสามารถพัฒนากลไกการประเมินผลแบบมีส่วนร่วม จะช่วยให้ชุมชนสามารถตรวจสอบผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างรอบด้าน อันจะนำไปสู่การปรับปรุงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจสีน้ำเงินในระยะยาว ดังที่ Sorat (2017) ได้เสนอว่า เศรษฐกิจสีน้ำเงิน เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งโดยเน้นที่ตัวกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นที่ 3 หลักการใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) ระบบเศรษฐกิจ 2) ระบบนิเวศน์ และ 3) ความมั่นคง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Khahong, Muneenam, and Kongchouy (2024) ที่พบว่า ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากขึ้นเพื่อให้เกิดการบูรณาการการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น และนำไปสู่พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Singkhala, Boonmee, and Boonmee (2024) ที่พบว่า ควรมีการจัดการและวางแผนเพื่อให้คนรุ่นหลังเข้ามามีส่วนร่วม โดยการกระตุ้นและทำให้คนรุ่นหลังตระหนัก และเห็นความสำคัญของคุณค่าภูมิปัญญาวิถีจากของชุมชน โดยให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสม ทั้งยังสอดคล้องกับ Erham and Hamzah (2014) เสนอว่า ความสำเร็จ

ในระยะยาวของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้นอยู่กับกระบวนการกับอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวกระแสหลักโดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านการเป็นพันธมิตรกับภาคเอกชน ความร่วมมือดังกล่าวสามารถทำให้การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มคุณค่าห่วงโซ่อุปทาน และในกระบวนการขยายการตลาด นอกจากนี้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ประสบความสำเร็จคือโอกาสในการพัฒนาตนเองและการสร้างอาชีพของคนในชุมชน นอกจากนี้ควรมีการจัดให้มีพื้นที่ฝึกอบรมสำหรับชุมชนท้องถิ่นในการได้รับทักษะความรู้เพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ยกย่องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นกลไกหลักด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีตัวแทนทุกกลุ่ม
2. เปิดเวทีประชาคมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมกำหนดนโยบาย ทิศทาง และแผนพัฒนานับสนุนให้ชุมชนร่วมออกแบบแผนท่องเที่ยวบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงินระดับพื้นที่
3. สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ผ่านการพัฒนาศักยภาพจัดอบรมด้านการท่องเที่ยวชุมชน การบริหารจัดการ และการตลาด สนับสนุนทุนหรือเครื่องมือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกมิติ โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการประเมินผล ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนความยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ขณะที่ในเชิงวิชาการควรมีการขยายกรอบการศึกษาให้ครอบคลุมตัวแปรที่หลากหลาย รวมถึงการใช้วิธีวิจัยแบบผสมและการศึกษาระยะยาว เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ลึกซึ้งและสามารถประยุกต์ใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- Auraiwan, D. (2018). Blue Economy Principle and Maritime National Interest of Thailand. *Journal of Humanities and Social Sciences, Rajapruk University*, 4(2), 1-13.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Cohen, J.M. & Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. Ithaca, NY: Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Creighton, J. L. (2005). *The Public Participation Handbook: Making Better Decisions Through Citizen Involvement*. San Francisco, CA: Jossey Bass.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16, 297–334.
- Erham A., & Hamzah, A. (2014). The Morphology of Urban Waterfront Tourism: The Local Identity Portray in Melaka and Makassar. *Urban Economics & Regional Studies Ejournal*, 7(155), 1-14.
- Jansuri, A., Lalaenga, C., Subongkoda, M., & Suwannarata, N. (2025). Factors Affecting Key Success of Community-Based Tourism Management in Chumphon Province, Thailand. *Procedia Computer Science*, 263(2025), 410–417.
- Jullasikkee, M., Nuchanart, A., & Charkhamrun, S. (2025). Participatory Community-Based Tourism Development in Bang Len Community, Bang Len Subdistrict, Bang Yai District, Nonthaburi Province. *Rajapark Journal*, 19(64), 36-60.

- Khahong, D., Muneenam, U., & Kongchouy, N. (2024). Community Participation in Community-Based Tourism Management at Pattani Bay. *Hatyai Academic Journal*, 22(2), 345–363.
- Lee, H., Lee, Y. & Yoo, D. (2000) The Determinants of Perceived Service Quality and Its Relationship with Satisfaction. *Journal of Services Marketing*, 14, 217-231.
- Muanglue, R. (2017). The Guideline Development for Sustainable Tourism of Eastern Coast in Chonburi Province. *Dusit Thani College Journal*, 11(Special), 31-57.
- Namburi, S. (2019). Theory of Participation in Public Administration. *Academic Research Journal*, 2(1), 183-197.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill.
- Office of the National Tourism Policy Committee of Thailand. (2023). *The Third National Tourism Development Plan (2023-2026)*. Bangkok: Thailand.
- Office of the National Tourism Policy Committee of Thailand. (2023). *The 13th National Economic and Social Development Plan (2023-2027)*. Bangkok: Thailand.
- Rueangrit, P. (2017). *International Academic Seminar Report of Blue Economy Forum 2017*. Retrieved January 13, 2026., from <https://thaipublica.org/2017/11/blue-economy-2-1/>.
- Ruppayoon, N., & Leekpai, P. (2023). Public Participation in Tourism Management: Satun UNESCO Global Geopark. *Songklanakarin Journal of Management Sciences*, 40(1), 111-133.
- Singkhala, P., Boonmee, J. & Boonmee, A. (2024). The Development Model for Cultural Tourism Based on The Way of Life Surrounding the Nipa Palm

- in Yan Sue Community, Kantang District, Trang Province. *Journal for Community Development and Life Quality*, 13(1), 91–102.
- Sorat, T. (2017). Blue Economy: National Maritime Interests [Lecture document]. Bangkok: Thammasat University.
- Therawat, J., Rueangrit, U., Thongkamnush, T., & Phuensaard, B. (2025). The Potential of Sustainable Integrated Creative Tourism Development In the Bang Mae Mai Community, Suphanburi Province. *RMUTK Journal of Liberal Arts*, 7(1), 44-57.
- United Nations. (2023). What is Sustainable Development?. Retrieved December 20, 2025., from <https://www.iisd.org/mission-and-goals/sustainable-development>.
- Wongbuangam, B., & Teanthaworn, Y. (2023). The Participation of The Community in The Management and Development of Creative Tourism Lead to The Creative City, A Case Study of Phetchaburi Province. *Management Sciences Valaya Alongkorn Review*, 4(3), 45-61.
- Wongnasri, P., Jitjumnong, P., Dhammissaro, P., Choochamnan, J., & Phrakhruphiyadhammanusat. (2026). Development of Innovation to Promote Tourism by Integrating the Principles of Unity to Enhance Tourism Innovation in the Digital era. *Journal of Mani Chettha Ram Wat Chommani*, 8(4), 921-935.

Adaptation Strategies for Cultural Tourism Management in the Extreme Climate: A Case Study of the Old Chinese Community, Buriram Province

กลยุทธ์การปรับตัวสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในภาวะภูมิอากาศสุดขีด: กรณีศึกษาชุมชนเมืองเก่าชาวจีน จังหวัดบุรีรัมย์

Tanakorn Thongtumsiri^{1*}

ธนากร ทองธรรมสิริ

Ochanya Buatham²

โอชญญา บัวธรรม

Preeda Chaiya³

ปริดา ไชยา

Received: January 23, 2026

Revised: June 10, 2026

Accepted: June 19, 2026

¹Faculty of Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University, Thailand
คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย

²Faculty of Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University, Thailand
คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย

³Faculty of Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University, Thailand
คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย

*Corresponding Author. E-mail: 65011061004@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจผลกระทบของภาวะภูมิอากาศสุดขีด (Global boiling era) และวิเคราะห์กลยุทธ์การปรับตัวสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนเมืองเก่าชาวไทยเชื้อสายจีน จังหวัดบุรีรัมย์ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผสมผสานแนวทางพรรณนาและแนวทางเล่าเรื่อง เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก 18 ท่าน จาก 3 กลุ่ม ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และตัวแทนชุมชน รวมถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ (New Gen) และประชาชนชุมชน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์เชิงประเด็น ภายใต้กรอบแนวคิดแบบ Input-Process-Output (IPO) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะภูมิอากาศสุดขีดส่งผลกระทบต่อ 2 มิติต่อชุมชน ในมิติกายภาพ ความร้อนสะสมและความชื้นสูงเร่งให้สถาปัตยกรรมไม่อายุกว่า 100 ปี เสื่อมสภาพอย่างรวดเร็ว ขณะที่นักท่องเที่ยวหลีกเลี่ยงกิจกรรมกลางแจ้งในช่วงที่อุณหภูมิสูงสุด ในมิติสังคม ชุมชนเผชิญวิกฤตการสืบทอดวัฒนธรรมระหว่างรุ่น เนื่องจากคนรุ่นใหม่มองว่างานอนุรักษ์เป็นงานจิตอาสาที่ขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ จนบางประเพณีอย่างพิธีคุยกี้ไกล้สูญหาย ทั้งนี้ งานวิจัยยังเผยให้เห็น "ความขัดแย้งในการปรับตัว" (Adaptation Paradox) กล่าวคือ กลยุทธ์บรรเทาความร้อนระยะสั้น เช่น การใช้ระบบปรับอากาศและยานพาหนะไฟฟ้า กลับเพิ่มการบริโภคพลังงาน ซึ่งส่งผลให้วิกฤตสภาพภูมิอากาศทวีความรุนแรงขึ้นอย่างไรก็ตาม ชุมชนมีจุดแข็งเฉพาะตัว คือ "การท่องเที่ยวเชิงศรัทธา" (Faith-Based Tourism) ซึ่งแรงจูงใจทางจิตวิญญาณในพิธีกรรม เช่น พิธีพะเก่ง ช่วยให้นักท่องเที่ยวยอมรับสภาพอากาศที่เลวร้ายได้ สะท้อนถึง "ความยืดหยุ่นเชิงความร้อน" (Thermal Inelasticity) อันโดดเด่นของการท่องเที่ยวประเภทนี้ งานวิจัยเสนอโมเดลกลยุทธ์การปรับตัว 4 ประการ ได้แก่ 1) ปรับพิธีกรรมให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น เปลี่ยนรูปเทียนแบบดั้งเดิมเป็นระบบไฟฟ้า เพื่อลดความร้อนสะสมและมลพิษ PM2.5 2) สร้างฐานข้อมูลดิจิทัลเพื่ออนุรักษ์

ภูมิปัญญาและมรดกทางมุขปาฐะที่เสี่ยงสูญหาย 3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามคำค้น ควบคู่กับการติดตั้งระบบป้องกันความร้อนในอาคารประวัติศาสตร์ เพื่อแก้ปัญหาทั้ง เศรษฐกิจและเชิงกายภาพอย่างพร้อมกัน 4) สร้างเส้นทางอาชีพที่มั่นคงให้คน รุ่นใหม่ในฐานะ "เจ้าหน้าที่ทางวัฒนธรรม" เพื่อแก้ไขวิกฤตการสืบทอดอย่างเป็นระบบ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เน้นการเปลี่ยนผ่านจากการอนุรักษ์แบบตั้งรับสู่การจัดการ เชิงรุกแบบบูรณาการเทคโนโลยี เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนในยุควิกฤตสภาพภูมิอากาศ

คำสำคัญ: ภาวะภูมิอากาศสุดขั้ว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดการอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงศรัทธา ความขัดแย้งในการปรับตัว

Abstract

This study aimed to explore the impacts of extreme climate conditions (the global boiling era) and analyze adaptation strategies for cultural tourism management in the Thai-Chinese old town community of Buriram Province. A qualitative research methodology was employed, combining descriptive and narrative approaches. Data were collected through document analysis, participant and non-participant observations, and in-depth interviews with 18 key informants from three sectors: the public sector, the private sector, and community representatives, including the younger generation and local scholars. The data were analyzed using content and thematic analysis under the Input-Process-Output (IPO) conceptual framework. The findings revealed that extreme climate conditions impacted the community in two dimensions. Physically, accumulated heat and high humidity accelerated the deterioration of

century-old wooden architecture, while tourists avoided outdoor activities during peak temperatures. Socially, the community faced an intergenerational cultural transmission crisis, as the younger generation perceived conservation work as volunteerism lacking economic stability, bringing some traditions, such as the *Gui Qi* ritual, to the verge of disappearance. Furthermore, the research unveiled an "Adaptation Paradox," wherein short-term heat mitigation strategies, such as the use of air conditioning and electric vehicles, inadvertently increased energy consumption, thereby exacerbating the climate crisis. However, the community possessed a unique strength in "Faith-Based Tourism." Spiritual motivations in rituals, such as the *Pha Keng* ceremony, enabled tourists to tolerate adverse weather conditions, reflecting a remarkable "Thermal Inelasticity" distinct to this type of tourism. The study proposes a four-pronged adaptation strategy model: 1) adapting rituals to be environmentally friendly, such as replacing traditional incense and candles with electric alternatives to reduce accumulated heat and PM2.5 pollution; 2) creating a digital database to preserve local wisdom and oral heritage at risk of being lost; 3) promoting night tourism alongside the installation of heat protection systems in historical buildings to simultaneously address economic and physical challenges; and 4) establishing stable career pathways for the younger generation as "cultural officers" to systematically resolve the transmission crisis. Policy recommendations emphasize the transition from passive conservation to

proactive, technology-integrated management as a driving mechanism for sustainable cultural tourism in the climate crisis era.

Keywords: Global boiling era, Cultural tourism, Sustainable management, Faith-based tourism, Adaptation paradox

Introduction

The global tourism sector has historically served as a fundamental catalyst for economic proliferation and cross-cultural exchange; however, the industry currently confronts unprecedented, operationally consequential challenges precipitated by the global boiling era. Coined by the United Nations, this term denotes a critical intensification of global warming phenomena, wherein extreme thermal events and meteorological unpredictability have evolved from prospective risks into immediate, life-altering realities (Greenpeace, 2023; World Meteorological Organization [WMO], 2023). Across the globe, the profound impacts of the global boiling era are palpable; for instance, recent record-breaking heatwaves in Southern Europe have forced the temporary closure of iconic historical monuments, while extreme temperatures and unpredictable seasonal shifts in Southeast Asia have severely disrupted local livelihoods and traditional outdoor festivals. This environmental crisis poses a grave threat to cultural sustainability. The United Nations World Tourism Organization (UNWTO) posits that sustainable tourism development requires a delicate equilibrium between economic expansion, the conservation of cultural heritage, and the maintenance of environmental integrity (UNWTO, 2023).

In the wake of the COVID-19 pandemic, tourist behaviors have undergone a paradigm shift, characterized by a heightened preference for secondary cities and Community-Based Tourism (CBT), where travelers prioritize authentic engagement with local lifestyles (Thongtumsiri, 2024).

Understanding the profound relationship between the global boiling era and tourism management is imperative because climate volatility fundamentally destabilizes the physical and operational parameters of destinations. Escalating temperatures and stochastic seasonal variations disrupt agricultural patterns and tourism calendars, necessitating adaptive management strategies to ensure both visitor safety and the economic resilience of the host community (Thongtumsiri, 2024). To maintain viability, CBT management must transcend traditional methodologies in favor of dynamic frameworks capable of mitigating climate-induced health hazards, such as heat stress, and addressing infrastructure degradation resulting from extreme weather events (Haider et al., 2023). Furthermore, this era of environmental turmoil demands the integration of technology into contemporary tourism management, such as utilizing digital archiving to safeguard vulnerable cultural knowledge and adopting eco-friendly mobility or electric ceremonial alternatives to ameliorate localized pollution levels (Thongtumsiri, 2024).

While the post-pandemic trend offers economic revitalization for secondary cities, it simultaneously exposes vulnerable communities to the vagaries of the current environmental epoch. Within this context, the Thai-Chinese Old Town Community in Buriram Province presents a highly

pertinent case study. Distinguished by its Sino-Thai architectural heritage, distinct dialect, and traditional festivals, this specific community functions as a critical locus for examining cultural resilience because it perfectly encapsulates a profound dual vulnerability. Tangibly, extreme heat and high humidity compromise the structural integrity of its century-old wooden edifices, shrines, and artifacts, thereby deteriorating the very heritage that underpins cultural tourism. Intangibly, and equally critically, the community faces a severe social crisis regarding intergenerational cultural transmission; the younger demographic increasingly perceives conservation work as economically unstable volunteerism, pushing certain traditions to the brink of obsolescence (Teerawanit, 2024). Concurrently, the global boiling era exerts a substantial influence on tourist behavior, as visitors increasingly eschew outdoor cultural engagement during periods of peak thermal intensity, opting to abbreviate their visitation or redirect consumption toward climate-controlled environments (Ruangsuksriwong, 2024).

The sustainability of community-based cultural tourism is contingent upon the active engagement of local stakeholders and the effective intergenerational transmission of intangible heritage. Despite these escalating threats, a critical research gap persists in the existing literature. While prior studies extensively address the macroeconomic impacts of climate change on mass coastal tourism, there is a distinct void at the nexus of extreme climate impacts, intergenerational cultural transmission, and community-based resilience within secondary urban heritage sites. Consequently, investigating adaptive strategies is imperative

because passive conservation is demonstrably no longer adequate; absent robust community engagement and strategic adaptation, tourism activities risk commodification or total disappearance. This research aims to bridge this gap by investigating how local management can re-engineer tourism activities to align with principles of environmental and cultural sustainability. The primary contribution of this study lies in elucidating the dynamics of faith-based tourism resilience, demonstrating how spiritual motivations can engender remarkable "thermal inelasticity" among visitors. Furthermore, the study provides a proactive, technology-integrated adaptation model that not only physically safeguards heritage assets from extreme weather but also establishes sustainable socio-economic frameworks to engage the younger generation, ensuring the longevity of cultural tourism amidst ongoing global climate volatility.

Objective

The primary objective of this qualitative study is to explore the interplay between tourism management in the global boiling era and community-based tourism (CBT) management. Based on the environmental and intergenerational challenges identified, this research specifically aims:

1. To examine how extreme climate conditions in the global boiling era affect both the tangible (architectural heritage) and intangible (intergenerational cultural transmission) cultural tourism assets of the Thai-Chinese Old Town Community in Buriram Province.

2. To analyze the community's current local management and cultural tourism strategies, specifically investigating the emergence of an "Adaptation Paradox," wherein short-term environmental mitigation efforts may inadvertently conflict with long-term ecological sustainability.
3. To synthesize a proactive adaptation framework that leverages community strengths, such as faith-based tourism resilience, to resolve this paradox, mitigate environmental threats, and ensure the long-term sustainability of cultural tourism.

Conceptual Framework

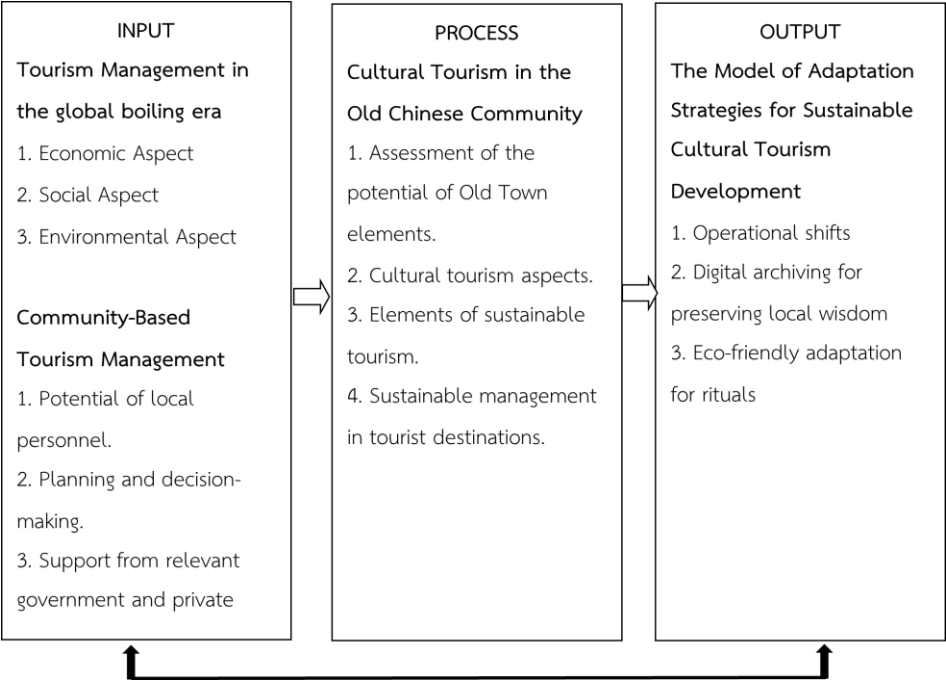

Figure 1. Conceptual Framework

The conceptual framework for this research adopts an Input-Process-Output (IPO) model, augmented with a feedback mechanism to demonstrate the dynamic interplay between global environmental challenges and local management strategies. Grounded in the systems approach to tourism impact studies (Fletcher, 1989), this framework moves beyond a linear progression to illustrate how tourism components continuously interact, adapt, and inform future resilience.

Input

The framework begins with two interacting theoretical foundations. The first variable, Tourism Management in the Extreme Climate (global boiling) Era, evaluates the external stressors through economic, social, and environmental dimensions. The second variable, Community-Based Tourism (CBT) Management, focuses on the internal capacity of the community, specifically evaluating local personnel potential, planning and decision-making processes, and sustainability support from institutional sectors. Hypothesis H1 posits a mutual relationship and dynamic interplay between these global environmental stressors and local CBT management strategies.

Process

The process stage represents the core area of empirical investigation: Cultural Tourism in the Thai-Chinese Old Town Community. This variable evaluates the resilience and current status of the community's tourism assets through four dimensions: 1) Assessment of the potential of Old Town elements (with a specific emphasis on the preservation of Chineseness and the unique Sino-Thai architectural and

spiritual identity), 2) Cultural tourism aspects, 3) Elements of sustainable tourism, and 4) Sustainable management of tourist destinations. Hypothesis H2 investigates the specific impact of extreme climate management on this cultural tourism context, while Hypothesis H3 evaluates the influence of CBT management on preserving these core assets.

Output and Feedback Loop

The final output of the framework is the Model of Adaptation Strategies for Sustainable Cultural Tourism Development. As indicated by Hypothesis H4, this model is directly derived from the analysis of the cultural tourism process. Crucially, aligning with Fletcher's (1989) feedback concept, this output does not serve as a static endpoint. Instead, it generates a feedback loop where the resulting adaptation strategies (e.g., operational shifts to night tourism, digital archiving) continuously feed back into the system to enhance future CBT Management (Input) and fortify the preservation of Chineseness (Process). This ongoing interplay ensures the long-term sustainability and resilience of the community's heritage amidst continuous environmental flux.

Method

Research Design and Approach

This study employs a qualitative research methodology to investigate the complex dynamics of cultural tourism management under conditions of extreme climate, or what the United Nations has termed the global boiling era. Rather than adopting a single qualitative lens, the design deliberately integrates two complementary approaches to ensure

analytical depth and contextual richness. A descriptive approach is applied to systematically document the physical condition of the community's tangible heritage assets including its architectural fabric, shrine infrastructure, and ceremonial spaces while a narrative approach is employed to capture the lived experiences, cultural memories, and place-based urgency articulated by local stakeholders. Together, these approaches enable the study to move beyond surface-level observation toward a nuanced understanding of how environmental stressors and intergenerational dynamics interact within a specific heritage community. The overarching aim is to analyze the interplay between community-based tourism (CBT) management and cultural heritage preservation, culminating in the development of a context-sensitive, sustainable adaptation model for the Thai-Chinese Old Town Community in Buriram Province.

Key Informants

Purposive sampling was employed to identify 18 key informants whose roles, expertise, and community positions rendered them uniquely qualified to provide substantive insight into the research phenomena. The sample was stratified into three functionally distinct groups to ensure that perspectives from across the governance, industry, and community spectrums were comprehensively represented. The first group comprised six government sector representatives, including the Provincial Tourism and Sports Official, the Mayor of Buriram Municipality, municipal cultural officers, community development officers, academic experts in tourism planning, and regional policy analysts. These individuals provided macro-

level perspectives on institutional responses to climate-related challenges and existing conservation policy frameworks. The second group represented the private sector, consisting of two key industry leaders: the President of the Tourism Industry Council and the President of the Tourism Business Association of Buriram Province. These informants offered critical insights into the economic repercussions of extreme weather on tourism enterprises, shifts in tourist consumption patterns, and the operational feasibility of commercial adaptation strategies. The third and largest group comprised ten community representatives, positioning local voices at the core of the study. This cohort included the President of the Sawang Janya Tham Sathan Foundation, five representatives from the younger demographic residing in the Community Behind the Railway Station, and four local scholars or community philosophers (*Prat Chao Ban*). This group was essential for elucidating the on-the-ground realities of the "Adaptation Paradox," the lived experiences of faith-based tourism resilience, and the nuanced intergenerational tensions surrounding cultural transmission.

Synthetic Research Results

To align with the research objectives, the qualitative evidence has been analyzed descriptively and narratively, synthesizing the findings into four conceptualized themes. This synthesis elucidates the complex interplay between extreme climate impacts, internal community dynamics, and the ensuing environmental feedback loops, culminating in a proactive model for sustainable management.

1. The Dual-Dimensional Impacts of Extreme Climate on Cultural Tourism Assets

The investigation reveals that the extreme climate of the global boiling era acts as a severe external stressor, threatening the community across two highly vulnerable dimensions: the tangible decay of historical assets and the socio-economic disruption of tourist behaviors.

Physical Heritage Degradation: The Irreversibility Threshold

In the first dimension, prolonged extreme heat and humidity are visibly accelerating the structural decay of the community's architectural soul. Observations regarding the 100-year-old Thao Kae Li wooden house highlight this vulnerability, as the structure is reaching what can be termed an irreversibility threshold. As Anonymous 1 noted, "The historic wooden building of Thao Kae Li... is currently without anyone to care for it and is deteriorating according to its condition over time." This physical degradation is consistent with the findings of Maistrout Pougkakioti and Lazoglou (2023), who emphasize that historic settlements and sensitive materials face a critically high risk of irreversible damage from thermal expansion.

Socio-Behavioral Tourist Deterrence: The Economic Disruption of Climate Unpredictability

Beyond the structural decay of the built environment, this climate crisis simultaneously inflicts severe socio-behavioral disruptions. Thermal unpredictability profoundly impacts traditional festivals, such as the *Giu* (opera) and Vegetarian Festivals, which serve as the community's

primary economic engines. Extreme heat directly deters tourist participation during the daytime. Highlighting this shift, Anonymous 2 observed: "The global boiling era is another factor determining the travel of tourists... even if the activity is interesting, the weather and temperature are another variable."

Faith-Based Thermal Resilience: The Community's Endogenous Adaptive Capacity

However, despite these physical and economic deterrents, the qualitative data uncovered a unique endogenous resilience within the community's "faith-based tourism" (*Mu-te-lu*). Rituals such as *Pha Keng* (misfortune shedding) maintain consistent visitor engagement regardless of extreme heat. This phenomenon reflects a remarkable "thermal inelasticity," supporting Wang and Huang's (2023) assertion that profound spiritual motivations provide a higher psychological utility to tourists, effectively overriding environmental discomforts.

2. Community-Based Tourism Management: The Intergenerational Transmission Crisis as a Structural Bottleneck

While extreme climate events threaten the community's physical assets, internally, the community faces a strategic and structural bottleneck in Community-Based Tourism (CBT) management regarding the transmission of intangible heritage. The descriptive analysis reveals a palpable tension between elder traditionalists and the younger demographic. This emerging generation often views cultural stewardship as burdensome, unpaid volunteer work lacking economic security. Unless

this perception shifts toward establishing cultural management as a professionalized career path, complex rituals face imminent obsolescence. Highlighting how this critical lack of personnel directly endangers specific practices, Anonymous 3 stated: "The *Gui Qi* tradition is starting to disappear because there are currently no personnel to continue it."

3. The Adaptation Paradox and Environmental Feedback Loops

Building upon these physical and social vulnerabilities, the analysis highlights a profound interplay between local climate adaptation strategies and broader environmental feedback loops. As the community and tourists attempt to build resilience against extreme heat—such as retreating to air-conditioned buildings or utilizing electric vehicles (EVs) for tours—they inadvertently increase local energy consumption. This "Adaptation Paradox" means that short-term coping mechanisms increase the community's carbon footprint, thereby feeding back into and exacerbating the global boiling phenomenon they are trying to escape. This cyclical relationship aligns with Hall and Wendt's (2020) studies on tourism's environmental feedback loops.

Beyond the issue of energy consumption, the strategic shift toward night tourism presents a critical conservation paradox. Rescheduling outdoor festivals to evening hours successfully mitigates human heat stress and sustains the local tourism economy. However, while this economic adaptation is effective, the physical conservation effort remains compromised. Historic wooden structures and shrines continue to absorb accumulated solar radiation throughout the 24-hour

cycle. Thus, economic resilience in the evening does not equate to the physical survival of the heritage assets, which suffer continuously from daytime accumulated heat.

4. The Synthesized Model of Adaptation Strategies for Sustainable Cultural Tourism

Responding to the environmental and socio-cultural vulnerabilities outlined above, this study proposes a prescriptive, synthesized model for sustainable cultural tourism. To ensure long-term survival, the community must move beyond simple, reactive adaptation toward a strategic evolution encompassing four core strategies:

Eco-Friendly Ritual Adaptation Transitioning to electric incense and candles within shrines maintains the spiritual atmosphere while critically reducing localized heat stress and PM2.5 pollutants. This directly addresses and mitigates the negative energy feedback loop of the "Adaptation Paradox."

Digital Heritage Preservation and Archives Codifying vulnerable oral traditions, specifically the *Pha Keng* chants and *Gui Qi* procedures—into digital databases. As supported by Nuanmeesri (2022), integrating digital platforms ensures that cultural knowledge is preserved indefinitely, mitigating the risk of total loss stemming from the intergenerational crisis.

Professionalized Community Engagement Transforming local social media pages into professionalized communication platforms managed by dedicated, paid administrators from the younger demographic.

This systematically resolves the structural personnel bottleneck by offering economic security to the youth, establishing them as professional "cultural officers."

Operational Night Tourism with Physical Shielding

Implementing night tourism to protect human health, coupled with seeking disaster-relief funds to install passive cooling or thermal insulation on historic buildings. This holistic socio-spatial strategy addresses the paradox of daytime accumulated heat, ensuring that both the economy and the physical architecture survive concurrently.

Discussion

Building upon the proposed adaptation model, this discussion contextualizes the qualitative findings within contemporary theoretical frameworks, critically analyzing the complex interplay between environmental stressors, community management, and cultural resilience.

1. Cultural Power vs. Environmental Stress

The resilience of faith-based tourism foremost among these findings is the profound interplay between severe environmental stress and endogenous cultural power. While extreme heat predictably deters general leisure activities, the research revealed that "faith-based tourism" fundamentally alters human behavioral responses in the global boiling era. Tourists actively choose to endure severe thermal discomfort to participate in rituals such as the *Pha Keng* (misfortune shedding), exhibiting a remarkable "thermal inelasticity." This phenomenon can be analyzed

through the theoretical lens of Wang and Huang (2023), who established that Chinese cultural values and spiritual motivations function as profound drivers of tourist behavior. In this context, the spiritual utility such as merit-making and psychological security, overrides the physical "cost" of heat exposure. The implication here is that the community's cultural belief system possesses an intrinsic climate resilience; however, management cannot rely solely on this endurance, as it risks the biological safety and health of the tourists.

2. The Paradox of Adaptation: Sustainability and Environmental Interplay

Moving beyond the behavioral resilience of tourists, a theoretically significant and original finding of this study is the identification of a structural "Adaptation Paradox" embedded within the community's current tourism management practices, one that reveals how well-intentioned resilience strategies can simultaneously undermine the very sustainability goals they are designed to achieve. This paradox operates across two distinct but interrelated planes: the energy-climate feedback loop and the economic-conservation disconnect. Both of these planes demand a critical re-examination of what "adaptation" genuinely means in the context of heritage tourism under the global boiling era conditions.

Operating on the first plane, the energy-climate feedback loop demonstrates that when the community adapts to heat by utilizing air-conditioned spaces or electric vehicles to maintain economic benefits, they inadvertently increase local energy consumption. This creates a

negative feedback loop that exacerbates the very climate crisis they are adapting to—a theoretical interplay directly supported by Hall and Wendt (2020), who argued that tourism's energy demands critically impact global environmental shifts.

Conversely, on the second plane, the shift toward night tourism exposes the economic-conservation disconnect. While relocating operations to the evening ensures the economic survival of festivals, the physical architecture (e.g., the century-old wooden houses) remains continuously exposed to daytime accumulated heat. This aligns with Maistrou Pougkakioti and Lazoglou (2023), who identified that historic settlements face continuous, high-risk degradation from thermal expansion regardless of operational hours. The implication is that current resilience strategies are heavily skewed toward short-term economic survival, inadvertently neglecting holistic, long-term physical conservation.

3. Economic Incentives and the Intergenerational Crisis in CBT

Beyond the physical and environmental paradoxes discussed above, the results expose a critical structural bottleneck within the social dimension of Community-Based Tourism (CBT) management: the younger generation views cultural stewardship as financially insecure volunteer work, threatening the continuity of complex rituals like *Gui Qi*. This finding directly challenges the idealized, harmonious CBT framework proposed by Phonyothee (2020), which assumes that public participation flows naturally from shared community values. Instead, the Buriram case strictly aligns with the theoretical arguments of Moayerian, McGehee, and

Stephenson (2022) and Intan and Yusof (2022), who emphasize that "social sustainability" is virtually impossible without robust economic viability. These data imply that traditional, altruistic volunteering is a demonstrably obsolete mechanism in an era of compounding economic and environmental instability. Long-term protection of intangible culture necessitates transforming cultural stewardship into professionalized, economically viable career pathways, such as the proposed "cultural officers", to foster genuine capacity building among the youth.

4. Implications for a Sustainable Adaptive Model

Ultimately, to resolve these structural paradoxes and reconcile economic vitality with heritage protection, the proposed adaptation strategies must be theoretically grounded in modernization and meaning re-creation. The eco-cultural shift toward environmentally friendly rituals (e.g., electric incense) and digital archiving is not merely a technological upgrade, but an essential survival strategy. This aligns with Nuanmeesri (2022), who advocated for leveraging digital platforms to standardize and preserve tourism services in emerging cities. Moreover, adapting the physical spaces of shrines to utilize electric ceremonial items supports Boonwanno (2021), who theorized that for conservation to successfully coexist with tourism, historical spaces must adapt to new functional realities while maintaining their authentic spiritual meaning. The ultimate implication of this research is that proactive, technology-integrated management, rather than passive preservation, is the only viable mechanism to ensure the sustainable future of cultural tourism in the global boiling era.

Research Suggestion

This investigation makes a distinct academic contribution by bridging the theoretical gap between climate change adaptation (CCA) and community-based tourism (CBT) within the broader discourse of the Global South. While previous studies have predominantly focused on the general economic impacts of climate change or physical infrastructure vulnerabilities in temperate European contexts, this research elucidates a novel mechanism of resilience applicable to tropical urban heritage sites worldwide: faith-based resilience.

Specifically, the study establishes a new theoretical standpoint that faith-based tourism possesses high thermal inelasticity. This contributes a nuanced variable to global sustainable tourism models, demonstrating that the profound spiritual utility of an activity can function as a psychological buffer against climate-induced behavioral changes. Furthermore, this study challenges the traditional global CBT paradigm that relies heavily on volunteerism. It contributes the broader theoretical finding that in an era of extreme climate and economic instability, cultural stewardship cannot survive on passion alone. Instead, professionalization is the missing theoretical link for intergenerational transmission, serving as a critical framework for sustaining heritage communities globally. Building upon these theoretical contributions, the practical implications of this study extend significantly beyond the local context of Buriram Province, offering a broader policy framework for cultural tourism adaptation at national and regional levels:

Redefining National Conservation Charters (From Passive to Adaptive)

The accelerated deterioration of historic architecture under extreme heat implies that national heritage organizations must shift from passive to adaptive conservation. Policy frameworks must be updated to legally permit modern interventions, such as climate-control retrofitting or eco-friendly ceremonial adaptations, without stripping sites of their authentic heritage status.

National Shift Toward Nocturnal Cultural Economies

The night tourism imperative observed in this case study serves as a macro-level indicator for tropical tourism destinations globally. National tourism policies should strategically pivot to support nighttime cultural economies, which are no longer mere marketing tools, but absolute health and safety necessities for tourists and residents susceptible to heat stress.

Digitization as National Cultural Insurance

The intergenerational crisis highlights an urgent implication for national knowledge management. Governments must subsidize the codification of oral traditions into digital formats. If policies fail to integrate digital preservation, intangible heritage across the region faces imminent extinction within one generation due to climate displacement.

Strategic Recommendations

Translating these theoretical implications into actionable steps, the following strategic recommendations are proposed for policymakers, local governments, and tourism boards beyond the local level:

1. Human Capital Professionalization Strategy Provincial and national governments should establish formal funding mechanisms to transform cultural stewardship from unpaid volunteerism into professional career paths for the youth. Allocating a dedicated percentage of tourism revenue to hire members of the younger demographic as "cultural officers" ensures long-term workforce resilience.

2. Climate-Resilient Infrastructure Strategy To safeguard physical assets, policymakers must allocate specific disaster-relief and climate-adaptation funds for heritage sites. This strategy involves subsidizing the installation of passive cooling technologies (e.g., thermal insulation or cool roofs) in historic buildings to mitigate daytime accumulated heat, thereby ensuring physical conservation alongside economic activities.

3. Temporal Tourism Repositioning Strategy Concurrently, to protect human health and economic vitality, tourism authorities should actively promote and facilitate the transition of major outdoor cultural festivals to nocturnal operations. This involves strategic investments in public safety, nighttime lighting infrastructure, and macro-marketing campaigns that rebrand extreme-weather destinations as safe, vibrant night tourism hubs.

Suggestions for future research

To expand upon this qualitative foundation and contribute to wider academic discussions on climate change adaptation, future research should consider the following directions:

1. To conduct quantitative surveys to measure the willingness to pay (WTP) of tourists for night tourism experiences versus daytime events across various Southeast Asian countries. This would provide the necessary economic data to convince macro-policymakers to invest in nocturnal infrastructure.

2. To address the physical vulnerabilities identified in this study, scholars should initiate longitudinal studies (spanning 5 to 10 years) tracking the specific degradation rates of wooden architecture correlated with rising regional temperatures. This would provide empirical data to support and broaden the risk assessment models for historic settlements globally.

3. To test the universality of the proposed framework, researchers should perform cross-cultural comparative studies of adaptation strategies in other high-heat-risk heritage communities (e.g., in Vietnam or Malaysia) to distinguish universal climate adaptation mechanisms from context-specific cultural behaviors.

References

- Angkoonwongwattana, A. (2018). *Sustainable cultural tourism development using Lanna local wisdom potential*. Pathum Thani: Rangsit University.
- Boonwanno, S. (2021). *The reconstruction of new meaning in old town conservation for tourism support* (Unpublished manuscript). Qualitative Research Methods.
- Chantapong, S. (2023). *Global boiling: A crossroads for saving the world*. Retrieved May 5, 2026, from Puey Ungphakorn Institute for Economic Research website: <https://www.pier.or.th>

- Fletcher, J. E. (1989). Input-output analysis and tourism impact studies. *Annals of Tourism Research*, 16(4), 514-529.
- Greenpeace. (2023). *2023 in review*. Retrieved May 5, 2026, from <https://www.greenpeace.org/southeastasia/story/64398/2023-a-year-in-review/>
- Haider, S. et al. (2023). Simulation of the potential impacts of projected climate and land use change on runoff under CMIP6 scenarios. *Water*, 15(19), 3421.
- Hall, C. M., & Wendt, H. (2020). *Global boiling and overtourism*. n.p.: n.p.
- Intan, S., & Yusof, M. (2022). Community-based tourism: A tool for sustainable tourism development in Malaysia. Retrieved May 5, 2026, from <https://www.researchgate.net>
- Maistrou Pougkakioti, T., & Lazoglou, M. (2023). Adaptation to climate change and historic settlements: Evidence from the Old Town of Corfu. *American Journal of Climate Change*, 12(3), 441-460.
- Moayerian, N., McGehee, N. G., & Stephenson, M. O. (2022). Community cultural development: Exploring the connections between collective art making, capacity building and sustainable community-based tourism. *Annals of Tourism Research*, 93. doi:10.1016/j.annals.2022.103355
- Nuanmeesri, S. (2022). Developing community-based tourism efficiency in emerging cities using gamification and adaptive travel recommendations. *Sustainability*, 14(17), 10815. <https://doi.org/10.3390/su141710815>

- Phonyothee, M. (2020). Cultural tourism, sustainable tourism management, and tourism development of the Long Drum Village. Retrieved May 5, 2026, from Thai Journals Online: <https://so05.tci-thaijo.org>
- Tan, S. K., Anwar, S., & Jiang, W. (2022). Intangible cultural heritage and tourism growth in China. Retrieved May 5, 2026, from <https://www.sciencedirect.com>
- Thongtumsiri, T. (2024). *The model of sustainable cultural tourism development in the Old Chinese Community, Buriram Province in the age of global boiling* (Unpublished doctoral dissertation). Mahasarakham University, Maha Sarakham.
- United Nations World Tourism Organization. (2023). *Sustainable development*. Retrieved May 5, 2026, from <https://www.unwto.org/sustainable-development>
- Wang, X., & Huang, S. (2023). Examining Chinese cultural values in intercultural tourism. Retrieved May 5, 2026, from <https://www.sciencedirect.com>
- World Meteorological Organization. (2023). *WMO confirms 2023 smashes global temperature record*. Retrieved May 5, 2026, from <https://wmo.int/news/media-centre/wmo-confirms-2023-smashes-global-temperature-record>

The Influence of Cultural Authenticity,
Destination Image, and Tourist Trust on Repeat Visit Intention:
A Case Study of Ethnographic Tourism in Northern Thailand
อิทธิพลของความแท้จริงทางวัฒนธรรม ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว
และความไว้วางใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ:
กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ในภาคเหนือของประเทศไทย

Piyatida Kungwansith¹

ปิยธิดา กังวานสิทธิ์

Pattaraporn Jiramahapoka^{1*}

ภัทรภร จิรมหาโกคา

Chayapoj Lee-anant²

ชยพจน์ ลีอนันต์

Sirichai Preudhikulpradab³

ศิริชัย พฤติกุลประดับ

Received: January 15, 2026

Revised: June 10, 2026

Accepted: June 19, 2026

¹Faculty of Management Sciences, Kasetsart University, Thailand
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

²Faculty of Humanities, Kasetsart University, Thailand
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

³Department of Organization Development, Assumption University, Bangkok, Thailand
สาขาการพัฒนองค์กร มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ประเทศไทย

*Corresponding Author, Email: pattaraporn.jira@ku.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการรับรู้ของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความแท้จริงทางวัฒนธรรม ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว และความไว้วางใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ 2) ศึกษาความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวที่เคยเข้าร่วมการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ในภาคเหนือของประเทศไทย 3) วิเคราะห์อิทธิพลของความแท้จริงทางวัฒนธรรม ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว และความไว้วางใจที่มีต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ และ 4) เสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์อย่างยั่งยืนในภาคเหนือของประเทศไทย การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 280 คนที่เคยเดินทางท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ในภาคเหนือ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์การถดถอยพหุ และแบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM) ผลการวิจัยพบว่า ความแท้จริงทางวัฒนธรรม ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว ความไว้วางใจของนักท่องเที่ยว และความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำอยู่ในระดับสูง ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM) พบว่า ความแท้จริงทางวัฒนธรรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความไว้วางใจของนักท่องเที่ยว ($\beta = 0.65$) ขณะที่ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ ($\beta = 0.25$) และความไว้วางใจของนักท่องเที่ยวมีอิทธิพลเชิงบวกสูงสุดต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ ($\beta = 0.42$) ทั้งนี้ ความไว้วางใจมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างความแท้จริงทางวัฒนธรรมกับความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า การอนุรักษ์ความแท้จริงทางวัฒนธรรมควบคู่กับการสร้างความไว้วางใจและการพัฒนาภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ งานวิจัยได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์อย่างยั่งยืนในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการจัดการความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในระยะยาว

คำสำคัญ: ความแท้จริงทางวัฒนธรรม ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว ความไว้วางใจของนักท่องเที่ยว ความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ในภาคเหนือของประเทศไทย

Abstract

This study aimed to: (1) examine tourists' perceptions of cultural authenticity, destination image, and tourist trust in relation to revisit intention; (2) investigate the revisit intention of tourists who had previously participated in ethnographic tourism in Northern Thailand; (3) analyze the effects of cultural authenticity, destination image, and tourist trust on revisit intention; and (4) propose guidelines for the sustainable development of ethnographic tourism in Northern Thailand. A quantitative research approach was employed with a sample of 280 Thai tourists who had visited ethnographic tourism destinations in Northern Thailand. Data were collected through questionnaires and analyzed using descriptive statistics, multiple regression analysis, and Structural Equation Modeling (SEM). The findings revealed that cultural authenticity, destination image, tourist trust, and revisit intention were all rated at high levels. SEM results indicated that cultural authenticity had a significant positive effect on tourist trust ($\beta = 0.65$), while destination image positively influenced revisit intention ($\beta = 0.25$). Tourist trust exerted the strongest positive effect on revisit intention ($\beta = 0.42$). Furthermore, tourist trust played a crucial mediating role in linking cultural authenticity to revisit intention. The findings suggest that preserving cultural authenticity, strengthening tourist trust, and enhancing destination image are essential

factors in promoting sustainable ethnographic tourism. Based on the results, strategic recommendations are proposed focusing on cultural preservation, community participation, capacity development, and sustainable destination management to support the long-term sustainability of ethnographic tourism in Northern Thailand.

Keywords: Cultural Authenticity, Destination Image, Tourist Trust, Revisit Intention, Ethnographic Tourism Northern Thailand

Introduction

Tourism is one of Thailand's most important economic sectors and has increasingly shifted toward sustainable and experience-based tourism. Among emerging forms of tourism, ethnographic tourism has gained attention because it offers opportunities for visitors to engage with local cultures and indigenous communities while supporting sustainable destination development. (National Tourism Policy Board, 2023). The Thai tourism industry plays a crucial role in the country's economy, providing direct and indirect economic, social, environmental, and cultural benefits. It is a major source of foreign exchange, generating domestic currency, creating jobs, and distributing prosperity to various regions of the country. It also plays a key role in the development of transportation infrastructure, as well as trade and investment, which contribute to Thailand's economic growth and drive.

The travel situation of foreign tourists to Thailand during the high season from January to March 2024, the number of tourists to Thailand

increased by 1.3 million from 8 million in October to December 2023. There were a total of 9,381,098 foreign tourists visiting Thailand, an increase of 44 percent, generating tourism income of approximately 476,072 million baht, an increase of 44 percent compared to the same period in 2023. The ASEAN, European, and South Asian regions have recovered in number and income comparable to what Thailand experienced during the same period in 2019. Meanwhile, Northeast Asian tourists have accelerated in number, recovering by 67 percent of 2019, higher than expected (as of December 22, 2024, a 50 percent recovery of 2019). (International Market Analysis, Marketing Strategy Division, 2024) Tourism is a key economic sector that has experienced rapid and continuous growth despite the global economic recession over the past decade. It creates jobs and distributes income to tourism-related businesses, accelerates the development of local infrastructure and service businesses, and opens opportunities for more people in remote areas to participate in the tourism supply chain. Consequently, many countries prioritize and accelerate the development of the tourism sector as a key tool for national development. However, the rapid expansion of technology, including the internet, digital platforms, and low-cost airlines, has led to an unprecedented increase in both international and domestic tourist arrivals. This has led the global tourism sector to face the challenge of unsustainable growth, particularly in many tourist destinations that lack preparedness and effective tourism management, and the COVID-19 pandemic that has abruptly halted international tourism.

The tourism industry is constantly changing in line with global conditions and tourist behavior. Therefore, the Thai tourism industry must adapt to changing global trends and develop development plans that align with market demands. This aims to enhance tourism capabilities, develop the tourism ecosystem, and foster environmental factors that support tourism competitiveness and sustainable tourism management to add value to Thai tourism. The 20-Year National Strategic Master Plan (2018-2037) for tourism highlights the context of tourism, emphasizing competitiveness and growth based on environmentally friendly quality of life. This aims to create sustainable tourism growth on a socio-economic level, as well as foster tourism diversity. This emphasizes maintaining Thailand's status as a key global tourism destination, attracting tourists of all levels and increasing the proportion of high-quality tourists (Office of the Secretary of the National Strategy Committee, 2018). The Minister of Tourism and Sports' policy to promote tourism in line with the White Tourism and Sports approach defines white tourism as: “Convenient, clean, safe, fair and environmentally friendly tourism” which is in line with the Global Code of Ethics for Tourism and in line with the drive under the Sustainable Development Goals in 4 dimensions: 1) Sustainable economic growth 2) Recognizing the value of culture 3) Social security and 4) Protection of natural resources and the environment. It aims to promote responsible tourism throughout the tourism chain. The Sustainable Development Goals (SDGs) are global goals set by the United Nations to address global economic, social and environmental challenges.

Ethnic tourism is a form of alternative tourism that aims to enable tourists to closely experience, learn, and engage with the lifestyles, cultures, and traditions of various ethnic groups. It does not solely focus on natural or historical sites (Nindam et al., 2019). Tourists participate in community activities, including dressing, learning about local culture, traditions, and rituals. This exchange of cultural beliefs, knowledge about dress, and relationships between tourists and communities contributes to the tourism experience for the community, which differs from past tourism experiences (Nantakit, 2022). The northern region exhibits remarkable ethnic diversity, particularly among indigenous and highland tribes such as the Hmong, Karen, Lisu, Akha, Yao, and Pga K'nyau. Each of these ethnic groups possesses a unique cultural identity, manifested through diverse beliefs and rituals, including language, dialect, clothing, symbols used in rituals, and even the style of buildings and houses at the village and community levels. These styles are unique to each context and vary with each social, cultural, and belief context. Culture determines the characteristics of lifestyles and is often reflected in the physical environment, creating a significant attraction for both Thai and international tourists seeking novelty (Jaratphet, 2021).

However, while ethnic tourism is a novel and interesting form of tourism today, what must be considered or emphasized is “cultural authenticity,” which refers to the purity, originality, and authenticity of the way of life, traditions, or cultural activities tourists experience (Uslu et al., 2023). In many areas, traditional cultures are altered, developed, or improved, including through cultural displays or staged performances, to

meet the needs of tourists in a commercialized manner. While such cultural improvements and transformations enhance and stimulate tourism, these are short-term. However, they have negative long-term impacts, particularly on the image of the destination, which may be perceived as insincere and lacking local spirit. Previous studies have suggested that cultural authenticity plays a significant role in shaping tourists' evaluations of destinations and their behavioral intentions. However, findings regarding the relationships among cultural authenticity, destination image, tourist trust, and revisit intention remain inconclusive. Some studies have reported that cultural authenticity directly influences tourists' intention to revisit a destination, whereas other studies have found that its influence occurs indirectly through tourists' perceptions of destination image and trust. These inconsistent findings indicate that the mechanisms through which cultural authenticity contributes to revisit intention are not yet fully understood.

Furthermore, the majority of existing studies have been conducted in the contexts of heritage tourism, cultural tourism, and urban tourism destinations. Comparatively fewer studies have examined these relationships within ethnographic tourism settings, where tourists engage directly with ethnic communities and experience living cultural traditions. Given the unique characteristics of ethnographic tourism, tourists may develop perceptions of authenticity, trust, and destination image differently from visitors in other tourism contexts. As a result, the applicability of existing theoretical explanations remains uncertain. In addition, previous research has frequently examined cultural authenticity, destination image, tourist trust, and revisit intention as

separate constructs or isolated relationships. Limited empirical evidence exists regarding the simultaneous examination of these variables within an integrated structural framework, particularly in the context of ethnographic tourism in Northern Thailand, a region characterized by rich ethnic diversity and distinctive cultural heritage. Consequently, there remains both a theoretical and empirical gap concerning how these constructs interact to influence tourists' revisit intentions.

To address these gaps, this study investigates the relationships among cultural authenticity, destination image, tourist trust, and revisit intention within the context of ethnographic tourism in Northern Thailand. The findings are expected to contribute to tourism behavior literature by providing a more comprehensive understanding of the mechanisms underlying revisit intention and by offering practical implications for the sustainable development of ethnographic tourism destinations.

Objective

1. To study tourists' perceptions of cultural authenticity, tourist attraction image, and trust in ethnic tourism in Northern Thailand.
2. To study the level of recurrence intention of tourists who have participated in ethnic tourism in Northern Thailand.
3. To analyze the influence of cultural authenticity, tourist attraction image, and trust on tourists' recurrence intention.
4. To propose guidelines for sustainable development of ethnic tourism in Northern Thailand, taking into account the preservation of cultural authenticity and the building of trust in the destination.

Conceptual framework

The conceptual framework of this study is developed based on the concepts of Cultural Authenticity, Destination Image, Tourist Trust, and Destination Loyalty Theory. The framework proposes that tourists' perceptions of cultural authenticity play a fundamental role in shaping their evaluations of a destination, influencing both destination image and trust. In the context of ethnographic tourism, authentic cultural experiences enable tourists to perceive destinations as unique, credible, and reflective of local identity, thereby enhancing positive destination evaluations. The framework further posits that destination image and tourist trust are important antecedents of revisit intention. A favorable destination image increases tourists' confidence in the destination and strengthens their intention to revisit. Likewise, trust in the destination and host community reduces perceived risk and uncertainty, encouraging tourists to maintain a long-term relationship with the destination and increasing their likelihood of returning in the future.

In addition, trust is conceptualized as a mediating mechanism linking cultural authenticity and destination image to revisit intention. When tourists perceive cultural experiences as authentic and develop positive destination images, they are more likely to establish trust in the destination, which subsequently enhances their revisit intention. Therefore, the proposed framework integrates destination attributes and psychological factors to explain tourists' behavioral intentions within the context of ethnographic tourism in Northern Thailand. Based on the conceptual framework, six hypotheses were proposed to examine the direct relationships among cultural authenticity, destination image, tourist trust, and revisit intention.

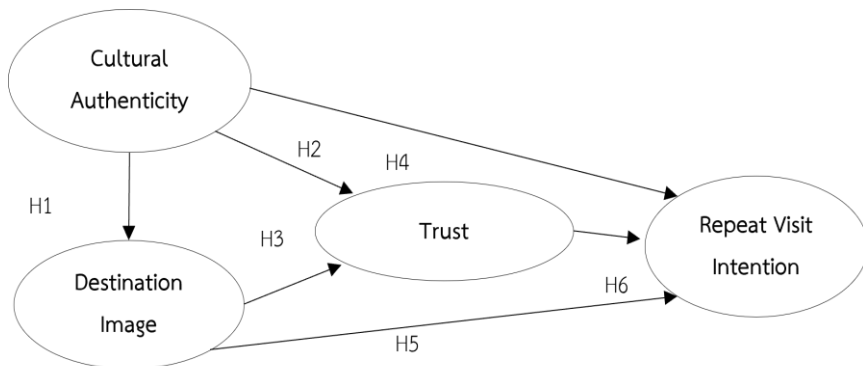

Figure 1. Research conceptual framework

Literature Review

1. Cultural Authenticity and Destination Image

The degree to which visitors believe that a destination's cultural portrayal is authentic, customary, and representative of the local way of life is known as cultural authenticity (Wang, 1999). Authenticity in tourist experiences increases visitor happiness and destination attachment by fostering an emotional bond with the host culture. Local customs, artwork, food, clothes, and architecture that uphold the community's identity and traditional legacy are frequently examples of cultural authenticity in the context of ethnic tourism. Travelers who experience a high level of cultural authenticity are more likely to have positive cognitive and emotive perceptions of the place, which enhances its reputation (H1). Studies such as Kolar and Zabkar (2010) and Zhang et al. (2023) confirm that authentic cultural encounters positively shape destination image, as they signal respect for heritage and provide memorable experiences.

Cultural Authenticity refers to the level of tourists' confidence in the cultural image of a destination that they have visited as authentic and unaltered, and that the cultural scene is staged for tourists to experience (Wang, 1999). Cultural authenticity contributes to tourism experiences, fostering emotional attachment to the host culture. Local traditions, artwork, food, clothing, and architecture that preserve the community's traditional identity and heritage are often examples of cultural authenticity in the context of ethnic tourism. Tourists who experience a high level of cultural authenticity are likely to have positive cognitive and emotional perceptions of the destination (H1). This is consistent with the studies of Kolar and Zabkar (2010) and Zhang et al. (2023), who found that cultural authenticity contributes to positive experiences and a positive image of the destination, as it symbolizes respect for cultural heritage and provides memorable experiences.

2. Cultural Authenticity and Trust

According to Chaudhuri and Holbrook (2001), trust in tourism is the conviction that a place, its people, and its service providers are trustworthy, sincere, and able to provide a fun and safe experience. Because travelers frequently associate authentic experiences with openness, honesty, and moral sincerity, cultural authenticity can strengthen this kind of trust. Visitors' trust may be damaged if cultural events or traditional goods are thought to be staged or commercialized (H2). Tourists' perceptions of genuine cultural participation promote emotional confidence in the host community and destination management, according to research by Ramkissoon and Uysal (2011). As a result, authenticity acts as a basis for establishing trust, which in turn fosters enduring visitor loyalty.

3. Destination Image and Trust

Destination image refers to the overall perceptions, ideas, and beliefs that people hold about a place (Beerli & Martín, 2004). When tourists have positive perceptions, they tend to trust the destination more, as positive perceptions reduce feelings of risk and uncertainty (H3). When travelers perceive a destination as attractive, safe, and reflecting authentic cultural values, they are more likely to trust the reputation of the place and local businesses. Research by Chen and Phou (2013) and Yoon and Uysal (2005) found that destination image is a significant predictor of tourist trust, both affectively and objectively. That is, if tourists have positive memories of a place, they are not only more likely to visit it for the first time, but also intend to return and perceive future travel experiences as more valuable and trustworthy.

4. Cultural Authenticity, Trust, and Repeat Visit Intention

Recurrence intention, also known as repeat visit intention, is a measure of a visitor's propensity to return or suggest a place to others (Oppermann, 2000). In the link between revisit behavior and authenticity, trust plays a critical mediating role (H4, H6). Travelers' pleasure and trust levels rise when they believe that a place's culture is genuine, which further solidifies their desire to return. In cultural and heritage tourism environments, trust acts as a mediator between authenticity and loyalty behaviors (Artuger & Çetinsöz, 2017). Additionally, travelers acquire affective commitment, which translates into return visits, when destinations uphold ethical standards in reflecting local culture and transparent communication.

5. Destination Image, Trust, and Repeat Visit Intention

Tourists' propensity to return is influenced both directly and indirectly by a favorable perception of the destination (H5). It serves as both an independent predictor of behavioral intention and an antecedent of trust. Consistency, quality, and emotional connection are communicated by a well-established image, which makes travelers feel less anxious and more satisfied. Research on historical and ethnic tourism has repeatedly shown that image has a significant impact on trust and intention to return (Chi & Qu, 2008; Prayag & Ryan, 2012). Additionally, travelers' confidence in the destination's continued authenticity and social responsibility strengthens its excellent reputation and starts a positive feedback loop that promotes the expansion of sustainable tourism.

6. Trust and Repeat Visit Intention

“trust” is a crucial element. High levels of trust reflect tourists' expectations of reliable service, sincere hospitality, and transparent and ethical management (H6). In the context of ethnic tourism, trust is not limited to business or economic benefits, but also encompasses social and ethical dimensions. Tourists must feel that their trip contributes to the preservation and continuation of local culture, rather than simply being a profit-making commercial activity. Research by Nunkoo and Ramkissoon (2013) found that tourists' trust in local stakeholders significantly influences their revisit intentions and positive word-of-mouth. This demonstrates that trust is a key factor in transforming satisfaction into lasting loyalty. Therefore, building and maintaining long-term relationships with tourists requires “sincerity” in service delivery, along with building a “credible image” of the destination.

Method

1. Population and Sample

The population used in this study consisted of Thai tourists who had traveled to ethnic tourism destinations in the northern provinces of Thailand, namely Chiang Mai, Chiang Rai, Mae Hong Son, and Nan. This research required a large sample size (Wiratchai, 1999). Bentler and Chou (1987, as cited in Schumaker & Lomax, 1996) suggested that the optimal sample size should be at least 20 cases per observed variable. Consistent with Kline (2010), the structural equation model employed in this study consisted of 14 observed variables; therefore, a minimum sample size of 280 respondents was deemed appropriate. A purposive sampling technique was employed to recruit respondents who met the inclusion criteria, namely Thai tourists who had previously visited ethnic tourism destinations in Northern Thailand. This non-probability sampling approach was considered appropriate because the study specifically targeted individuals with direct experience of ethnic tourism activities. The final sample consisted of 280 respondents. The majority were female ($n = 159$, 56.79%), held a bachelor's degree ($n = 102$, 36.43%), earned a monthly income between 15,001 and 30,000 baht ($n = 74$, 26.43%), and were business owners or freelancers ($n = 96$, 34.29%).

2. Research Instruments

The research instrument for this study was a closed-ended questionnaire developed based on a review of relevant literature, theories, concepts, and previous studies. The questionnaire employed a five-point Likert scale (Likert, 1932). To ensure content validity, the questionnaire was

evaluated by three experts in tourism and consumer behavior research using the Index of Item-Objective Congruence (IOC) method. All items achieved IOC values above the acceptable threshold of 0.50. A pilot test was conducted prior to the main survey to assess the reliability of the instrument. Internal consistency reliability was examined using Cronbach's Alpha coefficients, which exceeded the recommended value of 0.70 for all constructs, indicating satisfactory reliability. Construct validity was further assessed through Confirmatory Factor Analysis (CFA). Composite Reliability (CR) and Average Variance Extracted (AVE) were calculated to evaluate convergent validity, while discriminant validity was examined according to established SEM guidelines.

3. Data Collection

The researchers collected data using a structured online questionnaire administered through Microsoft Forms. A total of 280 questionnaires were distributed and returned. Prior to participation, respondents were informed about the purpose of the study, the voluntary nature of participation, confidentiality of responses, and their right to withdraw at any time without penalty. Informed consent was obtained from all respondents before data collection commenced. All completed questionnaires were checked for completeness and accuracy before being processed for statistical analysis.

4. Data Analysis and Statistics Used

This research used quantitative methods, using descriptive statistics to present the general characteristics of the sample and inferential statistics to test hypotheses for population reference. Descriptive statistics included frequencies, percentages, means, standard deviations, skewness,

and kurtosis. modeling (SEM) (Hair et al., 2010) was used to confirm the relationship between latent and observed variables. The structural model examined the causal relationship between latent variables. Model fit was evaluated using several goodness-of-fit indices, including Chi-square/df, Comparative Fit Index (CFI), Tucker-Lewis Index (TLI), Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA), and Standardized Root Mean Square Residual (SRMR). The model was considered acceptable when $\chi^2/df < 3.00$, CFI ≥ 0.90 , TLI ≥ 0.90 , RMSEA ≤ 0.08 , and SRMR ≤ 0.08 .

Synthetic Research Results

1. Descriptive Statistics

1.1 Tourists' perceptions of cultural authenticity, tourist attraction image, and trust in ethnic tourism in Northern Thailand

Table 1 Mean and standard deviation of Cultural Authenticity

Cultural Authenticity	$\bar{X}$	S.D.	Interpret
1. Non-symbolic Aspects of Culture	3.76	0.59	High
2. Intangible Aspects of Culture	3.88	0.63	High
Total	3.82	0.61	High

From Table 1, the mean and standard deviation of Cultural Authenticity were found to be at a high level ($\bar{X}$ = 3.82). The aspect with the highest mean was Intangible Aspects of Culture ($\bar{X}$ = 3.88), followed by Non-Symbolic Aspects of Culture ($\bar{X}$ = 3.76), respectively. This finding suggests that tourists place greater importance on experiencing intangible

cultural elements, such as local traditions, beliefs, customs, and ways of life, than on tangible cultural representations alone. The result highlights the significance of preserving living cultural practices as a core component of ethnographic tourism experiences in Northern Thailand.

Table 2 Mean and standard deviation of Destination Image

Destination Image	$\bar{X}$	S.D.	Interpret
1. Attractions	4.08	0.65	High
2. Facilities	3.85	0.63	High
3. Accommodation	3.96	0.63	High
4. Value for Money	4.07	0.62	High
5. Cultural Image	4.05	0.65	High
6. Safety and Environment	3.91	0.62	High
Total	3.99	0.63	High

From Table 2, the mean and standard deviation of Opinions on Destination Image were found to be at a high level ($\bar{X}$ = 3.99). The aspect with the highest mean was Attractions ($\bar{X}$ = 4.08), followed by Value for Money ($\bar{X}$ = 4.07), Cultural Image ($\bar{X}$ = 4.05), Accommodation ($\bar{X}$ = 3.96), Accommodation ($\bar{X}$ = 3.91), and Facilities ($\bar{X}$ = 3.85), respectively. These findings indicate that tourists generally held positive perceptions of ethnographic tourism destinations in Northern Thailand, particularly regarding their attractions, cultural identity, and overall value.

Table 3 Mean and standard deviation of Tourist Trust

Tourist Trust	$\bar{X}$	S.D.	Interpret
1. Communication	4.03	0.65	High
2. Caring and Giving	4.05	0.66	High
3. Commitment	3.83	0.63	High
4. Comfort / Compatibility	4.00	0.62	High
5. Conflict Resolution	4.04	0.65	High
Total	3.99	0.64	High

From Table 3, the mean and standard deviation of Tourist Trust were found to be at a high level ($\bar{X} = 3.91$). The highest mean was Caring and Giving ($\bar{X} = 4.05$), followed by Conflict Resolution ($\bar{X} = 4.04$), Communication ($\bar{X} = 4.03$), Comfort / Compatibility (mean = 4.00), and Commitment ($\bar{X} = 3.83$), respectively. These findings suggest that tourists developed trust primarily through positive interactions, perceived care from local communities, and effective communication during their visits.

1.2 Recurrence intention of tourists who have participated in ethnic tourism in Northern Thailand

Table 4 Mean and standard deviation of Recurrence intention of tourists who have participated in ethnic tourism in Northern Thailand

Recurrence intention of tourists	$\bar{X}$	S.D.	Interpret
1. I intend to return to this ethnographic tourist attraction in the future.	3.39	0.49	High

Recurrence intention of tourists	$\bar{X}$	S.D.	Interpret
2. The atmosphere and environment of this place make me want to visit again.	4.03	0.66	High
3. The diversity and uniqueness of the local culture influence my intention to return.	4.10	0.63	High
4. If new activities or services are added, I am more likely to return.	3.93	0.72	High
5. I intend to recommend this place to friends or family for repeat visits	4.05	0.64	High
Total	3.90	0.62	High

From Table 4, the mean and standard deviation of Recurrence intention of tourists who have participated in ethnic tourism in Northern Thailand were found to be at a high level ($\bar{X}$ = 3.90). The highest mean was The diversity and uniqueness of the local culture influence my intention to return ($\bar{X}$ = 4.10), followed by I intend to recommend this place to friends or family for repeat visits ($\bar{X}$ = 4.05), The atmosphere and environment of this place make me want to visit again ($\bar{X}$ = 4.03), If new activities or services are added, I am more likely to return (mean = 3.93), and I intend to return to this ethnographic tourist attraction in the future ($\bar{X}$ = 3.39), respectively. These findings suggest that the uniqueness of local culture and positive tourism experiences play important roles in encouraging tourists' intentions to revisit ethnographic tourism destinations.

2. Structural Model Assessment and Hypothesis Testing

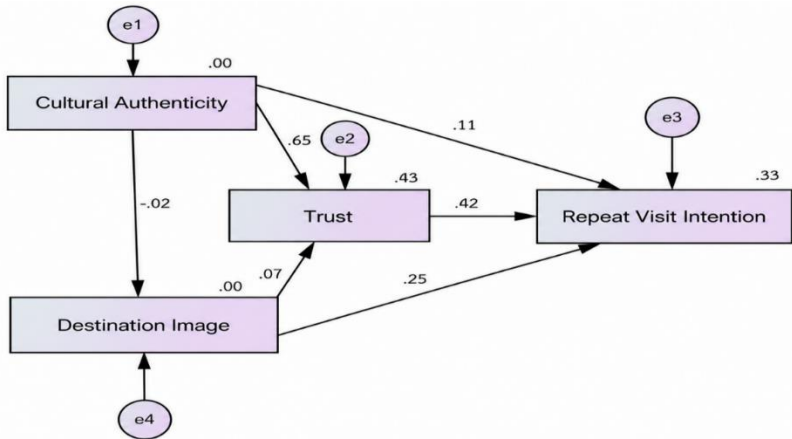

Figure 2. The Influence of Cultural Authenticity, Destination Image, and Tourist Trust on Repeat Visit Intention: A Case Study of Ethnographic Tourism in Northern Thailand

The results of the Structural Equation Model (SEM) analysis revealed that Cultural Authenticity had a statistically significant positive influence on Trust (standardized weighted coefficient = 0.65), indicating that the perception of cultural authenticity and originality of a destination plays an important role in building tourists' trust. Cultural Authenticity had a low positive effect on Repeat Visit Intention (0.11) and did not have a direct significant influence on Destination Image (-0.02). Destination Image had a moderate positive influence on Revisit Intention (0.25) and a low effect on Trust (0.07), indicating that image alone may not be sufficient to build trust without cultural authenticity. In addition, Trust had a significant positive effect on Revisit Intention (0.42), which was the highest coefficient

in the model for the direct relationship with Revisit Intention. This is consistent with the idea that building trust in a destination plays an important role in stimulating repeat tourism. The results indicated that the structural equation model demonstrated an acceptable fit with the empirical data. The goodness-of-fit indices met the recommended criteria, with $\chi^2/df = 2.31$, CFI = 0.953, TLI = 0.944, RMSEA = 0.069, and SRMR = 0.047. Therefore, the proposed model was considered appropriate for examining the structural relationships among Cultural Authenticity, Destination Image, Tourist Trust, and Repeat Visit Intention.

This model suggests that trust acts as the main mediating variable linking cultural authenticity to revisit intention, while destination image plays a complementary but not the sole driving factor in tourists' revisit decision.

The results of the structural equation model analysis for the research hypotheses revealed:

H₁: Cultural Authenticity has a positive influence on Destination Image

The analysis did not support this hypothesis, as the correlation between cultural authenticity and destination image had a standardized weighted coefficient of -0.02, which was negative and statistically insignificant. This indicates that perceived cultural authenticity does not directly influence tourist image in the study context.

H₂: Cultural Authenticity has a positive influence on Tourist Trust

The analysis supported this hypothesis, finding that cultural authenticity had a significant positive influence on tourist trust ($\beta = 0.65$), the

highest correlation value in the model. This suggests that maintaining cultural identity and authenticity can effectively enhance trust in destinations.

H₃: Destination Image has a positive influence on Tourist Trust

The analysis clearly did not support this hypothesis. Although the relationship between destination image and tourist trust was positive ($\beta = 0.07$), it was small and not statistically significant. This indicates that image alone may not be sufficient to build trust without the intrinsic cultural factor.

H₄: Cultural Authenticity has a Positive Influence on Repeat Visit Intention

The analysis did not significantly support this hypothesis. Although a positive relationship ($\beta = 0.11$) was found, the value was low and not significant, indicating that perceived cultural authenticity alone may not be sufficient to stimulate repeat visit intention.

H₅: Destination Image has a Positive Influence on Repeat Visit Intention

The analysis supported this hypothesis, finding that destination image had a moderate positive influence on repeat visit intention ($\beta = 0.25$), indicating that a positive image can play a role in promoting repeat visit intention.

H₆: Tourist Trust has a Positive Influence on Repeat Visit Intention

The analysis clearly supported this hypothesis, with tourist trust having a high positive influence on repeat visit intention ($\beta = 0.42$), the highest coefficient among the independent variables influencing repeat visit intention. This indicates that building and maintaining trust is the most important factor in stimulating repeat visits.

Table 5 Summary of Hypothesis Testing

Hypothesis	Path	β	Result
H1	CA $\rightarrow$ DI	-0.02	Not Supported
H2	CA $\rightarrow$ TT	0.65	Supported
H3	DI $\rightarrow$ TT	0.07	Not Supported
H4	CA $\rightarrow$ RVI	0.11	Not Supported
H5	DI $\rightarrow$ RVI	0.25	Supported
H6	TT $\rightarrow$ RVI	0.42	Supported

4. Guidelines for sustainable development of ethnic tourism in Northern Thailand, taking into account the preservation of cultural authenticity and the building of trust in the destination.

To develop sustainable ethnic tourism development guidelines in the northern region, the researcher relied on the results of the model analysis that indicated that cultural authenticity influenced trust, and that trust was a key factor affecting repeat visit intention. Furthermore, destination image directly promoted repeat visits. Therefore, development guidelines must focus on preserving cultural identity, building trust, and communicating destination image in a balanced manner. Maintaining and communicating cultural authenticity is a key mechanism in building tourist trust ($\beta = 0.65$). Trust is the main driver of repeat visit intention ($\beta = 0.42$). Destination image has a positive effect on repeat visit intention ($\beta = 0.25$). However, destination image will be fully effective if cultural authenticity and trust are managed in tandem. The researcher proposes the following guidelines:

Figure 3. Guidelines for sustainable development of ethnic tourism in Northern Thailand, taking into account the preservation of cultural authenticity and the building of trust in the destination

4.1 Preservation and Management of Cultural Authenticity

Develop a Community-led Cultural Management Plan, giving communities ownership over conservation measures, such as cultural performance regulations, limiting activities that disrupt traditional rituals, supporting intergenerational knowledge transfer (workshops, community teacher training), and recording cultural information (audio, visual, and narrative). Develop a code of conduct for the display and sale of handicrafts to prevent commercialization that could compromise their unique identity.

4.2 Building Trust in Destinations

Provide clear information about cultural activities, restrictions, and visitation procedures on websites and public relations materials. Create a community-approved seal of authenticity for homestays, guides, and products that have been verified by the community. Train local guides on tour ethics, cultural knowledge, and tourist care to increase confidence in the service. Establish a system for receiving complaints or suggestions from tourists and the community to resolve issues quickly and transparently.

4.3 Destination Image Development and Communication

Create content that tells the true stories of the community, with community participation in content creation (storytelling by locals) to avoid distorting the image. Target tourists who value culture and conservation over mass tourism. Design tourism programs that emphasize cultural learning, such as learning to make handicrafts, participating in ceremonies within boundaries, and interacting with local families under the protection and consent of the community.

4.4 Community Participation and Benefit Distribution

Promote partnerships between communities, government agencies, and the private sector by giving communities a say in tourism policy decisions. Create a local fund from tourism revenue to be used for conservation and development of community infrastructure. Support local entrepreneurs' groups (homestays, handicraft shops, and guides) to develop common standards and negotiate marketing strategies.

4.5 Capacity Development and Training

Provide training in service skills, knowledge on hygiene, safety, and communication techniques with international tourists. This also includes enhancing the capabilities of local entrepreneurs in online marketing, pricing, and product and service quality management.

4.6 Environmental and Social Sustainability Management

Use an advance booking system, establish tourist quotas in vulnerable areas, and organize tourist routes to distribute visits. Waste, water, and energy management: Promote “reduce, reuse, recycle” practices and renewable energy in tourism communities. Establish restricted/controlled access zones for rituals or sacred areas.

4.7 Measurement and Evaluation

4.7.1 Key Indicators (KPIs)

- Tourist Confidence Index (via pre- and post- visit questionnaires)
- Number of repeat visits per target tourist group
- Cultural Authenticity Index (community participation in decision-making, preservation of traditional rituals, etc.)
- Average household income from tourism and the proportion returned to the community
- Environment (volume of waste, wastewater, etc.)

4.7.2 Evaluation Mechanisms

- Tourist Satisfaction and Confidence Survey (annual)
- Evaluation of Cultural Conservation by an independent agency in collaboration with community representatives (every 2–3 years)
- Annual Social and Environmental Impact Report

Discussion

The researchers' findings indicate that Cultural Authenticity significantly impacts Trust ($\beta = 0.65$), but has no direct effect on Repeat Visit Intention. This is consistent with Uslu et al. (2023) who found that perceived Cultural Authenticity positively impacts tourist attraction attachment and support for heritage tourism, with perceived cultural sustainability acting as a moderator. However, in the context of northern Thai ethnic tourism, building Cultural Authenticity alone may not be sufficient. It is necessary to integrate sustainability measures such as community-based management and equitable benefit distribution to empower authenticity to inspire tourist attraction loyalty. Furthermore, the researchers' SEM model shows that tourist trust is the strongest direct predictor of Repeat Visit Intention ($\beta = 0.42$) and acts as a mediator between Cultural Authenticity and Repeat Visit Intention, which is consistent with Zhou, Chen, and Wu (2022) who explain that Cultural Authenticity Affects Repeat Visit Intention through memorable tourist experiences and place attachment. It is also consistent with Tian et al. (2020) who found that perceived Cultural Authenticity of Intangible Cultural Heritage affects tourist attraction satisfaction and loyalty. Although Regression and SEM analysis found that Destination Image has an effect on Repeat Visit Intention, the SEM results indicated that the influence of Destination Image on Trust was not clear, reflecting the view of Uslu et al. (2023) and Tian et al. (2020) that Destination Image alone is not enough, it must work together with Cultural Authenticity and building relationships between communities and tourists to create engagement and loyalty.

According to Jaratphet's (2021) research, the North's varied ethnic groups share cultural origins that are connected to their homes, beliefs, and way of life. These elements are significant sources of identity. According to the researcher's suggestions, preserving cultural authenticity in these areas can provide “cultural capital,” which can boost visitor confidence even further. This is also in line with the findings of Nantakit (2025), who discovered that travelers want ethnic tourism activities that are methodically planned and have promotions that relate to local narratives. Building authenticity in northern ethnic tourism destinations should be combined with creating memorable experiences and allowing communities to communicate cultural values through participation in order to boost satisfaction, engagement, and loyalty, in contrast to the work of Tian et al. (2020) and Zhou, Chen, and Wu (2022). International research that stresses the integration of cultural and economic components for sustainability is consistent with the researcher's recommendations, which include community-based management, authenticity certification systems, the use of local stories in promotion, and continuous review. This finding is consistent with trends in both domestic and international research showing that “cultural authenticity” is a crucial basis for fostering trust and loyalty in ethnic tourism destinations, with tourist image acting as a supporting role and tourist confidence acting as a crucial mechanism. Development initiatives should therefore concentrate on: Ethnic tourism's economic, social, and environmental sustainability depends on community-based cultural preservation, producing unforgettable experiences, and openly sharing values.

From a theoretical perspective, this study contributes to the literature on ethnographic tourism and destination loyalty in three important ways. First, the findings extend existing research on cultural authenticity by demonstrating that authenticity does not directly influence revisit intention, but rather exerts its influence through tourist trust. This suggests that trust functions as a critical psychological mechanism that transforms authentic cultural experiences into future behavioral intentions. Second, the findings refine existing assumptions regarding destination image by showing that destination image alone is insufficient to generate tourist trust in ethnographic tourism settings. Instead, trust appears to be developed primarily through direct cultural experiences and interactions with local communities. Third, the study confirms the importance of tourist trust as a central determinant of destination loyalty, thereby supporting and extending Destination Loyalty Theory within the context of ethnic tourism in Northern Thailand.

The findings also contribute to the ongoing debate concerning authenticity as performance versus authenticity as lived experience. The insignificant direct effect of cultural authenticity on revisit intention suggests that tourists may not respond solely to staged cultural performances or symbolic representations of ethnicity. Rather, they appear to value authentic interactions, genuine community engagement, and meaningful cultural experiences that foster trust and emotional connection with the destination. This finding highlights the importance of experiential authenticity in sustaining long-term tourist relationships.

Research Suggestion

The findings suggest that sustainable ethnographic tourism development in Northern Thailand should focus on strengthening tourist trust through the preservation of cultural authenticity and meaningful community–tourist interactions. While destination image remains important in attracting visitors, long-term destination loyalty is more likely to be achieved when tourists perceive cultural experiences as genuine, trustworthy, and community-based. Based on the findings, the following recommendations are proposed: (1) preserving and managing cultural authenticity through intergenerational knowledge transfer, community ownership and ethical control of cultural displays; (2) building tourist trust through clear communication, authentication systems and transparent complaint channels; (3) developing and communicating a destination image that accurately reflects local stories and values; and (4) promoting collaboration between the public, private and community sectors to balance cultural preservation with economic growth. These efforts will contribute to the long-term sustainability and competitiveness of ethnographic tourism destinations in Northern Thailand.

References

Artuger, S., & Çetinsöz, B. C. (2017). The effect of service quality on satisfaction and repurchase intention: The mediation role of trust and commitment. *Tourism Review*, 72(3), 296–309. <https://doi.org/10.1108/TR-02-2016-0003>

- Beerli, A., & Martín, J. D. (2004). Factors influencing destination image. *Annals of Tourism Research*, 31(3), 657– 681. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2004.01.010>
- Bentler, P. M., & Chou, C. (1987). Practical issues in structural modeling. *Sociological Methods and Research*, 16(1), 78–117. <https://doi.org/10.1177/0049124187016001004>
- Chaudhuri, A., & Holbrook, M. B. (2001). The chain of effects from brand trust and brand affect to brand performance: The role of brand loyalty. *Journal of Marketing*, 65(2), 81– 93. <https://doi.org/10.1509/jmkg.65.2.81.18255>
- Chen, C. F., & Phou, S. (2013). A closer look at destination: Image, personality, relationship and loyalty. *Tourism Management*, 36, 269–278. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2012.11.015>
- Chi, C. G. Q., & Qu, H. (2008). Examining the structural relationships of destination image, tourist satisfaction and destination loyalty: An integrated approach. *Tourism Management*, 29(4), 624– 636. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2007.06.007>
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. and Anderson, R.E. (2010) *Multivariate Data Analysis*. 7th Edition. New York: Pearson.
- International Market Analysis, Marketing Strategy Division. (March 26, 2024). *International tourism situation January–March 2024*. Retrieved June 10, 2026, from <https://tatreviewmagazine.com/article/snap-inter-q2/>
- Jaratphet, P. (2021). Multiculturalism of ethnic groups: Influence on local homes in northern Thailand. *Patanasilpa Journal*, 5(2), 96–115.

- Kline, R. B. (2010). *Principles and practice of structural equation modeling* (3rd ed.). New York, NY: Guilford Press.
- Kolar, T., & Zabkar, V. (2010). A consumer-based model of authenticity: An oxymoron or the foundation of cultural heritage marketing? *Tourism Management*, 31(5), 652–664. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2009.07.010>
- Likert, R. (1932). A technique for measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 5–55.
- Nantakit, S. (2025). Tourist demand towards Thai Song Dam ethnic tourism in the central province group. *Journal of Humanities and Social Sciences, Rajapruerk University*, 8(3), 418–432.
- National Tourism Policy Board. (2023). *National Tourism Development Plan No. 3 (2023–2027)*. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports.
- Nindam, K., Kritwanit, A., Promsith, S., & Sangchan, K. (2019). Guidelines for developing youth as communicators to promote ethnographic tourism in Mae Chan District, Chiang Rai Province. *Journal of Management Science, Chiang Rai Rajabhat University*, 14(1), 221–237.
- Nunkoo, R., & Ramkissoon, H. (2013). Trust in tourism: A social exchange theory perspective. *Tourism Management*, 36, 151–162. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2012.11.010>
- Office of the Secretary of the National Strategy Committee. (2018). *National Strategy 2018–2037*. Bangkok: National Economic and Social Development Board.

- Oppermann, M. (2000). Tourism destination loyalty. *Journal of Travel Research*, 39(1), 78–84. <https://doi.org/10.1177/004728750003900110>
- Prayag, G., & Ryan, C. (2012). Antecedents of tourists' loyalty to Mauritius: The role and influence of destination image, place attachment, personal involvement, and satisfaction. *Journal of Travel Research*, 51(3), 342–356. <https://doi.org/10.1177/0047287511410321>
- Ramkissoon, H., & Uysal, M. (2011). The effects of perceived authenticity, information search behaviour, motivation and destination imagery on cultural behavioural intentions of tourists. *Current Issues in Tourism*, 14(6), 537–562. <https://doi.org/10.1080/13683500.2010.493607>
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (1996). *A beginner's guide to structural equation modeling*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Tian, D., Wang, Q., Law, R., & Zhang, M. (2020). Influence of Cultural Identity on Tourists' Authenticity Perception, Tourist Satisfaction, and Traveler Loyalty. *Sustainability*, 12(16), 6344. <https://doi.org/10.3390/su12166344>
- Uslu, F., Yayla, Ö., Güven, Y., & Ergun, G. S. (2023). The perception of cultural authenticity, destination attachment, and support for cultural heritage tourism development by local people: The moderator role of cultural sustainability. *Sustainability*, 15(22), 15794. <https://doi.org/10.3390/su152215794>

- Wang, N. (1999). Rethinking authenticity in tourism experience. *Annals of Tourism Research*, 26(2), 349–370. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(98\)00103-0](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(98)00103-0)
- Wiratchai, N. (1999). *Model LISREL: Analytical statistics for research* (3rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Printing Unit.
- Yoon, Y., & Uysal, M. (2005). An examination of the effects of motivation and satisfaction on destination loyalty: A structural model. *Tourism Management*, 26(1), 45– 56. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2003.08.016>
- Zhang, H., Xu, F., & Choi, H. S. C. (2023). Cultural authenticity, perceived value, and tourists' loyalty in heritage tourism: The moderating role of cultural motivation. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 28(2), 125–139. <https://doi.org/10.1080/10941665.2022.2134371>
- Zhou, G., Chen, W., & Wu, Y. (2022). Research on the effect of authenticity on revisit intention in heritage tourism. *Frontiers in Psychology*, 13, 883380. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.883380>

The Dynamics of Tourism for All in China: An Analysis of Aesthetic Innovation and Smart Technologies for Developing Policy Guidelines for Thai Tourism

พลวัตการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลในจีน: การวิเคราะห์นวัตกรรมเชิงสุนทรียะ
และเทคโนโลยีอัจฉริยะเพื่อพัฒนาแนวทางเชิงนโยบายการท่องเที่ยวไทย

Ketwadee Buddhabhumbhitak^{1*}

เกษวดี พุทธภูมิพิทักษ์

Received: January 5, 2026

Revised: June 12, 2026

Accepted: June 19, 2026

¹Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University, Thailand.

คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย

*Corresponding Author: E-mail: ketwadeebu@nu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์วิวัฒนาการและปัจจัยขับเคลื่อนเชิงนโยบายของการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลในจีน 2) เพื่อวิเคราะห์กลไกการบูรณาการเทคโนโลยีอัจฉริยะและนวัตกรรม เชิงสุนทรีย์ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยว 3) เพื่อสังเคราะห์แนวทางการประยุกต์ใช้จากจีนสู่บริบทการท่องเที่ยวไทย นำเสนอแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการ พัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลสำหรับไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non participatory observation) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 คน ในงาน Care and Rehabilitation Expo (CR Expo) 2025 ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน และการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหาจากสื่อและเอกสารประชาสัมพันธ์ที่จัดแสดงภายในงาน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า วิวัฒนาการของการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลของจีน เกิดจากการเปลี่ยนผ่านของประชากรศาสตร์ที่มีการเติบโตของตลาดกลุ่มสูงอายุมถึงคนพิการ และโอกาสทางการท่องเที่ยวที่มีมากขึ้นหลังการเปิดประเทศของจีน นวัตกรรมด้านปัญญาประดิษฐ์และหุ่นยนต์บริการถูกนำมาใช้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการเข้าถึงบริการท่องเที่ยวและบริการเกี่ยวเนื่องของผู้สูงอายุและผู้พิการอย่างมีนัยสำคัญ ขณะเดียวกันมีการส่งเสริมให้ผสมผสานศิลปะและความสุนทรีย์ในกระบวนการออกแบบอุปกรณ์ช่วยเหลือและสภาพแวดล้อมการเดินทาง เพื่อยกระดับประสบการณ์ทางวัฒนธรรมและความงาม ลดการตีตราทางสังคม และเสริมสร้างศักดิ์ศรีของผู้ใช้ บทความสังเคราะห์บทเรียนเชิงนโยบายจากกรณีศึกษาจีน เพื่อนำเสนอแนวทางเชิงยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลในประเทศไทย โดยเฉพาะการออกแบบนโยบายส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานอัจฉริยะและนวัตกรรมเชิงสุนทรีย์ที่สอดคล้องกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล การท่องเที่ยวที่เข้าถึงได้ สังคมสูงวัย เทคโนโลยีอัจฉริยะ นวัตกรรมเชิงสุนทรีย์

Abstract

This research article pursues three main objectives: (1) to analyse the evolution and policy drivers of tourism for all in China; (2) to examine the integration of smart technologies and aesthetic innovation that can be applied to tourism; and (3) to synthesise ways in which China's experience can be adapted to the Thai tourism context by proposing strategic directions for advancing tourism for all in Thailand. The study adopts a qualitative research design, drawing on non participatory observation and 10 informant informal interviews conducted at the Care and Rehabilitation Expo (CR Expo) 2025 in Beijing, People's Republic of China, together with a systematic review of the literature and content analysis of promotional materials and media displayed at the event. The findings indicate that the evolution of tourism for all in China has been shaped by demographic transitions marked by the rapid growth of older adults and persons with disabilities as key market segments, alongside expanded tourism opportunities following China's opening-up. Innovations in artificial intelligence and service robotics have been increasingly deployed to enhance access to tourism and related services for older adults and persons with disabilities in a substantive way. At the same time, there has been a deliberate promotion of the integration of art and aesthetics into the design of assistive devices and travel environments, with the aim of enriching cultural and aesthetic experiences, reducing social stigma, and reinforcing users' sense of dignity. Building on these insights, the article synthesises policy lessons from the Chinese case to propose strategic pathways for developing tourism for all in Thailand, with particular emphasis

on the design of policies that promote smart infrastructure and aesthetic innovation aligned with the country's transition to an ageing society.

Keywords: Tourism For All, Accessible Tourism, Ageing Society, Smart Technology, Aesthetic Innovation

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศจีนกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอย่างยิ่งโดยมุ่งเน้นไปที่การท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลซึ่งได้รับแรงขับเคลื่อนจากสองปัจจัยหลัก ได้แก่ การที่ประเทศกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว (Fang, 2025) ประชากรผู้สูงอายุในจีนกำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยคาดการณ์ว่าจะมีประชากรสูงอายุถึง 300 ล้านคนในปี 2025 และจะเพิ่มขึ้นเป็น 487 ล้านคนภายในปี 2050 ซึ่งคิดเป็นหนึ่งในสามของประชากรทั้งหมด ส่งผลให้ผู้สูงอายุได้รับการยอมรับในฐานะกลุ่มตลาดที่มีบทบาทเชิงยุทธศาสตร์ต่อระบบการท่องเที่ยวในปัจจุบัน การเติบโตขึ้นของขนาดผู้สูงอายุในประเทศจีน ทำให้เกิดแนวคิดผลิตภัณฑ์และบริการที่เรียกว่า Aging-Friendly (适老化) นำเสนอบริการและผลิตภัณฑ์ที่สร้างสภาพแวดล้อมและระบบสังคมที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิต การพักผ่อน และการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงข้อจำกัดต่างๆ เช่น การเดินทางที่ลำบาก การเคลื่อนไหว การเสื่อมถอยของร่างกาย ปัญหาทางจิตใจ (ความเหงา) ปัญหาทางความทรงจำและสมอง เป็นต้น แนวคิดดังกล่าว ถูกนำมาใช้เป็นกรอบในการออกแบบนวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุอย่างรอบด้าน เมื่อกรอบแนวคิดดังกล่าวถูกบูรณาการเข้ากับการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ แนวปฏิบัติที่ตามมาจึงครอบคลุมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่หลากหลาย เน้นประสบการณ์การพักผ่อน ประสบการณ์ทางวัฒนธรรม และประสบการณ์ส่งเสริมสุขภาพ ตลอดจนการยกระดับคุณภาพบริการผ่านการฝึกอบรมบุคลากรและการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเฉพาะกลุ่ม เช่น การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปราศจากสิ่งกีดขวาง การปรับปรุงระบบคมนาคมให้รองรับผู้สูงอายุ

และผู้พิการ รวมถึงการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวให้มีทางลาด ห้องน้ำสำหรับผู้พิการ และเส้นทางที่เหมาะสม (Fang, 2025)

จากการทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้น พบว่าเทคโนโลยีขั้นสูง โดยเฉพาะ ปัญญาประดิษฐ์และระบบดิจิทัล ถูกนำมาใช้เพื่อขับเคลื่อนแนวคิด Aging-Friendly อย่างกว้างขวาง ทั้งในด้านการวิเคราะห์และออกแบบแผนการเดินทางและคำแนะนำ ที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้สูงอายุ (Chan et al 2025; Fang, 2025; Lin & Li., 2026) การพัฒนาสภาพแวดล้อมปลอดภัยและ การจัดการกิจกรรมทางสังคม ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุ ครอบครัว และเครือข่าย สังคม (Cheng et al., 2023; Gong et al., 2023; Qiao et al., 2025) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลส่วนใหญ่ยังคงเน้นกรอบแนวคิดด้านการแพทย์ สิทธิขั้นพื้นฐาน หรือโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ ส่งผลให้มีทิศทางจิตใจ สุนทรียภาพ และประสบการณ์เฉพาะบุคคลของผู้สูงอายุและผู้พิการในบริบทการท่องเที่ยวได้รับการสำรวจอย่างจำกัด ทั้งที่บุคคลซึ่งเริ่มเผชิญภาวะทุพพลภาพ เช่น ผู้ใช้รถเข็นหรือผู้บกพร่องทางการมองเห็น ยังสามารถรับรู้คุณค่าและความงามของการใช้ชีวิตผ่านการสัมผัส การได้ยิน และการมีส่วนร่วมทางกายภาพได้อย่างต่อเนื่อง มิติด้านนวัตกรรมเชิงสุนทรียะยังคงเป็นประเด็นที่ขาดหายไปในงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Accessible Tourism) เนื่องจากงานศึกษาในอดีตมักมุ่งเน้นสิทธิขั้นพื้นฐานทางสังคม โดยมองความพิการในฐานะปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข หรือให้ความสำคัญเพียงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพเพื่อขจัดอุปสรรคในการเข้าถึง แต่อาจจะละเลยว่าบุคคลซึ่งเริ่มเผชิญภาวะทุพพลภาพหรือมีภาวะดังกล่าวตั้งแต่กำเนิด เช่น ผู้ใช้รถเข็นหรือผู้บกพร่องทางการมองเห็น ยังคงต้องการรับรู้คุณค่าและความงามของการใช้ชีวิตผ่านการสัมผัส การได้ยิน และการมีส่วนร่วมทางกายภาพ ดังนั้น แนวคิดการออกแบบอุปกรณ์ช่วยเหลือ (assistive devices) ในปัจจุบันจึงมิได้มุ่งเพียงการเพิ่มขีดความสามารถในการเข้าถึงเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญต่อการผสมผสานศิลปะและสุนทรียะเข้าไว้ใน

กระบวนการออกแบบ เพื่อสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ครอบคลุม มีคุณค่าทางวัฒนธรรม และตอบสนองต่อคุณภาพชีวิตในมิติที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

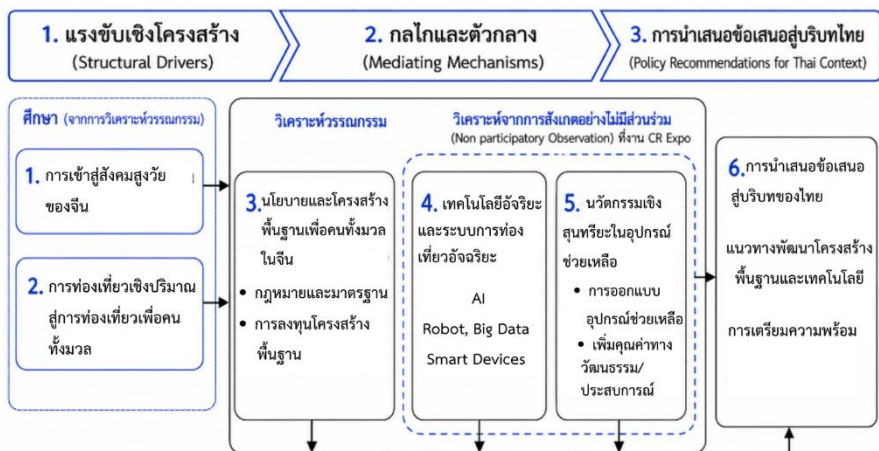
บทความวิจัยฉบับนี้จึงเลือกใช้ Care and Rehabilitation Expo (CR Expo) 2025 ณ กรุงปักกิ่ง ในฐานะกรณีศึกษา โดยงานดังกล่าว จัดโดย สหพันธ์ผู้พิการแห่งประเทศไทย (China Disabled Persons' Federation - CDPF) ซึ่งเป็นองค์กรที่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐบาลที่ใหญ่ที่สุดสำหรับการอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการในประเทศ จัดระหว่างวันที่ 12-14 กันยายน 2568 ณ China National Convention Center กรุงปักกิ่ง งานดังกล่าว จัดต่อเนื่องมาแล้ว 17 ครั้ง นับว่าเป็นงานที่ใหญ่ที่สุดในประเทศจีน สำหรับการจัดการแสดงอุตสาหกรรมการดูแลและฟื้นฟูสมรรถภาพทางกายภาพ มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมเทคโนโลยี ความสำเร็จ และผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัยและใหม่ล่าสุดจากอุตสาหกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพ อุปกรณ์ช่วยเหลือทั้งผู้พิการและผู้สูงอายุ รวมถึงการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งในอนาคตจะนำไปสู่การสร้างแพลตฟอร์มที่ครอบคลุมทุกมิติเพื่อนำการพัฒนาอุตสาหกรรมบริการเพื่อผู้สูงอายุและผู้พิการในอนาคต ในงานจัดแสดง ความก้าวหน้าของอุปกรณ์ช่วยการเคลื่อนไหว การเดิน แขนขา และอวัยวะเทียม การฟื้นฟูสมรรถภาพการสื่อสาร การมองเห็น พัฒนาการเด็ก สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุและการใช้ชีวิตแบบไร้สิ่งกีดขวาง (Barrier-Free Living Facilities) วิทยากรรับเชิญที่เชี่ยวชาญในด้านดังกล่าวมากกว่า 300 คน และผู้เข้าร่วมกว่า 30,000 คนซึ่งให้ข้อมูลเชิงลึกในภาคส่วนต่าง ๆ ของอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสัมมนาเชิงเทคนิคและการประชุมสุดยอดด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพและความพิการของประชาชนจีน งาน CR Expo 2025 เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการบูรณาการระหว่างนโยบายของรัฐบาล เทคโนโลยีเชิงสร้างสรรค์ของภาคเอกชน และท้ายที่สุดแสดงให้เห็นถึงความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวและบริการที่เน้นความเท่าเทียมและเข้าถึงได้ตลอดจนรูปแบบการนำเสนอเชิงสุนทรีย์ที่สะท้อนพัฒนาการของค่านิยมทางสังคมเกี่ยวกับการใช้ชีวิตและการเดินทางของผู้สูงอายุและผู้พิการ ซึ่งหากพิจารณาจากสถานการณ์ปัจจุบันของสู่สังคมสูงวัยและการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลในประเทศไทย

พบว่า ประเทศไทยที่กำลังเผชิญหน้ากับข้อจำกัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษาจะนำไปสู่การเติมเต็มและพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสู่บริบทของไทย ได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อวิเคราะห์วิวัฒนาการและปัจจัยขับเคลื่อนเชิงนโยบายของการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลในจีน
- 2) เพื่อวิเคราะห์กลไกการบูรณาการเทคโนโลยีอัจฉริยะและนวัตกรรมเชิงสุนทรียะที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยว
- 3) เพื่อสังเคราะห์แนวทางการประยุกต์ใช้จากจีนสู่บริบทการท่องเที่ยวไทย นำเสนอแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลสำหรับไทย

กรอบการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบการวิจัย

Figure 1. Research Framework

กรอบแนวคิดของบทความวิจัยนี้อธิบายการเปลี่ยนผ่านเชิงโครงสร้างของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจีน จากแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นการเติบโตเชิงปริมาณและบทบาททางเศรษฐกิจ ไปสู่แนวคิดการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Accessible Tourism) ที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียม การเข้าถึง และคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้สูงอายุและผู้พิการ ภายใต้บริบทของสังคมสูงวัย ซึ่งกลายเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญของอุปสงค์ทางการท่องเที่ยวในจีนร่วมสมัย โดยผู้วิจัยได้ผสมผสานแนวคิดระหว่างแนวคิดเรื่องโครงสร้างของการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล รวมถึงเทคโนโลยีอัจฉริยะ และนวัตกรรมเชิงสุนทรีย์ ภายใต้กรอบแนวคิดดังกล่าว งานวิจัยนี้ให้ความสำคัญกับบทบาทของนโยบายและโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีอัจฉริยะ และนวัตกรรมเชิงสุนทรีย์ ในฐานะกลไกและตัวกลางสำคัญในการลดข้อจำกัดทางกายภาพ และยกระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวของผู้ใช้งาน โดยเฉพาะการบูรณาการเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) หุ่นยนต์บริการ และอุปกรณ์อัจฉริยะ เข้ากับการออกแบบเชิงศิลปะ และสุนทรีย์ เพื่อสร้างทั้งการเข้าถึง ความสะดวกสบาย และคุณค่าเชิงประสบการณ์ทางวัฒนธรรมและอารมณ์ ท้ายที่สุด บทความวิจัยนี้มุ่งนำเสนอข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์สำหรับบริบทการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยเสนอแนวทางเชิงนโยบาย เพื่อสนับสนุนการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ครอบคลุม และสอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในระดับสากล

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความนี้ใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามผ่านการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non participatory observation) และการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำเสนอในนิทรรศการ (Exhibitor) จำนวน 10 ท่าน ในงาน Care and Rehabilitation Expo (CR Expo) 2025 ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นระยะเวลา 3 วัน โดยคัดเลือกแบบ purposive sampling จากกลุ่มบริษัทในงาน อีกทั้งมุ่งสังเกตกิจกรรมในพื้นที่จัดแสดง การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการ

ผู้ใช้บริการ ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ตลอดจนบรรยากาศและการนำเสนอวัฒนธรรมเชิงสุนทรียะกับเทคโนโลยีและอุปกรณ์ช่วยเหลือ เพื่อทำความเข้าใจบริบทจริงของการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลในมิติทางสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ข้อมูลภาคสนามดังกล่าวได้รับการตรวจสอบและเสริมความน่าเชื่อถือด้วยวิธีการสามเส้า (triangulation) ระหว่างการสังเกตจากผู้วิจัย การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เนื้อหาจากสื่อและเอกสารที่จัดแสดงในบูธต่าง ๆ เช่น โบรชัวร์ แคตตาล็อกสินค้า เว็บไซต์ และสื่อประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานรัฐและภาคเอกชน ควบคู่กับการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (systematic review) ในงานวิจัย วิชาการ โดยคัดกรองปีที่ตีพิมพ์ว่าไม่เก่ากว่า 10 ปี และมีค่าความเกี่ยวข้องกับค่าสำคัญสูง (High Relevancy) และข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล สังคมสูงวัย เทคโนโลยีอัจฉริยะ และนวัตกรรมเชิงสุนทรียะ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ธีม (thematic analysis) โดยเริ่มจากการถอดความบันทึกภาคสนามและเอกสารประกอบ แล้วทำการเข้ารหัส (coding) เพื่อจัดหมวดหมู่ประเด็นสำคัญ จากนั้นจึงสังเคราะห์เป็นเนื้อหาหลักที่ตอบต่อวัตถุประสงค์การวิจัย มีการตรวจสอบความครบถ้วนของเนื้อหาเพื่อนำไปวิเคราะห์

ผลการวิจัยเชิงสังเคราะห์

ผลการวิจัย เผยให้เห็นวิวัฒนาการของการท่องเที่ยวในประเทศจีนที่มุ่งสู่การท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล บนฐานของการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างนโยบายของรัฐบาลจีน และเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนในแต่ละช่วงเวลา

วิวัฒนาการและปัจจัยขับเคลื่อนเชิงนโยบายของการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลในจีน

ในช่วงแรกของการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในขณะนั้นมีบทบาทหลักเฉพาะในด้านการต่างประเทศและการเมือง โดยเน้นการต้อนรับบุคลากรจากต่างประเทศเพื่อขยายอิทธิพลทางการเมืองและสร้างความแข็งแกร่งในการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศโดยทำหน้าที่หลักในการต้อนรับบุคลากร

ต่างประเทศ รัฐบาลใช้ยุทธศาสตร์ "ความเป็นผู้นำทางการเมือง ความก้าวหน้าอย่างมั่นคง และการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป" (political leadership, steady progress, and gradual development) (Zhao & Liu, 2020) มีการจัดตั้งสำนักบริหารการเดินทางและการท่องเที่ยว (Travel and Tourism Administration Bureau) ขึ้นในปี พ.ศ. 2507 ภายใต้การนำของสภาแห่งรัฐ เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเริ่มเข้าสู่การพัฒนาที่เป็นมาตรฐาน โดยระบบการท่องเที่ยวในช่วงนี้ขึ้นอยู่กับหน่วยงานหลักสองแห่งคือ China Travel Agency และ China International Travel Agency โดยจนถึงปี พ.ศ. 2520 จีนมีโรงแรมที่รองรับชาวต่างชาติ 137 แห่ง และมีห้องพัก 15,000 ห้องเท่านั้น ซึ่งต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2522-2534 เริ่มหันมามุ่งเน้นการสร้างรายได้จากเงินตราต่างประเทศผ่านการท่องเที่ยวขาเข้า (Inbound Tourism) และเริ่มมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว ซึ่งในระบายนี้อย่างยังไม่มีกรกล่าวถึงแนวคิดการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลอย่างชัดเจน

ต่อมาในระยะปฏิรูปและเปิดประเทศ (พ.ศ. 2535 – 2554) ของจีน คือช่วงเวลาที่ประธานาธิบดี เจียงเสี่ยวผิง ได้ประกาศนโยบาย ปฏิรูปและเปิดประเทศ" (Reform and Opening-up) โดยสุนทรพจน์ระหว่างการเดินทางภาคใต้ (Southern Tour) ของเจียงเสี่ยวผิงในปี พ.ศ. 2535 เป็นจุดหักเหสำคัญของรัฐบาลที่ประกาศการพัฒนาและปฏิรูปประเทศสู่สมัยใหม่ เปิดรับการลงทุน มุ่งการพัฒนาโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน ทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาคและท้องถิ่น หลังจากนั้นเป็นต้นมา ประเทศจีนได้ก้าวเข้าสู่ขั้นตอนใหม่ของการเปิดประเทศอย่างเป็นทางการ การเปลี่ยนแปลงนี้สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยเปลี่ยนสถานะจากการเป็นเครื่องมือทางการเมืองในยุคก่อตั้ง (Zhao & Liu, 2020) ไปสู่การเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ตามระดับความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (Tian et al., 2024) ต่อมา รัฐบาลจีนเริ่มปรับกลยุทธ์มาส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic tourism) อย่างเข้มข้น ในปี พ.ศ. 2536 เพื่อมุ่งเน้นการสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสำหรับมวลชน (Mass Tourism Products) นอกจากนี้

การเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ในปี พ.ศ. 2544 ยังเป็นปัจจัยเร่งสำคัญในการปฏิรูปโครงสร้างการตลาดและการเปิดเสรีธุรกิจตัวแทนท่องเที่ยว (Zhao & Liu, 2020) ขณะที่ในการท่องเที่ยวขาออก (Outbound Tourism) รัฐบาลจีนได้ใช้มาตรการชั่วคราวในปี พ.ศ. 2540 เปิดโอกาสให้พลเมืองจีนเดินทางไปต่างประเทศด้วยทุนส่วนตัวเป็นครั้งแรก ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการที่จีนก้าวขึ้นมาเป็นผู้เล่นสำคัญในตลาดท่องเที่ยวโลก (Huang, Kumarasinghe & Weerasinghe, 2023)

นอกจากนี้ จุดเปลี่ยนเชิงโครงสร้างที่สำคัญคือการเกิดขึ้นของระบบวันหยุดยาวหรือ "สัปดาห์ทองคำ" (Golden Week) ซึ่งเป็นการหยุดยาว 7 วันต่อเนื่องในช่วงวันชาติจีน ในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งไม่เพียงแต่กระตุ้นอุปสงค์มหาศาล ที่ส่งผลให้เกิดการเดินทางหลายร้อยล้านเที่ยวต่อวัน ส่งผลต่อการขยายตัวของโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึงบริการในพื้นที่เมือง (Ai et al., 2025) โดยมีสถิติระบุว่า ณ สิ้นปี พ.ศ. 2554 จำนวนนักท่องเที่ยวภายในประเทศ (domestic tourist) สูงขึ้นถึง 2.614 พันล้านคน และรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มถึง 1.93 ล้านล้านหยวน ซึ่งเป็นการเติบโตกว่า 96 เท่าเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2534 ก่อนการเปิดประเทศ (Zhao & Liu, 2020) ในระยะนี้อาจกล่าวได้ว่าจีนเริ่มเปลี่ยนมุมมองต่อการท่องเที่ยวไปสู่การเป็นอุตสาหกรรมบริการสมัยใหม่ที่เป็นระบบมากขึ้น มีเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมาก รวมถึงตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกลไกสนับสนุนต่าง ๆ เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย (Zhao & Liu, 2020) อย่างไรก็ตาม แม้ภาคการท่องเที่ยวจะเติบโตชัดเจนในเชิงปริมาณ แต่ในช่วงเวลาดังกล่าว ประเด็นด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การเปิดโอกาสในการท่องเที่ยวแก่คนทุกกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มที่มีข้อจำกัดเฉพาะ เช่น ผู้พิการและผู้สูงอายุ ยังไม่ได้ถูกยกระดับให้เป็นวาระสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเท่าที่ควร (Cheng et al., 2023; Fang, 2025; Qiao et al., 2021; UN Tourism et al., 2024)

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ด้วยผลพวงของการพัฒนาจากระยะก่อนหน้านี้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจีนได้ยกระดับสู่การเป็นอุตสาหกรรมเสาหลักเชิงกลยุทธ์" (Strategic Pillar Industry) ของระบบเศรษฐกิจแห่งชาติ โดยเปลี่ยน

กระบวนทัศน์จากการมุ่งเน้นที่จำนวนนักท่องเที่ยวสู่การพัฒนาเชิงคุณภาพ (High-quality Development) (Zhao & Liu, 2020) หัวใจสำคัญของยุคนี้คือแนวคิด "การท่องเที่ยวเพื่อทุกคน" (All-for-one Tourism) ที่ประกาศในปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา เช่น ในการประชุม China National Tourism Administration (CNTA) โดย หลี่ จินเจ่า (Li Jinzao) ผู้อำนวยการ CNTA และอีกในหลายวาระ เช่น ในการประกาศแนวทางปฏิบัติในการจัดตั้งเขตสถิติการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ (All-for-one Tourism) (全域旅游示范区创建工作导则) ในปี พ.ศ. 2560 ที่ระบุไว้ในหมวดที่ 3 ข้อ 3.1 ว่า

“...推动“厕所革命”覆盖城乡全域。推进乡村旅游、农家乐厕所整体改造，sA级景区厕所设置第三卫生间，主要旅游景区、旅游度假区、旅游场所、旅游线路和乡村旅游点的厕所要实现数量充足、干净卫生、实用免费、管理有效。鼓励对外服务场所厕所免费对游客开放。推进市场多元供给和以商建厕、以商管厕、以商养厕。通过使用能源、材料、生物、信息等新技术，切实解决旱厕、孤厕及其污物处理、厕所信息服务等难题。引导游客爱护设施、文明如厕，营造健康文明的厕所文化”

ในประกาศดังกล่าว ได้กล่าวถึงการกำหนดให้เร่งผลักดันการปฏิวัติห้องน้ำให้ครอบคลุมทั้งเขตเมืองและชนบท โดยเน้นการยกระดับห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยวชนบทและโฮมสเตย์หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) ให้ได้มาตรฐานในภาพรวม ทั้งนี้ แหล่งท่องเที่ยวระดับ 5A ถูกกำหนดให้ต้องจัดให้มีห้องน้ำที่เสมอภาคสำหรับทุกคน ขณะที่แหล่งท่องเที่ยวหลัก พื้นที่พักผ่อนตากอากาศ สถานที่และเส้นทางท่องเที่ยว รวมถึงจุดท่องเที่ยวในชนบท ต้องมีห้องน้ำที่มีจำนวนเพียงพอ สะอาด ถูกสุขลักษณะ เน้นการใช้งานได้จริง เปิดให้ใช้บริการแบบไม่คิดมูลค่า และมีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ นอกจากประเด็นห้องน้ำแล้ว เนื้อหาในประกาศยังสะท้อนแนวนโยบายที่มุ่งทำลายขีดจำกัดระหว่างอุตสาหกรรมและกระจายผลประโยชน์สู่สาธารณะตามกรอบการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลอย่างเห็นได้ชัด (Tian et al., 2024) ส่งผลให้การพัฒนาไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแหล่งท่องเที่ยวหลัก แต่ขยายไปสู่พื้นที่เมืองและพื้นที่ห่างไกลผ่านการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและการยกระดับบริการในระดับพื้นที่ ขณะเดียวกัน งานวิจัยชี้ให้เห็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีล้ำสมัย เช่น Virtual Reality

(VR) และ Brain-Computer Interfaces (BCI) ไม่เพียงเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ท่องเที่ยว แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดข้อจำกัดทางกายภาพและเพิ่มการเข้าถึง (Ai et al., 2025; Chan et al., 2025; Lin & Li, 2026) ความโดดเด่นของยุคนี้คือการยกระดับความเท่าเทียมและการเข้าถึงให้เป็นวาระเชิงนโยบาย โดยจีนเริ่มนำมาตรฐานสากลอย่าง ISO 21902 มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อคนพิการและผู้สูงอายุ (UN Tourism et al., 2024) และต่อมามีการออกกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค พ.ศ. 2566 (Accessibility Environment Construction Law, 2023) ได้กลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้การขอความร่วมมือเชิงสมัครใจ ให้เป็นข้อบังคับทางกฎหมาย เพื่รองรับสังคมสูงวัยและสนับสนุนกลุ่มผู้สูงอายุพลุดีพลัง (active aging) อย่างมีประสิทธิภาพ (China Disabled Persons' Federation, 2023; Fang, 2025)

นอกจากนี้ วิวัฒนาการของการท่องเที่ยวจีนในระยะปัจจุบัน ถูกขับเคลื่อนโดยการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่ภาวะสังคมสูงวัยอย่างรวดเร็วและลึกซึ้ง (Rapid and Deepening Aging) โดยมีรายละเอียดทางสถิติที่สำคัญ ที่นำเสนอในงาน CR Expo และข้อมูลจากสื่อระดับชาติ เสนอว่า ณ สิ้นปี พ.ศ. 2567 จำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปได้พุ่งสูงถึง 310.31 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 22.0 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งถือเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่ยอดรวมทะลุหลัก 300 ล้านคน (National Bureau of Statistics [NBS], 2025; Xinhua, 2025) การคาดการณ์ที่ว่าจีนจะเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับ 300 ล้านคนในปี 2025 จึงเกิดขึ้นเร็วกว่าการคาดการณ์เดิม สะท้อนถึงภาวะเร่งตัวของการเปลี่ยนผ่านประชากร (Compressed Demographic Transition) กลุ่มผู้สูงอายุยังเป็นกลุ่มตลาดที่มีศักยภาพ หากพิจารณาจากรายได้รวมของผู้สูงอายุในจีนมีแนวโน้มเติบโตแบบก้าวกระโดด โดยมีการคาดการณ์ว่ากำลังการบริโภคของประชากรกลุ่มนี้จะแตะระดับ 106 ล้านล้านหยวน ภายในปี 2050 หรือคิดเป็น 1 ใน 3 ของ GDP จีน (Daxue Consulting, 2025) ขนาดตลาดของเศรษฐกิจสีเงินในจีนเติบโตจาก 5.4 ล้านล้านหยวน ในปี 2020 มาเป็นประมาณ 13.9 ล้านล้านหยวน ในปี 2024

และคาดว่าจะพุ่งสูงถึง 17 ล้านล้านหยวน ในปี 2025 (Daxue Consulting, 2025) ในเดือนมกราคม 2024 สภาแห่งรัฐ (State Council) ได้ออกแนวทาง "การพัฒนาเศรษฐกิจสีเงินเพื่อปรับปรุงสุขภาวะของผู้สูงอายุ" (Guidelines on Developing the Silver Economy) ซึ่งเป็นเอกสารนโยบายฉบับแรกที่ยกเกรตเรื่องนี้เป็น "ยุทธศาสตร์ระดับชาติ" (UNDP, 2024)

อย่างไรก็ตาม ในทางระบาดวิทยาและสถิติสาธารณสุข ยิ่งอายุมากขึ้น อัตราการแพร่กระจายของความพิการหรือการเสื่อมทางกายภาพ (Disability Prevalence) จะยิ่งสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ข้อมูลจาก World Health Organization (2023) ระบุว่าประชากรผู้สูงอายุมีความเสี่ยงที่จะเผชิญกับภาวะความบกพร่องทางกายภาพสูงกว่าวัยอื่น เนื่องจากการสะสมของโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ในกลุ่มประชากรที่อายุ 60 ปีขึ้นไป มีโอกาสสูงถึง 1 ใน 3 ที่จะมีภาวะความพิการอย่างใดอย่างหนึ่ง (เช่น การเคลื่อนไหว การมองเห็น หรือการได้ยิน) เมื่อจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้น ประเทศจีนเริ่มใช้คำว่า "Functional Disability" หรือความพิการเชิงสมรรถภาพ เพื่อนิยามผู้สูงอายุที่สูญเสียความสามารถในการดูแลตนเอง (Activities of Daily Living - ADLs)

ประเด็นต่อมาคือมีแนวโน้มการบูรณาการ ตลาดผู้สูงอายุ เข้าสู่ตลาดกลุ่มผู้ที่มีภาวะพิการได้อย่างไร ต้องย้อนไปพิจารณาก่อนว่า แต่เดิมนั้น ในด้านการท่องเที่ยว ตลาดผู้พิการและตลาดผู้สูงอายุ มักถูกแยกออกจากกัน ทว่าในปัจจุบันเส้นแบ่งนี้เลือนลางลง เนื่องจากทั้งสองกลุ่มต่างเผชิญกับอุปสรรคเชิงหน้าที่ (Functional Barriers) ที่คล้ายคลึงกัน ในระหว่างการเดินทาง (Tao et al., 2024) ในอดีตการออกแบบเพื่อผู้พิการ (Accessible Friendly or Universal Design) มักถูกมองว่าเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่ม (Niche) แต่ภายใต้บริบทสังคมสูงวัยอย่างลึกซึ้งของจีน รัฐบาลได้ยกระดับนวัตกรรม "Aging-Friendly Tech" ให้กลายเป็นนวัตกรรมระดับสากล เทคโนโลยีเหล่านี้ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่การดูแลเท่านั้น แต่ยังเป็น "เทคโนโลยีเพื่อการปลดปล่อย" (Emancipatory Technology) ที่ช่วยเพิ่มอิสระภาพในการเคลื่อนที่ (Mobility) (Lin & Li., 2026) ทำหน้าที่เป็นทั้งอุปกรณ์ฟื้นฟู (Rehabilitation) และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิต (Care) เช่น

หุ่นยนต์ช่วยเดิน (Exoskeletons) และบ้านอัจฉริยะ (Smart Home) ซึ่งตอบโจทย์ ทั้งผู้พิการแต่กำเนิดและผู้สูงอายุที่เสื่อมสมรรถภาพ ที่ต้องการการพักผ่อนหย่อนใจ การใช้ ชีวิต และการเดินทางท่องเที่ยวที่มีอิสรภาพโดยปราศจากข้อจำกัดต่างๆ (CR Expo Organizing Committee, 2025: Fang, 2025) ที่เป็นประโยชน์อีกประการก็คือ การที่ ตลาดผู้สูงอายุมีขนาดใหญ่และมีกำลังซื้อสูงได้กลายเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดการ ประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) ในการผลิตอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ส่งผลให้ต้นทุนเทคโนโลยีการท่องเที่ยวที่เข้าถึงได้ลดต่ำลง ซึ่งผู้พิการจะได้รับประโยชน์ โดยตรงจากความก้าวหน้านี้ (Daxue Consulting, 2025) นอกจากนี้ การพัฒนา บ้านอัจฉริยะ (Smart Home) และที่พักแบบ Aging-Friendly ยังเป็นการยกระดับ มาตรฐานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตามกรอบ ISO 21902 ที่มุ่งเน้นความเท่าเทียมสำหรับ คนทุกกลุ่ม ซึ่งแต่เดิมเป็นเพียง Niche option ใน Platform การจองที่พักต่าง ๆ เท่านั้น (UNDP., 2024)

ดังนั้นในปัจจุบัน รัฐบาลจีนจึงมุ่งยกระดับประสิทธิภาพสภาพแวดล้อมการ ท่องเที่ยวที่ปราศจากอุปสรรคสำหรับทุกคนอย่างต่อเนื่องตลอดห่วงโซ่การเดินทาง คำนึงถึงคนทั้งมวลตั้งแต่การเข้าถึงข้อมูล การเดินทาง การใช้บริการ ไปจนถึงกิจกรรม ณ จุดหมายปลายทาง พร้อมกันนี้ยังให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างรูปแบบการ ท่องเที่ยวและการยกระดับระบบการบริหารจัดการด้านสุขภาพและความปลอดภัยให้มี มาตรฐานและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การบูรณาการเทคโนโลยีอัจฉริยะและนวัตกรรมเชิงสุนทรียะที่สามารถ นำมาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยว

ในปัจจุบัน เทคโนโลยีมีบทบาทเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในการสร้างสรรค์และ ยกระดับประสบการณ์การเดินทางสำหรับนักท่องเที่ยว ทำให้สามารถผลิตเพลินกับ การเดินทางได้ก้าวข้ามขีดจำกัดทางกายภาพแบบเดิม ผ่านการพัฒนาของเทคโนโลยี อัจฉริยะต่าง ๆ รวมถึงความเป็นจริงเสมือน (VR) และอุปกรณ์อัจฉริยะ นวัตกรรมที่โดดเด่น อย่างการเชื่อมโยงระหว่างสมอง กับคอมพิวเตอร์ ซึ่งเดิมถูกพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นอุปกรณ์

ช่วยเหลือทางการแพทย์ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลโดยมีศักยภาพในการเพิ่มขีดความสามารถด้านการเคลื่อนไหว เช่น การใช้สัญญาณสมองสั่งการรถเข็นไฟฟ้า การเสริมสร้างทักษะการสื่อสาร ตลอดจนการปรับตัวในสภาพแวดล้อมการท่องเที่ยวที่ซับซ้อน หรือการที่สมาร์ทโฟนและเทคโนโลยีสวมใส่ (wearable technology) เพิ่มความสามารถให้ช่วยลดอุปสรรคด้านการเข้าถึงข้อมูลสำหรับผู้พิการได้ โดยการให้ข้อมูลที่เข้าถึงได้ (Chan et al., 2025; Lin & Li, 2026) นอกจากนี้การนำปัญญาประดิษฐ์และหุ่นยนต์บริการมาใช้นี้ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ความสะดวกและนวัตกรรมเหล่านี้จะถูกเชื่อมโยงให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้นผ่านการศึกษานวัตกรรมที่จัดแสดงในงาน Care and Rehabilitation Expo (CR Expo) 2025 ณ กรุงเทพมหานคร

การเก็บข้อมูลภาคสนามในงานดังกล่าว เผยให้เห็นถึงการปฏิวัติมิติด้านการสื่อสารและการรับรู้ข้อมูลในสถานที่ท่องเที่ยวผ่านเทคโนโลยีอัจฉริยะที่หลากหลายและถูกออกแบบมาเพื่อการเข้าถึงการท่องเที่ยวและไลฟ์สไตล์แห่งอิสระภาพอย่างแท้จริง ในงานมีการจัดแสดงนวัตกรรมของบริษัทชั้นนำที่ขับเคลื่อนระบบนิเวศการดูแลและฟื้นฟู (Care & Rehabilitation Ecosystem) ของจีนในปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

(1) บริษัทในกลุ่มเทคโนโลยีการเคลื่อนที่และการฟื้นฟู (Mobility & Robotics) เป็นกลุ่มที่ช่วยเติมเต็มและสร้างห่วงโซ่การเดินทางที่ไร้รอยต่อ ซึ่งช่วยลดความรู้สึกในการเป็นภาระและเพิ่มอิสระภาพในการเคลื่อนที่ (2) กลุ่มบริษัทเทคโนโลยีอัจฉริยะการมองเห็น (Assistive Vision and AI) กลุ่มที่สามารถทลายข้อจำกัดในเรื่องการรับรู้ข้อมูลและการสื่อสาร ณ จุดหมายปลายทางและเปลี่ยนการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสอื่น ๆ (3) กลุ่ม Smart Living เป็นกลุ่มที่ยกระดับมาตรฐานที่พักแรมตามกรอบ ISO21902 ซึ่งช่วยเสริมสร้างความปลอดภัยและยังคงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ (Ai et al., 2025; Chan et al., 2025; CR Expo Organizing Committee, 2025; Fang, 2025; Lin & Li., 2026; Zhao & Liu, 2020)

ภาพที่ 2 การนำภาพทิวทัศน์สวยงามมาพิมพ์ที่เบาะรถเข็น

Figure 2. Printing beautiful landscapes on wheelchair seats

จากการศึกษาโดยการเข้าไปสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในงาน และการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ กับผู้จัดแสดงในนิทรรศการ (Exhibitor) พบว่ามีการผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีและศิลปะอย่างลึกซึ้งในอุปกรณ์และผลิตภัณฑ์ช่วยเหลือสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ โดยจะเห็นได้จากการนำเสนอความสวยงามของอุปกรณ์มากพอๆกับความสามารถในการใช้งาน เช่น การนำเสนอ รองเท้าช่วยเดินที่มีลวดลายสวยงาม หรือบูธการจัดแสดงและจัดจำหน่ายอุปกรณ์ตกแต่งประดับลวดลายบนขาเทียมที่มีความทันสมัย ผู้ใช้สามารถเลือกความแข็งแรงหรือสีสันทนของอุปกรณ์ เช่น การตกแต่งตุ้มล้อรถเข็น การเพนต์ฝาครอบล้อเป็นลวดลายต่างๆ ทั้งแบบคลาสสิกและทันสมัย การสั่งทำเบาะที่นั่งรถเข็นที่มีลวดลายจากผลงานของศิลปิน เปลี่ยนอุปกรณ์เหล่านี้ให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพเฉพาะตัวที่โดดเด่น

สิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่งคือการสื่อสารทางการตลาดผ่านการใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง และนางแบบนายแบบ มาถ่ายภาพร่วมกับอุปกรณ์เหล่านี้ในลักษณะของแฟชั่นระดับสูง จนทำให้ผู้พบเห็นแทบไม่สามารถแยกออกได้ว่าส่วนใดคืออุปกรณ์อำนวยความสะดวก และส่วนใดคือเครื่องประดับร่างกาย รวมถึงการนำเสนอภาพวิถีทัศน์ที่มีศิลปะการถ่ายภาพยนตร์ (Cinematography) ที่สวยงาม แสดงให้เห็นประสบการณ์ของการท่องเที่ยวคนเดียว การท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม ด้วยรถเข็น ในสถานที่สวยงามเช่น บาหลี ในสกีรีสอร์ท ริมทะเล ซึ่งภาพดังกล่าวดึงดูดให้ผู้สูงอายุ และผู้พิการ มั่นใจและกล้าที่จะยกระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวและการใช้ชีวิตให้เต็มไปด้วยแรงบันดาลใจในการออกไปมีส่วนร่วมในสังคมอย่างสง่างาม

ภาพที่ 3 การนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้พิการที่ทันสมัยและมีทัศนคติ

Figure 3. A modern, attitude-driven representation of people with disability

การเข้าร่วมงาน Care and Rehabilitation Expo (CR Expo) 2025 ณ กรุงเทพมหานคร ทำให้เห็นแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นของการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีอัจฉริยะและนวัตกรรมเชิงสุนทรียะอย่างชัดเจน และแม้ว่านวัตกรรมและผลิตภัณฑ์จำนวนมาก จะยังอยู่ในระยะเทคโนโลยีเพื่อการทดลองหรือการทดสอบต้นแบบมากกว่าการพร้อมใช้งาน

เชิงพาณิชย์เต็มรูปแบบ แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ ผลจากการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการกับผู้จัดนิทรรศการ (Exhibitor) ผู้พัฒนาเทคโนโลยีมีความตั้งใจให้เกิดการใช้นวัตกรรมดังกล่าวในวงกว้างเพื่อเก็บข้อมูลและยืนยันประสิทธิผลเบื้องต้น และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาให้ล้ำหน้าขึ้นเรื่อย ๆ ขณะเดียวกัน พบว่าหลายๆผู้ประกอบการ/ผู้ผลิต ยังไม่มีเครือข่ายผู้จัดจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ชัดเจน ต้นทุนต่อชิ้นยังสูง และจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือด้านการวิจัยเพื่อร่วมพัฒนา ทดสอบ และประเมินผลในบริบทการใช้งานจริง อีกทั้งอีกจำนวนไม่น้อยกำลังมองหาพันธมิตรเชิงธุรกิจแบบ B2B เพื่อขยายการผลิต การตลาด และการนำไปประยุกต์ใช้ในภาคบริการอย่างเป็นระบบ ซึ่งสะท้อนทั้งข้อจำกัดและโอกาสในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเปลี่ยนผ่านจากต้นแบบไปสู่การใช้จริงในระดับอุตสาหกรรม และทำให้การท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลเกิดผลลัพธ์เชิงรูปธรรมมากขึ้นในระยะต่อไป

แนวทางการประยุกต์ใช้จากจีนสู่บริบทการท่องเที่ยวไทย นำเสนอแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการ พัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลสำหรับไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยอาศัยการผสานวิธีระหว่างการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในงาน CR Expo 2025 เอกสารและสื่อประชาสัมพันธ์ที่จัดแสดง การสนทนาแบบไม่เป็นทางการ ตลอดจนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สามารถสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทยได้อย่างน้อยสี่มิติหลัก ดังนี้

ประการแรก ผลการวิจัยชี้ให้เห็นความสำคัญของกลไกความร่วมมือแบบพหุภาคี โดยกรณีของจีน โดยมีบทบาทร่วมกันของภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรด้านคนพิการอย่างชัดเจน กลไกดังกล่าวสะท้อนว่ารัฐบาลทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานและกรอบกฎระเบียบ ขณะที่ภาคเอกชนและองค์กรผู้มีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบโครงสร้างพื้นฐานและบริการ ผลการสังเกตในงานแสดงให้เห็นการใช้เทคโนโลยีอัจฉริยะเพื่อเชื่อมต่อจุดต่าง ๆ ของการเดินทางอย่างไร้รอยต่อ เช่น ระบบนำทางสำหรับผู้พิการ และหุ่นยนต์บริการในจุดเชื่อมต่อการเดินทาง ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยควรพัฒนาโครงสร้างความร่วมมือที่คล้ายคลึงกัน อาจมีลักษณะเป็น

โครงการทดลองนวัตกรรมในพื้นที่จำกัดภายใต้กฎระเบียบผ่อนปรนเป็นการเฉพาะ (Sandbox Project) พร้อมทั้งพิจารณาสนับสนุน การจัดงานแสดงสินค้าและ เทคโนโลยีด้านการเข้าถึงในรูปแบบความร่วมมือรัฐ-เอกชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นพื้นที่ ทดลองและเผยแพร่นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางท่องเที่ยวของผู้สูงอายุและ ผู้พิการ

ประการที่สอง การวิเคราะห์เนื้อหาจากบูธจัดแสดงและกรณีตัวอย่างในงาน สะท้อนแนวโน้มการยกระดับอุปกรณ์ช่วยเหลือผ่านการออกแบบเชิงสุนทรีย์อย่าง ชัดเจน อุปกรณ์ช่วยการเคลื่อนไหวหลายประเภทถูกออกแบบให้มีลักษณะคล้าย ผลิตภัณฑ์แฟชั่นหรือของใช้ที่สะท้อนอัตลักษณ์ผู้ใช้ มากกว่าจะเป็นเครื่องมือทาง การแพทย์ในความหมายเดิม ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่ามิติด้านสุนทรีย์มีบทบาท เชิงจิตวิทยาในการลดการตีตราและเสริมสร้างความภาคภูมิใจของผู้ใช้ ประเทศไทย จึงสามารถประยุกต์ใช้บทเรียนดังกล่าวโดยผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะ การบูรณาการ เมืองสร้างสรรค์ด้านงานศิลปหัตถกรรม ให้นำเสนองานกราฟิกร่วมสมัย ลวดลายผ้าไทย หรืออัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อการออกแบบอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เพื่อให้การใช้ อุปกรณ์ช่วยเหลือเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงตัวตนและรสนิยม ไม่ใช่สัญลักษณ์ของ ความบกพร่องเพียงอย่างเดียว และส่งเสริมการตลาดให้เมืองดังกล่าว เป็น Accessible Design Lab

ประการที่สาม ข้อมูลจากวรรณกรรมและรายงานเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับสังคม สูงวัยของจีนที่นำเสนอในงานและในข้อมูลหัตถวิมุติสะท้อนการพัฒนาห่วงโซ่อุปทาน อย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งสินค้า บริการ และโครงสร้างพื้นฐานที่ตอบสนองความ ต้องการเฉพาะของผู้สูงอายุและผู้พิการ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาในบทความนี้ เสนอว่า ประเทศไทยควรพัฒนานโยบายด้านเศรษฐกิจ ที่ส่งเสริมผู้สูงอายุและผู้พิการ ในฐานะ ผู้บริโภคที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ มากกว่าการพิจารณาเป็นกลุ่มเปราะบางเพียงมิติ เดียว ควรมีการศึกษาโครงสร้างรายได้ รูปแบบการใช้ชีวิต และข้อจำกัดทางกายภาพ ของผู้สูงอายุและผู้พิการอย่างละเอียด จะช่วยให้สามารถออกแบบสินค้าและบริการ

ด้านการท่องเที่ยวที่ตรงกับความต้องการจริงของกลุ่มตลาด และเสริมให้ประเทศไทย มีศักยภาพในการเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับนักท่องเที่ยวสูงวัยที่มองหาการพักผ่อน ควบคู่การดูแลสุขภาพสูงในระยะยาว

ประการที่สี่ การสังเกตการจัดแสดงและสื่อประชาสัมพันธ์ในงาน CR Expo 2025 แสดงให้เห็นบทบาทของสื่อสร้างสรรค์ในการปรับเปลี่ยนภาพ (representation) ของผู้สูงอายุและผู้พิการ เช่น การใช้นางแบบหรือนายแบบผู้ใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือที่ถูก นำเสนอในภาพลักษณ์ที่สง่างาม ทันสมัย และมีคุณภาพชีวิตที่กระฉับกระเฉง ในงานมี การจัดแสดงสื่อหลากหลาย แนวทางดังกล่าวช่วยสร้างกรอบการรับรู้ใหม่ ที่ไม่ผูกความ สูงวัยหรือความพิการเข้ากับภาพลักษณ์ที่น่าสงสารหรือความเหลื่อมล้ำ แต่กลับเชิดชู จิตวิญญาณของการใช้ชีวิตอย่างไว้ชีวิตจำกัด ผลจากการวิเคราะห์ชี้ว่า ประเทศไทยควร ส่งเสริมการใช้สื่อในลักษณะเดียวกัน ทั้งในเชิงการสื่อสารสาธารณะและการตลาดการ ท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสังคม ลดการตีตราทางสังคม และ วางรากฐานเชิงวัฒนธรรมสำหรับการสร้างสังคมและระบบการท่องเที่ยวที่โอบรับความ หลากหลายอย่างแท้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลของการวิจัยนี้ เราค้นพบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายให้เห็น ถึงคุณค่าของการวิจัยได้ในประเด็นต่อไปนี้ กล่าวคือ

ประเด็นที่ 1 แนวคิดเชิงจิตวิทยาและวัฒนธรรมเกี่ยวกับนวัตกรรมเชิงสุนทรียะ กับการใช้อุปกรณ์อำนวยความสะดวก จะเห็นได้ว่าการที่นวัตกรรมเชิงสุนทรียะ เป็นที่นิยมในการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลมากขึ้น มาจากการเปลี่ยนอัตลักษณ์ของผู้ที่มี ภาวะพิการ หรือผู้สูงอายุที่นับวันจะเสื่อมถอยทางกายภาพ สู่ การเป็นผู้มีศักยภาพ (Identity Shift and Empowerment) โดยในอดีต ด้วยแนวคิดทางการแพทย์ (Medical Model) มักมองความทุพพลภาพของคนกลุ่มดังกล่าว เป็นปัญหาหรือความ บกพร่องที่ต้องได้รับการแก้ไขหรือได้รับความช่วยเหลือ (Lin & Li, 2026) การนำ

นวัตกรรมเชิงสุนทรียะมาใช้ เช่น การออกแบบอุปกรณ์ช่วยเหลือให้ล้าสมัยและมีแฟชั่น จะช่วยเปลี่ยนความหมายของตัวอุปกรณ์จากเครื่องมือทางการแพทย์ ไปเป็นสินค้าไลฟ์สไตล์ที่เข้าถึงได้ (Li et al., 2021) สิ่งนี้ช่วยยกระดับจิตใจและเปลี่ยนสถานะของพวกเขาให้รู้สึกเป็นอิสระในการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง (Lin & Li, 2026) นอกจากนี้ นวัตกรรมเชิงสุนทรียะ ยังเป็นกลไกการป้องกันทางจิตวิทยาเพื่อลดการตีตราทางสังคม (Stigma Reduction) ในบริบททางวัฒนธรรมของเอเชีย ผู้ทุพพลภาพมักเผชิญกับความวิตกกังวลในการถูกมองว่าแตกต่างหรือต้องการการช่วยเหลือ ทำให้หลายคนเลือกหลีกเลี่ยงการใช้อุปกรณ์ที่เน้นย้ำถึงความบกพร่องทางร่างกายอย่างชัดเจน (Li et al., 2021) นวัตกรรมเชิงสุนทรียะทำหน้าที่เป็นกลไกการป้องกันทางจิตวิทยาที่ดี เพราะเมื่ออุปกรณ์ช่วยเหลือมีความสวยงามและกลมกลืนไปกับแฟชั่น จะช่วยเบี่ยงเบนความสนใจของสาธารณชนให้มุ่งไปสู่รสนิยมของผู้ใช้งานแทน ซึ่งช่วยลดความรู้สึกเขินอายและเสริมสร้างความมั่นใจในการปรากฏตัวในพื้นที่สาธารณะได้อย่างมีศักดิ์ศรี (Li et al., 2021) นอกจากนี้ ยังน่าสนใจ เพราะมีการศึกษาที่พบว่าการประยุกต์ใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัยและสวยงามมีผลโดยตรงต่อการยกระดับความสุขเชิงจิตวิทยา ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบในกรอบแนวคิดความสุข PERMA (Pai et al., 2025) ที่กล่าวว่า การออกแบบที่สวยงามช่วยส่งเสริมอารมณ์เชิงบวก และการมีส่วนร่วมโดยลดความกังวลและความรู้สึกเป็นภาระ ทำให้พวกเขาสามารถตีความกับประสบการณ์การเดินทางได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องกังวลถึงข้อจำกัด (Pai et al., 2025) นอกจากนี้ อุปกรณ์ที่สะท้อนตัวตนยังช่วยทำลายกำแพงความอึดอัดทางสังคม ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น และทำให้ผู้ใช้งานเกิดความรู้สึกถึงความสำเร็จ ในการเอาชนะข้อจำกัดทางร่างกายของตนเอง (Pai et al., 2025) ดังเช่นในงาน CR Expo 2025 ที่นำเสนอเครื่องช่วยฟังในปัจจุบันในลักษณะของเครื่องประดับหูที่สวยงามหรือหูฟังไร้สายที่ทันสมัย ส่งผลให้อุปกรณ์เหล่านี้ก้าวข้ามขีดจำกัดจากสัญลักษณ์ของความเสื่อมทางกายภาพ ไปสู่การแสดงออกทางศิลปะที่ช่วยสร้างความมั่นใจและความภาคภูมิใจให้แก่ผู้ใช้งาน

อุปกรณ์ในฐานะส่วนขยายของร่างกายและทฤษฎีการประจักษ์แก่กาย (Embodiment Theory) โดยทฤษฎีดังกล่าวมองว่า การรับรู้โลกไม่ใช่แค่กระบวนการทางสมอง แต่เกิดผ่านร่างกายที่มีชีวิตซึ่งสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ร่างกายจึงเป็นทั้งสื่อกลางของการรับรู้และการกระทำ ไม่ใช่เพียงด้านกายภาพ แต่ในด้านการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล สามารถอธิบายได้ว่าร่างกายและสิ่งแวดล้อมทำงานร่วมกันอย่างแยกไม่ออก โดยอุปกรณ์ช่วยเหลือ (เช่น รถเข็น หรืออุปกรณ์สวมใส่) ทำหน้าที่เสมือนอวัยวะเสริมหรือส่วนขยายของร่างกายผู้ใช้งาน ผู้ใช้จะเกิดการรับรู้ทางร่างกายในเชิงบวก ซึ่งช่วยให้พวกเขาเคลื่อนไหว สัมผัส และมีประสบการณ์ที่ดีและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (Qiao et al., 2025)

ประเด็นที่ 2 บทสรุปของวิวัฒนาการการท่องเที่ยวจีนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล จากบทเรียนในงาน Care and Rehabilitation Expo (CR Expo) 2025 พบว่าการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยี เป็นเครื่องมือสำคัญในการทลายข้อจำกัดทางกายภาพและช่วยให้ผู้สูงอายุหรือผู้พิการไม่รู้สึกแปลกแยกจากสังคม อีกทั้งมีการนำศิลปะสุนทรียะมาร่วมในการพัฒนาเทคโนโลยีช่วยเหลือในการใช้ชีวิตและการเดินทาง แม้ว่าจะต้องพัฒนาต่อไป แต่บทเรียนความสำเร็จของจีนในการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนเพื่อออกแบบการเดินทางที่สะดวกสบายไร้รอยต่อนี้ ถือเป็นต้นแบบที่ทรงพลังในการจัดการปัญหาความเหลื่อมล้ำผ่านนวัตกรรมที่ทันสมัยในบริบทของประเทศไทยแม้ว่าจะมีการขับเคลื่อนประเด็นการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลในระดับนโยบายมากขึ้นในทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะหลังการเป็นเจ้าภาพงาน World Tourism Day 2016 ที่ประเทศไทยประกาศเจตนารมณ์พัฒนา “Tourism for All” และผลักดันแนวคิดการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) ในฐานะกรอบสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Authority of Thailand, 2016) ที่เน้นย้ำความจำเป็นของกลไกความร่วมมือแบบพหุภาคีระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรคนพิการ และชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เข้าถึงได้ (UNESCAP, 2007) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยภาคสนามในพื้นที่บางแห่งในประเทศไทย เช่น

จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่เข้าถึงได้ของไทย ในระดับภูมิภาค และท้องถิ่น ยังเผชิญข้อจำกัดด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงานและการบังคับใช้ มาตรฐานโครงสร้างพื้นฐานซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุดของการสร้างความร่วมมือระดับ พหุภาคี แม้จะมีนโยบายและโครงการนำร่องที่ดี (Thipsunti & Kittitornkool, 2020) ขณะเดียวกัน รายงานของโครงการพัฒนาสหประชาชาติ (UNDP) และกรณีศึกษาการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อทุกคน ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่ายยังเป็นประเด็นที่ต้องต่อยอดอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ บทบาทขององค์กรคนพิการและภาคเอกชนที่ต้องประสานกันมากขึ้น ในการร่วม ออกแบบบริการสำหรับผู้บริโภคและประสบการณ์การท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว ที่เป็นผู้สูงอายุหรือมีภาวะพิการ (UNDP, 2021; UNDP, 2023) เมื่อเปรียบเทียบกับข้อ ค้นพบจากกรณีศึกษาจีน การใช้เทคโนโลยีอัจฉริยะเพื่อเชื่อมต่อจุดต่าง ๆ ของการ เดินทางอย่างไร้รอยต่อสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ เช่น ระบบข้อมูลการเข้าถึงและ บริการช่วยเหลือในจุดเชื่อมต่อ ไม่เพียงเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการส่งเสริมให้ใช้อย่าง กว้างขวางในเชิงพาณิชย์เท่านั้น แต่เป็นประเด็นที่ต้องได้รับการส่งเสริมในนโยบายและ การท่องเที่ยว เพื่อคนทั้งมวลของไทยเช่นเดียวกัน (The Thaiger, 2023) ถือเป็น ประเด็นสำคัญ ที่ประเทศไทยควรเสริมสร้างกลไกความร่วมมือแบบพหุภาคีในด้านการ ท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล โดยให้ภาครัฐทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานและกรอบกฎระเบียบ ขณะที่ภาคเอกชนและองค์กรคนพิการเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบ โครงสร้างพื้นฐาน บริการ และระบบเทคโนโลยีสนับสนุน เพื่อให้เกิดระบบนิเวศการ เดินทางที่ตอบสนองผู้สูงอายุและผู้พิการได้อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง (Thipsunti & Kittitornkool, 2020; UNDP, 2023; UNESCAP, 2007)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

เมื่อพิจารณาภาพรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลในประเทศจีน จะเห็นได้ว่าความก้าวหน้าเชิงนโยบายและเทคโนโลยีดำเนินควบคู่ไปกับข้อจำกัดและช่องว่างที่ยังต้องการการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ในด้านหนึ่ง จีนได้ยกระดับประเด็นความเท่าเทียมและการเข้าถึงให้เป็นวาระเชิงนโยบายอย่างชัดเจน ผ่านการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน การยกระดับมาตรฐานบริการ และการบูรณาการประเด็นดังกล่าวเข้าสู่กรอบการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชาติ นับตั้งแต่ช่วงกลางทศวรรษ 2010 เป็นต้นมา ขณะเดียวกัน ภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสินค้าและบริการที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อสนับสนุนการเดินทางของผู้สูงอายุและผู้พิการ อย่างไรก็ตาม ในเชิงตลาด ยังปรากฏช่องว่างระหว่างอุปสงค์และอุปทานของการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลอย่างมีนัยสำคัญ แม้ว่ากลุ่มผู้สูงอายุและผู้พิการที่มีข้อจำกัดด้านสมรรถภาพจะมีทั้งศักยภาพทางเศรษฐกิจและความต้องการเดินทางในระดับสูง แต่ผลิตภัณฑ์และบริการที่รองรับความต้องการเฉพาะในแต่ละช่วงของห่วงโซ่การเดินทางยังมีมากพอหรือยังไม่มีอยู่ในระดับการนำเข้าสู่ตลาดเชิงพาณิชย์อย่างกว้างขวาง

ดังนั้น งานวิจัยในอนาคตควรมุ่งสำรวจช่องว่างระหว่างอุปสงค์และอุปทานของการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในแต่ละช่วงของห่วงโซ่การเดินทางของผู้สูงอายุและผู้พิการ เพื่อให้เห็นจุดที่บริการยังไม่ครอบคลุมหรือยังไม่ถูกพัฒนาในระดับเชิงพาณิชย์อย่างแท้จริง อีกด้านหนึ่ง ควรมีการศึกษาประสบการณ์ของผู้ใช้เทคโนโลยีช่วยเหลือและอุปกรณ์ที่ออกแบบเชิงสุนทรียะในกรอบแนวคิดการประจักษ์แก่กาย (embodiment theory) เพื่อทำความเข้าใจมิติทางอัตลักษณ์และคุณภาพประสบการณ์การท่องเที่ยว นอกจากนี้ งานวิจัยเชิงนโยบายและธุรกิจควรวิเคราะห์ปัจจัยที่เอื้ออำนวยและเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวของสินค้าและบริการเพื่อคนทั้งมวลเข้าสู่ตลาดกระแสหลัก ซึ่งจะช่วยให้เชื่อมโยงความก้าวหน้าทางนโยบายและเทคโนโลยีเข้ากับการเปลี่ยนแปลงเชิงปฏิบัติในระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Ai, Y., Tian, M., Chen, Z., & Arif, M. (2025). Hospitality and tourism trends drive spatial shifts in urban service accessibility. *Sustainable Cities and Society*, 130, 106616. doi:10.1016/j.scs.2025.106616
- Assaf, A. G., & Tsionas, M. G. (2019). Bayesian dynamic panel models for tourism research. *Tourism Management*, 75, 582–594. doi:10.1016/j.tourman.2019.06.012
- Cai, C., & Xiong, Y. (2021). *媒体报道促进中国残障平等指南* [Media reporting guidelines for promoting disability equality in China]. Beijing, China: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Beijing Office. Retrieved November 25, 2025, from <https://articles.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2024/04/Handbook%20on%20Media%20Reporting%20for%20Promoting%20Disability%20Equality%20in%20China%20%281%29.pdf>
- Chan, C.-S., Wong, S. Y., Agapito, D., & Tam, V. (2025). The effect of pre-trip virtual reality and on-site smart device use on accessible tourism experiences. *Sustainable Futures*, 10, 100811. doi:10.1016/j.sftr.2025.100811
- Cheng, Z., Wang, R., Li, Y., & Dai, J. (2023). Paving the way for a sustainable society: Assessing the inclusive tourism development in transition China. *The Journal of Environment & Development*, 32(4), 323–342. doi:10.1177/10704965231197672

- China Disabled Persons' Federation. (2023). Various forms of learning, publicity, and implementation activities for the Accessible Environment Construction Law will be carried out in various regions. Retrieved November 25, 2025, from <https://www.cdpf.org.cn/xwzx/clyw2/fa4d5251bd754f52a98412de57847cee.htm>
- CR Expo Organizing Committee. (2025). *Care & Rehabilitation Expo China (CR Expo) 2025: Innovation in assistive technology*. Retrieved from <https://www.crexpo.cn/>
- Daxue Consulting. (2025, December 19). A macro-overview of the silver economy in China. Retrieved November 25, 2025, from <https://daxueconsulting.com/silver-economy-china-acro/>
- Fang, H. (2025). Practical approach to the integration of aging-friendly concepts into silver-haired tourism under the background of active aging]. *Aging Research*, 12(1), 61–67. doi:10.12677/ar.2025.121008
- Gong, Q., Li, J., Wu, L., Zhu, M., Luo, M., Sun, J., Fu, W., Ma, R., & Liang, X. (2023). Exploring accessibility and its impact in the mountain city: A typical case study of Nyingchi City, Tibet Autonomous Region, China. *Land*, 12(2), 361. doi:10.3390/land12020361
- Huang, Q., Kumarasinghe, P. J., & Weerasinghe, R. (2023). Unleashing the Chinese tourism market after the Covid-19 epidemic employing a tourist-centric approach: An industry experts' perspective. *Social Sciences & Humanities Open*, 8(1), 100665. doi:10.1016/j.ssaho.2023.100665

- Li, F. M., Chen, D. L., Fan, M., & Truong, K. N. (2021). I choose assistive devices that save my face: A study on perceptions of accessibility and assistive technology use conducted in China. In *Proceedings of the 2021 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems (CHI '21)*. New York, NY: Association for Computing Machinery. doi:10.1145/3411764.3445321
- Lin, G., & Li, M. (2026). Brain-computer interfaces in accessible tourism. *Tourism Management*, 112, 105277. doi:10.1016/j.tourman.2025.105277
- Ministry of Civil Affairs, & Office of the China National Committee on Ageing. (2025, July 25). *Report on the development of the country's work on aging in 2024*. Retrieved from https://english.www.gov.cn/archive/statistics/2025/07/25/content_WS688325f4c6d0868f4e8f46da.html
- National Bureau of Statistics of China. (2025, February 28). *Statistical communiqué of the People's Republic of China on the 2024 national economic and social development*. Retrieved November 25, 2025, from https://www.stats.gov.cn/english/PressRelease/202502/t20250228_1958822.html
- National Tourism Administration, (2017, June 12). Notice from the National Tourism Administration on Issuance, Guidelines for the Creation of All-region Tourism Demonstration Zone. Retrieved November 25, 2025, from https://zwgk.mct.gov.cn/zfxgkml/zykf/202012/t20201213_919347.html

- Pai, C. K., Sun, L., Chen, H., Lee, T. J., & Hyun, S. S. (2025). The relationships between disabled tourists' well-being and their travel intentions. *International Journal of Tourism Research Advance online publication*. doi:10.1002/jtr.70045
- Public Relations Department. (2025, November 21). Thailand emphasizes its commitment to promoting “Tourism for All”. *Public Relations Department, Royal Thai Government*. Retrieved November 18, 2025 from <https://thailand.prd.go.th/en/content/category/detail/id/48/iid/445996>
- Qiao, G., Hou, S., Chen, Q., Xiang, G., & Prideaux, B. (2025). Role of body in travel: Wheelchair users' experience from a multi-sensory perspective. *Journal of Travel Research*, 64(6), 1414–1430. doi:10.11/00472875241249391
- Qiao, G., Zhang, J., Pabel, A., & Chen, N. (2021). Understanding the factors influencing the leisure tourism behavior of visually impaired travelers: An empirical study in China. *Frontiers in Psychology*, 12, 684285. doi:10.3389/fpsyg.2021.684285
- Tao, C., Huang, S., Wang, J., & Qiao, G. (2024). Accessible tourism: Tourists with physical disability—Segmentation based on perceived travel barriers. *Tourism Review*. Advance online publication. doi:10.1108/TR-07-2023-0459
- Tian, M., Zhang, H., Zhang, Y., Li, Y., & Cànoves, G. (2024). Analyzing the progress in Chinese tourism research over the past decade: A visual exploration of keywords and Delphi surveys. *Sustainability*, 16(11), 4769. doi:10.3390/su16114769

- Tourism Authority of Thailand. (2016). *World Tourism Day 2016: Thailand as an accessible tourism destination*. Tourism Authority of Thailand.
- Thipsunti, P., & Kittitornkool, J. (2020). The ability to support accessible tourism in Chiang Mai, Thailand. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 9 (1), 1–15.
- The Thaiger. (2023, May 14). Accessible tourism: Potential for Thailand’s post-pandemic resilience. *The Thaiger*, Retrieved November 25,2025 from <https://aseannow.com/topic/1294898-accessible-tourism-potential-for-thailand%E2%80%99s-post-pandemic-resilience/>
- UNDP. (2024). *Silver economy and opportunities in China 2024: Empowering an inclusive and sustainable ageing society*. Retrieved from <https://www.undp.org/china/publications/silver-economy-china-2024>
- UNESCAP. (2007). *Bangkok recommendations on accessible tourism in Asia and the Pacific*. United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific. Retrieved November 20,2025, from https://www.accessibletourism.org/resources/bangkok_recommendations_2007_en-2.pdf
- United Nations Development Programme. (2021). *Growing a human-centred portfolio: Learnings from Thailand’s inclusive tourism development*. UNDP Thailand. Retrieved November 25,2025 from <https://www.undp.org/thailand/blog/growing-human-centred-portfolio-learnings-thailands-inclusive-tourism-development>

- United Nations Development Programme. (2023). *Community-based tourism for all: Staying ahead of the curve with inclusive tourism*. UNDP Thailand. Retrieved November 25, 2025 from <https://www.undp.org/thailand/blog/ahead-of-curve-inclusive-tourism>
- Xinhua. (2025, January 2). China implements gradual retirement age increase to address population aging. Retrieved November 25, 2025, from http://english.scio.gov.cn/m/chinavoices/2025-01/02/content_117641102.html
- Zhao, Y., & Liu, B. (2020). The evolution and new trends of China's tourism industry. *National Accounting Review*, 2(4), 337–353. doi:10.3934/NAR.2020020
- Zheng, X., & Zhao, D. (2023). Evaluating the accessibility of public service facilities to tourists and residents in island destinations: Evidence from the Changhai County. *Frontiers in Public Health*, 10, 1090341. doi:10.3389/fpubh.2

The Development of Thai Community-Based
Tourism in the Era of Experience and Value:
The Role of Experience Design in Community Contexts
การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวไทยในยุคแห่งประสบการณ์และคุณค่า:
บทบาทของการออกแบบประสบการณ์ท้องถิ่นโดยชุมชน

Sasithorn Rattanaprayoon^{1*}

ศศิธร รัตนประยูร

Poramate Saggapunt¹

ประเมษฐ์ สักพันธ์

Weeraya Meesawatdikul²

วีรยา มีสวัสดิกุล

Atiwat Rattanaprayoon³

อติวรธร รัตนประยูร

Received: October 14, 2025

Revised: May 12, 2026

Accepted: May 29, 2026

¹ Faculty of Sciences and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Isan, Thailand
คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ประเทศไทย

² Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Isan, Surin Campus, Thailand
คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ ประเทศไทย

³ Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Thailand
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประเทศไทย

* Corresponding Author. E-mail: sasithorn.ra@rmu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเชิงสังเคราะห์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความหมายและลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ วิเคราะห์แนวโน้มและทิศทางทั้งในระดับสากลและประเทศไทย รวมถึงนำเสนอกรณีศึกษา องค์ประกอบ และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ โดยใช้วิธีการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งผลการสังเคราะห์พบว่า การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยว โดยการออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้งกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งเปลี่ยนจุดเน้นจากปริมาณนักท่องเที่ยวและรายได้ระยะสั้น ไปสู่การสร้างคุณค่าเชิงอารมณ์ ความหมาย และความแท้จริงของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ให้ความสำคัญมากกว่าการบริโภคสินค้าและบริการทั่วไป นอกจากนี้ยังพบว่าองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในบริบทชุมชน ได้แก่ การออกแบบกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ความพร้อมของชุมชน และการสร้างคุณค่าและความหมายร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในพื้นที่ ซึ่งเป็นปัจจัยเสริมศักยภาพชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และยั่งยืน ทั้งนี้ บทเรียนจากกรณีศึกษาชี้ให้เห็นว่าชุมชนที่บูรณาการทรัพยากรวัฒนธรรมเข้ากับการออกแบบประสบการณ์อย่างเป็นระบบสามารถพัฒนาสู่ความยั่งยืนในยุคเศรษฐกิจแห่งประสบการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคุณค่าเชิงวิชาการของบทความนี้อยู่ที่การนำเสนอกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงแนวคิดการสร้างคุณค่าผ่านประสบการณ์กับบริบทการท่องเที่ยวไทย ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในระดับนโยบายการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของภาคธุรกิจ และการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้ที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ การออกแบบประสบการณ์ การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การสร้างคุณค่า การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

This synthetic academic article aims to explain the meaning and characteristics of experiential tourism, analyze trends and directions at both international and Thai contexts, and present case studies, components, and practices related to creating distinctive and unique tourism experiences. The study employs a documentary synthesis method, drawing on relevant research and literature from both domestic and international sources. The synthesis reveals that experiential tourism serves as a key mechanism for upgrading tourism quality by designing activities that enable tourists to engage deeply with local ways of life, culture, and natural resources, thereby shifting the focus from tourist volume and short-term revenue toward creating emotional value, meaning, and authenticity, qualities that modern tourists prioritize over conventional goods and services. Key components identified include participatory activity design, community readiness, and the co-creation of shared value and meaning between tourists and local residents, which collectively strengthen community capacity to develop distinctive and sustainable tourism products. Lessons drawn from case studies further indicate that communities integrating cultural resources with systematic experiential design are better positioned to achieve long-term sustainability in the experience economy. The academic contribution of this article lies in presenting an integrative conceptual framework that connects the concept of value creation through experience (Experience Economy) with the Thai tourism context, offering practical applications across tourism quality policy, business product development, and cultural resource management by local communities for sustainable income generation.

Keywords: Experiential tourism, Experience design, Sustainable tourism, Value creation, Community participation

บทนำ

การท่องเที่ยวของไทยเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมาอย่างยาวนาน แต่การวัดความสำเร็จด้วยปริมาณนักท่องเที่ยวทำให้เกิดข้อจำกัดเชิงโครงสร้างหลายประการ ทั้งการกระจุกตัวของรายได้ การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม และความเปราะบางต่อวิกฤตภายนอก โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่เปิดเผยจุดอ่อนของระบบท่องเที่ยวที่พึ่งพิงปริมาณเป็นหลักอย่างชัดเจน (Prachachat Business Online, 2022) ส่งผลให้เกิดการปรับยุทธศาสตร์สู่การท่องเที่ยวเชิงคุณค่า (High-Value Tourism) ที่เน้นคุณภาพ ความยั่งยืน และการกระจายประโยชน์สู่ชุมชน (Suwannarat, Auttarat, & Srinurak, 2015)

ในเวทีโลก แนวโน้มดังกล่าวสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ที่สำคัญกับ "ประสบการณ์" มากกว่าการเลือก "จุดหมายปลายทาง" (Seeley, Mann, & Krishnan, 2023) โดยข้อมูลจาก UNWTO (2023) ยืนยันว่านักท่องเที่ยวกว่า 3 ใน 4 ต้องการประสบการณ์ใหม่ การเรียนรู้วัฒนธรรม และความทรงจำที่มีคุณค่าลึกซึ้ง สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจเชิงประสบการณ์ (Experience Economy) ของ Pine and Gilmore (1999) ที่ชี้ว่าประสบการณ์คือคุณค่าที่ผู้บริโภคยุคใหม่แสวงหา แนวคิดนี้ได้รับการพัฒนาต่อยอดโดย Tung and Ritchie (2011) ที่อธิบายว่าประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำคือประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวยังคงระลึกถึงได้อย่างมีความหมายแม้การเดินทางจะสิ้นสุดลงแล้ว รวมถึง Kim, Ritchie, and McCormick (2012) ที่พัฒนาเครื่องมือวัดประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำใน 7 มิติ ได้แก่ สุขเชิงประสาทสัมผัส ความสดชื่น วัฒนธรรมท้องถิ่น ความหมาย ความรู้ การมีส่วนร่วม และความแปลกใหม่

สำหรับประเทศไทย แนวคิดดังกล่าวตอบสนองพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่แสวงหาการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นมากกว่าการบริโภคสินค้าและบริการทั่วไป (Soraso, 2023; Thailand Science Research and Innovation (TSRI), 2021) ประสบการณ์ที่มีความหมายไม่เพียงสร้างความพึงพอใจ แต่ยังนำไปสู่การบอกต่อการกลับมาเยือนซ้ำ และการใช้จ่ายที่สูงขึ้น (Chen & Rahman, 2018; Kim, Ribeiro, & Li, 2021) ขณะที่งานศึกษาด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) จำนวนมากมุ่งเน้นในมิติการจัดการและการกระจายรายได้ไว้อย่างกว้างขวาง อาทิ Tolkach and King (2015) ที่ศึกษา CBT ในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีงานศึกษาเกี่ยวกับ CBT และ Experiential Tourism จำนวนมาก แต่ยังขาดบทความเชิงสังเคราะห์ที่เชื่อมโยงแนวคิดเศรษฐกิจเชิงประสบการณ์เข้ากับบริบทการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวไทยอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในมิติของการออกแบบประสบการณ์ที่มีคุณค่า การสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่น และการยกระดับจากการท่องเที่ยวเชิงปริมาณสู่การท่องเที่ยวเชิงคุณภาพในยุคหลังโควิด-19 ช่องว่างดังกล่าวทั้งเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติจึงเป็นจุดเริ่มต้นของบทความนี้

บทความนี้ใช้กรอบแนวคิดเชิงบูรณาการที่ผสมผสานแนวคิดหลักเข้าด้วยกัน ได้แก่ แนวคิดเศรษฐกิจเชิงประสบการณ์ (Experience Economy) ของ Pine and Gilmore (1999) แนวคิดประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (Memorable Tourism Experience) ของ Tung and Ritchie (2011) และ Kim et al. (2012) และหลักการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) ของ Tolkach and King (2015) กรอบแนวคิดนี้อธิบายกลไกการยกระดับการท่องเที่ยวใน 3 ระดับ คือ ระดับนักท่องเที่ยวที่ได้รับคุณค่าเชิงอารมณ์และความหมาย ระดับชุมชนที่สร้างรายได้อย่างยั่งยืนจากอัตลักษณ์ท้องถิ่น และระดับนโยบายที่เปลี่ยนจากการวัดความสำเร็จด้วยปริมาณสู่คุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความหมาย องค์ประกอบ แนวโน้ม และกรณีศึกษาของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวไทยให้แข่งขันได้ในเวทีโลก พร้อมสร้างประโยชน์อย่างสมดุลต่อนักท่องเที่ยว ชุมชน และประเทศชาติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสังเคราะห์แนวคิดและวิเคราะห์แนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ทั้งในระดับสากลและบริบทของประเทศไทย
2. เพื่อถอดบทเรียนจากกรณีศึกษาและเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติสำหรับการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวไทยสู่ความยั่งยืนในยุคแห่งประสบการณ์และคุณค่า
3. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและแนวทางการเสริมศักยภาพชุมชนในการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างคุณค่าและความหมายร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในพื้นที่

กรอบแนวคิด

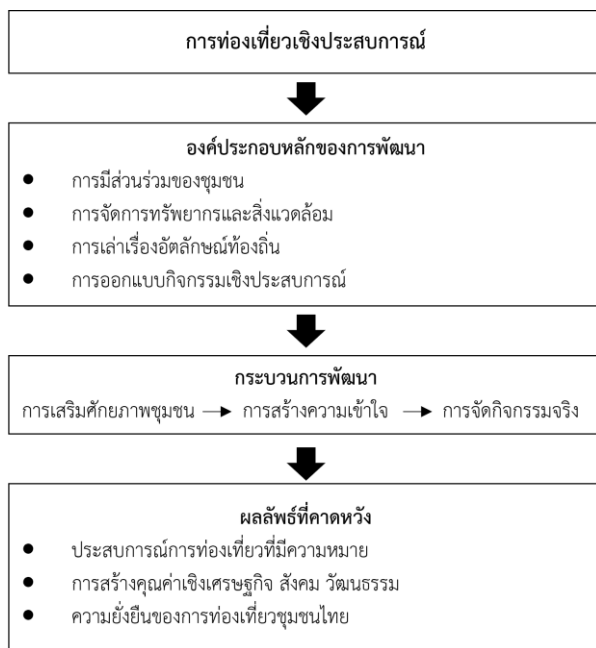
บทความนี้ใช้กรอบแนวคิดเชิงบูรณาการที่มีการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์โดยชุมชน (Community-Based Experiential Tourism) เป็นแกนกลาง โดยอาศัยฐานทฤษฎีสามส่วน ได้แก่ แนวคิดเศรษฐกิจเชิงประสบการณ์ (Experience Economy) ของ Pine and Gilmore (1998, 1999) แนวคิดประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (Memorable Tourism Experience) ของ Tung and Ritchie (2011) และ Kim et al. (2012) และหลักการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) ของ Tolkach and King (2015)

จากฐานทฤษฎีดังกล่าว กรอบแนวคิดนี้กำหนดองค์ประกอบหลักของการพัฒนาไว้ 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การเล่าเรื่องอัตลักษณ์ท้องถิ่น และการออกแบบกิจกรรมเชิงประสบการณ์

ซึ่งองค์ประกอบทั้งสี่ด้านนี้ได้รับการวิเคราะห์อย่างละเอียดในส่วนเนื้อหาเชิงสังเคราะห์ของบทความ ทั้งในมิติของความหมาย แนวโน้ม และกรณีศึกษา

กระบวนการพัฒนาประกอบด้วยสามขั้นตอนที่เชื่อมต่อกันตามลำดับ เริ่มจากการเสริมศักยภาพชุมชนในด้านความรู้ ทักษะการเป็นเจ้าบ้าน และการบริหารจัดการนำไปสู่การสร้างความสำเร็จร่วมระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวผ่านการเล่าเรื่องและการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่น และสิ้นสุดที่การจัดกิจกรรมจริงที่นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้ง โดยกระบวนการทั้งสามขั้นตอนนี้สะท้อนผ่านแนวปฏิบัติและกรณีศึกษาที่นำเสนอในเนื้อหาเชิงสังเคราะห์

กระบวนการพัฒนาดังกล่าวนำไปสู่ผลลัพธ์ที่คาดหวังสามระดับ ได้แก่ ประสพการณ์การท่องเที่ยวที่มีความหมายและน่าจดจำสำหรับนักท่องเที่ยว การสร้างคุณค่าเชิงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมให้แก่ชุมชน และความยั่งยืนของการท่องเที่ยวชุมชนไทยในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่นำเสนอในตอนท้ายของบทความ ทั้งนี้ผลลัพธ์ที่ได้จะป้อนกลับ (Feedback Loop) สู่องค์ประกอบหลักของการพัฒนาและกระบวนการพัฒนา เพื่อให้ชุมชนสามารถเรียนรู้และปรับปรุง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดเชิงบูรณาการของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์โดยชุมชน:
ใช้เพื่อการสังเคราะห์แนวคิด วิเคราะห์องค์ประกอบ และเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติสำหรับการพัฒนา
ชุมชนท่องเที่ยวไทยอย่างยั่งยืน

Figure 1. An Integrative Conceptual Framework for Community-Based Experiential Tourism: For Synthesizing Concepts, Analyzing Components, and Proposing Practical Guidelines for Sustainable Tourism Community Development in Thailand

เนื้อหาเชิงสังเคราะห์

ความหมายและลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

คำว่า “ประสบการณ์” เป็นคำที่มีความหมายกว้างและมีการตีความแตกต่างกันไปในแต่ละสาขาวิชา โดยทั่วไปแล้วคำนี้ถูกใช้เพื่ออธิบายความรู้สึกและการรับรู้ที่เกิดขึ้นจากการพบเจอกับสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปจนถึงเหตุการณ์ที่มีความสำคัญต่อบุคคล (Carù, & Cova, 2003; Hosany, & Witham, 2010) ในช่วงแรกของการศึกษาประสบการณ์ Holbrook and Hirschman (1982) ได้มองว่า ประสบการณ์คือกระบวนการที่เชื่อมโยงกับความสุข ความเพลิดเพลิน และความรู้สึกสนุกสนาน โดยให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านประสาทสัมผัส อารมณ์ และจินตนาการที่ผู้บริโภครับรู้เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสินค้าและบริการ ต่อมา Lemon and Verhoef (2016) ได้ขยายความหมายของประสบการณ์ในมิติของธุรกิจและการตลาด โดยอธิบายว่าประสบการณ์ของลูกค้าเป็นการตอบสนองแบบองค์รวม ครอบคลุมทั้งด้านความคิด อารมณ์ พฤติกรรม การรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส และความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นตลอดเส้นทางการมีปฏิสัมพันธ์กับธุรกิจหรือบริการนั้น ๆ

ในเชิงลึก นักวิชาการจำนวนมากเห็นพ้องว่า “ประสบการณ์” ไม่ใช่เพียงการปฏิสัมพันธ์ทั่วไป แต่เป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าและสามารถสร้างความหมายเฉพาะตัวให้กับบุคคล Arnould and Price (1993) อธิบายว่า ประสบการณ์มีลักษณะพิเศษเพราะมักเชื่อมโยงกับช่วงเวลาที่มอบคุณค่า ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ที่แสนพิเศษหรือช่วงเวลาที่ทำให้เกิดอารมณ์ร่วมที่เข้มข้น ขณะที่ Pine and Gilmore (1998) ได้พัฒนาแนวคิด “เศรษฐกิจเชิงประสบการณ์” (Experience Economy) โดยชี้ว่า ประสบการณ์มีคุณค่าที่แตกต่างจากสินค้าและบริการทั่วไป เพราะสามารถสร้างความเชื่อมโยงเชิงอารมณ์ระหว่างผู้บริโภคกับธุรกิจในระดับลึกซึ่งมากกว่า

เมื่อนำแนวคิดเรื่องประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ในบริบทการท่องเที่ยว จึงก่อให้เกิดแนวคิด “การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์” ซึ่งเน้นการเดินทางที่มากกว่า

การชมสถานที่แบบผิวเผิน แต่เป็นการมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้งกับกิจกรรม วิถีชีวิต และ วัฒนธรรมท้องถิ่น โดย Cohen (1979) ถือเป็นหนึ่งในนักวิชาการยุคแรกๆ ที่เสนอว่า ประสบการณ์คือหัวใจสำคัญของการเดินทาง ส่วน Tung and Ritchie (2011) ได้ให้นิยามประสบการณ์การท่องเที่ยวไว้อย่างครอบคลุมว่าเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนการเดินทาง ระหว่างการเดินทาง และหลังการเดินทาง โดยนักท่องเที่ยวจะทำการประเมินและประมวลผลเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งในมิติของความคิด อารมณ์ และ พฤติกรรม

ประสบการณ์การท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับ “ความทรงจำ” นักท่องเที่ยวอาจใช้เวลาเพียงไม่กี่วันในการเดินทาง แต่ความทรงจำที่เกิดขึ้นสามารถคงอยู่และส่งผลในระยะยาวต่อการรับรู้และพฤติกรรมการท่องเที่ยวภายหลัง (Kim et al., 2021) ความทรงจำเชิงเหตุการณ์ (episodic memory) มีบทบาทสำคัญในการเก็บรักษาและเรียกคืนข้อมูล ทั้งในด้านเวลา สถานที่ บุคคล บรรยากาศ และความรู้สึกที่เกี่ยวข้อง ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถระลึกถึงเหตุการณ์ที่มีความหมายต่อชีวิตได้ในภายหลัง การสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำจึงไม่เพียงช่วยสร้างความพึงพอใจระหว่างการเดินทาง แต่ยังส่งผลให้เกิดการบอกต่อในเชิงบวก การกลับมาเยือนซ้ำ และการใช้จ่ายที่สูงขึ้น (Chen & Rahman, 2018)

ลักษณะของประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณค่ามักเชื่อมโยงกับความแปลกใหม่ ความไม่คาดหมาย และการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของนักท่องเที่ยว ซึ่งแตกต่างจากบริการแบบดั้งเดิมที่มุ่งเน้นเพียงการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน แต่การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ให้ความสำคัญกับการมอบสิ่งที่เหนือความคาดหมาย สร้างความประหลาดใจ และก่อให้เกิดความประทับใจในเชิงบวก (Chandralal & Valenzuela, 2013) อีกทั้งการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ยังมุ่งเน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้านและชุมชนท้องถิ่น ผ่านการสัมผัสด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้แก่ การมองเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การลิ้มรส และการสัมผัส (Davar, 2010)

การมีส่วนร่วมเช่นนี้ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถซึมซับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง อันนำไปสู่การสร้างความหมายส่วนบุคคลและความทรงจำที่ลึกซึ้ง Pine and Gilmore (1999) ยังเน้นว่า การสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าในบริบทการท่องเที่ยวจำเป็นต้อง “ปรับแต่งให้มีความเฉพาะเจาะจงสำหรับแต่ละบุคคล” (personalization) เพื่อให้ประสบการณ์นั้นไม่ซ้ำใครและมีความพิเศษต่อผู้เข้าร่วม

โดยสรุป การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์สามารถมองได้ว่าเป็นการเปลี่ยนผ่านจากการให้บริการเชิงธุรกรรมแบบดั้งเดิม ไปสู่การสร้างคุณค่าทางอารมณ์และความทรงจำที่ยั่งยืน หัวใจสำคัญอยู่ที่การออกแบบกิจกรรมที่มีส่วนร่วมสูง เน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนและสภาพแวดล้อมท้องถิ่น ตลอดจนการสร้างบรรยากาศที่นักท่องเที่ยวสามารถซึมซับและจดจำได้ในระยะยาว การมอบประสบการณ์ที่น่าจดจำและมีคุณค่าเฉพาะตัวจึงเป็นกุญแจสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21 โดย Davar (2010) ได้จำแนกองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ออกเป็น 6 องค์ประกอบอันได้แก่

1. การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การท่องเที่ยวรูปแบบนี้เน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำและการสัมผัสด้วยตนเอง มากกว่าการรับรู้จากการฟังหรือการอ่าน ช่วยให้นักท่องเที่ยวสร้างคุณค่าและความหมายจากการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
2. วิวัฒนาการสู่เศรษฐกิจเชิงประสบการณ์ การท่องเที่ยวไม่ได้จำกัดอยู่แค่การบริการพื้นฐานอีกต่อไป แต่ก้าวสู่การสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่า ครอบคลุมทั้งผู้คน ที่พบเจอ สถานที่ที่เที่ยวน กิจกรรมที่ทำ และความทรงจำที่เกิดขึ้น โดยผู้ให้บริการต้องบูรณาการตั้งแต่การวางแผนก่อนการเดินทางจนถึงการติดตามหลังการเดินทาง
3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง แทนที่จะมองเพียงจากภายนอก นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับวัฒนธรรม ธรรมชาติ และชุมชนอย่างลึกซึ้ง ผ่านกิจกรรมที่ทำให้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่

4. โลกคู่ขนานกับการท่องเที่ยวแบบมวลชน การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เป็นสิ่งตรงข้ามกับการท่องเที่ยวเชิงปริมาณ ที่มักให้เพียงการสัมผัสผิวเผิน ตรงกันข้าม การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์คือการ “แสดงให้เห็น” และ “มีส่วนร่วม” ไม่ว่าจะเป็น การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ นิเวศ ผจญภัย หรือมรดก ล้วนสะท้อนถึงความเป็นส่วนตัว และคุณค่าที่แตกต่าง

5. ประสบการณ์คุณภาพเกิดจากการร่วมมือกัน ประสบการณ์ที่น่าประทับใจ เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการและนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวลงเวลา และทุนทรัพย์ ขณะที่ผู้ให้บริการต้องเข้าใจความต้องการและออกแบบกิจกรรม ที่เหมาะสม เมื่อทั้งสองฝ่ายมีส่วนร่วม ประสบการณ์ที่ได้จะสะท้อนคุณค่าที่ลึกซึ้งและ ก่อให้เกิดความทรงจำที่มีความหมาย

6. การเปลี่ยนผ่านของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การเปลี่ยนจากการท่องเที่ยวที่เน้น “การพักผ่อนแบบผิวเผิน” ไปสู่ “การสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่า” ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงสำคัญในอุตสาหกรรม นักท่องเที่ยวในยุคใหม่ต้องการการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้จริง ๆ ทำให้องค์กรท่องเที่ยวต้องแข่งขันกันที่คุณภาพของ ประสบการณ์มากกว่าราคา เพื่อสร้างความยั่งยืนและความผูกพันระยะยาวกับ นักท่องเที่ยว

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น พบว่านักวิชาการมีจุดร่วมที่เห็นพ้องกันอยู่ หลายประการ กล่าวคือ การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์มิใช่เพียงการให้บริการขึ้น พื้นฐาน หากแต่เป็นกระบวนการสร้างคุณค่าทางอารมณ์และความทรงจำที่ยั่งยืน (Holbrook & Hirschman, 1982; Pine & Gilmore, 1998, 1999; Tung & Ritchie, 2011) โดยมีองค์ประกอบสำคัญร่วมกัน ได้แก่ การมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้ง การปฏิสัมพันธ์กับชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น และการออกแบบประสบการณ์ ที่เฉพาะเจาะจงสำหรับแต่ละบุคคล นอกจากนี้ยังมีความเห็นพ้องว่าประสบการณ์ที่มี

คุณภาพส่งผลโดยตรงต่อการกลับมาเยือนซ้ำและการบอกต่อในเชิงบวก (Chen & Rahman, 2018; Kim et al., 2021)

อย่างไรก็ตาม บทความนี้สังเคราะห์เพิ่มเติมในประเด็นที่วรรณกรรมส่วนใหญ่ยังให้ความสนใจไม่มากนัก นั่นคือบทบาทของชุมชนในฐานะผู้ออกแบบและส่งมอบประสบการณ์ ไม่ใช่เพียงฉากหลังหรือผู้ให้บริการเสริม การที่ชุมชนเป็นเจ้าของกระบวนการสร้างประสบการณ์ตั้งแต่ต้นจนจบย่อมส่งผลให้ประสบการณ์นั้นมีความแท้จริง (authenticity) และความหมายในเชิงวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งกว่าประสบการณ์ที่ออกแบบโดยผู้ประกอบการจากภายนอก ซึ่งเป็นแกนกลางของการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะในส่วนต่อไปของบทความ

แนวโน้มและทิศทางของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

ในอดีต การท่องเที่ยวของประเทศไทยมุ่งเน้นการวัดความสำเร็จจากปริมาณนักท่องเที่ยว โดยใช้จำนวนผู้เดินทางทั้งชาวไทยและต่างชาติเป็นตัวชี้วัดหลัก ผลลัพธ์ที่ได้แม้สะท้อนถึงการเติบโตของอุตสาหกรรม แต่เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยว พบว่าการเพิ่มขึ้นของปริมาณนักท่องเที่ยวไม่ได้ส่งผลให้รายได้เติบโตตามสัดส่วน (Prachachat Business Online, 2022) ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดของการใช้ตัวเลขเชิงปริมาณเพียงด้านเดียวในการประเมินความสำเร็จของอุตสาหกรรม

ประเทศไทยจึงหันมาปรับทิศทางสู่การท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ (High-Value Tourism) โดยมุ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการใช้จ่ายสูง และเน้นการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยไม่เน้นปริมาณเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับนิยาม ‘นักท่องเที่ยวคุณภาพ’ (Suwannarat et al., 2015) สิ่งนี้เชื่อมโยงโดยตรงกับ การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (Experiential Tourism) เนื่องจากนักท่องเที่ยวคุณภาพมิได้แสวงหาการท่องเที่ยวเชิงปริมาณราคาถูก

แต่ต้องการ กิจกรรมที่มีคุณค่า สร้างความหมาย และสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น ประสบการณ์เช่นนี้ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกคุณค่าและยินดีใช้จ่ายมากขึ้น ขณะเดียวกัน ยังสร้างประโยชน์โดยตรงแก่ชุมชนและทรัพยากรท้องถิ่น

ในเวทีโลก แนวโน้มก็เคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน โดยการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ได้ก้าวขึ้นมาเป็นหัวใจของการตัดสินใจเดินทาง นักท่องเที่ยวยุคใหม่ ไม่ได้เริ่มต้นจากการเลือก “จุดหมายปลายทาง” แต่ให้ความสำคัญกับ “ประสบการณ์” และกิจกรรมที่ต้องการเข้าร่วมเป็นอันดับแรก (Seeley et al., 2023) ผลการศึกษาของ องค์การการท่องเที่ยวโลกพบว่า นักท่องเที่ยวยุคใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ ให้ความสำคัญกับ “ประสบการณ์” มากกว่าวัตถุ พวกเขามักมองหาความแปลกใหม่ ความหลากหลายของกิจกรรมท้องถิ่น และโอกาสในการเรียนรู้วัฒนธรรมของพื้นที่ ปลายทาง แนวโน้มนี้สะท้อนว่า การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ กำลังกลายเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโลก เพราะสามารถสร้างรายได้ สร้างความทรงจำที่มีคุณค่า เพิ่มการจ้างงาน และกระตุ้นเศรษฐกิจในภาพรวมได้อย่างมีนัยสำคัญ (UNWTO, 2023)

สำหรับประเทศไทย แนวโน้มนี้สะท้อนออกมาผ่านการพัฒนาในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็น

- การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ที่ใช้จุดแข็งด้านสปา นวดแผนไทย และบริการทางการแพทย์ที่มีคุณภาพระดับโลก
- การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) ที่มอบโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตจริงและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น
- การท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ (Voluntourism) ที่ตอบโจทย์คนรุ่นใหม่ซึ่งต้องการผจญภัยการเดินทางกับกิจกรรมเพื่อสังคม

- การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชัน “แท็กไทย (TagThai)” หรือการใช้สื่อโซเชียลและอินฟลูเอนเซอร์เพื่อเล่าเรื่องราวและสร้างแรงบันดาลใจ

จากการทบทวนวรรณกรรมและข้อมูลเชิงนโยบายข้างต้น พบว่ามีจุดที่นักวิชาการและองค์กรระหว่างประเทศเห็นพ้องกัน กล่าวคือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งในระดับโลกและระดับประเทศกำลังเปลี่ยนผ่านจากการวัดความสำเร็จด้วยปริมาณไปสู่การให้ความสำคัญกับคุณภาพของประสบการณ์ (Seeley et al., 2023; UNWTO, 2023) นักท่องเที่ยวคุณภาพแสวงหาประสบการณ์ที่มีความหมาย สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น และยินดีใช้จ่ายมากขึ้นเพื่อสิ่งเหล่านั้น ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยในระยะหลัง

อย่างไรก็ตาม บทความนี้สังเคราะห์เพิ่มเติมว่า แนวโน้มดังกล่าวยังไม่ได้รับการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบกับบทบาทของชุมชนในฐานะกลไกหลักของการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่า กล่าวคือ การท่องเที่ยวโดยชุมชนมิใช่เพียงรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ หากแต่เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ประสบการณ์นั้นมีความแท้จริงและยั่งยืนในระยะยาว การวิเคราะห์ในส่วนต่อไปจึงมุ่งลงลึกไปที่บริบทการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในประเทศไทย เพื่อตรวจสอบว่าชุมชนไทยสามารถตอบรับแนวโน้มนี้ได้อย่างไรในเชิงปฏิบัติจริง

การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในประเทศไทย

อย่างที่ทราบกันแล้วว่าการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (Experiential Tourism) ได้รับความยอมรับว่าเป็นแนวโน้มใหม่ที่สำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นให้ผู้มาเยือนได้มีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้งกับกิจกรรม วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของท้องถิ่น มากกว่าการเป็นเพียงผู้ชม (Davar, 2010) ซึ่งประสบการณ์ลักษณะนี้ช่วยสร้างความหมาย ความรู้สึก และความทรงจำที่มีคุณค่าในระดับปัจเจก ขณะเดียวกันก็มี

ส่วนช่วยกระจายรายได้และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเจ้าบ้าน ทำให้การท่องเที่ยวมีใช้เพียงกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน แต่เป็นเครื่องมือสร้างคุณค่าร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยรอบ

ในมิติของความสำคัญ การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์สัมพันธ์โดยตรงกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น บทความของ Soraso (2023) ชี้ให้เห็นว่านักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ทั้งชาวไทยและต่างชาติต่างแสวงหาความหมายในการเดินทางผ่านการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่แท้จริง ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ทำอาหารไทย การเข้าร่วมงานประเพณีในชุมชน หรือการพักโฮมสเตย์ในหมู่บ้านชนบท ซึ่งช่วยให้พวกเขาได้สัมผัสวัฒนธรรมในเชิงลึก เกิดเป็นความทรงจำที่มีคุณค่าทางอารมณ์ อีกทั้งยังสร้างรายได้แก่คนท้องถิ่น เสริมสร้างความภาคภูมิใจ และรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของพื้นที่ให้คงอยู่ควบคู่กับการพัฒนา

ในขณะเดียวกัน งานวิจัยของ Thailand Science Research and Innovation (TSRI) (2021) พบว่า นักท่องเที่ยวไทย โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ในเจนเนอเรชัน Y และ Z ให้ความสำคัญกับ “ความคุ้มค่าเชิงประสบการณ์” มากกว่าการบริโภควัตถุ พวกเขา มองว่าการท่องเที่ยวที่มีความหมายต้องเปิดโอกาสให้เรียนรู้ ทดลอง และลงมือทำจริง เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agri-tourism) ที่นักท่องเที่ยวได้ร่วมเก็บเกี่ยวหรือทำกิจกรรมในฟาร์ม รวมไปถึงการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร (Voluntourism) ที่ผสมผสานการเดินทางกับการสร้างคุณค่าเชิงสังคม ความเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมนี้สะท้อนว่าการพักผ่อนเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพออีกต่อไป หากแต่สิ่งที่นักท่องเที่ยวสมัยใหม่แสวงหาคือประสบการณ์ที่มีความหมายและสามารถบอกเล่าต่อได้

เมื่อพิจารณาตัวอย่างรูปธรรมในประเทศไทย จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์มีการพัฒนาอย่างหลากหลาย ทั้งในเมืองท่องเที่ยวหลักและในระดับชุมชน งานวิจัยของ Phasuk, Nitichaowakul, and Ferry (2022) ศึกษาในเมืองพัทยา พบว่า การตลาดเชิงประสบการณ์มีบทบาทสำคัญต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว โดยองค์ประกอบด้านประสาทสัมผัส (Sense) ความรู้สึก (Feel) ความคิด (Think)

การกระทำ (Act) และความเชื่อมโยงทางสังคม (Relate) ล้วนมีอิทธิพลต่อการกลับมาเยือนซ้ำ อีกทั้งผู้ที่ได้รับประสบการณ์เชิงบวกยังมีแนวโน้มจะแนะนำต่อและยินดีจ่ายเพิ่มเพื่อแลกกับคุณค่าที่รู้สึกคุ้มค่า

ในระดับชุมชน งานวิจัยของ Phlirak and Nakpathom (2020) ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในภาคตะวันออก (ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด) พบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงกว่า 20 แห่ง ซึ่งเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชีวิตจริง ตั้งแต่การทำเกษตรแบบยั่งยืน การทำประมงพื้นบ้าน ไปจนถึงการผลิตหัตถกรรมท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม งานวิจัยดังกล่าวยังชี้ให้เห็นว่าศักยภาพดังกล่าวจะเกิดผลได้จริงก็ต่อเมื่อชุมชนมีกลไกการจัดการผลประโยชน์ที่ชัดเจนและได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายในชุมชน

นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่เน้นสุขภาวะ (wellness tourism) ซึ่งแตกต่างจาก CBT แต่สะท้อนแนวโน้มสำคัญในบริบทไทย นั่นคืองานวิจัยของ Rodtook et al. (2024) ที่ศึกษากิจกรรมอาบป่า (forest bathing) ใน 3 บริบท ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ ป่าชุมชน และป่าในเมือง พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความดันโลหิตซิสโตลิกลดลงเฉลี่ยร้อยละ 6.6 และร้อยละ 88.3 รายงานระดับความสุขสูง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการออกแบบประสบการณ์ที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติผ่านประสาทสัมผัสมีผลลัพธ์ที่วัดได้จริงทั้งทางกายและจิตใจ หลักการนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรม CBT ที่ใช้ทรัพยากรป่าชุมชนเป็นฐานได้

จากการทบทวนวรรณกรรมและกรณีศึกษาในบริบทประเทศไทยข้างต้น พบว่าการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในไทยมีพัฒนาการที่หลากหลายและครอบคลุมทั้งในระดับเมืองและชุมชน โดยมีองค์ประกอบร่วมที่ทำให้เกิดความสำเริง ได้แก่ การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้ง การเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น และการสร้างความทรงจำที่มีความหมายในระยะยาว (Phlirak & Nakpathom, 2020; Rodtook et al., 2024; Soraso, 2023)

อย่างไรก็ตาม บทความนี้สังเคราะห์เพิ่มเติมว่า ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในแต่ละพื้นที่ไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ หากแต่มาจากการออกแบบองค์ประกอบที่ครอบคลุมทั้งมิติกายภาพ จิตใจ และปฏิสัมพันธ์อย่างบูรณาการ การวิเคราะห์ในส่วนต่อไปจึงมุ่งลงลึกไปที่องค์ประกอบเหล่านี้ เพื่อให้เข้าใจว่ากิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวใดสามารถสร้างประสบการณ์ที่ไม่เหมือนใครให้นักท่องเที่ยวได้อย่างไร และชุมชนจะสามารถนำหลักการเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาได้จริงอย่างไรบ้าง

องค์ประกอบของการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ไม่เหมือนใคร

การสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณค่าไม่ได้ขึ้นอยู่กับสถานที่เพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการออกแบบกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นความรู้สึกของนักท่องเที่ยวในหลายมิติ ทั้งการรับรู้ทางประสาทสัมผัส อารมณ์ ความสัมพันธ์ และความหมายที่ได้รับจากการเดินทาง องค์ประกอบสำคัญของประสบการณ์เหล่านี้สามารถอธิบายได้ในสามมิติหลัก ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านจิตใจ และด้านปฏิสัมพันธ์ ซึ่งเมื่อบูรณาการร่วมกันแล้ว จะทำให้ปลายทางการท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์ แตกต่าง และจดจำได้

1. ด้านกายภาพ องค์ประกอบทางกายภาพถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยว เพราะสภาพแวดล้อมที่นักท่องเที่ยวเผชิญสามารถกระตุ้นการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสได้โดยตรง ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ กิจกรรมที่จัดขึ้น วัสดุหรืออุปกรณ์ที่ใช้ ไปจนถึงการออกแบบบรรยากาศโดยรวม งานวิจัยของ Al Halbusi, Williams, and Hasan (2020) พบว่า สิ่งแวดล้อมทางกายภาพมีผลต่อการรับรู้คุณค่าและความพึงพอใจของผู้บริโภค ซึ่งส่งผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมต่อแหล่งท่องเที่ยว เช่น การกลับมาเยือนซ้ำหรือการบอกต่อในเชิงบวก ทั้งนี้ Väisänen, Uusitalo, and Ryynänen (2023) ยังชี้ว่าการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และมิติทางสังคมสามารถเพิ่มความพึงพอใจและเสริมสร้างความยั่งยืนให้กับแหล่งท่องเที่ยวได้ ตัวอย่างเช่น ชุมชนบ้านบางโรง อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็น CBT ที่นำโดยสตรีในชุมชน ได้ออกแบบเส้นทางประสบการณ์ผ่านสภาพแวดล้อมกายภาพที่หลากหลาย ตั้งแต่ไร่สับปะรดสวนยางพารา ป่าโกงกางริมทะเล ไปจนถึงเกาะแพกลางอ่าว โดยนักท่องเที่ยวได้ใช้ประสาทสัมผัสโดยตรงในแต่ละพื้นที่ตลอดเส้นทาง ซึ่งชุมชนแห่งนี้ได้รับรางวัล Responsible Community Tourism ประจำปี พ.ศ. 2567 และ Responsible Conservation ประจำปี พ.ศ. 2568 จาก Responsible Thailand Awards (Responsible Thailand, 2024)

2. ด้านจิตใจ ในมิติทางจิตใจหรือเชิงอารมณ์ การสร้างประสบการณ์ที่ไม่เหมือนใครจำเป็นต้องออกแบบเพื่อกระตุ้นความรู้สึกและสร้างอารมณ์ที่มีความหมายต่อผู้มาเยือน ประสบการณ์เชิงอารมณ์เหล่านี้มิได้เกิดจากการรับรู้ทางกายภาพเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับวัฒนธรรม กิจกรรม และสิ่งแวดล้อม หากเป็นประสบการณ์เชิงบวก จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจ ความสุข และความทรงจำที่ยั่งยืนต่อไป งานทบทวนวรรณกรรมของ Hosany, (2022) ชี้ว่าองค์ประกอบด้านความสุข (hedonism) การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social interaction) และความหมาย (meaning) ล้วนมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจดจำและประเมินค่าในเชิงบวก ตัวอย่างเช่น การเรียนทำอาหารไทย ที่นักท่องเที่ยวต่างชาติได้ลงมือปรุงด้วยตนเอง ทำให้เกิดทั้งความสุข ความภูมิใจ และความประทับใจ หรือการเข้าร่วมงานบุญบั้งไฟในภาคอีสาน ที่สร้างความตื่นเต้นและความรู้สึกมีส่วนร่วมับวัฒนธรรมท้องถิ่น (Soraso, 2023)

3. ด้านปฏิสัมพันธ์ องค์ประกอบด้านปฏิสัมพันธ์เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ช่วยทำให้ประสบการณ์การท่องเที่ยวมีความพิเศษและแตกต่าง ปฏิสัมพันธ์ในที่นี้หมายถึงการสื่อสารและการมีส่วนร่วมทั้งระหว่างนักท่องเที่ยวกับผู้ให้บริการ รวมถึงนักท่องเที่ยวกับ

ชุมชนและสิ่งแวดล้อม Zhou and Wang (2024) ได้เสนอกรอบแนวคิด ประสบการณ์ท่องเที่ยวแบบดื่มด่ำ (immersive tourism experiencescape) ซึ่งแบ่งออกเป็นสองมิติ ได้แก่ มิติด้านกายภาพ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และ มิติด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยผลการศึกษา พบว่าทั้งสองมิติมีอิทธิพลต่อความตั้งใจของนักท่องเที่ยวในการกลับมาเยือนซ้ำ อีกทั้งอารมณ์ยังมีบทบาทเป็นตัวกลางสำคัญที่เชื่อมโยงประสบการณ์การท่องเที่ยวเข้ากับพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยว ตัวอย่างที่สะท้อนชัดคือ ชุมชนหนองสาน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร ซึ่งออกแบบประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวได้ปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสตรีในชุมชนที่เป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าย้อนคราม การหาของป่า และการปรุงอาหารจากวัตถุดิบที่เก็บมาเองในวันเดียวกัน ปฏิสัมพันธ์ลักษณะนี้ไม่ได้เกิดขึ้นในพื้นที่สาธิตที่จัดเตรียมไว้ แต่เกิดในบริบทชีวิตจริงของชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกผูกพันกับผู้คนและสถานที่อย่างมีความหมาย (UNDP Thailand, 2023)

การบูรณาการองค์ประกอบ เมื่อพิจารณาทั้งสามด้านร่วมกัน จะเห็นได้ว่าการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ไม่เหมือนใครมิใช่เพียงการจัดกิจกรรมพิเศษหรือการตกแต่งสถานที่ให้ดึงดูด แต่คือการบูรณาการองค์ประกอบด้านกายภาพ จิตใจ และปฏิสัมพันธ์เข้าด้วยกันอย่างสมดุล ตัวอย่างเช่น แม่กำปองที่ผสมผสานสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ (กายภาพ) เข้ากับการใช้ชีวิตชุมชนที่สร้างความสุขและแรงบันดาลใจ (จิตใจ) และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสื่อสารกับคนในพื้นที่ (ปฏิสัมพันธ์) ย่อมมีโอกาสสูงที่จะกลายเป็นประสบการณ์ที่ผู้มาเยือนจดจำและอยากกลับมาอีก

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น พบว่าการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณค่าเกิดจากการบูรณาการองค์ประกอบหลายมิติเข้าด้วยกัน โดยองค์ประกอบทางกายภาพช่วยกระตุ้นการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส ด้านจิตใจสร้างแรงบันดาลใจและอารมณ์เชิงบวก ขณะที่ด้านปฏิสัมพันธ์สร้างความผูกพันและความหมายเชิงสังคม (Al Halbusi et al., 2020; Hosany, 2022; Zhou & Wang, 2024) และ

เมื่อทั้งสามด้านทำงานร่วมกันอย่างสมดุล ย่อมนำไปสู่ประสบการณ์ที่ไม่ซ้ำใครและจดจำได้ในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม บทความนี้สังเคราะห์เพิ่มเติมว่า องค์ประกอบทั้งสามด้านจะเกิดขึ้นได้จริงและยั่งยืนก็ต่อเมื่อชุมชนมีความพร้อมในการเป็นผู้ออกแบบและถ่ายทอดประสบการณ์นั้น ไม่ใช่เพียงฉากหลังหรือผู้ให้บริการเสริม กล่าวคือ ชุมชนต้องมีทั้งความรู้ ทักษะ และความมั่นใจในการเล่าเรื่องอัตลักษณ์ของตนเอง ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่วรรณกรรมด้านองค์ประกอบประสบการณ์มักมองข้ามไป การวิเคราะห์ในส่วนต่อไปจึงมุ่งไปที่การเตรียมความพร้อมของชุมชน ในฐานะเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บรรลุผลอย่างแท้จริง

การเตรียมความพร้อมของชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ไม่ได้เกิดจากทรัพยากรหรือแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นเพียงอย่างเดียว หากแต่ขึ้นอยู่กับความพร้อมของชุมชนในการออกแบบ จัดการ และถ่ายทอดประสบการณ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์และคุณค่าท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง ชุมชนจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน โดยเฉพาะในด้านการคัดเลือกอัตลักษณ์ การสร้างความเข้าใจแก่คนในพื้นที่ การฝึกอบรมทักษะการเป็นเจ้าบ้าน การจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม และการบริหารจัดการร่วมกับการตลาด ซึ่งทั้งหมดนี้คือปัจจัยพื้นฐานที่ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เกิดขึ้นอย่างมีคุณค่าและต่อเนื่อง

1. การคัดเลือกและเล่าเรื่องอัตลักษณ์ของชุมชน อัตลักษณ์คือหัวใจของการสร้างประสบการณ์ที่แตกต่าง เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกกว่าที่นี้ไม่เหมือนที่ใด งานวิจัยของ Chaiyakot, Ruksapol, Chaiyakot, and Sakunchannarong (2021) พบว่า การนำอัตลักษณ์ท้องถิ่น เช่น ศิลปะการแสดง ประเพณี และวิถีชีวิตชุมชน มาเป็นแกนกลางในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถสร้างความประทับใจ

และกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น กรณีชุมชนที่ใช้เรื่องเล่าเกี่ยวกับวิถีเกษตรและการทำหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบประสบการณ์ ซึ่งนอกจากจะสร้างความแปลกใหม่ให้นักท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นการรักษาและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไปพร้อมกัน

2. การสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในชุมชน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจะเกิดขึ้นไม่ได้ หากขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทและคุณค่าของการท่องเที่ยว งานวิจัยของ Kantha-oo (2017) ที่ศึกษาในจังหวัดแพร่ชี้ว่าการสร้างความตระหนักและความเข้าใจแก่คนในชุมชน ทำให้เกิดความเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบต่อการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ Pratum, Onchan, Damrongwattana, and Khaenamkhaew (2018) พบว่า การให้ข้อมูลและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชนสามารถปรับตัวและดูแลพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการรองรับนักท่องเที่ยว

3. การฝึกอบรมทักษะการเป็นเจ้าบ้านที่ดี การต้อนรับด้วยความอบอุ่นและมีมาตรฐานคืออีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่สร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำ งานวิจัยของ Sangchumnong and Kozak (2017) พบว่า การพัฒนาทักษะด้านการบริการและการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือของไทย ขณะที่ Likitsarun, Supich, Wongsutinwattana, and Asampinpongs (2021) ชี้ว่าการฝึกอบรมทักษะด้านการสื่อสาร การบริการ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ ทำให้ชุมชนสามารถสร้างกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่และสร้างความพึงพอใจได้อย่างต่อเนื่อง

4. การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ขึ้นอยู่กับความสามารถของชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรที่มีอยู่ การจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในบางช่วง

การกำหนดกติกาในการใช้พื้นที่ หรือการดูแลระบบนิเวศให้สมบูรณ์ ล้วนเป็นสิ่งที่ชุมชนสามารถกำหนดได้ด้วยตนเอง งานวิจัยของ Sangchumnon and Kozak (2017) ย้ำว่า ความพร้อมของชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การมีมาตรการดูแลทรัพยากรอย่างจริงจังจึงเป็นรากฐานในการสร้างความยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

5. การบริหารจัดการและการตลาดโดยชุมชน ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ยังขึ้นอยู่กับความสามารถของชุมชนในการบริหารจัดการและการประชาสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาของ Likitsarun et al. (2021) พบว่าการตั้งคณะกรรมการหรือกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อดูแลเรื่องการจัดกรรายได้ การแบ่งปันผลประโยชน์ และการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ เป็นวิธีการที่ช่วยเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความน่าเชื่อถือแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้การสร้างแบรนด์หรือเรื่องเล่าที่ชัดเจนยังทำให้การสื่อสารกับนักท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ได้

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น พบว่านักวิชาการเห็นพ้องกันว่าความพร้อมของชุมชนเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ขาดไม่ได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ให้เกิดขึ้นได้จริงและยั่งยืน โดยครอบคลุมทั้งการคัดเลือกและเล่าเรื่องอัตลักษณ์ การสร้างความตระหนักในชุมชน การฝึกทักษะการเป็นเจ้าบ้าน การจัดการทรัพยากร และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (Chaiyakot et al., 2021; Likitsarun et al., 2021; Sangchumnon & Kozak, 2017) อย่างไรก็ตาม บทความนี้สังเคราะห์เพิ่มเติมว่าความพร้อมทั้งห้าด้านนี้เป็นเพียง "เงื่อนไขเบื้องต้น" เท่านั้น สิ่งที่จะแปลงความพร้อมเหล่านั้นให้กลายเป็นประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวสัมผัสได้จริงคือ "กระบวนการออกแบบ" ที่มีแนวปฏิบัติชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละชุมชน

แนวปฏิบัติสำหรับชุมชนในการออกแบบประสบการณ์การท่องเที่ยว

เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ของชุมชนเกิดขึ้นอย่างมีคุณค่าและยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการออกแบบและถ่ายทอดกิจกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง แนวทางเหล่านี้ช่วยให้ชุมชนสามารถแปลงแนวคิดสู่การปฏิบัติจริง สร้างกิจกรรมที่มีเอกลักษณ์ ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และเสริมสร้างความภาคภูมิใจแก่คนในพื้นที่ องค์ประกอบและแนวทางปฏิบัติที่นำเสนอในส่วนนี้สังเคราะห์มาจากสองแหล่งที่มาหลัก ได้แก่ ฐานทฤษฎีที่นำเสนอในส่วนต้น และบทเรียนที่ถอดจากกรณีศึกษาทั้งสี่แห่งข้างต้น กล่าวคือ แนวคิด Design Thinking และ Co-creation สังเคราะห์มาจากแนวคิดเศรษฐกิจเชิงประสบการณ์ ขณะที่การรักษาความแท้จริงและการดูแลมาตรฐานความปลอดภัยถอดมาจากบทเรียนของบ้านนาต้นจั่น หนองสาน คุมาราคม และชิราคาวาโกะ ทำให้องค์ประกอบและแนวทางทั้งหมดมีรากฐานที่มาชัดเจนและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ แนวปฏิบัติสำคัญสามารถสรุปได้เป็น 4 ด้านหลัก ดังนี้

1. ขั้นตอนการออกแบบ: Design Thinking และ Co-creation การออกแบบประสบการณ์ท่องเที่ยวไม่ควรเป็นกระบวนการที่เกิดจากผู้จัดเพียงฝ่ายเดียว แต่ควรอาศัยหลักการ Design Thinking ที่เน้นความเข้าใจผู้ใช้ (นักท่องเที่ยว) ผ่านการเก็บข้อมูลเชิงลึก และการพัฒนาแนวคิดที่ตอบสนองความต้องการอย่างสร้างสรรค์ (Brown, 2009) ขณะเดียวกันแนวคิด Co-creation หรือการสร้างสรรค์ร่วมกันระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว เป็นวิธีการที่ทำให้ประสบการณ์มีความหมายและเป็นของจริง (Prahalad & Ramaswamy, 2004) เช่น โครงการ Local Alike ที่ทำงานร่วมกับชุมชนไทยหลายแห่ง ใช้กระบวนการออกแบบร่วมกันกับคนในพื้นที่ เช่น การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนหรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต เช่น การเรียนรู้การทำอนินทรีหรือการทำงานหัตถกรรมพื้นบ้าน

2. การสร้างกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม (Hands-on) หนึ่งในลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์คือการมีกิจกรรมแบบลงมือทำ (hands-on activity) ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ด้วยตนเองและเกิดความทรงจำเชิงบวก งานวิจัยของ Chandralal and Valenzuela (2013) ระบุว่าประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมโดยตรงมักถูกจดจำได้ยาวนานกว่าการรับชมเฉย ๆ เช่น การเรียนทำอาหารไทย ในเชียงใหม่หรือกรุงเทพฯ ที่นักท่องเที่ยวต่างชาติสามารถลงตลาดเลือกวัตถุดิบเอง และทดลองทำเมนูไทยอย่างต้มยำกุ้งหรือแกงเขียวหวานด้วยตัวเอง อีกตัวอย่างคือ โฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง จังหวัดเชียงใหม่ ที่นักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรมเกษตร ทำกาแฟควมมือ และทำอาหารท้องถิ่นกับเจ้าของบ้าน

3. การรักษาสมดุลระหว่างความแท้จริง (Authenticity) และความน่าสนใจ ความท้าทายของชุมชนในการออกแบบกิจกรรมคือการรักษาความแท้จริง (authenticity) ของวัฒนธรรมท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็ต้องทำให้กิจกรรมนั้นมีความน่าสนใจและดึงดูดใจนักท่องเที่ยว MacCannell (1973) เตือนว่าเมื่อวิถีชีวิตท้องถิ่นถูกนำออกมาจัดแสดงในพื้นที่สาธารณะเพื่อนักท่องเที่ยว สิ่งที่ได้คือความแท้จริงที่ถูกจัดฉาก (staged authenticity) ซึ่งลดคุณค่าของประสบการณ์ลง ซึ่งชุมชนบ้านนาต้นจั่น จังหวัดสุโขทัย แสดงให้เห็นแนวทางรับมือกับความท้าทายนี้ โดยชาวบ้านยังคงประกอบอาชีพเดิมและรับบทบาทเป็นเจ้าบ้านเฉพาะเมื่อมีนักท่องเที่ยว ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวหมักโคลน การทำอาหารพื้นบ้าน และการพาชมหมู่บ้านไม่ได้ถูกจัดฉาก แต่เกิดขึ้นในบริบทชีวิตจริงของชุมชน ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถรับรู้ได้ถึงความแตกต่างนี้ (Bangkok Post, 2017)

4. การดูแลเรื่องความปลอดภัยและมาตรฐาน แม้ความน่าสนใจของกิจกรรมจะเป็นสิ่งสำคัญ แต่การรักษาความปลอดภัย (safety) และมาตรฐานการบริการก็เป็นสิ่งที่ไม่อาจละเลยได้ Weaver (2014) ระบุว่าความปลอดภัยและมาตรการจัดการความเสี่ยงเป็นองค์ประกอบหลักที่กำหนดคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงชุมชน

หากละเลยประเด็นนี้อาจส่งผลเสียต่อทั้งประสบการณ์นักท่องเที่ยวและชื่อเสียงของชุมชน ชุมชนบ้านบางโรง จังหวัดภูเก็ต เป็นตัวอย่างของ CBT ที่บูรณาการมาตรฐานความปลอดภัยเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบประสบการณ์ โดยกำหนดให้นักท่องเที่ยวสวมเสื้อชูชีพทุกคนก่อนขึ้นเรือ มีไกด์ชุมชนนำตลอดเส้นทางในป่าโกงกาง และจัดระบบจองล่วงหน้าเพื่อควบคุมจำนวนผู้เข้าร่วมให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ มาตรการเหล่านี้ไม่ได้ลดความน่าสนใจของประสบการณ์ แต่กลับเสริมความเชื่อมั่นและทำให้นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมกับกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ (Responsible Thailand, 2024)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น พบว่าแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในการออกแบบประสบการณ์ท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องครอบคลุมสี่ด้านหลักที่ทำงานเสริมกัน ได้แก่ กระบวนการออกแบบแบบมีส่วนร่วม การจัดกิจกรรมแบบลงมือทำ การรักษาความแท้จริงของวัฒนธรรม และการดูแลมาตรฐานความปลอดภัย (Brown, 2009; Chandralal & Valenzuela, 2013; Prahalad & Ramaswamy, 2004; Weaver, 2014) เมื่อชุมชนสามารถบูรณาการแนวทางเหล่านี้เข้ากับบริบทของตนได้ ย่อมนำไปสู่ประสบการณ์ที่มีคุณค่าและจดจำได้ในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม บทความนี้สังเคราะห์เพิ่มเติมว่า แนวปฏิบัติเหล่านี้จะมีน้ำหนักและความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น หากมีบทเรียนจากกรณีศึกษาจริงทั้งในและต่างประเทศ มาสนับสนุน กรณีศึกษาเหล่านั้นไม่เพียงแสดงให้เห็นว่าแนวปฏิบัติดังกล่าวใช้ได้จริงในบริบทที่หลากหลาย แต่ยังช่วยชี้ให้เห็นปัจจัยแห่งความสำเร็จและบทเรียนที่ชุมชนไทยสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

กรณีศึกษาการพัฒนาประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ

เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนของการนำแนวปฏิบัติไปใช้จริง การศึกษานี้ได้นำเสนอกรณีตัวอย่างของชุมชนที่สามารถประยุกต์แนวคิดการท่องเที่ยวเชิง

ประสบการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ กรณีศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมของชุมชน การออกแบบกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม และการจัดการที่คำนึงถึงความยั่งยืนในทุกมิติ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

กรณีศึกษาในประเทศไทย

1. บ้านนาต้นจั่น ตำบลบ้านตึก อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ชุมชนแห่งนี้เป็นตัวอย่งที่ชัดเจนของการออกแบบประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงลึกโดยชุมชนที่เติบโตจากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยผู้ก่อตั้งชุมชน เผยว่าแม่ชาวบ้านจะคัดค้านในตอนแรกด้วยเหตุผลว่า "ชุมชนไม่มีภูเขา ไม่มีน้ำตก จะมีใครมาเที่ยว" แต่เธอเชื่อว่าวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นเองคือจุดขายที่แท้จริง จากจุดเริ่มต้นเล็กๆ ๆ ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 21 คน ที่ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2532 ชุมชนได้พัฒนาจนมีกลุ่มทอผ้าที่มีสมาชิก 308 คน กลุ่มโฮมสเตย์ มัคคุเทศก์รุ่นเยาว์ การแสดงดนตรีพื้นเมือง และกลุ่มนวดแผนไทย ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำและสัมผัสวิถีชีวิตจริงของชุมชน (Bangkok Post, 2017) กิจกรรมเหล่านี้สอดคล้องกับหลักการ experience economy ของ Pine and Gilmore (1999) ที่เน้นการดึงผู้เข้าร่วมให้มีส่วนร่วมทั้งทางกายและจิตใจพร้อมกัน

กลไกสำคัญที่ทำให้ประสบการณ์ยั่งยืนและผลประโยชน์กระจายสู่ชุมชนอย่างทั่วถึงคือการจัดตั้งกองทุนพัฒนาชุมชน โดยหักรายได้ 50 บาทต่อผู้เข้าพักหนึ่งคนต่อคืนเพื่อพัฒนาวัด โรงเรียน และพื้นที่ส่วนกลาง รายได้จากการท่องเที่ยวชุมชนสร้างรายได้ประมาณ 15 ล้านบาทต่อปีนอกเหนือจากรายได้ภาคเกษตร และคนรุ่นใหม่กว่า 10 คนได้กลับมาทำงานในชุมชน (Sammachip Foundation, 2025) คุณภาพของประสบการณ์ที่ชุมชนสร้างขึ้นได้รับการยืนยันจากรางวัลกินรีทองคำของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยถึง 3 สมัย (พ.ศ. 2558, 2564 และ 2566) จนได้รับสถานะ Hall of Fame (TAT, 2025) รวมถึงรางวัล PATA Gold Award ประเภท Heritage

and Culture (พ.ศ. 2012) และรางวัลสูงสุด PATA Grand Award ด้านความยั่งยืน และความรับผิดชอบต่อสังคม ประจำปี พ.ศ. 2568 ซึ่งเป็นครั้งแรกที่ชุมชนท่องเที่ยวไทยได้รับรางวัลระดับ Grand Award จาก PATA (DASTA., 2025; PATA, 2025)

2. ชุมชนหนองสาน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร

ชุมชนแห่งนี้เป็นกรณีศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์โดยชุมชนสามารถเกิดขึ้นได้เมื่อคนรุ่นใหม่นำภูมิปัญญาดั้งเดิมมาออกแบบเป็นประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมได้จริง ศิลปินรุ่นใหม่มีความเชี่ยวชาญด้านอนุรักษ์ศิลปกรรมคนหนึ่งชุมชนตัดสินใจกลับบ้านเกิดโดยตั้งใจพิสูจน์ว่าตนสามารถมีรายได้ดีกว่าตอนอยู่กรุงเทพฯ ได้ในชุมชนของตนเอง ก่อนจะขยายโอกาสนั้นสู่คนอื่นในหมู่บ้าน เขาได้พัฒนาโมเดล CBT โดยเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในวิถีชีวิตจริงของชุมชน ได้แก่ การทอผ้าและย้อมสีครามด้วยมือ การเดินป่าและหาของป่าเพื่อนำมาประกอบอาหาร และการสัมผัสวิถีชีวิตเกษตรกรรมอินทรีย์ของชุมชน โดยมีสตรีอายุ 40-50 ปีในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาโดยตรง (UNDP Thailand, 2023) กิจกรรมเหล่านี้ตอบสนองแนวคิดประสบการณ์ท่องเที่ยวที่จดจำได้ของ Kim et al. (2012) ที่ระบุว่า การมีส่วนร่วมเชิงวัฒนธรรมและการลงมือทำเป็นองค์ประกอบสำคัญของประสบการณ์ที่มีความหมาย

สิ่งที่ทำให้กรณีนี้มีนัยสำคัญในเชิงนโยบายคือกระบวนการพัฒนาที่มาจากภายในชุมชน UNDP Accelerator Lab Thailand และ Local Alike คัดเลือกชุมชนหนองสานเป็นชุมชนนำร่องในการพัฒนา CBT อย่างยั่งยืน เนื่องจากแสดงให้เห็นการออกแบบประสบการณ์โดยชุมชนเป็นผู้ริเริ่มและขับเคลื่อนเอง และได้บันทึกกระบวนการดังกล่าวไว้ใน Community-Based Tourism Social Innovation Playbook เพื่อเผยแพร่เป็นแนวปฏิบัติในระดับนานาชาติ (UNDP Accelerator Lab Thailand & Local Alike, 2022) นอกจากนี้หลังวิกฤต COVID-19 ชาวบ้านที่เคยออกไปทำงานในเมืองได้กลับมาร่วมพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน (UNDP

Thailand, 2022) สะท้อนให้เห็นว่าเมื่อประสบการณ์ที่ชุมชนสร้างขึ้นมีรากฐานจากอัตลักษณ์ที่แท้จริง ย่อมสามารถสร้างแรงดึงดูดให้คนรุ่นใหม่เห็นคุณค่าและอนาคตของชุมชนตนเองได้

กรณีศึกษาต่างประเทศ

3. कुमारคม หมู่บ้านริมทะเลสาบ Vembanad รัฐเกรละ ประเทศอินเดีย

ชุมชนแห่งนี้ถือเป็นโมเดลที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์สามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกในวงกว้างได้ก็ต่อเมื่อชุมชนโดยเฉพาะกลุ่มสตรีเป็นผู้ออกแบบและนำเสนอประสบการณ์นั้น ภายใต้โครงการ Responsible Tourism (RT) ที่รัฐบาลเกรละริเริ่มในปี พ.ศ. 2551 นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ลึกซึ้งกว่าการท่องเที่ยวแบบปกติ อาทิ การเรียนรู้การสานเสื่อและงานจักสานใบมะพร้าวจากสตรีในชุมชน การชิมอาหารพื้นเมืองเกรละที่ปรุงจากวัตถุดิบในท้องถิ่น ซึ่งสตรีเป็นผู้ควบคุมทั้งกระบวนการ และการท่องเที่ยววิถีชีวิตริมทะเลสาบ (Goodwin, Kumar, & Bobbin, 2016) ประสบการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นได้เพราะกลุ่ม Kudumbashree ซึ่งเป็นเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์สตรีที่รัฐบาลเกรละจัดตั้งขึ้นทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ออกแบบ ผู้ให้บริการ และผู้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวในเวลาเดียวกัน (Kerala Tourism, 2008)

หลักฐานเชิงประจักษ์แสดงถึงผลลัพธ์ที่น่าสนใจ การสำรวจครัวเรือนทั้งหมด 3,108 หลังในพื้นที่ कुमारคมพบว่าร้อยละ 69.6 ของครัวเรือนมีรายได้จากการท่องเที่ยว และในพื้นที่ปัญจาต कुमारคมซึ่งเป็นแกนหลักของโครงการ สัดส่วนดังกล่าวสูงถึงร้อยละ 82 (Goodwin et al, 2016) ในระดับรัฐเกรละ โครงการ RT ก่อให้เกิดหน่วยผลิตชุมชน 17,000 หน่วย มีผู้เข้าร่วม 100,000 คน (Euronews, 2020) ร้านอาหาร Samridhi ที่บริหารทั้งหมดโดยสตรีในชุมชนได้รับรางวัล PATA Gold Award ปี พ.ศ. 2562 และโครงการ RT ของเกรละโดยรวมได้รับรางวัล UNWTO Ulysses Award สาขานวัตกรรมนโยบายสาธารณะและการกำกับดูแล ปี พ.ศ. 2556

(UNWTO, 2014) สิ่งที่ทำให้กรณีนี้มีคุณค่าในเชิงทฤษฎีคือการพิสูจน์ให้เห็นว่าเมื่อสตรีเป็นผู้ออกแบบและถ่ายทอดประสบการณ์ ทั้งความแท้จริงทางวัฒนธรรมและการกระจายผลประโยชน์สู่ครัวเรือนย่อมเกิดขึ้นได้ดีกว่าโมเดลที่คนภายนอกชุมชนเป็นผู้ควบคุม

4. ชีราคาวาโกะ หมู่บ้านในเขตโอกิมาจิ อำเภอชิราคาวา จังหวัดกิฟุ ประเทศญี่ปุ่น

เป็นชุมชนที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก UNESCO ปี ค.ศ. 1995 เป็นกรณีศึกษาที่โดดเด่นในด้านคุณค่าของประสบการณ์ท่องเที่ยวที่เกิดจากการที่ชุมชนยังคงใช้ชีวิตจริงในมรดกวัฒนธรรมนั้น ไม่ใช่ว่าการจัดฉากหรือเปิดเป็นพิพิธภัณฑ์ นักท่องเที่ยวได้สัมผัสระบบ "ยูยิ" (Yui) ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการช่วยแรงงานร่วมกันของชุมชนในการซ่อมแซมหลังคาฟางของบ้านทรง Gassho-zukuri ที่มีอายุกว่า 250 ปี ทุก 30-40 ปีครั้ง (Shirakawa-go Tourist Association, n.d.) กิจกรรมนี้ไม่ได้จัดขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยว แต่เป็นวิถีชีวิตจริงของชุมชนที่นักท่องเที่ยวมีโอกาสร่วมสังเกตการณ์ได้ ซึ่งหลีกเลี่ยงปัญหาความแท้จริงที่ถูกจัดฉาก (staged authenticity) ที่ MacCannell (1973) เตือนว่ามักเกิดขึ้นเมื่อวิถีชีวิตท้องถิ่นถูกนำออกมาแสดงในพื้นที่สาธารณะเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันว่าเป็นของจริงให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งที่จริงแล้วได้ถูกปรับเปลี่ยนไปแล้ว

ชุมชนกำหนดหลักการสามประการโดยฉันทามติของชาวบ้านในหมู่บ้านโอกิมาจิว่า ไม่ขาย ไม่ให้เช่า ไม่ทำลาย เพื่อให้ชุมชนยังคงเป็นเจ้าของมรดกและประสบการณ์ที่น่าเสนอแก่นักท่องเที่ยวอย่างแท้จริง (Shirakawa-go Tourist Association, n.d.) ในปี ค.ศ. 2019 มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนชิราคาวาโกะกว่า 2.15 ล้านคน ซึ่งสูงกว่าจำนวนประชากรในหมู่บ้านประมาณ 1,400 เท่า (Asia-Pacific Tourism Exchange Center [APTEC], 2023) เมื่อเผชิญกับแรงกดดันจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่สูงและปัญหาการจราจรติดขัด ชุมชนตอบสนองด้วยการออกยุทธศาสตร์

ครอบคลุมฉบับที่สอง ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2019 ซึ่งเป็นแผนแม่บทพัฒนาหมู่บ้านที่มุ่งให้ชราควาโกะเป็นสถานที่ที่ผู้คนอยากอาศัยอยู่ตลอดชีวิต มิใช่เพียงแหล่งท่องเที่ยว (APTEC, 2023) กรณีนี้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการปริมาณนักท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบประสบการณ์ที่ดี เพราะประสบการณ์ที่แท้จริงจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อชุมชนยังคงมีชีวิตอยู่จริงในพื้นที่นั้น

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบกรณีศึกษา: โมเดลการออกแบบประสบการณ์ท่องเที่ยวโดยชุมชน

มิติการเปรียบเทียบ	บ้านนาต้นจั่น (ไทย)	หนองสาน (ไทย)	คุมาราคม (อินเดีย)	ชราควาโกะ (ญี่ปุ่น)
จุดเริ่มต้น	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 21 คน	ศิลปินรุ่นใหม่ กลับบ้านเกิด	นโยบายรัฐบาลเกรละ	มรดกโลก UNESCO
ผู้ขับเคลื่อนหลัก	ผู้ก่อตั้งชุมชน และกลุ่มแม่บ้าน	คนรุ่นใหม่ในชุมชน	กลุ่มสตรี Kudumbashree	ฉันทามติชุมชน ทั้งหมดหมู่บ้าน
กิจกรรมเชิงประสบการณ์	ทอผ้า และวิถีชีวิตเกษตร	ย้อมคราม, หาชองป่า และอาหาร	หัตถกรรม, อาหาร และ ล่องเรือ	ระบบยุย และสถาปัตยกรรม Gassho
กลไกกระจายรายได้	กองทุน 50 บาท/คืน	แรงงานในชุมชนโดยตรง	เครือข่าย Kudumbashree	หลักการ 3 ไม่ (ไม่ขาย ไม่เช่า ไม่ทำลาย)

มิติการ เปรียบเทียบ	บ้านนาต้น จั่น (ไทย)	หนองสาน (ไทย)	คูมาราคม (อินเดีย)	ชีราควาโกะ (ญี่ปุ่น)
รายได้/ ผลลัพธ์วัดได้	~15 ล้าน บาท/ปี	คนรุ่นใหม่ กลับชุมชน หลัง COVID	69.6% ของ ครัวเรือนมีรายได้ จากท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยว 2.15 ล้านคน/ปี (2562)
ความท้าทาย หลัก	รักษา คุณภาพ เมื่อขยาย ขนาด	ความยั่งยืน ของตลาด	การกระจาย ผลประโยชน์อย่าง เท่าเทียม	Overtourism / จำนวน นักท่องเที่ยวล้น
กลยุทธ์รับมือ	Hall of Fame และ มาตรฐาน รางวัล	UNDP Playbook เผยแพร่ โมเดล	รัฐบาลหนุนเสริม เชิงนโยบาย	แผนแม่บทฉบับ ที่สอง
การยืนยัน คุณภาพ	PATA Grand Award 2568	UNDP Social Innovation Playbook	UNWTO Ulysses Award 2556	UNESCO 1 และ APTEC JSTS-D Model Project

Note. Data collected from published reports and academic sources

การวิเคราะห์เปรียบเทียบกรณีศึกษาทั้งสี่แห่งพบรูปแบบร่วมสามประการ ได้แก่ ประการแรก ประสพการณ์ที่มีคุณค่ามีรากฐานจากวิถีชีวิตจริงของชุมชน ไม่ใช่การจัดแสดงเพื่อนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ประการที่สอง ชุมชนในทุกกรณีออกแบบกลไกกระจายรายได้ของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นกองทุนชุมชน เครือข่ายกลุ่มสตรี หรือ

หลักการคุ้มครองทรัพย์สิน ประการที่สาม เมื่อเผชิญแรงกดดันภายนอก ชุมชนที่ยั่งยืนตอบสนองด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก ไม่ใช่การปรับตัวตามแรงตลาดเพียงอย่างเดียว ในขณะที่จุดเริ่มต้นของแต่ละชุมชนแตกต่างกัน ทั้งที่มาจากบุคคล นโยบายรัฐ หรือสถานะมรดกโลก แต่กรณีศึกษาเหล่านี้ชี้ให้เห็นร่วมกันว่าการที่ชุมชนมีอำนาจในการออกแบบและควบคุมประสบการณ์เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ปรากฏในทุกกรณีที่ศึกษา บทเรียนร่วมจากกรณีศึกษาทั้งสี่แห่ง ได้แก่ การสร้างประสบการณ์จากวิถีชีวิตจริง การออกแบบกลไกกระจายรายได้ที่เป็นธรรม และการใช้ยุทธศาสตร์เชิงรุกเมื่อเผชิญแรงกดดันจากภายนอก ล้วนเป็นฐานเชิงประจักษ์ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบและแนวทางในส่วนถัดไป เพื่อยืนยันว่าสิ่งที่นำเสนอแนะนั้นสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในบริบทที่หลากหลาย

จากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี การวิเคราะห์องค์ประกอบ และการถอดบทเรียนจากกรณีศึกษาทั้งสี่แห่งที่นำเสนอตลอดทั้งบทความ สามารถสังเคราะห์ออกมาเป็นกรอบแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์โดยชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ไม่ได้เกิดจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงลำพัง หากแต่เป็นผลจากการทำงานร่วมกันของทั้งฐานแนวคิด องค์ประกอบประสบการณ์ ความพร้อมชุมชน และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน โดยมีวงจรป้อนกลับเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ระบบสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์โดยชุมชนอย่างยั่งยืน

Figure 2. A Sustainable Development Framework for Community-Based Experiential Tourism

ภาพที่ 2 นำเสนอโมเดลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์โดยชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสังเคราะห์จากการบูรณาการวรรณกรรม การวิเคราะห์องค์ประกอบและการถอดบทเรียนกรณีศึกษาตลอดทั้งบทความ โมเดลนี้มีลักษณะเด่นคือไม่นำเสนอในรูปแบบเส้นตรงทิศทางเดียว แต่เป็นระบบที่มีการป้อนกลับและพึ่งพาอาศัยกันในแนวดิ่ง

จุดเริ่มต้นของโมเดลคือ ฐานแนวคิดเชิงบูรณาการ ที่เชื่อมโยง CBT กับ Experiential Tourism ผ่านแกนกลางของการสร้างคุณค่าผ่านประสบการณ์ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่มีวิเคราะห์ทั้งสองแนวคิดแยกจากกัน การบูรณาการนี้ทำให้เห็นว่าคุณค่าที่แท้จริงเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกับวิถีชีวิตจริงของชุมชน

ขั้นที่ 2 แสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ที่มีคุณค่าต้องดำเนินผ่าน 3 มิติพร้อมกัน ไม่ใช่มิติใดมิติหนึ่ง กล่าวคือ มิติกายภาพเป็นตัวกระตุ้น มิติจิตใจเป็นตัวสร้างความหมาย และมิติปฏิสัมพันธ์เป็นตัวสร้างความผูกพันระยะยาว การขาดมิติใดมิติหนึ่งทำให้ประสบการณ์ไม่สมบูรณ์

ขั้นที่ 3 ชี้ให้เห็นว่า ความพร้อมชุมชน เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นที่ไม่อาจข้ามได้ โดยทั้ง 5 ด้านต้องพัฒนาควบคู่กัน เพราะหากชุมชนมีอัตลักษณ์ชัดเจนแต่ขาดทักษะการบริหารจัดการ หรือมีทักษะเจ้าบ้านดีแต่ขาดความตระหนักในหมู่บ้าน ย่อมไม่สามารถสร้างประสบการณ์ที่ยั่งยืนได้

ขั้นที่ 4 แสดงว่า แนวปฏิบัติ 4 ด้าน ทำหน้าที่แปลงความพร้อมเป็นการกระทำจริง โดยเฉพาะการรักษา Authenticity ซึ่งเป็นจุดแข็งที่สุดของ CBT และเป็นสิ่งที่ทุนจากภายนอกไม่สามารถสร้างทดแทนได้

ผลลัพธ์ในขั้นที่ 5 ไม่ได้ถือว่าเป็น "จุดจบ" แต่ป้อนกลับ (Feedback Loop) ไปยังทุกชั้น ทำให้ชุมชนสามารถเรียนรู้ ปรับปรุง และยกระดับประสบการณ์ได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การเสริมศักยภาพจากภายนอก ทำหน้าที่เป็นปัจจัยเสริมที่ช่วยให้ระบบทั้งหมดสามารถขยายผลและดำรงอยู่ได้ในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม บทความนี้สังเคราะห์เพิ่มเติมว่า แม้ชุมชนจะมีศักยภาพและสามารถพัฒนากิจกรรมได้ด้วยตนเอง การที่กรณีศึกษาเหล่านี้สามารถขยายผลและสร้างผลกระทบในระดับกว้างได้ ล้วนมีปัจจัยเชิงนโยบายและโครงสร้างจากภายนอกเป็นตัวเสริม การยกระดับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์โดยชุมชนไทยให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนในระยะยาว จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเป็นประเด็นสำคัญในส่วนข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่นำเสนอต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในประเทศไทยจำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา ตลอดจนการสนับสนุนจากเครื่องมือสำคัญอย่างการตลาด เทคโนโลยี และการวิจัย เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีทิศทางและยั่งยืน

1. บทบาทของรัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา ภาครัฐควรกำหนดนโยบายและมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ชัดเจน เช่น ด้านความปลอดภัย คุณภาพบริการ และการอนุรักษ์ทรัพยากร พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณและกลไกกองทุนที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ขณะเดียวกันภาคเอกชนควรเข้ามามีส่วนร่วมผ่านการลงทุน การตลาด และการจัดทำแพ็คเกจท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายชุมชน เช่น การนำกิจกรรมโฮมสเตย์ งานหัตถกรรม และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไปเชื่อมกับโรงแรมและธุรกิจทัวร์ ส่วนสถาบันการศึกษาควรเป็นแหล่งองค์ความรู้และงานวิจัย รวมทั้งจัดอบรมเพื่อเสริมทักษะการเป็นเจ้าบ้านและการจัดการประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว

2. การสนับสนุนด้านการตลาด เทคโนโลยี และการวิจัย การตลาดมีความสำคัญต่อการสร้างการรับรู้และดึงดูดตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง ภาครัฐและเอกชนควรร่วมกันพัฒนาช่องทางประชาสัมพันธ์ เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ แอปพลิเคชันท่องเที่ยว และการใช้โซเชียลมีเดียเพื่อเล่าเรื่องราวของชุมชนอย่างน่าสนใจด้านเทคโนโลยี ควรสนับสนุนการใช้สื่อดิจิทัล AR/VR หรือแอปพลิเคชันจูงใจกิจกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ส่วนด้านการวิจัย ควรส่งเสริมการศึกษาที่ช่วยวิเคราะห์แนวโน้มพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงพัฒนาเครื่องมือวัดคุณภาพประสบการณ์ทั้งหมดนี้จะทำให้ข้อมูลที่ได้ถูกนำไปใช้กำหนดนโยบายและออกแบบกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของตลาดโลก

จากการวิเคราะห์ข้างต้น พบว่านักวิชาการและองค์กรด้านการท่องเที่ยวเห็นพ้องกันว่าพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ให้ยั่งยืนในระดับประเทศไม่อาจเกิดขึ้นได้จากความพยายามของชุมชนเพียงลำพัง หากแต่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของหลายภาคส่วนอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านนโยบาย การตลาด เทคโนโลยี และการวิจัย โดยแต่ละภาคส่วนมีบทบาทที่ชัดเจนและเสริมกัน

อย่างไรก็ตาม บทความนี้สังเคราะห์เพิ่มเติมว่า ประเด็นที่ยังขาดอยู่ในวรรณกรรมส่วนใหญ่คือกลไกที่เชื่อมโยงนโยบายระดับบนลงสู่การปฏิบัติในระดับชุมชนอย่างแท้จริง กล่าวคือ นโยบายที่ดีและงบประมาณที่เพียงพอยังไม่เพียงพอ หากชุมชนไม่มีความพร้อมและอำนาจในการตัดสินใจที่แท้จริง ดังนั้นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่มีประสิทธิภาพจึงต้องให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจและการเสริมศักยภาพชุมชนควบคู่กันไปด้วย อันเป็นแนวทางสำคัญที่บทความนี้ได้นำเสนอไว้อย่างครบถ้วนในส่วนต่าง ๆ ที่ผ่านมา

บทสรุป

การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ยกระดับคุณค่าของการท่องเที่ยวในยุคที่นักท่องเที่ยวแสวงหาการมีส่วนร่วมกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอย่างมีความหมาย มากกว่าการบริโภคบริการเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว ปัจจัยแห่งความสำเร็จไม่ได้ขึ้นอยู่กับการออกแบบกิจกรรมเท่านั้น หากยังขึ้นอยู่กับความพร้อมของชุมชนในการคัดเลือกและถ่ายทอดอัตลักษณ์ การสร้างความเข้าใจแก่คนในพื้นที่ การพัฒนาทักษะการเป็นเจ้าบ้าน การจัดการทรัพยากร และการบริหารจัดการร่วมกับการตลาด ขณะเดียวกัน แนวปฏิบัติที่ชัดเจน เช่น การใช้ Design Thinking และ Co-creation การสร้างกิจกรรมแบบ hands-on การรักษาสมดุลระหว่างความแท้จริงกับความน่าสนใจ ตลอดจนการดูแลความปลอดภัย ล้วนเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ประสบการณ์ท่องเที่ยวมีคุณค่าและจดจำได้

กรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศสะท้อนว่าการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์สามารถสร้างผลลัพธ์เชิงบวกได้จริง ทั้งการยกระดับรายได้ชุมชน การเสริมสร้างอัตลักษณ์ และการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนให้เกิดพลังเชิงระบบยังจำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนด้านนโยบาย การตลาด เทคโนโลยี และการวิจัยจากภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นจุดหมายปลายทางแห่งประสบการณ์คุณภาพที่ตอบโจทย์ทั้งนักท่องเที่ยวชุมชน และเศรษฐกิจประเทศ

บทความนี้มีส่วนสนับสนุนเชิงวิชาการในสามด้าน ประการแรก บทความเสนอกรอบคิดเชิงบูรณาการ 5 ชั้นสำหรับการวิเคราะห์การท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่เชื่อมโยงทฤษฎีเศรษฐกิจประสบการณ์ ความจริงแท้ และการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งยังขาดอยู่ในงานวิจัยไทยที่ผ่านมา ประการที่สอง บทความเชื่อมโยง experiential tourism เข้ากับการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ในบริบทไทยอย่างชัดเจน โดยใช้กรณีศึกษาเชิงประจักษ์เป็นหลักฐาน แทนที่จะวิเคราะห์ทั้งสองแนวคิด

แยกจากกันตามทีมงานวิจัยส่วนใหญ่ทำอยู่ ประการที่สาม การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้ามบริบท ทั้งไทยและต่างประเทศ ช่วยระบุเงื่อนไขร่วมที่ทำให้ประสบการณ์ท่องเที่ยวโดยชุมชนยั่งยืนได้ ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดเป็นแนวทางนโยบายและการวิจัยเชิงปริมาณในระยะต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Al Halbusi, H., Williams, K. A., & Hasan, H. (2020). The role of service scape in value co-creation: Evidence from the hospitality industry. *Sustainability*, 12(8), 3229. Retrieved March 23, 2025, from <https://doi.org/10.3390/su12083229>
- Arnould, E. J., & Price, L. L. (1993). River magic: Extraordinary experience and the extended service encounter. *Journal of Consumer Research*, 20(1), 24–45. Retrieved March 23, 2025, from <https://doi.org/10.1086/209331>
- Asia-Pacific Tourism Exchange Center (APTEC). (2023). Shirakawa village: Balancing landscape preservation with use and resident lives in Shirakawa-go, World Heritage site. *Sustainable Tourism Archive*. Retrieved March 20, 2025, from <https://en.aptec.or.jp/system/case-study/shirakawa-village-balancing-landscape-preservation-with-use-and-resident-lives-in-shirakawa-go-world-heritage-site/>
- Bangkok Post. (2017, February 20). Weaving a community together. Retrieved March 12, 2025, from <https://www.bangkokpost.com/life/social-and-lifestyle/1201605/weaving-a-community-together>

- Brown, T. (2009). *Change by design: How design thinking creates new alternatives for business and society*. New York, NY: Harper Business.
- Carù, A., & Cova, B. (2003). Revisiting consumption experience: A more humble but complete view of the concept. *Marketing Theory*, 3(2), 267–286. Retrieved February 20, 2025, <http://doi.org/10.1177/14705931030032004>
- Chaiyakot, P., Ruksapol, A., Chaiyakot, W., & Sakunchannarong, N. (2021). Community-based tourism management in Southern Thailand. *Journal of Tourism Management Research*, 8(3), 45–58. Retrieved August 15, 2025, from <https://www.researchgate.net/publication/392315962>
- Chandralal, L., & Valenzuela, F. R. (2013). Exploring memorable tourism experiences: Antecedents and behavioural outcomes. *Journal of Economics, Business and Management*, 1(2), 177–181. Retrieved August 15, 2025, from <https://doi.org/10.7763/JOEBM.2013.V1.38>
- Chen, H., & Rahman, I. (2018). Cultural tourism: An analysis of engagement, cultural contact, memorable tourism experience and destination loyalty. *Tourism Management Perspectives*, 26, 153–163.
- Cohen, E. (1979). A phenomenology of tourist experience. *Sociology*, 179–201.
- DASTA. (2025). *Sustainable conservation of cultural heritage: Ban Na Ton Chan homestay community enterprise*. Retrieved August 15, 2025, from <https://www.dasta.or.th/en/article/5860>
- Davar, C. (2010). *Experiential tourism and the Cyprus hotel experience*. Canada: Earth Rhythms.

- Euronews. (2020, January 8). Kerala leads the way in responsible tourism in India. Retrieved February 20, 2025, from <https://www.euronews.com/2020/01/08/kerala-leads-the-way-in-responsible-tourism-in-india>
- Goodwin, H., Kumar, S., & Bobbin, J. (2016). *Responsible tourism in Kerala: A case study of Kumarakom*. Faversham, UK: International Centre for Responsible Tourism.
- Holbrook, M. B., & Hirschman, E. C. (1982). The experiential aspects of consumption: Consumer fantasies, feelings, and fun. *Journal of Consumer Research*, 9(2), 132–140. Retrieved May 10, 2025, from <https://doi.org/10.1086/208906>
- Hosany, S., & Witham, M. (2010). Dimensions of cruisers' experiences, satisfaction, and intention to recommend. *Journal of Travel Research*, 49, 351–364. Retrieved May 15, 2025, from <https://doi.org/10.1177/0047287509346859>
- Hosany, S., Sthapit, E., & Björk, P. (2022). Memorable tourism experience: A review and research agenda. *Psychology & Marketing*, 39(5), 869–889. Retrieved May 15, 2025, from <https://doi.org/10.1002/mar.21665>
- Kantha-oo, C. (2017). Community-based tourism: A case study of Baan Rong Fong, Rong Fong Sub-district, Mueang Phrae District, Phrae Province (Master's Thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. Retrieved April 5, 2025, from <https://cuir.car.chula.ac.th/dspace/handle/123456789/58300>
- Kerala Tourism. (2008). Responsible tourism at Kumarakom. Retrieved February 28, 2025, from <https://www.keralatourism.org/kumarakom/kumarakom-responsible-tourism.php>

- Kim, J. H., Ritchie, J. R. B., & McCormick, B. (2012). Development of a scale to measure memorable tourism experiences. *Journal of Travel Research*, 51(1), 12–25.
- Kim, Y., Ribeiro, M. A., & Li, G. (2021). Tourism memory characteristics scale: Development and validation. *Journal of Travel Research*, 5, 371. Retrieved May 10, 2025, from <https://doi.org/10.1177/00472875211033355>
- Lemon, K. N., & Verhoef, P. C. (2016). Understanding customer experience throughout the customer journey. *Journal of Marketing*, 80(6), 69–96.
- Likitsarun, N., Supich, A., Wongsutinwattana, P., & Asampinpongs, P. (2021). Experience management for creative community-based tourism in central Thailand after the COVID-19 pandemic. *Academy of Strategic Management Journal*, 1–10. Retrieved May 10, 2025, from <https://www.abacademies.org/articles/experience-management-for-creative-communitybased-tourism-in-the-central-region-of-thailand-after-the-covid19-pandemic.pdf>
- MacCannell, D. (1973). Staged authenticity: Arrangements of social space in tourist settings. *American Journal of Sociology*, 79(3), 589–603. Retrieved May 18, 2025, from <https://doi.org/10.1086/225585>
- PATA. (2025). PATA Gold Awards 2025: Grand title winners. Retrieved September 3, 2025, from <https://www.pata.org/press-release/mgto-and-dasta-awarded-grand-title-winners-of-the-2025-pata-gold-awards>
- Phlirak, N., & Nakpathom, P. (2020). Potential of Experience Tourism Destinations in Chon Buri, Rayong, Chanthaburi and Trat. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*, 15(2), 77–91.

- Pine, B. J., & Gilmore, J. H. (1998). Welcome to the experience economy. *Harvard Business Review*, 76(4), 97–105.
- Pine, B. J., & Gilmore, J. H. (1999). *The experience economy*. Harvard Business School Press.
- Phasuk, W., Nitichaowakul, T. & Ferry, K.N. (2022). Experiential marketing affecting Thai tourist's revisit in Pattaya, Chonburi. *Journal of Quality of Life and Law*, 82–94.
- Prachachat Business Online. (2022, November 15). *TAT adjusts Thai tourism direction post-COVID, emphasizing quality over quantity*. Prachachat Business. Retrieved January 25, 2025, from <https://www.prachachat.net>
- Prahalad, C. K., & Ramaswamy, V. (2004). *The future of competition: Co-creating unique value with customers*. Boston, MA: Harvard Business School Press.
- Pratum, B., Onchan, P., Damrongwattana, J. & Khaenamkhaew, D. (2018). A Studying Readiness Tourism by the Community of Facility Management At Phipun District, Nakhon Si Thammarat Province. *Journal of MCU Nakhondhat*, 70–78.
- Responsible Thailand. (2024). Bang Rong Community-Based Tourism, Phuket. Retrieved June 18, 2025, from <https://responsiblethailand.com/bang-rong-community-based-tourism-phuket/>
- Rodtook, P., Simpattanawong, D., Ruenbanthoeng, T., & Na Nongkhai, K. (2024). Forest bathing activity as a tool to promote wellness tourism in Thailand. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*, 24(2), 428–440. Retrieved June 18, 2025, from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/hasss/article/view/265134>

- Sammachip Foundation. (2025). *Nang Sanguam Sawaenglap: Model Sammachip folk philosopher 2025*. Bangkok: Sammachip Foundation.
- Sangchumnong, A., & Kozak, M. (2017). Sustainable cultural heritage tourism at Ban Wangka Village, Thailand. *An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 183–193. Retrieved June 20, 2025, from <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13032917.2017.1414435>
- Seeley, J., Mann, R., & Krishnan, V. (2023, September 17). The evolving role of experiences in travel. *McKinsey & Company*. Retrieved June 18, 2025, from <https://www.mckinsey.com/industries/travel/our-insights/the-evolving-role-of-experiences-in-travel>
- Shirakawa-go Tourist Association. (n.d.). Briefly about Shirakawa-go. Retrieved July 22, 2025, from <https://shirakawa-go.gr.jp/en/highlights/>
- Soraso. (2023). What is Experiential Tourism. Retrieved March 30, 2025, from <https://soraso.net/th/blog/experiential-tourism-th/>
- Suwannarat, S., Auttarat, S., Srinurak, N. (2015). *Guideline for Development Participatory beyond Senior Tourists and Community Tourism in the Upper North*. Bangkok: National Research Council of Thailand (NRCT) & Thailand Research Fund (TRF).
- TAT. (2025). Thailand tourism awards spotlight sustainability with 151 honours. Retrieved October 10, 2025, from <https://www.tatnews.org/2025/09/thailand-tourism-awards-spotlight-sustainability-with-151-honours/>

- Thailand Science Research and Innovation (TSRI). (2021). *Target tourist behaviors and local experiential tourism in secondary cities*. Bangkok: Thailand Science Research and Innovation (TSRI).
- Tolkach, D. & King, B. (2015). Strengthening community-based tourism in a new resource-based island nation: Why and how? *Tourism Management*, 48, 386–398.
- Tung, V. W. S., & Ritchie, J. R. B. (2011). Exploring the essence of memorable tourism experiences. *Annals of Tourism Research*, 1367–1386.
- UNDP Thailand. (2022). Community-based tourism: Empowering local champions for sustainable tourism in Thailand. Retrieved April 20, 2025, from <https://www.undp.org/thailand/blog/community-based-tourism-empowering-local-champions-sustainable-tourism-thailand>
- UNDP Thailand. (2023). The world of indigo and the sustainable development of Pornpimon 'Mew' Mingmitmee. Retrieved April 20, 2025, from <https://www.undp.org/thailand/blog/miew-craft-product>
- UNDP Accelerator Lab Thailand & Local Alike. (2022). *Community-based tourism social innovation playbook*. Bangkok: UNDP. Retrieved April 20, 2025, from <https://www.undp.org/thailand/publications/community-based-tourism-social-innovation-playbook>
- United Nations World Tourism Organization (UNWTO). (2023, November 24). World tourism barometer: November 2023 – International tourism to end 2023 close to 90% of pre-pandemic levels. *UNWTO*. Retrieved April 20, 2025, from <https://en.unwto-ap.org/news/world-tourism-barometer-november-2023>

- United Nations World Tourism Organization (UNWTO). (2023, November 30). Tourism recovery tracker. *UNWTO*. Retrieved April 20, 2025, from <https://www.unwto.org/tourism-data/unwto-tourism-recovery-tracker>
- UNWTO. (2014). UNWTO Ulysses Awards for innovation announced. Retrieved February 10, 2025, from <https://www.unwto.org/archive/global/press-release/2014-01-22/unwto-ulysses-awards-innovation-announced>
- Väisänen, H.-M., Uusitalo, O., & Rynänen, T. (2023). Towards sustainable servicescape—tourists' perspectives of accommodation service attributes. *International Journal of Hospitality Management*, 110 (April 2023). Retrieved October 10, 2025, from <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2023.103449>
- Weaver, D. (2014). Asymmetrical dialectics of sustainable tourism: Toward enlightened mass tourism. *Journal of Travel Research*, 53(2), 131–140. Retrieved October 2, 2025, from <https://doi.org/10.1177/0047287513491335>
- Zhou, Y., & Wang, L. (2024). Immersive tourism experiencescape and revisit intention: The mediating role of emotions. *Sustainability*, 16(17), 7598. Retrieved June 18, 2025, from <https://doi.org/10.3390/su16177598>

กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเนเธอร์แลนด์
อาคารวิสุทธิกษัตริย์ ต.ท่าโพธิ์ อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000

โทรศัพท์: 0-5596-1205

e-mail: mekong_salween@nu.ac.th

<http://www.nuac.nu.ac.th>

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jnuks/index>